Landb. Hoogeschool
Wageningen
I. v. P.
St 371.(1941)
NN 35544

...NTENVEREDELING
WAGENINGEN.
...JT VOOR PLANTENVEREDELING
VERBONDEN AAN DE
...N HOOGESCHOOL TE WAGENINGEN

1941 ZEVENTIENDE 1941
BESCHRIJVENDE RASSENLIJST VOOR LANDBOUWGEWASSEN

INHOUD

Voorwoord	1	Handelsgewassen (kanariezaad, koolzaad, etc.)	169
Erkenning plantenrassen	3	Uien	173
Aanneming nieuwe rassen	5	Aardappels	179
Erkenning origineel zaad	7	Alphabetische naamlijst	181
Kweekerssteun	11	Zeer vroege	185
Verklaring der teekens	13	Vroege en middenvroege	188
Rassenstatistiek	19	Winterconsumptie	190
Grassen	35	Fabrieks	198
Groenvoedergewassen	55	Export	203
Tarwe	83	Suikerbieten	221
Gerst	107	Voederbieten	225
Rogge	119	Koolrapen	247
Haver	125	Wortelen en pastinaken	251
Maïs	137	Stoppel- en zomerknollen	257
Erwten	143	Voederkool	263
Veldboonen	153	Historisch overzicht	267
Bruine en witte boonen	159	Tabellarisch overzicht	269
Vlas	163	Nabetrachting	270

Deze rassenlijst is verkrijgbaar tegen vooruitbetaling van f 0.35 bij de N.V. Leiter-Nypels, Maastricht (in postzegels of postgiro no. 37754). 5 tot en met 24 ex. f 0.30 p. st., 25 tot en met 74 ex. f 0.25 p. st., 75 en meerdere ex. f 0.20 p. st. Verzendingskosten zijn in den prijs begrepen.

Losse stevige bandjes kosten f 0.30 per stuk, franco per post.

Keuringsdiensten N.A.K.

Keuringsdienst GRONINGEN:
p a Landbouwhuis, Martinikerkhof, Groningen.

Keuringsdienst VEENKOLONIËN:
p a Landbouwhuis, Veendam.

Keuringsdienst DRENTE: p/a Landbouwhuis, Assen.

Keuringsdienst FRIESLAND:
p a Landbouwhuis, Leeuwarden.

Keuringsdienst OVERIJSEL:
p/a den Heer F. van Wegen, Raalte.

Keuringsdienst GELDERLAND: p a den Heer
Ir. N. v. Vliet, Rijkslandb.winterschool, Zutfen.

Keuringsdienst UTRECHT:
p a Landbouwbeurs, Achterklarenburg, Utrecht.

Keuringsdienst NOORD-HOLLAND:
Westerweg 12, Alkmaar.

Keuringsdienst ZUID-HOLLAND:
p a Anna Paulownastraat 20, 's-Gravenhage.

Keuringsdienst ZEELAND: p/a Landbouwhuis, Goes.

Keuringsdienst NOORD-BRABANT:
p a den Heer C. G. de Jong, Almkerk.

Keuringsdienst LIMBURG:
p/a Landbouwhuis, Roermond.

Secretariaat N.A.K., Zoomweg 11, Wageningen.

Voorwoord

Op 10 Juni 1940 overleed Prof. Ir. C. Broekema, de schepper van deze rassenlijst.

Reeds in 1924, spoedig na zijn benoeming tot directeur van het Instituut voor Plantenveredeling en hoogleeraar aan de Landbouwhoogeschool, stelde hij met een waren zienersblik de eerste beschrijvende rassenlijst samen. In 1940 verscheen de zestiende editie.

Prof. Broekema schonk persoonlijk veel aandacht aan de rassenlijst en steeds streefde hij er naar den inhoud op hooger peil te brengen. Alle proefveldgegevens en zeer vele practijkervaringen liggen er aan ten grondslag. En toch, misschien juist door de zeer ruime orienteering, voelde hij bijzonder scherp de onvolmaaktheden er van en in de laatste door hem uitgegeven rassenlijst schreef hij dan ook, als ter verontschuldiging: „Het blijft menschenwerk".

Het is mij een groote vreugde, dat het werk van Prof. Broekema wordt voortgezet. Moge diens geest in de rassenlijst voortleven!

Ook dit jaar zal er naar gestreefd worden de rassenlijst vroegtijdig te doen verschijnen. In het belang hiervan wordt om technische redenen van de gebruikelijke volgorde der hoofdstukken afgeweken, opdat het verwerken van zooveel mogelijk proefveldgegevens en ervaringen uit 1940 een tijdige verschijning niet in den weg staat. Na de reglementen e.d. zal de rassenlijst beginnen met het hoofdstuk Rassenstatistiek, gevolgd door de hoofdstukken Grassen en Groenvoedergewassen. Hierop volgen als vanouds de Granen, Peulvruchten, Handelsgewassen en Aardappels, om te eindigen met Bieten, Koolrapen, Wortelen, Stoppelknollen en Voederkool, welke laatste gewassen het voorwerp zijn van een doorloopenden selectiewedstrijd.

Ik hoop, dat het kiezen van deze nieuwe volgorde er tevens toe

zal bijdragen, dat de rassenkeuze bij grassen en groenvoedergewassen, die even belangrijk is als bij tarwe of aardappels, ook dezelfde belangstelling mag ondervinden.

Dit voorwoord wordt geschreven op een oogenblik, dat met de bewerking van de zeventiende editie der rassenlijst een aanvang is gemaakt. De eerste copie gaat thans ter perse. In een nabetrachting achter in het boekje hoop ik het geheel nog eens te overzien en verzoek den lezer beleefd daarvan kennis te willen nemen.

Wageningen, 6 November 1940.

INSTITUUT VOOR PLANTENVEREDELING,
J. K. GROENEWOLT.

Wat de uitvinder is voor de industrie, is de kweeker voor de bodemproductie.

Reglement,

betreffende de erkenning van plantenrassen door het Instituut voor Plantenveredeling, verbonden aan de Landbouwhoogeschool te Wageningen. (Vastgesteld bij beschikking van den Minister van Binnenlandsche Zaken en Landbouw van 21 October 1924, Directie van den Landbouw, No. 2151, eerste afdeeling. Gewijzigd bij beschikking v. d. Min. v. B. Z. & Landb. van 8 Oct. 1929, Dir. v. d. Landb. No. 3261, Afd. I en bij beschikking van 28 Maart 1933, Directie van den Landbouw No. 3638, Afd. I).

Art. 1. Elk jaar, in de maanden Januari of Februari, wordt door den Directeur van het Instituut voor veredeling van landbouwgewassen te Wageningen een beschrijvende lijst gepubliceerd van plantenrassen, die voor de landbouwpractijk in Nederland van waarde worden geacht. Deze lijst bevat zoowel rassen van Nederlandsche herkomst als die van buitenlandschen oorsprong.

Deze lijst vermeldt tevens de namen en adressen der kweekers en daarmede op verzoek van den kweeker of diens rechtverkrijgenden door het Instituut gelijkgestelde voortkweekers en importeurs.

Art. 2. Ieder deskundige of belangstellende heeft het recht aan den Directeur van het Instituut voorstellen te doen om bepaalde rassen in deze lijst op te nemen of daarvan af te voeren. Daartoe zal telkenjare vóór 1 Februari een concept lijst worden opgemaakt. Dit concept wordt toegezonden aan Rijkslandbouwconsulenten, aan den Directeur van het Rijksproefstation voor Zaadcontrôle, aan het Hoofd van den Plantenziektenkundigen Dienst, aan het Bestuur van den Nederlandschen Algemeenen Keuringsdienst en verder aan hen, wier oordeel wordt op prijs gesteld of die er om vragen.

Art. 3. Beproevenswaardige en nieuwe rassen, waarvan echter de waarde voor de teelt nog nader moet blijken, kunnen voorloopig op de lijst worden geplaatst. Behoudens uitzonderingsgevallen, geschiedt voorloopige inschrijving gedurende ten hoogste 3 achtereenvolgende jaren.

Aan hen die nieuwe rassen kweeken of importeeren wordt in hun eigen belang aanbevolen hiermede steeds het I. v. P. zoo spoedig mogelijk in kennis te stellen.

Voor Zaaizaadontsmetting geen beter ontsmettingsmiddel dan:

Abavit

NAT OF DROOG.

Voor bietenzaad-ontsmetting:

Betanal 5238

Voor pootaardappelen-ontsmetting tegen Rhizoctonia:

Tubavit

Schering

SCHERING A.G., BERLIJN.

Hoofdvertegenwoordiging voor Afd. Plantenziektenbestrijding:

N.V. HANDEL MIJ. DENKA

VOORTHUIZEN **TELEFOON 45**

Regeling omtrent aanneming van nieuwe en onbekende rassen.

(Ontleend aan de Algemeene Keuringsvoorschriften van den N.A.K.)

1. Indien een kweeker of importeur in Nederland een ras wil introduceeren wordt het niet voor de keuringen vanwege den N.A.K. aangenomen, alvorens daaraan is voorafgegaan een onderzoek naar de cultuurwaarde en, wat aardappelen betreft, bovendien een onderzoek naar de vatbaarheid voor wratziekte en een onderzoek naar de lichtkiemen.

2. Het voorloopig onderzoek naar de cultuurwaarde van nieuwe aardappelrassen vindt plaats gelijk met het onderzoek naar de vatbaarheid voor wratziekte door Dr. J. Oortwijn Botjes te Oostwold, *) van andere rassen door het Instituut voor Plantenveredeling.
Het onderzoek op de lichtkiemen wordt verricht door den Plantenziektenkundigen Dienst.

3. Indien het voorloopig onderzoek naar de cultuurwaarde bevredigende resultaten heeft opgeleverd en, wat aardappelen betreft, deze

*) In verband met art. 2 van bovenstaande regeling zij nog medegedeeld, dat het voor het verkrijgen van de erkenning van **onvatbaarheid** voor wratziekte noodig is dat de kweeker van een nieuw aardappelras gedurende twee opeenvolgende jaren in Maart resp. ten minste 40 en 100 knollen franco zendt aan Dr. J. Oortwijn Botjes te Oostwold (Oldambt), die het onderzoek gratis verricht. Van de 40 knollen, die het eerste jaar worden gezonden, worden er 10 gebruikt voor het orienteerend onderzoek naar de cultuurwaarde.
Naast het hier bedoelde uitgebreide onderzoek bestaat er ook gelegenheid nieuwe aardappelrassen aan een vooronderzoek naar vatbaarheid voor wratziekte te onderwerpen Dit onderzoek wijst de vatbare rassen aan, maar geeft geen beslissing omtrent mogelijke onvatbaarheid. Dit vatbaarheidsonderzoek kan zoowel geschieden door Dr. Oortwijn Botjes als door den Plantenziektenkundigen Dienst.
Dr. Oortwijn Botjes heeft hiervoor noodig 10 knollen, in te zenden in Maart; de uitslag kan in nazomer of herfst worden medegedeeld.
De P. D. kan dit vooronderzoek verrichten aan een 4- à 6-tal zoo mogelijk groote knollen, in te zenden vóór 15 October. Het resultaat kan vóór den planttijd worden medegedeeld. De kosten bedragen 10 cent per monster.

onvatbaar zijn gebleken voor wratziekte, en het lichtkiemonderzoek heeft uitgewezen, dat het betreft een nieuw ras, dan wel de raseechtheid is vastgesteld, wordt het onderzoek naar de cultuurwaarde voortgezet door het Instituut voor Plantenveredeling.

4. Hangende het onderzoek van het I. v. P. is de kweeker of de importeur vrij om reeds materiaal af te geven aan de verbouwers.
De keuringsdiensten zullen dit materiaal, met uitdrukkelijke machtiging van den kweeker of den importeur, kunnen keuren, echter uitsluitend op die bedrijven, waar het ras rechtstreeks van den kweeker of den importeur is verkregen. De goedkeuring kan echter alleen voor eigen gebruik geschieden.

5. Wanneer door den Directeur van het I.v.P. is beslist dat een ras in de rassenlijst zal worden opgenomen, zal door den kweeker af te leveren zaaizaad of pootgoed — mits goedgekeurd — als origineel mogen worden aangeboden en van oranje certificaten worden voorzien.
Andere, voor eigen gebruik goedgekeurde partijen, goedgekeurd op de bedrijven bedoeld in artikel 4, kunnen (dan) als oudere nabouw worden aangeboden en van groene certificaten worden voorzien.

6. Door knopvariatie ontstane vormen uit de in de rassenlijst voorkomende aardappelrassen, zullen slechts dan voor keuring in aanmerking komen, indien ze op bovenstaande wijze zijn beproefd en van bijzondere waarde zijn gebleken.
Een dergelijke knopvariatie moet met een uit die van het moederras afgeleide, doch daarvan ten genoege van het I. v. P. voldoend duidelijk te onderscheiden naam worden aangeduid.
Onbelangrijke doch opvallende afwijkingen, die niet voor vermelding in de rassenlijst in aanmerking komen, worden niet gekeurd.

Voor beproeving van nieuwe rassen door het I.v.P. is van granen e.d. per ras noodig 50 à 100 kg zaaizaad, dat gratis beschikbaar gesteld dient te worden. Beschikt een kweeker nog niet over deze hoeveelheden, dan kan ook worden volstaan met toezending van een kleine hoeveelheid, b.v. 1 kg, dat dan ter voorloopige beproeving alleen op de terreinen van het I v.P. wordt uitgezaaid.

Het zaaizaad moet tijdig ter beschikking zijn: de wintergranen vóór 15 September en de zomergewassen vóór 1 Februari. Rassen, die na deze data binnenkomen, kunnen in dat jaar niet op de proefvelden worden geplaatst.

Voornaamste bepalingen inzake de erkenning van origineel zaad en pootgoed door den N. A. K.

De aanvragen om goedkeuring van vermeerderingen moeten telken jare voor zomergewassen voor 1 Januari en voor wintergewassen voor 1 Augustus bij den N.A.K. ingekomen zijn.

I. Onder **origineel zaad** wordt verstaan:

a. het door den Nederlandschen kweeker of diens rechthebbende in den handel gebrachte zaad, onder toezicht van den N.A.K. geteeld op het bedrijf van den kweeker;

b. het door den Nederlandschen kweeker of diens rechthebbende in den handel gebrachte zaad, onder toezicht van den N.A.K., geteeld op door de Commissie van Toezicht op de teelt van origineele zaden erkende vermeerderingsbedrijven, tot een totale oppervlakte, welke jaarlijks door genoemde commissie zal worden vastgesteld;

c. het buitenlandsche, door de Commissie van Toezicht aangewezen en onder contrôle van den N.A.K. ingevoerde zaad, voorzien van het door den N.A.K. erkende certificaat van den kweeker;

d. het zaad van een buitenlandsch ras, onder toezicht van den N.A.K. geteeld op door de onder b. genoemde commissie erkende vermeerderingsbedrijven, eveneens tot een jaarlijks door deze commissie vast te stellen oppervlakte.

Onder rechthebbende wordt verstaan de rechtspersoon, aan wien al het materiaal en al de zich hierop baseerende rechten zijn overgedragen of overgegaan.

Voor het geval dat de kweeker of zijn rechthebbende niet kan instemmen met de door de Commissie van Toezicht genomen beslissing bedoeld onder b, c en d, is, overeenkomstig nader te stellen regelen, beroep mogelijk op de gecombineerde vergadering van de Dag. Besturen van den N.A.K. en van den Kweekersbond.

Wordt een buitenlandsch ras hier te lande onder toezicht van den N.A.K. vermeerderd, dan wordt het uit het buitenland ingevoerde zaad in den regel niet voor de keuring aangenomen.

II. Door de keuringsdiensten worden slechts die origineele zaden van Nederlandsche rassen en van de in Nederland vermeerderde buitenlandsche rassen voor de keuring aangenomen, welke voorzien

zijn van het oranjekleurig certificaat van den N.A.K. Partijen van andere buitenlandsche rassen, welke voorzien zijn van het origineele kweekerscertificaat, worden, voor zoover deze rassen in de laatste beschrijvende rassenlijst van het Instituut voor Plantenveredeling te Wageningen zijn opgenomen of volgens de verklaring van den Directeur van het Instituut in de eerstvolgende rassenlijst zullen worden opgenomen, voor de keuringen aangenomen, zoolang niet door het Dagelijksch Bestuur op voorstel der C. v. T., bepaalde partijen, met uitsluiting van alle andere, hiervoor worden aangewezen.

III. Het toezicht op de teelt van origineel zaad wordt alleen toegepast op rassen, welke in de laatste beschrijvende rassenlijst van het Instituut voor Plantenveredeling te Wageningen zijn opgenomen of, volgens verklaring van den Directeur van het Instituut, in de eerstvolgende rassenlijst zullen worden opgenomen en op rassen, die door het Dagelijksch Bestuur op voorstel der C. v. T. worden aangenomen.

IV. Aardappelen. Het oranje certificaat van den N.A.K. wordt uitsluitend beschikbaar gesteld voor de op eigen bedrijf van den Nederlandschen kweeker of op één door den Nederlandschen of buitenlandschen kweeker, eventueel per ras, aangewezen en door de C. v. T. goedgekeurd vermeerderingsbedrijf geteelde aardappelen, mits deze door den N.A.K. in klasse A zijn goedgekeurd.

Bij **nieuwe** rassen kan, met goedvinden van de Commissie van Toezicht, het oranje certifcaat worden afgegeven, indien de partijen door den N.A.K. zijn goedgekeurd zonder nadere klasseaanduiding.

V. Ook op den **invoer van origineel zaad** van buitenlandsche rassen, indien daarvan in Nederland geen origineel zaad wordt geteeld, kan door den N.A.K. toezicht worden gehouden. Hierbij zijn o.m. de volgende bepalingen van kracht:

Indien een buitenlandsch kweeker een in Nederland gevestigd persoon of firma machtigt als eenig verkooper op te treden van origineel zaad van een door hem gekweekt ras en deze importeur zich onder toezicht van den N.A.K. wenscht te stellen, kan, op voorstel van de C.v.T., de importeur door het D.B. van den N.A.K. als **alleen-importeur** van dit ras worden erkend. Het D.B. kan daarbij bepalen dat onder origineel zaad slechts zal worden verstaan zaad van bepaalde (buitenlandsche) vermeerderingsstations.

De importeur die zich onder toezicht heeft gesteld, is verplicht

uitsluitend origineel zaad van het bedoelde ras in te voeren, onder inachtname van alle door den N.A.K. te geven voorschriften betreffende dezen invoer. (Onder dit toezicht geïmporteerd origineel zaad wordt in deze lijst eveneens met een molentje gemerkt).

Indien een alleen-importeur voor origineel zaad van een ras is erkend, zal zaad met verklaringen van originaliteit, dat niet door hem is ingevoerd, niet voor de keuringen worden aangenomen.

De omstandigheden maken het meermalen wenschelijk vermeerderingsstations te erkennen van betrekkelijk nieuwe rassen. Aangezien uit een dergelijke erkenning wel eens verkeerde conclusies worden getrokken, zij er hier op gewezen, dat de stichting en erkenning van een vermeerderingsstation voor origineel zaaizaad of pootgoed geen verband houdt met de waarde van het ras, en dus niet moet worden opgevat als een indirecte aanbeveling.

Landbouwers steunt den kweekersarbeid door origineel of goedgekeurd zaaizaad of pootgoed te koopen van in de rassenlijst aanbevolen selecties.

JAARBEURS UTRECHT

AGRARISCHE AFDEELING

LANDBOUWPRODUCTEN
LANDBOUWBENOODIGDHEDEN
LANDBOUWVOORLICHTING

9 TOT EN MET 18 SEPTEMBER 1941

MEST MET STIKSTOF in den vorm van:

salpeterstikstof:
KALKSALPETER, 15,5 % stikstof;

half salpeter-, half ammoniakstikstof:
KALKAMMONSALPETER, 20,5 % stikstof;

ammoniakstikstof:
ZWAVELZURE AMMONIAK, 20,6 % stikstof.

Inlichtingen en brochures over deze meststoffen worden op aanvrage gratis verstrekt door:

HET LANDBOUWKUNDIG BUREAU DER NEDERLANDSCHE STIKSTOFMESTSTOFFEN-INDUSTRIE, ALEXANDERSTR. 19, 's GRAVENHAGE en

HET LAND- EN TUINBOUWBUREAU DER I.G. FARBEN-INDUSTRIE A.G., AMSTELDIJK 37, TE AMSTERDAM (Z.).

Kweekerssteun door den N.A.K.

De N.A.K. geeft kweckersvergoedingen voor:

1. Granen, peulvruchten, vlas en eventueele andere nader aan te wijzen landbouwgewassen.

a. De Nederlandsche kweeker van een ras der bovengenoemde gewassen ontvangt, zoolang hij zijn teelt van stamzaden en origineele zaden onder toezicht van den N.A.K. stelt, een jaarlijksche vergoeding berekend naar *f* 1.50 per ha over de in dat jaar goedgekeurde oppervlakte nabouwzaad van het betreffende ras.

b. Het Dagelijksch Bestuur van den N.A.K. kan aan een buitenlandschen kweeker van een ras der bovenbedoelde gewassen, of aan diens rechthebbende, eveneens bedoelde vergoeding toekennen, indien de invoer van het origineele of van het stamzaad en de vermeerdering daarvan onder toezicht van den N.A.K. geschiedt.

In het algemeen zal het Dag. Bestuur van den N.A.K. geen vergoeding aan buitenlandsche kweekers verleenen, indien de Nederlandsche kweekers in het betrokken land geen volkomen gelijkstelling wordt verleend met de kweekers in dat land.

2. Aardappelen.

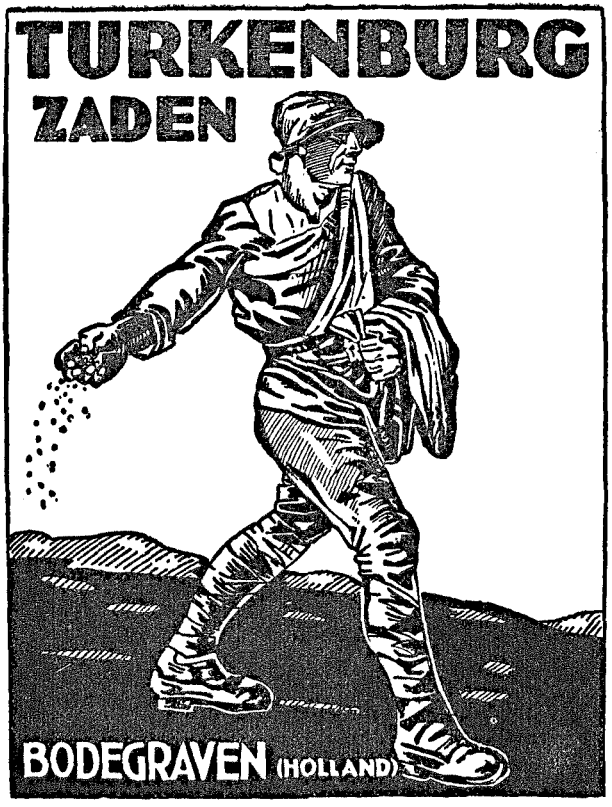
De Nederlandsche kweeker van een voor wratziekte onvatbaar aardappelras ontvangt *f* 1.50 per ha berekend over de oppervlakte, welke in het betreffende jaar van dit ras door den N.A.K. wordt goedgekeurd.

De buitenlandsche kweeker van een voor wratziekte onvatbaar aardappelras kan eveneens voor deze vergoeding in aanmerking komen onder dezelfde voorwaarde als reeds bepaald is ten aanzien van de granen.

Als aanmoediging voor het kweeken van voor wratziekte onvatbare aardappels, wordt jaarlijks *f* 2000.— verdeeld onder de Nederlandsche kweekers van rassen, welke hoogstens 10 jaar in den handel zijn.

Door het Fonds Landbouw Export Bureau 1916-1918 is een premie beschikbaar gesteld voor den Nederlandschen kweeker die een uitmuntend, wratziektevrij, vroeg rijp aardappelras schept.

Personen die zich op het kweeken van nieuwe rassen wenschen toe te leggen, kunnen zich wenden tot het I.v.P.; voorzoover het betreft aardappels eveneens tot den N.A.K.

Vraagt Geillustreerde Prijscourant

Verklaring bij het gebruik der rassenlijst.

Voor ieder gewas zijn de rassen ingedeeld in de rubrieken **A, B, N, L** of **O.** De vermelding geschiedt in iedere rubriek zoo goed mogelijk in volgorde van aanbevelenswaardigheid resp. beproevenswaardigheid.

Met **vette** letters zijn gedrukt die rassen, die zonder voorbehoud ten verbouw of ter beproeving worden aanbevolen; met dunne letters die, welke voor bepaalde omstandigheden in aanmerking komen, alsook de rassen, die nog te weinig bekend zijn.

A = aanbevelenswaardig.

B = beproevenswaardig.

N = nieuw, of hier te lande nog weinig bekend.

L = landras, zonder opzettelijke maatregelen van een kweeker ter plaatse ontstaan.

O = ras, dat voor de keuringen van den N.A.K. wordt aangenomen, doch wegens te kleine algemeene beteekenis niet wordt beschreven. Hieronder vallen in het algemeen rassen, die wel in kleinen kring beteekenis hebben, maar waarvan geen algemeene uitbreiding te verwachten is. Verder zijn bij aardappels in deze rubriek ook gebracht rassen, welke mogelijk beteekenis kunnen krijgen, vooral voor poterexport, maar waarvan de teelt door omstandigheden tot een onbelangrijke oppervlakte is ingekrompen. Indien van de **O** rassen in een vroegere rassenlijst een beschrijving voorkomt, wordt dit tusschen haakjes vermeld, b.v. (Rl. 1936).

D = van de rassenlijst afgevoerd.

— † — = origineel zaai- of pootgoed (eventueel landras) onder toezicht van den N.A.K.

— § — = onder ander toezicht dan dat van den N.A.K.

□ = geplombeerd door (of met medeweten van) den Directeur van het Rijksproefstation voor Zaadcontrôle te Wageningen.

— FDEBZ — = opgenomen in de Fransche, Duitsche, Engelsche, Belgische en Zwitsersche rassenlijsten.

Kr = kruising. Het moederras wordt steeds het eerst genoemd.

Sel = selectie.

De beide **jaartallen** beteekenen resp. het jaar, waarin de kruising of eerste selectie is verricht of het jaar, waarin de mutatie gevonden werd en het jaar, waarin het ras voor het eerst in Nederland in den handel kwam.

K = kweeker.

Vk = voortkweeker.

Vm = vermeerderaar.

H = origineel zaad in den handel gebracht door.

De beschrijving van elk ras is gericht op het **practisch gebruik.** Bij de meeste gewassen vindt men bovendien enkele tabellen, waarin een **vergelijkend** overzicht van de belangrijkste eigenschappen der rassen wordt gegeven.

In de **oogstwaardetabellen** wordt getracht de opbrengst en de handelswaarde (per kg) van de verschillende rassen uit te drukken in procenten van de opbrengst resp de handelswaarde van een gekozen standaardras. Door deze percentages met elkaar te vermenigvuldigen krijgt men de relatieve oogstwaarde, waarmede de rentabiliteit van de cultuur ten nauwste samenhangt.

Met alle nadruk zij er op gewezen, dat deze tabellen zijn samengesteld uit gemiddelde schattingscijfers, zoodat ze noch voor een bepaald jaar, noch voor een bepaalde streek geldig behoeven te zijn. Het is algemeen bekend, dat wanneer ras X in 1940 meer heeft opgebracht dan ras Y, het in 1941 wel anders kan uitvallen, tengevolge van andere weersgesteldheid. Wanneer echter in de jaren 1925 tot 1940 gebleken is, dat de opbrengst van ras X 95% bedraagt van die van Y, spreekt het vanzelf, dat de kans, dat ook in 1941 een dergelijke verhouding zal ontstaan grooter is dan de kans, dat X in opbrengst boven Y uit zal komen. Evenzoo is het met de prijsverhouding van het product.

Voor zoover daartoe aanleiding bestond, zijn in de oogstwaardetabellen de streeksgewijze schakeeringen — in opbrengst- en prijsverhouding — aangegeven, waarbij natuurlijk van elke fijnere detailleering is afgezien.

Ondanks alle bezwaren meen ik, dat de globale oogstwaardeschattingen een nuttige aanvulling van de gegeven rasbeschrijvingen vormen, ze krijgen echter pas haar volle waarde, wanneer de lezer ze voor zichzelf naar plaatselijke omstandigheden corrigeert en de rassenkeuze van eigen cordeel laat afhangen.

Bij de aardappels is de oogstwaardetabel vervangen door een overzicht van de **drogestofopbrengsten der aardappelrassen** voor zandgrond, dalgrond en klei. Men leze de nadere toelichting hiervan ter plaatse.

Een verdere tabel aan het einde van verschillende hoofdstukjes geeft de **belangrijkste raseigenschappen vergelijkenderwijze in cijfers.** In deze tabellen is het resultaat van zeer veel studie neergelegd, ze zijn niet alleen volledíger dan de beschrijvende tekst, maar geven bovendien een vergelijkend overzicht van de gemiddelde ontwikkeling der verschillende eigenschappen, die natuurlijk eveneens onder invloed staan van klimatologische en plaatselijke omstandigheden. Ook deze zeer gecondenseerde tabellen vereischen studie en aanvulling met eigen ervaring om voor den gebruiker der rassenlijst het volle profijt af te werpen. Wie echter deze moeite er voor over heeft, zal in vele gevallen beloond worden door verrijking van inzicht.

Bij de granen en erwten zijn tabelletjes opgenomen met de wenschelijke **zaaizaadhoeveelheden** voor de verschillende rassen.

De hoeveelheden zaaizaad, die men in verschillende streken gebruikt, loopen aanzienlijk uiteen. In het algemeen wordt dunner gezaaid naarmate de cultuurtoestand gunstiger is. Te dichte zaai heeft licht tengevolge dat de planten elkaar wederkeerig levensruimte ontnemen; bij te holle stand moet het gewas te veel uitstoelen om het gewenschte aantal halmen te bereiken. Bij juist gekozen zaaizaadhoeveelheid en niet te diepe zaai vormt een gewoon gewas ongeveer 2 halmen per plant, waarbij dan 3 à 4 halmen kunnen gevormd

worden op plekjes, waar minder dan de helft van het benoodigde aantal planten aanwezig is om het veld op normale wijze te vullen. De uitstoeling is een machtig middel om de onvermijdelijke onregelmatigheid van zaai te herstellen; men misbruike het echter niet door het met de hoeveelheid zaaizaad niet te nauw te nemen.

Niet alleen iedere grond en iedere zaaitijd verlangt zijn bepaalde dichtheid van zaai, ook ieder ras stelt daaraan zijn eigen eischen. In het algemeen verlangen zomergranen en laat gezaaide wintergranen een dichtere stand dan tijdig gezaaide wintergranen, terwijl men verder in het algemeen kan opmerken, dat van kleinzadige rassen een kleinere hoeveelheid zaaizaad moet worden gebruikt dan van grootzadige. Evenwel, wanneer twee rassen met dezelfde korrelgrootte onder dezelfde omstandigheden worden gezaaid, behoeft de gewenschte hoeveelheid zaaizaad voor beide nog niet gelijk te zijn. De rassen reageeren op een te dichte of te dunne zaai verschillend sterk: sommige kunnen een te dichte stand slecht verdragen, andere hebben weinig neiging om uit te stoelen en zijn niet in staat de onregelmatigheden der zaai voldoende te compenseeren wanneer de gebruikte zaaizaadhoeveelheid beneden zekere norm blijft.

Ook thans weer wordt in deze rassenlijst een poging gedaan om de wenschelijke hoeveelheid zaaizaad voor verschillende rassen in een cijfer uit te drukken en wel relatief, dus t.o.v. algemeen voorkomende standaardrassen. Wanneer men als relatief cijfer voor een nieuw ras vindt b.v. 90, wil dit zeggen, dat indien men voor het standaardras in een gegeven geval b.v. 150 kg/ha zou hebben gekozen, een hoeveelheid van 90% daarvan, dus 135 kg, kan worden aanbevolen.

De cijfers die worden gegeven, zijn weliswaar aan het oordeel der practijk getoetst, doch er wordt niet voor ingestaan dat ze in alle opzichten betrouwbaar zijn. Het vraagstuk van de bepaling der zaaizaadhoeveelheid is zeer gecompliceerd en het staat nog niet vast of men dezelfde cijfers in alle deelen van het land kan gebruiken. Ik hoop echter door het geven van cijfers de algemeene aandacht te vestigen op het belang van deze kwestie en houd me zeer aanbevolen voor alle opmerkingen en beschouwingen, waartoe ze aanleiding geven.

Voor wintertarwe, zomertarwe, haver, erwten en aardappels is de afstamming wederom in den vorm van **kwartierstaten** zoo overzichtelijk mogelijk gemaakt. De in de rassenlijst opgenomen rassen zijn in de kwartierstaten met vette letters aangegeven.

Aan de beschrijvingen en aanbevelingen in tekst en tabellen, gaat vooraf het hoofdstuk **rassenstatistiek**, dat een beeld geeft van de uitbreiding, die de teelt van verschillende rassen in onderscheidene landbouwdistricten heeft verkregen.

Germisan

NAT EN DROOG.

De aangewezen ontsmettingsmiddelen.
Verzekeren een goede en gezonde oogst.

N.V. LANDBOUWBUREAU M. WIERSUM - GRONINGEN

GOED ZAAD..... Goede oogst
ORIGINEEL ZAAD... Betere oogst

*

Sinds 1909 hebben wij ons toegelegd op het zoeken naar BETERE rassen en het leveren van ORIGINEEL zaad.

Wij zijn dan ook in staat de beste origineele zaaizaden aan te bieden van de meest vooraanstaande kweekers van Europa.

Elke verkochte zak origineel zaad beteekent een steun voor den kweeker en helpt hem in zijn werk ten dienste van den landbouw.

*

N.V. Landbouwbureau M. WIERSUM, Groningen

Rassenstatistiek.

De rassenkeuze wordt niet alleen beïnvloed door eigen ervaring, de voorlichting, propaganda en publieke opinie, doch vooral door natuurlijke, economische en technische omstandigheden. Een blik op de tabellen blz. 21-28, waarin voor elk ras is aangegeven hoeveel procent daarvan in 1940 werd verbouwd, toont duidelijk aan hoezeer de rassenkeuze in de 26 onderscheiden landbouwgebieden verschilt. In deze tabellen is ter wille van het overzicht een groepeering gemaakt in westelijke klei, noordelijke klei, rivierklei, löss, zandgrond en dalgrond. De afbakening der gebieden is aangegeven op bijgaand kaartje.

De procentcijfers voor tarwe en wintergerst hebben betrekking op de uitzaai in den herfst 1939.

Een statistiek van de veldboonen werd voor het eerst toegevoegd.

Wanneer men de rassenstatistieken 1940 vergelijkt met die in voorgaande jaren blijkt duidelijk hoe het eene ras veld wint en het andere verdwijnt of hoe het eene ras stand houdt en het andere geen opgang maakt. Opname van de geschiedenis van de rasverspreiding in elk landbouwgebied zou te veel plaatsruimte vragen, doch wel zijn in de tabellen blz. 29-34 de statistiekgegevens voor geheel Nederland vermeld.

In tegenstelling met vorige rassenlijsten kan dit jaar de oppervlakte per gewas per gebied niet worden vermeld, wel zijn echter de gegevens der in 1940 verbouwde oppervlakten gebruikt om de rassenstatistiekcijfers 1940 voor geheel Nederland te kunnen berekenen.

De cijfers in de rassenstatistieken blz. 21-28 zijn het resultaat van schattingen, die in de meeste gebieden door speciale, daartoe door de landbouworganisaties in het leven geroepen commissies, in andere gebieden door de Rijkslandbouwconsulenten of door andere medewerkers werden verricht.

Nauwkeurige studie van de rassenstatistiek stelt den beschouwer voor tal van hoogst belangrijke problemen en ik kan niet anders doen dan de aandacht voor den uitbouw dezer studie te blijven vragen en beveel ze vooral den georganiseerden landbouw aan.

Groningen:
9 Noord, 10 Oldambt en 24 Veenkoloniën.

Friesland:
8 Klei en 23 Zand.

Drente:
25 Veen en 22 Zand.

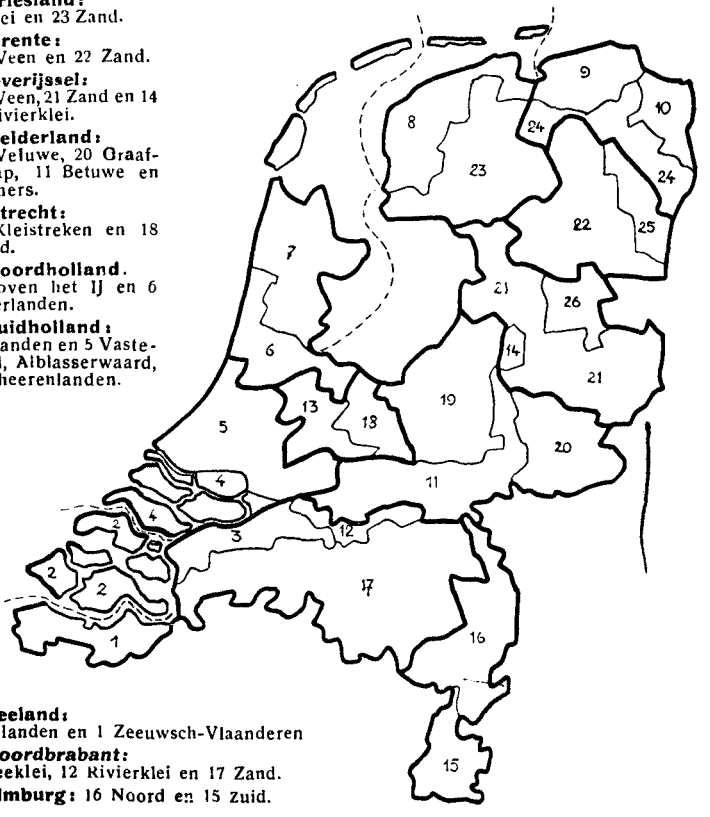
Overijssel:
26 Veen, 21 Zand en 14 Rivierklei.

Gelderland:
19 Veluwe, 20 Graafschap, 11 Betuwe en Lijmers.

Utrecht:
13 Kleistreken en 18 Zand.

Noordholland.
7 Boven het IJ en 6 Meerlanden.

Zuidholland:
4 Eilanden en 5 Vasteland, Alblasserwaard, Vijfheerenlanden.

Zeeland:
2 Eilanden en 1 Zeeuwsch-Vlaanderen

Noordbrabant:
3 Zeeklei, 12 Rivierklei en 17 Zand.

Limburg: 16 Noord en 15 Zuid.

Rassenstatistiek in % van de oppervlakte vlas in de aangegeven gebieden.	Concurrent	Friesch landras	Blauwe Ster	Blenda	Hercules	Div. blauwbl.
1 **Zeeland** Z.-Vl.	100	—	—	—	—	—
2 „ eilanden	99	1	—	—	—	—
3 **Brabant** zeeklei	98	—	—	—	—	2
4 **Z.-Holland** eilanden	97	—	—	—	—	3
5 „ vasteland	90	—	—	—	—	10
6 **N.-Holland** Meerl.	94	—	1	3	—	2
7 „ boven 't IJ	85	—	—	—	1	14
8 **Friesland** klei	99	—	—	—	—	1
9 **Groningen** noord	85	—	2	2	3	8
10 „ Oldambt	33	—	—	—	—	67
12 **Brabant** riv.klei	99	—	—	—	—	1
17 **Brabant** zand	100	—	—	—	—	—
NEDERLAND	**93**	**s**	**s**	**1**	**1**	**5**

Opbrengstverhooging door verbouw van BETERE rassen is zuivere winst.

	Imperiaal IIa	Invicta	Juliana	Kruisingsangel	Mendel	Prins Hendrik	Trifolium	Wilhelmina	Wilobo	Benoist 40	Bersee	Carsten V	Joncquois	Siegerländer	Vilmorin 27 c.a.	Diversen
1	63	—	30	s	—	—	—	1	—	—	2	—	3	—	s	1
2	22	—	74	s	—	—	—	1	—	1	2	—	s	—	s	s
3	30	1	45	—	—	1	—	7	—	s	3	1	—	—	5	7
4	2	s	81	—	s	—	—	11	s	—	3	s	s	—	1	2
5	4	3	73	s	—	—	—	14	—	2	—	s	—	—	s	4
6	2	—	73	—	3	—	—	10	—	s	—	4	—	—	7	1
7	4	—	61	—	2	—	1	10	—	—	—	20	—	—	s	2
8	—	—	30	—	53	—	—	—	—	—	—	10	—	—	—	7
9	3	1	60	—	15	—	s	s	1	s	1	15	—	—	—	4
10	12	—	22	—	25	—	1	—	—	—	—	40	—	—	—	s
11	4	4	45	1	6	—	—	20	—	s	—	6	—	3	1	10
12	5	2	64	4	—	1	—	10	—	—	—	5	—	1	3	5
13	2	s	47	3	—	—	—	45	—	s	—	s	s	—	—	3
14	—	s	53	—	—	—	—	32	2	—	—	10	—	—	—	3
15	4	1	24	—	7	—	—	17	2	1	—	1	2	29	7	5
16	s	s	13	s	1	—	7	26	4	s	—	2	—	38	5	4
17	8	s	32	s	—	28	1	26	s	1	—	s	—	—	1	3
18	s	3	30	—	s	—	—	20	—	—	—	45	—	—	—	2
19	—	s	60	—	—	—	—	30	—	—	—	5	—	2	—	3
20	—	—	30	—	—	—	—	31	1	—	—	8	s	25	s	5
21	—	—	33	—	-	—	7	5	11	—	—	40	—	—	—	4
22	—	1	28	—	15	—	40	8	s	—	—	5	—	—	—	3
23	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
24	2	3	20	—	10	—	24	—	2	—	—	38	—	—	—	1
25	—	6	39	—	7	—	38	2	—	—	—	6	—	—	—	2
26	—	—	50	—	—	—	27	1	1	—	—	20	—	—	—	1
N	**14**	**s**	**51**	**s**	**7**	**1**	**1**	**8**	**s**	**s**	**1**	**9**	**s**	**3**	**2**	**3**

Rassenstatistiek in % van de oppervlakte van het betrokken gewas in de aangegeven gebieden.	ZOMERTARWE.					HAVER.								
	Blanka	Mansh. witte	Carma	Van Hoek	Diversen.	Adelaar	Binder	Mansholt III	Sier	Zege	Goud. regen	Orion II	Zw. President	Diversen
1 **Zeeland** Z.-Vl.	19	35	—	45	1	20	44	21	1	14	—	—	—	s
2 „ eil.	35	40	—	25	s	22	50	14	3	11	—	—	—	s
3 **Brab.** zeeklei	10	37	2	50	1	32	35	13	1	15	—	—	—	4
4 **Z.-Holland** eil.	60	25	s	10	5	30	60	8	—	2	—	—	—	s
5 „ vasteland	50	33	s	15	2	30	55	10	—	3	s	—	—	2
6 **N.-Holl.** Meerl.	28	50	—	19	3	16	73	2	—	7	—	—	—	2
7 „ boven 't IJ	30	45	10	14	1	13	50	4	—	25	1	5	—	2
8 **Friesland** klei	88	2	2	6	2	10	82	2	—	3	—	—	—	3
9 **Gron.** noord	80	6	4	10	s	32	55	1	1	2	s	6	s	3
10 „ Oldambt	62	1	15	20	2	45	46	—	2	2	—	5	—	s
11 **Geld.** Bet. Lijm.	19	15	—	64	2	31	21	4	1	31	5	2	2	3
12 **Brab.** rivierklei	5	39	—	55	1	30	35	3	—	12	13	—	2	5
13 **Utrecht** riv.klei	15	20	—	63	2	10	45	6	—	37	—	—	—	2
14 **Overijs.** riv.klei	s	3	2	94	1	62	6	—	—	30	—	—	—	2
15 **Limburg** zuid	8	10	1	77	4	34	11	4	3	28	16	—	—	4
16 **Limburg** noord	2	3	—	92	3	30	2	s	—	9	44	2	5	8
17 **Brab.** zand	s	10	—	88	2	34	3	1	—	33	18	s	7	4
18 **Utrecht** zand	4	5	—	90	1	25	12	5	5	43	5	—	3	2
19 **Geld.** Veluwe	9	5	4	82	s	42	10	—	—	39	1	2	5	1
20 „ Graafschap	4	6	—	88	2	46	4	—	—	32	11	3	2	2
21 **Overijsel** zand	1	1	1	95	2	61	s	—	—	25	2	—	10	2
22 **Drenthe** zand	—	—	—	97	3	76	—	—	—	5	s	s	15	4
23 **Friesland** zand	—	—	—	—	—	70	5	—	—	10	5	3	3	4
24 **Gron.** Veenkol.	6	1	20	72	1	51	18	—	s	19	3	2	4	3
25 **Drenthe** „	1	4	1	93	1	89	—	—	—	2	s	1	6	2
26 **Overijssel** „	s	2	2	95	1	90	1	—	—	1	—	1	5	2
NEDERLAND	**34**	**15**	**5**	**44**	**2**	**43**	**14**	**2**	**s**	**21**	**11**	**1**	**5**	**3**

ROGGE.

	Brandt's Marien	von Loch. kort	Ottersumsche	Petk. winter	Petk. zomer	Diversen.
1	2	—	—	96	2	s
2	1	1	—	98	s	s
3	2	—	—	94	—	4
4	—	—	—	100	—	s
5	—	2	—	95	2	1
6	—	—	—	96	2	2
7	—	—	—	96	1	3
8	—	—	—	95	—	5
9	8	—	—	92	—	s
10	8	—	—	92	—	s
11	6	—	—	90	2	2
12	—	—	1	94	2	3
13	s	2	—	85	10	3
14	5	—	—	83	10	2
15	4	6	3	85	—	2
16	1	3	4	86	5	1
17	1	1	—	95	1	2
18	—	2	s	76	20	2
19	3	1	—	82	13	1
20	4	—	—	90	4	2
21	3	1	—	90	4	2
22	s	s	—	99	—	1
23	—	—	—	97	—	3
24	1	1	—	97	s	1
25	s	s	—	99	—	1
26	1	—	—	96	1	2
N	**2**	**1**	**1**	**92**	**2**	**2**

WINTERGERST.

	Fletumer	Mansholt's II	Vindicat	Vogel's Agaer	Diversen
1	94	1	4	—	1
2	79	5	10	4	2
3	75	12	6	2	5
4	12	40	40	3	5
5	35	30	20	10	5
6	3	55	35	7	s
7	2	12	80	2	4
8	3	—	92	2	3
9	3	5	85	6	1
10	1	—	90	8	1
11	27	18	31	12	12
12	70	20	5	—	5
13	35	—	55	5	5
14	30	—	65	—	5
15	48	12	24	14	2
16	55	3	34	6	2
17	63	22	12	—	3
18	45	—	50	2	3
19	30	4	54	10	2
20	40	8	46	2	4
21	10	72	14	1	3
22	—	—	—	—	—
23	—	—	—	—	—
24	6	6	56	30	2
25	—	—	—	—	—
26	s	s	95	2	3
N	**31**	**12**	**46**	**7**	**4**

Rassenstatistiek in % van de oppervlakte van het betrokken gewas in de aangegeven gebieden.	Bigo	Goudgerst	Isaria	Kenia	Mansh. 2-rijige	Saxonia	Spratt Archer	Zege	Diversen
1 **Zeeland** Z.-Vl.	—	10	—	75	—	12	—	3	s
2 „ eilanden	3	15	s	69	2	6	—	5	s
3 **Brabant** zeeklei	—	18	1	60	8	4	1	4	4
4 **Z.-Holland** eil.	—	20	—	65	10	s	—	s	5
5 „ vasteland	—	18	—	60	20	s	—	—	2
6 **N.-Holl.** Meerl.	—	16	—	72	7	2	1	s	2
7 „ boven 't IJ	s	24	—	48	21	1	2	2	2
8 **Friesland** klei	—	4	—	16	75	—	—	1	4
9 **Gron.** noord	16	6	—	40	35	2	s	s	1
10 „ Oldambt	3	2	2	2	81	10	—	—	s
11 **Geld.** Bet. Lym.	5	50	—	15	20	2	—	5	3
12 **Brabant** riv.klei	1	10	—	60	15	2	1	2	9
13 **Utrecht** riv.klei	s	60	—	20	12	s	—	3	5
14 **Overijsel** riv.klei	—	57	—	23	10	3	—	6	1
15 **Limburg** zuid	2	48	2	14	21	8	—	2	3
16 **Limburg** noord	1	55	—	14	9	16	—	2	3
17 **Brabant** zand	7	58	—	5	5	21	—	1	3
18 **Utrecht** zand	—	65	—	10	23	s	—	s	2
19 **Geld.** Veluwe	1	62	—	9	23	2	—	3	s
20 „ Graafschap	2	58	—	1	30	2	—	4	3
21 **Overijssel** zand	—	90	—	3	4	—	—	1	2
22 **Drenthe** zand	—	85	—	11	—	—	—	—	4
23 **Friesland** zand	—	—	—	—	—	—	—	—	—
24 **Gron.** Veenkol.	2	47	—	6	44	—	—	—	1
25 **Drenthe** „	—	85	—	9	3	—	—	—	3
26 **Overijssel** „	—	52	—	40	7	—	—	—	1
NEDERLAND	**4**	**22**	**s**	**45**	**19**	**7**	**s**	**2**	**1**

	Eersteling	Present	Bevelander	Eigenheimer	Noordeling	Populair	Robijn	Roode Star	Souvenir	Z.Blauwe & Z.Bonte	Gloria	Record	Thorbecke	Triumf	Ultimus	Voran	Alpha	Bintje	Furore	Ideaal	Industrie	Diversen
1	3	—	3	6	—	—	—	4	—	s	—	—	—	—	—	—	s	49	—	—	35	s
2	1	—	7	9	—	—	—	3	—	51	—	—	—	—	—	—	2	25	—	—	1	1
3	7	—	20	15	—	—	—	12	—	3	—	—	—	—	—	—	5	23	1	2	8	4
4	2	—	1	70	—	—	—	10	—	1	—	—	—	—	—	—	5	5	3	—	—	3
5	15	s	48	17	—	—	—	7	—	—	—	—	—	—	—	—	10	1	—	s	s	2
6	5	—	35	16	s	—	s	4	—	31	—	—	—	—	—	—	—	7	—	—	—	2
7	40	—	19	24	s	—	—	5	—	5	—	—	—	—	—	—	—	4	—	—	—	3
8	12	—	—	18	—	—	—	14	—	—	—	—	—	—	—	—	4	40	3	2	3	4
9	2	2	12	15	8	s	—	35	3	2	s	2	2	1	1	5	s	2	—	—	3	5
10	2	—	3	30	35	—	—	5	1	—	—	—	21	—	—	3	—	—	—	—	—	s
11	1	—	56	13	—	1	—	14	1	1	—	—	—	—	—	—	—	4	—	—	3	6
12	4	—	33	15	—	—	—	8	1	s	—	—	—	—	—	—	1	3	—	—	25	10
13	3	—	60	15	s	—	—	3	7	7	—	—	—	—	—	—	—	3	—	—	—	2
14	1	—	39	16	14	2	s	22	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	s	—	—	4
15	8	—	1	13	—	—	—	17	—	—	—	—	—	—	—	—	—	10	—	—	48	3
16	7	—	1	16	—	—	1	10	—	—	—	—	—	—	—	—	—	10	—	—	54	1
17	4	s	10	13	—	—	1	35	—	—	—	—	—	2	—	—	—	9	—	—	22	4
18	2	—	2	20	5	2	s	51	—	—	—	4	—	—	—	7	s	3	—	—	3	1
19	1	—	3	23	5	3	s	46	—	s	s	1	s	3	1	6	1	2	—	—	3	2
20	1	—	4	10	7	4	s	37	—	—	—	s	—	6	—	2	—	7	—	—	18	4
21	1	—	—	30	5	4	3	33	—	—	—	3	s	12	s	3	—	2	s	—	2	2
22	2	—	1	35	5	s	2	5	1	—	s	s	3	26	1	2	s	12	—	1	1	3
23	1	—	—	27	15	—	4	37	—	—	—	—	—	—	—	—	3	7	—	—	—	6
24	1	s	1	25	4	s	1	3	s	—	2	4	18	15	8	13	s	1	—	1	s	3
25	s	1	—	12	3	—	s	s	—	—	3	2	52	19	1	3	s	2	—	s	s	2
26	1	s	—	24	1	1	—	1	—	—	s	3	31	10	1	4	3	16	—	1	—	3
N	**4**	**s**	**6**	**23**	**3**	**s**	**1**	**13**	**s**	**4**	**s**	**1**	**11**	**8**	**1**	**3**	**1**	**11**	**s**	**s**	**7**	**3**

Rassenstatistiek in % van de oppervlakte van het betrokken gewas in de aangegeven gebieden.	Corona	Mansh. kortstr.	Mansh. g. e. k.	Plukerwt	Unica	Mansh. Schokk.	Zelka Schokker	Gron. blauwpeul	Hala cap.	Diversen.
1 **Zeeland** Z.-Vl.	s	2	81	3	8	1	5	—	—	s
2 „ eilanden	s	s	8	s	2	15	75	—	—	s
3 **Brabant** zeeklei	s	—	47	4	41	3	1	—	—	4
4 **Z.-Holland** eil.	—	—	40	22	16	4	12	1	2	3
5 „ vasteland	—	—	30	36	20	1	6	—	2	5
6 **N.-Holl.** Meerlanden	s	2	30	3	30	s	s	—	25	10
7 „ boven 't IJ	s	1	27	2	13	3	2	s	20	32
8 **Friesland** klei	—	—	60	25	10	1	1	—	—	3
9 **Gron.** noord	1	2	11	22	60	1	—	1	—	2
10 „ Oldambt	3	1	36	39	10	s	—	4	—	7
11 **Geld.** Bet. Lijmers	1	5	56	2	31	—	1	—	s	4
12 **Brabant** riv.klei	—	—	50	2	40	2	—	—	—	6
13 **Utrecht** riv.klei	—	1	38	—	38	1	1	—	3	18
14 **Overijssel** riv.klei	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
15 **Limburg** zuid	—	—	35	17	39	—	—	—	—	9
16 **Limburg** noord	3	—	33	2	55	1	—	—	—	6
17 **Brabant** zand	1	1	39	3	52	s	—	—	s	4
18 **Utrecht** zand	3	—	47	—	40	—	—	—	—	10
19 **Geld.** Veluwe	—	—	54	—	37	—	—	s	—	9
20 „ Graafschap	—	—	40	—	50	—	—	—	—	10
21 **Overijssel** zand	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
22 **Drenthe** zand	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
23 **Friesland** zand	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
24 **Gron.** Veenkol.	7	—	46	5	40	—	—	2	—	s
25 **Drenthe** „	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
26 **Overijssel** „	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
NEDERLAND	**s**	**1**	**37**	**10**	**26**	**3**	**12**	**s**	**4**	**7**

Rassenstatistiek in % van de oppervlakte veldboonen in de aangegeven gebieden.	Adrie Waalsche	Mansh. Waalsche	Mansholt's wierboon	Oldambster paardeboon	Limburgsche paardeboon	Bunica paardeboon	Niki duiveboon	Diversen
1 **Zeeland** Z.-Vl.	18	—	80	—	—	s	2	s
2 „ eilanden	13	—	85	—	—	1	1	s
3 **Brabant** zeeklei	—	—	—	—	—	—	90	10
4 **Z.-Holland** eil.	—	—	85	—	—	10	5	s
5 „ vasteland	—	—	80	—	—	—	20	s
6 **N.-Holl.** Meerl.	—	—	40	25	—	—	30	5
7 „ boven 't IJ	10	10	15	10	—	—	40	15
8 **Friesland** klei	70	—	—	—	—	—	—	30
9 **Gron.** noord	17	50	20	7	s	1	1	4
10 „ Oldambt	—	1	42	50	—	—	2	5
11 **Geld.** Bet. Lijm.	—	—	—	—	—	—	25	75
12 **Brab.** riv.klei	—	—	—	—	—	—	90	10
13 **Utrecht** riv.klei	—	—	—	—	10	—	60	30
15 **Limburg** zuid	—	—	14	12	50	—	24	s
16 **Limburg** noord	—	12	20	13	13	—	26	16
18 **Utrecht** zand	—	—	5	—	—	—	70	25
19 **Geld.** Veluwe	—	s	15	5	5	s	70	5
24 **Gron.** Veenkol.	—	—	10	85	—	—	5	s
26 **Overijssel** „	—	—	—	60	—	—	38	2
NEDERLAND	**10**	**12**	**42**	**20**	**s**	**1**	**9**	**6**

Statistiek van den verbouw der voornaamste rassen in Nederland in % van de totale met wintertarwe bezette oppervlakte.

WINTERTARWE.

Oogstjaar	Imperiaal IIA	Invicta	Jacob Cats	Juliana	Kruisingsangel	Manshölt III	Mendel	Prins Hendrik	Robusta	Trifolium	Wageninger	Wilhelmina	Wilobo	Benoist 40	Bersee	Carsten V	Joncquois	Siegerländer	Vilmorin 27 c.a.	Diversen	Totale oppervlakte wintertarwe, afgerond in 100 ha
1931	4	—	4	2	1	4	—	—	2	s	2	67	—	—	—	—	—	3	—	11	576
1932	4	—	4	9	1	2	—	—	3	1	2	61	s	—	—	s	—	5	s	9	1019
1933	6	s	2	17	1	2	—	—	5	4	s	50	s	—	—	3	—	5	s	5	1151
1934	7	s	1	31	1	1	—	s	3	4	—	36	s	s	—	5		5	s	6	1239
1935	9	2	s	40	1	s	—	s	2	5	—	24	s	s	—	4	s	5	3	5	1297
1936	10	2	—	41	s	—	s	s	1	6	—	17	1	2	—	6	1	4	5	4	1297
1937	10	1	—	46	s	—	s	s	1	4	—	13	1	1	—	6	7	4	3	3	1110
1938	12	1	—	51	s	—	2	1	s	4	—	11	1	1	s	5	5	2	2	2	1105
1939	13	1	—	52	s	—	3	1	s	3	—	9	1	s	s	6	2	3	2	4	413
1940	14	s	—	51	s	—	7	1	-	1	—	8	s	s	1	9	s	3	2	3	. . .

Intensiveert Uw bedrijf door betere rassen.

Statistiek van den verbouw der voornaamste rassen in Nederland in % van de totale met zomertarwe, resp. vlas bezette oppervlakte.

	ZOMERTARWE.									VLAS.									
Oogstjaar	Blanka	Mansholt witte	Carma	Heine's Kolben	van Hoek	Sv. Kolben	Diversen	Totale oppervlakte zomertarwe, afgerond in 100 ha.	Alba	Concurrent	Friesch landras	Blauwe Ster	Blenda	Excello	Giganta	Hercules	Texala	Diversen blauw	Totale oppervlakte vlas, afgerond in 100 ha.
1933	s	3	—	3	90	1	3	216	3	41	23	—	2	7	2	—	6	16	49
1934	s	6	—	2	87	1	4	243	1	58	21	—	6	1	1	—	3	9	62
1935	2	7	—	s	89	s	2	243	s	76	13	—	3	1	s	—	2	5	94
1936	7	12	s	—	79	s	2	215	—	90	4	—	2	—	—	s	s	4	132
1937	14	13	s	—	71	s	2	177	—	93	1	s	1	—	—	s	—	5	175
1938	34	14	3	—	48	—	1	155	—	94	s	1	1	—	—	1	—	3	207
1939	32	18	2	—	46	—	2	821	—	93	s	1	1	—	—	1	—	4	251
1940	34	15	5	—	44	—	2	...	—	93	s	s	1	—	—	1	—	5	...

Rusteloos wordt gewerkt aan de verbetering van het rassensortiment. Al deze kweekersarbeid is gericht op toename van de bodemproductie.

Statistiek van den verbouw der voornaamste rassen in Nederland in % van de totale met wintergerst, resp. zomergerst bezette oppervlakte.

	WINTERGERST							ZOMERGERST.										
Oogstjaar	Fletumer	Mansholt II	Vindicat	Vogel's Agaer	Diversen	Totale oppervlakte wintergerst afgerond in 100 ha.		Bigo	Goudgerst	Kenia	Mansh. 2-rijige	Min. Ruijs	Princessegerst	Saxonia	Spratt Archer	Zege	Diversen	Totale oppervlakte zomergerst, afgerond in 100 ha.
1931	50	7	10	-	33	85		8	69	—	—	1	13	—	s	2	7	202
1932	42	3	31	—	24	67		4	68	s	s	2	14	—	s	6	6	133
1933	37	6	39	s	18	73		4	63	s	s	2	11	—	s	8	12	106
1934	30	7	42	s	21	95		2	56	11	4	s	9	—	2	9	7	228
1935	27	7	50	1	15	149		4	49	16	9	1	5	s	2	9	5	257
1936	31	8	46	6	9	153		4	50	18	10	s	4	s	1	9	4	274
1937	23	10	48	14	5	197		4	38	31	12	s	s	4	1	6	4	291
1938	24	10	50	12	4	239		4	33	38	12	—	—	5	s	6	2	198
1939	24	6	57	10	3	42		4	32	33	19	—	—	5	s	4	3	370
1940	31	12	46	7	4	...		4	22	45	19	—	—	7	s	2	1	...

Door verbeterde rassenkeuze is voor de granen in de laatste 7 jaren een opbrengstvermeerdering van gemiddeld $3^1/_2$ % bereikt bij dezelfde bedrijfsonkosten.

Statistiek van den verbouw der voornaamste rassen in Nederland in % van de totale met rogge, resp. haver bezette oppervlakte.

	ROGGE.								HAVER.									
Oogstjaar	Brandt's Marien	Kroon	Ottersumsche	Petkuser winter	von Lochow's kortstroo	Petkuser zomer	Diversen	Totale oppervlakte rogge, afger. in 100 ha.	Adelaar	Binder	Early Miller	Mansh. III	Ster	Zege	Goudenregen	Orion II.	President	Diversen	Totale oppervlakte haver, afger. in 100 ha.
1931	—	1	1	87	—	s	11	1801	s	s	—	7	s	52	15	2	13	11	1492
1932	—	1	1	87	—	s	11	1657	2	s	—	5	s	54	17	2	13	7	1418
1933	—	s	1	92	—	1	6	1653	3	1	—	5	1	49	17	2	15	7	1364
1934	—	1	1	91	—	2	5	1874	7	4	—	6	2	42	19	2	13	5	1305
1935	—	s	1	93	—	2	4	2101	14	6	—	5	2	36	18	2	12	5	1278
1936	—	—	1	93	—	2	4	2240	23	9	—	4	1	28	17	3	11	4	1349
1937	—	—	1	94	—	2	3	2278	32	12	1	3	1	24	13	3	7	4	1470
1938	s	—	1	94	s	2	3	2430	38	11	1	2	1	23	12	2	7	3	1495
1939	1	—	1	93	s	2	3	2253	40	13	s	2	s	23	11	2	6	3	1630
1940	2	—	1	92	1	2	2	...	43	14	s	2	s	21	11	1	5	3	...

Het BETERE ras
verhoogt de winstmogelijkheid.

Statistiek van den verbouw der voornaamste rassen in Nederland in % van de totale met erwten bezette oppervlakte.

	ERWTEN.										
Oogstjaar	Corona	Mansh. kortstroo	Mansh. g. e. k.	Plukerwt	Unica	Mansh. schokker	Glory schokker	Zelka schokker	Haia cap.	Diversen	Totale oppervlakte erwten, afgerond in 100 ha.
1931	s	28	31	3	16	10	2	—	—	10	428
1932	s	20	31	8	18	11	2	s	—	10	385
1933	s	16	30	8	22	9	4	s	s	11	422
1934	s	12	32	10	25	7	3	2	s	9	408
1935	1	12	30	12	26	5	2	4	s	8	421
1936	1	11	31	12	28	2	s	3	2	10	399
1937	1	7	34	13	29	3	—	4	3	6	377
1938	1	3	38	13	30	2	—	7	2	4	346
1939	1	2	37	11	30	3	—	10	2	4	416
1940	s	1	37	10	26	3	—	12	4	7	...

De kweeker zelf wordt onvoldoende voor zijn werk beloond.

Statistiek van den verbouw der voornaamste rassen in Nederland in % van de totale met aardappels bezette oppervlakte.

AARDAPPELS.

Oogstjaar	Eersteling	Present	Bevelander	Eigenheimer[1]	Noordeling	Populair	Robijn	Roode Star[2]	Zeeuwsche Blauwe[3]	Record	Thorbecke	Triumf	Ultimus	Voran	Alpha	Bintje	Industrie	Diversen	Totale oppervlakte aardappels afgerond in 100 ha.
1931	6	s	3	25	1	s	s	18	4	—	10	3	--	—	1	3	14	12	1641
1932	7	s	3	22	1	s	s	19	4	—	8	5	—	--	1	6	13	12	1761
1933	7	s	5	22	s	s	s	22	5	—	5	4	—	—	1	7	12	10	1536
1934	5	s	6	23	1	s	s	21	5	—	10	4	—	—	1	5	10	9	1439
1935	5	s	7	23	1	s	s	19	6	—	11	5	—	—	s	5	10	8	1391
1936	5	s	8	24	1	s	s	22	6	s	8	4	—	—	s	7	10	5	1304
1937	3	s	8	23	1	1	1	19	5	s	10	5	—	—	1	10	9	4	1377
1938	4	s	7	22	1	1	s	15	5	s	14	6	s	s	2	12	8	3	1214
1939	4	s	7	22	2	1	1	14	5	s	12	5	s	1	2	11	9	4	1244
1940	4	s	6	23	3	s	1	13	4	1	11	8	1	3	1	11	7	3	....

1) Inclusief blauwe en bonte 2 inclusief bonte 3 inclusief Zeeuwsche bonte en Westeinder blauwe.

Er is nauwelijks een streven te bedenken dat meer op het algemeen belang gericht is dan de plantenveredeling.

Onze oude graslanden zijn bedekt met plantenmengsels, die op den langen duur zekere stabiliteit zijn gaan vertoonen, doordat alles wat er oorspronkelijk groeide en er in den loop der tijden bij kwam, een harden strijd om het bestaan heeft moeten voeren, waarbij slechts datgene overbleef, dat zich in de gegeven omstandigheden in onderlinge samenleving kon handhaven. Niet alleen bepaalt de geschiedenis, en de daardoor verkregen bodemtoestand, welke soorten in het grasland standhouden, maar bovendien — en wellicht is dit nog belangrijker — zijn de soorten zelf aan natuurselectie onderworpen geweest, die in meer of minder gunstige richting kan hebben gewerkt. De typen van dezelfde grassoort — en dit geldt ook voor de klavers en verdere weideplanten — die men in de graslanden vindt, loopen zeer sterk uiteen, even sterk als voederbieten en suikerbieten, of als Eersteling en Roode Star.

In de zode is a.h.w. het resultaat opgehoopt van jarenlange verplegingsarbeid; hoe beter de verpleging was, hoe waardevoller het bestand. Omgekeerd: een slechte behandeling kan selectie in ongewenschte richting veroorzaken. Daar, waar men er toe overgaat door sterk ingrijpende maatregelen oude en slechte graslanden te verbeteren, zal men terdege moeten overwegen of wellicht de beste resultaten te bereiken zijn door de oude zode geheel of gedeeltelijk te vernietigen en te trachten een flora te vestigen, die beter past bij de groeiomstandigheden, die men meent te kunnen scheppen.

Bij den inzaai van **blijvend grasland** moet zoowel rekening worden gehouden met het gedrag der grassoorten als met de eigenschappen van de rassen daarvan.

Aangezien de kennis van de eischen, die aan een graszaadmengsel moeten worden gesteld, nog zeer onvolledig is, moet zooveel mogelijk getracht worden alle noodzakelijke elementen in het mengsel aanwezig te hebben. Gelukkig worden in vele gevallen door de natuur de fouten wel min of meer snel gecorrigeerd. Zooals boven reeds werd aangeduid verdwijnen in een graszode steeds planten, die in de gegeven omstandigheden niet thuis hooren, terwijl deze op den duur wel vervangen worden door soorten of rassen, die er beter op hun plaats zijn. Het hangt nu sterk van de omstandigheden af hoe

lang deze vervanging op zich laat wachten en in hoeverre minder gewenschte onkruiden gebruik kunnen maken van de opengevallen plaatsen.

Op een laagveenboerderij met goed blijvend grasland zal een enkel perceel dat wordt ingezaaid zich, mits voldoende bemest, binnen korten tijd tot goed blijvend grasland kunnen ontwikkelen, ook al week de aard van het mengsel tamelijk sterk af van de uiteindelijk verkregen samenstelling.

In gevallen waar men veel minder op de natuurlijke verspreiding van het zaad mag rekenen, dus op een stuggen kleigrond of op een groote ontginning, waar al het grasland pas is ingezaaid, doen fouten bij den inzaai zich veel sterker gevoelen.

Evenzoo bestaat er een groot verschil in snelheid van verbreiding tusschen de verschillende soorten. Het fijne zaad van de beemd- en struisgrassen wordt bijvoorbeeld veel gemakkelijker verspreid dan het grove zaad van Engelsch raaigras, terwijl de eerstgenoemde soorten zich ook door hunne lange uitloopers sterk kunnen vermeerderen. Hetzelfde geldt voor witte klaver, waarvan bovendien nog kiemkrachtig zaad met de mest wordt verspreid.

In het bovengenoemde schuilt waarschijnlijk ten deele de verklaring van het feit, dat men in bepaalde gevallen binnen betrekkelijk korten tijd goed grasland kan verkrijgen zonder veel zorg aan het mengsel te besteden, terwijl onder andere omstandigheden het ingezaaide grasland nog jaren na den aanleg te wenschen overlaat. **Steeds echter geldt dat het gewenschte resultaat het snelste wordt bereikt door het mengsel zoo goed mogelijk te doen aanpassen aan het uiteindelijk gewenschte.**

Gebruik van rationeel gewonnen zaad van overeenkomstig oud weiland verdient nog steeds de voorkeur. Indien de prijs een bezwaar oplevert moet men wel bedenken dat een kleine hoeveelheid goed zaad, dat zorgvuldig wordt uitgezaaid, veelal een beter resultaat geeft dan een groote hoeveelheid goedkoop zaad. In vele gevallen zal een mengsel van een goed ras van het weidetype met het goedkoopere zaad ook een behoorlijk resultaat opleveren.

Bij den aanleg van blijvend grasland is de rassenkeuze van Engelsch raaigras wel het voornaamste. Meestal vormt dit gras de eerste jaren na den inzaai door zijn snelle ontwikkeling de hoofd-

massa van de zode. Na de eerste jaren treedt echter veelal een sterke terugslag op, doordat zaad van onvoldoend overblijvende rassen is gebruikt. Zooals reeds is opgemerkt gaat de natuurlijke verspreiding van Engelsch raaigras niet bijzonder snel.

Ook bij beemdlangbloem en timothee is de rassenkeuze van veel belang, maar deze grassen overheerschen vrijwel nooit, zoodat de schade niet zoo opvalt. Bij de beemd- en struisgrassen is de natuurlijke verspreiding veel grooter, zoodat de keuze van het ras niet zoo belangrijk is, in bepaalde gevallen kan dit echter ook van veel belang zijn.

Tegenover de blijvende graslanden plaatsen wij de **„kunstweiden"**. Evenals „blijvend grasland" dekt dit woord een veelomvattend en nog onvoldoend gespecificeerd begrip. „Kunstweiden" kunnen bestemd zijn om langer of korter te blijven liggen, ze kunnen hoofdzakelijk geweid of wel gehooid worden. Eenerzijds nadert de kunstweide het blijvend weiland, anderzijds het ongemengde voedergras. De eischen aan het mengsel en aan de rassen veranderen dienovereenkomstig. In het algemeen kan worden opgemerkt, dat de zich ontwikkelende grassenselectie vooral voor kunstweiden en voedergrassen succes belooft.

Bij aanleg van **kunstweiden om te beweiden** geldt in hoofdzaak hetzelfde wat gezegd is bij blijvend grasland. Wat Engelsch raaigras betreft, hier voldoen E.F. 79 en Neerlandia zeer goed; groote opbrengst en vlugge groei zijn voordeelen van deze rassen, de beperkte levensduur is hier niet zoo'n bezwaar.

Bij de mengsels voor **kunstweiden om te hooien** komen, naast roode klaver, grassen van kortere duur in aanmerking, in de eerste plaats Italiaansch raaigras. Zware bemesting en voldoende vocht is vereischt. Het gras is echter niet erg wintervast. Beemdlangbloem, kropaar, Engelsch raaigras (gekweekte vormen) en Fransch raaigras zijn ook zeer geschikt voor dit doel. De opbrengst van deze grassen is niet zoo hoog als van Italiaansch raaigras, maar ze houden beter stand bij ongunstige weersomstandigheden. Timothee en beemdvossestaart komen alleen in aanmerking op vruchtbare gronden met onvoldoende ontwatering.

Voorts worden Westerwoldsch raaigras, Italiaansch raaigras en kropaar als **ongemengd voedergewas** geteeld. Bij zware bemesting kunnen deze grassen een zeer hooge opbrengst geven en meerdere sneden. Westerwoldsch raaigras is éénjarig; Italiaansch raaigras zaait men veelal in Augustus; beide grassen vragen tamelijk veel vocht. Kropaar wortelt dieper en kan dus op drogere gronden groeien. Dit gras houdt desgewenscht ook meerdere jaren stand.

Voor **gazons, sportvelden enz.** worden weer speciale eischen gesteld aan de samenstelling van de mengsels. Hierbij speelt de levensduur en het vermogen om een dichte stevige zode te vormen de hoofdrol, terwijl de opbrengst in vele gevallen als een noodzakelijk kwaad wordt beschouwd. Men heeft hier dan ook behoefte aan soorten en rassen met veel uitloopers en een lange levensduur. Fiorin, schapengras, uitloopervormend roodzwenkgras, veldbeemdgras en kamgras zijn de aangewezen soorten. Voor goedkoopere mengsels is Engelsch raaigras ook bruikbaar, maar dan een ras van het weidetype, dat goed bestand is tegen vorst en droogte; tevens verdient het aanbeveling om de hoeveelheid zaad hiervan niet te groot te nemen opdat de fijnere grassen ook een kans krijgen.

Ter verkrijging van een overzicht van de **eigenschappen van de grassen** is allereerst de tabel op b'z. 40-41 gemaakt.

In deze tabel wordt in cijfers een vergelijkend overzicht gegeven van de voornaamste eigenschappen der grassen Voorzoover mogelijk zijn hierin tevens de rasverschillen binnen iedere soort tot uitdrukking gebracht. Bij het beschouwen van deze tabel gelieve men in aanmerking te nemen dat de eigenschappen der van nature in goede oude graslanden voorkomende landrassen, in het algemeen iets gunstiger zijn dan in de cijfers tot uiting komt.

Verder volgen hoofdstuksgewijze enkele algemeene opmerkingen over de beteekenis die de soorten voor het grasland hebben. Ze worden aangevuld door de beschrijvingen van de verkrijgbare rassen.

De geslachten zijn vermeld in hunne volgorde van belangrijkheid: Lolium, Festuca, Phleum, Poa, Dactylis, Alopecurus, Cynosurus, Agrostis, Arrhenathrum en Trisetum, terwijl van elk geslacht de belangrijkste soorten, vet gedrukt, voorop zijn gesteld. De rassen zijn wederom geplaatst in volgorde van aanbevelenswaardigheid.

Zooals reeds in vorige rassenlijsten werd medegedeeld, is het vooral door de medewerking van de Graszaadassociatie en het Centraal Bureau mogelijk geweest om een scherpere schifting tusschen de verschillende handelszaden en rassen te maken, zoodat vele overtollige merken konden worden opgeruimd.

De leden van de **Graszaadassociatie** hebben het werk onderling verdeeld: ieder lid houdt zich slechts met de selectie van één of enkele soorten bezig, terwijl men elkaar stamzaad verschaft, zoodat tenslotte alle geassocieerde kweekers dezelfde **Neerlandia grassen** in den handel brengen. Tijdelijk wordt de contrôle op de teelt door de Graszaadassociatie zelf verricht. De origineele Neerlandia grassen worden met een plombe van het Rijksproefstation voor Zaadcontrôle en een garantiestrook, inhoudend een verklaring van rasechtheid van de G.A., aangeboden. Op deze strook staat tevens het resultaat van het monsteronderzoek van het Proefstation.

Indien dus in de hierna volgende lijst de naam Neerlandia voorkomt, beteekent dit dat het zaad verkrijgbaar is bij de leden dezer associatie, voorzoover die handel drijven. Het zijn:

Barenbrug's Zaadhandel, Arnhem.

Fa D. J. v. d. Have, Zaadteelt en Zaadhandel, Kapelle-Biezelinge.

Nederlandsche Heidemaatschappij, Arnhem.

N.V. J. Joordens' Zaadhandel, Venlo (Blerick).

N.V. J. L. Robertus' Zaadteelt en Zaadhandel, Winschoten.

N.V. Landbouwbureau M. Wiersum, Groningen.

N.V. Zwaan & de Wiljes, Zaadteelt en Zaadhandel, Scheemda.

Behalve door de leden van de Graszaadassociatie wordt op het **Veredelingsbedrijf Centraal Bureau te Hoofddorp** serieus gewerkt aan de grassenselectie. De vermeerdering der origineele C.B. rassen staat onder toezicht van den N.A.K.

Wederom wordt den verbruikers van graszaad op het hart gedrukt: Koopt slechts zaden van bekende rassen of herkomsten, zoo mogelijk goedgekeurd door den N.A.K. of de Graszaadassociatie. Helpt hierdoor mee de Nederlandsche graszaadteelt tot ontwikkeling te brengen. Ge bevordert op deze manier bovendien het eigen belang.

Grassen. **Hooge cijfers duiden op gunstige ontwikkeling der betrokken eigenschap.** (K = klei, Z = zand, V = veengrond)	Engelsch raaigras			Ital. raaigr.		Westerw raaigras		Beemdlangbloem	
	Zaad uit oude weilanden.	E. F. 79	Neerlandia	Roskilde	Neerlandia	Neerlandia	Landras	Neerlandia	Otofte
1. Geschiktheid voor blijvend grasland .	9	6	5	4	4	3	2	8	8
2. Geschikth. v. kunstweide om te weiden	8	8	8	5	5	4	4	8	8
3. Geschikth. v kunstweide om te hooien	6	7	7	9	9	9	9	8	8
4. Onder- of bovengras	o	ob	ob	b	b	b	b	b	b
5. Zodevorming . .	7	6	6	3	3	2	2	5	5
6. Res. tegen droogte	7	6	6	5	5	5	5	6	6
7. Res. tegen vocht .	7	7	7	6	6	6	6	8	8
8. Grondsoort . . .	KZV	KZV	KZV	KZV	KZV	KZV	KZV	VZK	VZK
9. Wintervastheid .	7	6	5	4	4	3	3	8	8
10. Res. tegen schaduw	6	6	6	—	—	—	—	7	7
11. Opbrengst	7	8	8	9	8	9	7	8	8
12. Bladrijkdom . . .	8	7	7	8	8	7	5	7	7
13. Smakelijkheid . .	9	8	8	7	7	7	5	6	6
14. Vlugheid van ontwikkeling	6	7	7	9	9	8	9	7	7
15. Nagroei	8	7	6	7	7	6	4	8	8
16. Res. tegen roest .	5	6	7	6	6	7	7	6	6

Neerl. Rietzwenk	Neerl. Roodzwenk	Timothee			Veld-beemd		Ruwbeemdgras	Kropaar		Beemdvossestaart	Kamgras	Fiorin	Fransch raaigras	Goudhaver
		Neerlandia	Gloria	Nd Amerikaansch handelszaad	Neerlandia II	Beemster		Landras	Neerlandia					
4	5	7	5	5	8	8	7	5	6	7	7	6	5	6
4	5	6	4	4	8	8	6	5	6	5	4	4	4	4
5	5	5	6	6	6	5	6	6	7	5	4	4	7	6
b	o	o	b	b	o	o	o	b	b	b	o	o	b	o
5	8	6	5	5	9	9	8	4	4	6	7	8	4	5
4	8	5	5	5	8	8	4	8	8	4	7	7	7	7
9	8	8	8	8	6	6	8	6	6	9	6	7	5	5
KVz	ZVK	KZV	KZV	KZV	ZKV	ZKV	VZK	KZ	KZ	KZV	KZV	ZVK	KZ	K
8	8	9	9	9	8	8	8	8	8	8	6	8	7	7
—	7	6	6	6	6	6	8	8	8	6	7	8	7	—
8	7	7	8	8	8	8	6	7	8	8	5	6	8	6
7	7	7	6	6	8	8	8	6	7	7	5	6	6	7
3	5	7	5	5	7	7	7	4	5	7	6	5	6	7
6	6	5	6	6	7	7	6	8	7	9	5	5	8	7
7	6	7	6	6	7	7	4	8	8	6	6	7	6	7
7	8	6	6	5	5	8	7	7	7	6	6	7	7	7

ENGELSCH RAAIGRAS.*

(Lolium perenne — F**: Ray grass anglais (Ivraie vivace), D: Deutsches (Englisches) Weidelgras, E: Perennial-rye grass).

In vereeniging met witte klaver, het hoofdbestanddeel van vele onzer beste weilanden. Verdient een plaats in elk mengsel, ook voor kunstweiden.

Vroeg ontwikkelend onder-gras. Verdraagt beweiding uitstekend, minder goed tweemaal maaien. Eveneens wordt maaien in te ver ontwikkelden toestand slecht verdragen. Is dankbaar voor gier en voor bemesting.

De weidetypen kunnen door sterke uitstoeling en korte uitloopers een dichte zode vormen; de hooitypen zijn hiertoe slechts in staat in vereeniging met uitloopersvormende grassen.

Het handelszaad komt meest uit Nd. Ierland en Denemarken. Beide herkomsten schieten vlug door en geven alleen onder gunstige omstandigheden een smakelijk gewas. De Iersche herkomst is zeer weinig, het Deensche zaad behoorlijk wintervast.

Blijvend weiland typen.

L — 783. **Zaad van beste oude weilanden** (beperkte hoeveelheden). **H: Verkoopbureau van het Utrechtsch Landbouw Genootschap, Utrecht.**

Zeer geschikt voor aanleg van blijvend grasland. Laat doorschietend, bladrijk, sterk uitstoelend, geeft een mooie zode en goede nagroei; vatbaar voor roest. Goed wintervast.

Ook de 1e nabouw van dit zaad is nog zeer goed bruikbaar en verre te verkiezen boven handelszaad; oudere nabouw is niet aan te bevelen.

L — 784. **In Nederland verzameld landras** (soms verkrijgbaar). — **H: Barenbrug's Zaadhandel, Arnhem.**

Heeft ongeveer dezelfde eigenschappen als L 783, het is meestal iets verontreinigd.

*) Het als Paceygras in den handel aangeboden zaad is niet als een afzonderlijk ras te beschouwen, doch als fijn uitgezeefd zaad uit het gewone handelszaad.

**) F, D en E: in het Fransch, Duitsch, Engelsch.

N — 958. Engelsch raaigras weidetype C.B. — ✝ — K en H: Centraal Bureau, Rotterdam.

Bladrijk, laat doorschietend, goed uitstoelend.

N — 1033. Aberystwyth S 23 Engelsch raaigras. — § — K: Welsh Plantbreeding Station, Aberystwyth **H: o.a. Verkoopbureau v.h. U.L.G., Utrecht en Ned. Heide-Mij., Arnhem.**

Laat doorschietend wat fijn weide-type, iets vatbaar voor roest, matig wintervast.

Kunstweide typen.

B — 785. Deensch E. F. 79 Engelsch raaigras. — K: Erhard Frederiksen, Kopenhagen. **H: o.a. het Centraal Bureau, Rotterdam en Nederlandsche Heide-Mij, Arnhem.**

Middenvroeg doorschietend, goed uitstoelend ras. Zeer geschikt voor kunstweiden wegens snelle groei, flinke uitstoeling en goede bladrijkdom. Wintervastheid voldoende en daardoor bruikbaar voor blijvend grasland. Roest komt voor.

B — 697. Neerlandia I Engelsch raaigras. — GA — H: de leden der Graszaadassociatie (zie blz. 39).

Iets vroeger doorschietend als E. F. 79, geschikt voor kunstweiden wegens snelle ontwikkeling en goede uitstoeling. Voor blijvend grasland minder geschikt wegens matige wintervastheid.

Opbrengst eerste snede goed, nagroei matig, weinig roest.

N — 962. Engelsch raaigras hooitype C.B. — ✝ — K en H: Centraal Bureau, Rotterdam.

Geschikt voor kunstweiden wegens snelle ontwikkeling; bladrijk.

ITALIAANSCH RAAIGRAS.

(Lolium italicum = multiflorum — F: Ivraie d'Italie, D: Welsches (Italienisches) Weidelgras, E: Italian rye-grass).

Maaigras voor één- of meerjarige kunstweiden. Een bezwaar is, dat het in ontwikkeling op roode klaver vooruitloopt. Forsch, vroeg, smakelijk, polvormend, weinig wintervast. Op lichtere zandgronden en bij gebrek aan stikstof na de eerste snede soms te vlug in aar

schietend. Wordt, hoewel van korte levensduur, soms in grasmengsels voor blijvend weiland opgenomen als voorloopige zodesluiter. Dit kan niet worden aanbevolen, daar het door de snelle groei de fijnere grassen onderdrukt.

B — 786. **Roskilde Italiaansch raaigras.** — K: Danske Landboforeningen Froforsyning, Roskilde. H: o.a. het Centraal Bureau, Rotterdam.

Vlugge groei, niet vroeg in aar schietend. Forsch, bladrijk, malsch gewas, zeer goede opbrengst. Goede nagroei. Voldoende uniform. Weinig roest.

B — 500. **Neerlandia I Italiaansch raaigras.** — GA — H: de leden der Graszaadassociatie (zie blz. 39).

Vlug ontwikkelend en vrij vroeg doorschietend. Goede opbrengst en goede nagroei. Weinig roest.

WESTERWOLDSCH RAAIGRAS.

(Lolium It. Westerwoldicum — F: Ray grass de Westerwolde, D: Westerwoldisches Weidelgras, E: Western Wolths (or Express) ryegrass).

Wordt in ons land veel geteeld en verhandeld. Het is een snel groeiende vorm van Italiaansch raaigras en bereikt in het jaar van uitzaai reeds zijn volle ontwikkeling.

Westerwoldsch raaigras onderscheidt zich alleen van Italiaansch, doordat het reeds doorschiet in het jaar van uitzaai. Aangezien het zaad van beide soorten niet is te onderkennen, is de aankoop van te velde gekeurd zaad hier zeer gewenscht.

Is overwegend éénjarig, houdt echter in zachte winters stand. Komt hoofdzakelijk in aanmerking om op vochthoudende grond als voedergewas (om meerdere malen te maaien) te worden gezaaid. Op droge en arme gronden en bij gebrek aan stikstof schiet het na de eerste snede te spoedig weer in aar.

Het kan als dekplant worden gebezigd bij den aanleg van blijvend grasland, doch hierbij moet tegen te zware ontwikkeling worden gewaakt, door niet te veel zaad te gebruiken en vroeg te maaien. Door

sommigen wordt beslist afgeraden dit gras als dekvrucht te bezigen. Kan ook gebruikt worden voor bijzaai van holle plekken in roode klaver. Dit gras moet zwaar worden bemest.

A — 305. Neerlandia I Westerwoldsch raaigras. — GA — **H: de leden der Graszaadassociatie** (blz. 39).

Deze selectie heeft ten opzichte van het landras een uitstekenden indruk gemaakt. Vlug ontwikkelend, tamelijk laat doorschietend, goed uitstoelend, bladrijk, productief, goede nagroei. Weinig roest.

L — 816. Westerwoldsch raaigras (landras) — +.

Wordt als landras door verschillende personen geteeld en in den handel gebracht. Minder bladrijk, minder productief en veel minder uitstoelend dan Neerlandia I en vroeger in aar schietend.

N — 1034. Westerwoldsch raaigras CB — + — K en H: Centraal Bureau, Rotterdam.

Staat als type tusschen Neerlandia en het landras in; de productiviteit lijkt goed.

BEEMDLANGBLOEM.

(Festuca pratensis — F: Fétuque des prés, D: Wiesenschwingel, E: Meadow fescue).

Productief, vroeg ontwikkelend bovengras met zeer goede nagroei, zoowel geschikt voor blijvend grasland, als voor meerjarige kunstweiden. Vooral maai-, doch ook weidegras, dat gaarne wordt gegeten; wordt niet spoedig hard. Pollen vormend, zeer wintervast. Verlangt een vochthoudenden niet te zwaren grond. Komt vooral voor op laagveengronden, ook wel op zand en klei.

B — 802. Neerlandia I beemdlangbloem. — GA — **H: de leden der Graszaadassociatie** (blz. 39).

Aanvankelijk ietwat trage, doch later een zeer goede ontwikkeling. Goed uitstoelend, voldoende uniform, iets vatbaar voor roest.

N — 803. **Otofte beemdlangbloem. — K:** Danske Landboforeningers Froforsyning, Roskilde. **H: o.a. het Centraal Bureau, Rotterdam.**
Eerste ontwikkeling zeer goed, later minder. Lijkt meer maaidan weidegras. Niet geheel uniform. Iets roest.

L — 801. **In Nederland verzameld landras** (soms verkrijgbaar). — **H: Barenbrug's Zaadhandel, Arnhem.**
Gewoonlijk vermengd met grove ruwe typen en daarom minder geschikt voor ons land.

RIETZWENKGRAS.

(Festuca arundinacea* — F: Fétuque élevée (roseau), D: Rohrschwingel, E: Tall fescue).

Onderscheidt zich van beemdlangbloem door forscher ontwikkeling. De bladeren zijn ruw en grof. Groeit vooral langs sloot- en greppelkanten op vochtige plaatsen. Het gras wordt zeer ongaarne door het vee gegeten en uitzaai kan daarom in ons land niet worden aanbevolen.

N — 306. **Neerlandia I rietzwenkgras. — GA — H: de leden der Graszaadassociatie** (blz. 39).
Bladrijk, laat in aar komend, grof, productief gewas. Weinig roest, goed wintervast.

ROOD ZWENKGRAS.

(Festuca rubra — F: Fétuque (traçante) rouge, D: Rotschwingel, E: Red fescue).

Vrij vroeg ontwikkelend, zodevormend, ondergras met weinig nagroei. Komt op onze zandgronden geregeld in de weilanden voor en heeft daar beteekenis als zodesluiter. Het blad is vooral bij droogte hard en taai en wordt daarom minder graag gegeten. Men rekent

*) Wordt ten onrechte in den handel hoogzwenkgras of Festuca elatior genoemd. De naam Festuca elatior wordt ook wel voor beemdlangbloem gebruikt en kan dus tot verwarring leiden.

roodzwenkgras niet tot de goede weidegrassen en uitzaai kan niet worden aanbevolen.

Door het vormen van onderaardsche uitloopers en door de diepe beworteling is dit gras zeer geschikt voor vliegvelden, sportvelden en gazons.

N — 959. Neerlandia II gazon roodzwenkgras. — GA — K en H: de leden der Graszaadassociatie (zie blz. 39).

Zeer geschikt voor gazons, sportvelden e.d.

Verder wordt roodzwenkgras o.a. geteeld door **B. van Engelen te Vlijmen.**

SCHAPENGRAS.

(Festuca ovina — F: Fétuque ovine, D: Schafschwingel, E: Sheep's fescue).

Fijn, pollenvormend gras met opgerolde bladeren, alleen geschikt voor gazons e.d. op droge gronden.

In den handel onderscheidt men wel twee ondersoorten, n.l. **Fijnbladig schapengras (Festuca ovina tenuifolia)** met fijn donkergroen blad en **Hardzwenkgras (Festuca ovina duriuscula)** met meer grijs blad.

Dit gras wordt veel uit het wild verzameld en door verschillende personen zuiver naverbouwd.

H: o.a. de leden der Graszaadassociatie en B. van Engelen, Vlijmen.

TIMOTHEE *

(Phleum pratense — F: Fléole (des prés), Timothy, D: Lieschgras oder Timotheegras, E: Timothy or catstail grass).

*) Bij de aankoop van timothee zaad dient te worden gewaakt tegen vermenging met het minderwaardige onkruidtimothee (Phleum bulbosum, Unkrautlieschgras of Zwiebeltimothee), dat in het buitenland wel als afvalproduct bij de reiniging van wintergranen wordt gewonnen en als vervalschingsmiddel dienst doet.

Laat ontwikkelend, wintervast, polvormend gras.

Behoort thuis op humeuze vruchtbare gronden, is goed bestand tegen vocht en tegen overstroming, ook tegen droogte. Verdraagt ook schaduw.

Het gras in onze oude weiden heeft een eenigszins platte groei, schiet niet spoedig door en wordt gaarne afgegeten.

Het geïmporteerde zaad komt voornamelijk uit Noord-Amerika en verder wat uit Denemarken. Beide herkomsten vertegenwoordigen een opgaand hooitype, dat spoedig doorschiet en dan niet wordt afgeweid.

B — 604. Neerlandia I timothee. — GA — H: de leden der Graszaadassociatie (zie blz. 39).

Geschikt voor blijvend grasland, laat doorschietend. Tamelijk malsch, bladrijk, weinig zaaddragend.

B — 501. Svalöf's Gloria timothee. — H: N.V. Landbouwbureau M. Wiersum, Groningen en de andere leden der Graszaadassociatie.

Maaigras type, tamelijk vroeg opschietend, matige uitstoeling. Productief, vooral in de eerste snede.

RUW BEEMDGRAS

(Poa trivialis — F. Paturin commun. D: Gemeines (Rauhes) Rispengras (Rauhe Rispe), E: Rough stalked meadow grass).

Voornaam bestanddeel van vele oude (vochtige) weiden. Iets later en hooger opschietend en bij inzaai beter aanslaand dan veldbeemdgras, verdraagt meer vocht en minder droogte, stelt hooger eischen aan vruchtbaarheid en kalktoestand van den grond. Treedt gewoonlijk ook in nieuw grasland op, waar het niet is ingezaaid. Ontwikkelt zich zeer sterk in hooiland bij zware stikstofbemesting. Te sterke ontwikkeling moet a's ongunstig worden beschouwd, aangezien er dan een viltige zode ontstaat en de zode bij droogte doodgaat en zeer weinig nagroei geeft.

Verdraagt maaien en zoo noodig eenige schaduw. Zodevormend door bovengrondsche uitloopers, iets geneigd tot legeren waarbij andere grassen worden onderdrukt.

Er bestaat weinig verschil tusschen de diverse herkomsten.

VELDBEEMDGRAS

(Poa pratensis — F: Paturin des prés, D: (Glattes) Wiesenrispengras. E: Smooth stalked meadow grass (U.S.A.: Kentucky blue grass).

Komt in beste weilanden geregeld doch in beperkte hoeveelheid voor, als smakelijk, evenwel vrij spoedig hard wordend, onderaardsche uitloopers vormend ondergras. Draagt bij tot verdichting van de zode, wordt echter bij uitzaai veelal door snelgroeiende grassen onderdrukt. Meer weide- dan maaigras, goede nagroei, verdraagt maaien en droogte. Heeft voorkeur voor eenigszins losse (zandige) niet te vochtigen grond en verdraagt een tamelijk zuren bodem, maar vraagt een goeden bemestingstoestand.

Veldbeemdgras treedt op droge gronden in de plaats van ruwbeemdgras, het kan daar op den voorgrond treden. Het gras verdraagt geen overstrooming.

De soort vertoont groote verscheidenheid van vormen. Het handelszaad is meest uit N. Amerika afkomstig, dit geeft een tamelijk vlug doorschietend gewas, dat vrij spoedig hard wordt.

N — 503. **Beemster veldbeemdgras. — K:** M. Kramer, Heelsum. **Vm en H: de Z.P.C., Leeuwarden.**

Weide-type. Zeer kort, breedbladig, zodevormend, malsch.

N — 960. **Neerlandia II veldbeemdgras. — GA — H: de leden der Graszaadassociatie** (zie blz. 39).

Tamelijk goed uitloopend, bladrijk weidetype. Wat gevoelig voor roest.

MOERASBEEMDGRAS

(Poa fertilis — F: Paturin fertile, D: Spätes (Sumpf) Rispengras, E: Fowl (late) meadow grass).

Hier te lande nog weinig bekend. Heeft een zeer productieven indruk gemaakt en kan ter beproeving worden aanbevolen op voldoend vochthoudende gronden. Levert een tamelijk malsch gewas, dat in de weide echter niet gaarne gegeten schijnt te worden.

Het zaad wordt geïmporteerd uit Denemarken en Duitschland. **H:** o.a. **de leden der Graszaadassociatie** (zie blz. 39) en **Centraal Bureau, Rotterdam.**

BOSCHBEEMDGRAS

(Poa nemoralis — F: Paturin des bois, D: Hain-Rispengras, E: Wood (evergreen) meadow grass).

Wordt door paarden gaarne gegeten, ook als hooi. Heeft voor de weidebouw geen beteekenis, bruikbaar in beschaduwde aanplantingen en voor gazons op droge gronden. Fijn donkerbladig en wintervast.
Teler o.a. **B. van Engelen, Vijmen.**

KROPAAR

(Dactylis glomerata — F: Dactyle pelotonné, D: Knaulgras, E: Rough Cocksfoot).

Komt van nature alleen algemeen op onze rivierklei voor. Doordat het zeer goed schaduw verdraagt, kan het in de kleiboomgaarden overheerschen.
Meer maai- dan weidegras. Grof, ruwbladig, vroeg en productief bovengras, dat dichte pollen vormt, die bij onvoldoend scherp afweiden versmaad worden, waardoor het een ongewenschte uitbreiding kan verkrijgen. De pollen zijn geneigd tot rotten. Uitzaai voor blijvend grasland kan alleen voor boomgaarden worden aanbevolen.
Mede door diepe bewerteling misschien voor kunstweiden op droge gronden geschikt, mits niet overheerschend en in combinatie met andere snelgroeiende grassen. Ook te probeeren als ongemengd voedergras, om bij zware bemesting meerdere malen te maaien. Op lage ontginningen kan het te overheerschend worden. Goed bestand tegen droogte en kou, niet tegen overmaat van water. Goede nagroei.

N — 799. Neerlandia I kropaar. — GA — H: de leden der Graszaadassociatie (zie blz. 39).

Laat doorschietend, weinig ruw, bladrijk, goed uitstoelend. Kan in mengsels voor blijvend grasland worden beproefd.

L — 798. In Nederland verzameld landras. — **H: Barenbrug's Zaadhandel, Arnhem.**

Goed wintervast, met goede uitstoeling. De opbrengst in de eerste jaren is wat laag, het blad tamelijk scherp.

BEEMDVOSSESTAART *)

(Alopecurus pratensis — **F**: Vulpin des prés, **D**: Wiesenfuchsschwanz, **E**: Meadow foxtail).

Productief, bossen- doch ook korte uitloopersvormend maaigras, dankbaar voor bemesting en aanvankelijk gaarne gegeten. Op goede rivierklei, broek- en laagveengronden geregeld aangetroffen en gewaardeerd, o.a. door groote resistentie tegen vocht. Het gras geeft in de eerste jaren na uitzaai geen hooge opbrengst en is daardoor voor kunstweiden minder geschikt Eenmaal gevestigd, ontwikkelt het zich vlug, zoodat vroeg gemaaid kan worden. Deze vlugge ontwikkeling is echter bij het hooien een bezwaar; het gewas loopt bij de andere grassen vóór en men moet dus óf te laat voor vossestaart óf te vroeg voor de anderen maaien. De kiemkracht van het zaad is meestal laag; het is voornamelijk van Finschen oorsprong.

KAMGRAS

(Cynosurus cristatus — **F**: Crételle des prés, **D**: (Gemeines) Kammgras, **E**: Crested dogstail).

Vlakke pollen vormend, laat ontwikkelend ondergras, dat vrij goed droogte verdraagt, maar zich beter thuis voelt op vochthoudende gronden. De halmen zijn door het vee niet gewild. Het wordt op de klei gewoonlijk tot de goede, maar niet zeer productieve weidegrassen gerekend. Op zandgrond is het weinig productief, maar draagt in matige hoeveelheid zeer bij tot het vormen van een dichte zode. Ook bruikbaar voor gazons en sportvelden. Het geïmporteerde zaad komt meest uit Ierland en is weinig wintervast.

*) Niet te verwarren met de duist (wintergras, zwartgras, Alopecurus agrestis), die beslist minderwaardig is, en met de geknikte vossestaart (Alopecurus geniculatus). Laastgenoemde komt veel voor op natte, vastgetrapte plekken en kan daar als weidegras gewaardeerd worden.

L — 795. Op blijvend weiland verzameld landras (soms verkrijgbaar). — **H: Barenbrug's Zaadhandel, Arnhem; Fa. D. J. v. d. Have, Kapelle-Biezelinge en B. van Engelen, Vlijmen.**

FIORIN OF STRUISGRAS

(Agrostis Sp. — F: Fiorin, Agrostide, D: Fiorin, Strauszgras, E: Fiorin, Bentgrass).

Laat ontwikkelend gras, dat op alle gronden groeit. Van dit gras komen drie scorten algemeen in onze weiden voor, nl.:

Gewoon Struisgras (Agrostis tenuis). Vooral op droge arme gronden, geen of slechts korte uitloopers, hard en weinig smakelijk.

In al onze weiden groeit **Wit Struisgras of Fiorin (Agrostis stolonifera).** Van dit gras komen vele typen voor, nl. planten met onderaardsche, bovenaardsche of geen uitloopers, ook is er veel variatie in de grofheid van het blad.

Verder groeit vooral op vochtige plaatsen **Hondsstruisgras (Agrostis canina).** Dit gras vormt ook uitloopers, de bladeren zijn fijn en gedeeltelijk opgerold.

De struisgrassen vestigen zich spontaan in onze weilanden. Sterk overheerschen van deze soorten wordt ongaarne gezien. Vooral hondsstruisgras is berucht op bepaalde klei- en knipgronden. Het vormt dan een viltige zode, die vooral in den nazomer slecht wordt geweid en waarbij in sterke mate het uittrekken van plukjes, die niet worden opgegeten, kan optreden. Door goede bemesting met kalk, fosforzuur en kali en zorgvuldig kaalweiden is het overheerschen van deze soorten tegen te gaan.

De fijnbladige vormen zijn zeer geschikt voor gazons, sportvelden e.d.

Het Amerikaansche fiorin („Red Top") bevat alleen grove, korte uitloopers vormende typen.

L — 961. Hollandsch struisgras. — E: Netherlands Mixed Bent. **H: o.a. de leden der Graszaadassociatie en B. van Engelen, Vlijmen.**

Dit zaad wordt meest uit het wild verzameld. Het heeft voor den aanleg van gazons en sportvelden een zeer goeden naam verkregen doordat het weinig vatbaar is voor ziekten en een tamelijk hoog percentage van het fijnbladige Agrostis canina bevat.

Door verschillende kweekers, o.a. B. van Engelen, Vlijmen, wordt getracht dit landras te verbeteren door uitzoeken van fijnbladige typen.

FRANSCH RAAIGRAS

(Arrhenatherum (Avena) elatius — F: Fromental, D: Glatthafer, Französisches Raigras, Hoher Wiesenhafer, E: Tall oat grass).

Tamelijk vroeg, weinig smakelijk, bossenvormend maaigras, dat beweiding slecht verdraagt. Dankbaar voor bemesting, levert dan goede nagroei; vrij goed bestand tegen droogte Komt wegens productiviteit voor kunstweiden op goede (kalkhoudende) zandgronden in aanmerking. Wordt veelvuldig aangetroffen langs dijken en bermen, die niet worden geweid, vooral op klei.

N — 793. Fransch raaigras van Gebr. Kleszcynski, Krakow. — H: Harmsen, Kunst & Co, Amsterdam.

GOUDHAVER

(Trisetum (Avena) flavescens — F: Avoine jaunâtre, D: Goldhafer (Dreiborste), E: Yellow (golden) oat grass).

Wordt in onze zuidelijke provinciën en tevens in het midden van ons land in oude kleigraslanden aangetroffen. Het vertoont in verschillende opzichten gelijkenis met Fransch raaigras; verdraagt beter droogte dan overvloedig vocht. Hoewel hier en daar gaarne gezien (mogelijk in verband met de eischen die dit gras aan den kalktoestand stelt) is het slechts matig productief, doch smakelijk en voedzaam. Het zaad komt hoofdzakelijk uit Frankrijk.

Landbouwers, helpt in Uw eigen belang mede den handel in zaaizaad van grassen, klavers, voederbieten en andere voedergewassen op hetzelfde peil te brengen als die in zaaigranen, peulvruchten en aardappels. Steunt den gecontroleerden bona fiden handel.

VEREENIGING „LANDBOUWBELANG"

Aan- en Verkoopvereeniging van den Limb. Land- en Tuinbouwbond.

Landbouwhuis - ROERMOND - Tel. 2345 (3 lijnen)

Orig. Krafft's Siegerländer Tarwe
Orig. Ottersumsche Rogge (resistent tegen stengelaaltjes)
Orig. Limburgsche Roode Maas Klaver
Orig. Hooster Incaarnaatklaver
Orig. Wessemer Stoppelpeen
Orig. Buggenumsche lange gele voederbiet.

Door bemiddeling van de

Nederlandsche Heidemaatschappij te Arnhem

zijn onderstaande origineele Neerlandia graszaden te bekomen:

Engelsch raygras
Italiaansch raygras
Westerwoldsch raygras
Rood zwenkgras
Beemdlangbloem
Kropaar
Timothee

Tevens zaaizaad van **Orig. N.H.M.-Maïs**

Prijzen enz. op aanvraag bij de Directie te Arnhem, Postbus 33

Teneinde te bevorderen, dat zaden van voedergewassen met vermelding van herkomst worden verkocht, zijn aan de opname in de rassenlijst een drietal eischen verbonden en wel:

1°. dat degene, die als verkooper (**H**) van zaad van bepaalde herkomst vermeld wordt, zelf daarvan de kweeker, teler, verzamelaar of importeur is;

2°. dat hij zich verbindt geen ander zaad van dezelfde soort aan te bieden of te verkoopen, tenzij **op naam** (d.w.z. met vermelding van rasnaam of herkomst) **en zoo mogelijk met eigen label en plombe.** Voor zoover deze naamsvermelding niet wel mogelijk is, b.v. doordat het een gemengde partij betreft of een partij van onbekende afkomst, kan volstaan worden met de aanduiding „handelszaad";

3°. dat hij aan het I.v.P. toelaat de juistheid van de door hem gebruikte benamingen te controleeren.

Deze voorwaarden gelden ook voor de gewassen, waarvan selectiewedstrijden worden gehouden, t.w. koolrapen, stoppelknollen, voederkool, wortelen en pastinaken. Voor voederbieten geldt een afzonderlijke regeling, evenals voor roode klaver.

Bovengenoemde maatregelen zijn bedoeld ter versterking van den reëelen handel in dergelijke zaden; ze hebben daardoor aanspraak op steun van de zijde der landbouwers. Men bedenke dat door hunne medewerking niet alleen een eind kan worden gemaakt aan den handel in zaden van twijfelachtige herkomst, maar bovendien een begin van wat we moeten hebben, nl. de onderscheiding van zaden van verschillende herkomst naar hunne beteekenis voor den Nederlandschen voederbouw.

De beproefde herkomsten ontvangen elk jaar, al naar den indruk, die werd verkregen, een hooger of lager waardeeringscijfer. Voor verschillende gewassen is het niet mogelijk in één jaar een oordeel te vormen; in dergelijke gevallen zijn de cijfers tusschen haakjes geplaatst, terwijl ze in een volgende editie zonoodig gecorrigeerd zullen worden. Het laatste cijfer heeft betrekking op het jaar 1940, terwijl het aantal cijfers, dat men achter de herkomsten vermeld vindt, correspondeert met

het aantal jaren, waarin contrôle heeft plaats gevonden. Werd in een jaar niet gecontroleerd, dan is het cijfer vervangen door een x.

De koopers, hunne coöperaties en ook den reëelen tusschenhandel worden wederom uitgenoodigd geen andere zaden te koopen dan van hen, die in deze rassenlijst staan genoemd en er scherp op te letten geen zaad aan te koopen of te ontvangen, dat niet vergezeld gaat van een duidelijke aanduiding van naam of herkomst van het zaad. Het I.v.P. zal gaarne op de hoogte worden gesteld van gevallen, waarin de in de rassenlijst vermelde verkoopers met kennelijk opzet nalaten de herkomst van het door hen aangeboden of verkochte zaad te vermelden.

Er zij hier echter met nadruk op gewezen, dat de importeurs, in verband met den oorlogstoestand, niet alle vermelde herkomsten kunnen leveren.

Hofleverancier

D. J. van der Have

Zaadteelt en Zaadhandel sinds 1879

KAPELLE-BIEZELINGE

Wetenschappelijk Selectiebedrijf van

Bieten- en andere Landbouwzaden

Prijzen en inlichtingen op aanvraag.

ROODE KLAVER.

Nederland teelt zelf niet meer dan 10 % van het benoodigde roode klaverzaad, de productie is bovendien wisselvallig. De inheemsche klaver heeft echter bijzondere beteekenis doordat ze geheel bij ons klimaat is aangepast. Het is de stoppel- en maaiklaver bij uitnemendheid.

Van dit inlandsche klaverzaad wordt een deel (naar schatting de helft) onder toezicht van den N. A. K. gewonnen, een ander deel door den handel verzameld. Om het tekort aan te vullen wordt klaverzaad van her en der geïmporteerd en het maakt daarbij groot verschil of men zaad neemt van Belgische herkomst dan wel van Hongaarsche, Poolsche, Engelsche of Scandinavische, om niet te spreken van Russische, Zuid-Fransche en Amerikaansche. De practijkwaarde van de zaden van verschillende herkomsten is slechts ten deele bekend en kon tot dusverre ook slechts zeer onvoldoende worden bestudeerd, omdat het niet gebruikelijk was klaverzaad onder zijn waren naam te verhandelen.

Door een groep bona fide klaverzaadhandelaren wordt thans in samenwerking met het R.P.v.Z. en het I.v.P. getracht in deze toestand verbetering te brengen, door **verkoop van klaverzaad op naam.** Tevens wordt daardoor een einde gemaakt aan den bedrieglijken verkoop van buitenlandsch zaad als „inlandsch" of „Brabantsch".

Voor dit doel zijn de herkomsten in de volgende groepen ingedeeld:

Groep **AA** Inheemsche en daarmede gelijkgestelde roode klaver;
Groep **BB** Baltisch-Boheemsche roode klaver;
Groep **BE** Engelsche roode klaver;
Groep **BF** Noord-Fransche roode klaver;
Groep **BG** mengsels van zaad uit BB, BE en BF;
Groep **BS** Scandinavische roode klaver;
Groep **CC** Zuid-Europeesche roode klaver;
Groep **DD** Buiten Europeesche roode klaver.

Voor de eigenschappen van boven genoemde herkomsten wordt verwezen naar blz. 63-67.

Helaas hebben zich niet alle handelaars bij deze regeling aangesloten, maar de tijd zal leeren of deze het vol kunnen houden in troebel water te visschen. Het antwoord op deze vraag is aan den boerenstand. Ik kan slechts iederen landbouwer aanbevelen geen klaverzaad te koopen dat niet in de rassenlijst vermeld staat en niet onder plombe en op naam wordt verkocht, onder toezicht van den N.A.K. of van het R.P v.Z. De NAK-controle wordt aangeduid met +, die van het Proefstation met □, terwijl buitenlandsch zaad, dat in het land van herkomst onder controle staat en daar wordt geplombeerd met § wordt aangeduid.

Ook voor detaillisten is thans gelegenheid opengesteld zich bij deze regeling aan te sluiten: zij zijn dan verplicht hun zaad te betrekken van de onder toezicht staande groothandelaars, ook deze detaillisten verkoopen geen klaverzaad dan onder den waren naam.

De regelen zijn in het kort de volgende:

De door de gecontroleerde verkoopers gebezigde benaming correspondeert met die in de rassenlijst. De naam en/of groep, waartoe het zaad blijkens de rassenlijst behoort, wordt weergegeven op de modellabel die aan den zak wordt aangebracht, onder het plombe van den betrokken importeur of handelaar. Eventueel wordt het plombe aangebracht door het R.P.v.Z. Slechts verkoop van kleine partijen over de toonbank kan ongeplombeerd plaats hebben; men vrage dan zaad uit een zak waarbij de label aanwezig is.

De label garandeert niet alleen de echtheid van het zaad volgens de gegeven benaming, maar bovendien de door de wet vereischte minimum gebruikswaarde of wel de gebruikswaarde, die op de label kan worden aangegeven met een plakstrook. Deze garantie staat onder contrôle van het R.P.v.Z.

Van het door verschillende importeurs afgeleverde zaad worden monsters door het I.v.P. uitgezaaid en beoordeeld op practijkwaarde. Dit oordeel wordt in een cijfer neergelegd en achter het zaad vermeld. Vindt men dus bv. in deze rassenlijst achter een zaad de cijfers 7 (8) dan beteekent dit: aan het zaad dat in 1939 werd uitgezaaid en in 1940 volledig kon worden beoordeeld werd het cijfer 7 toegekend (10 is het hoogste), aan het zaad dat in 1940 werd uitge-

zaaid en nog slechts voorloopig kon worden beoordeeld, is voorloopig het cijfer 8 gegeven. Een x beteekent, dat in het betreffende jaar geen zaad is gecontroleerd.

Bijzondere vermelding verdient hier nog het **AA zaad, d.i. in Nederland geteeld en daarmee gelijkgesteld zaad.** Hieronder wordt verstaan zaad, dat door bepaalde in de rassenlijst vermelde firma's onder toezicht van het R.P.v.Z. wordt verzameld door aankoop bij de telers en ter goeder naam en faam bekend staande plaatselijke opkoopers in Nederland, België, Rijnland en Luxemburg. Dit zijn de zaden, die in practijkwaarde het dichtst staan bij de in Nederland geteelde en op wier echtheid speciaal toezicht wordt gehouden. Slechts die firma's, die als volkomen ter zake kundig worden beschouwd en volledige contrôle op hun handelingen toelaten en zich daarbij onderwerpen aan alle te geven voorschriften, worden in de rassenlijst vermeld.

Gebruik van tweederangs zaaizaad doet den voederbouw nog steeds veel schade.

In aller belang: eischt zaad van de in de rassenlijst naar voren komende selecties of herkomsten van grassen, klavers, serradella, wikken, lupinen, spurrie, etc. steeds op naam en waar mogelijk onder plombe.

INLANDSCH KLAVERZAAD

Vermeerderaar van de Origineele:

CARSTEN V WINTERTARWE
CARMA ZOMERTARWE

INLANDSCHE ROODE KLAVER, GETEELD ONDER N.A.K.-TOEZICHT.

In het algemeen verdient inlandsche roode klaver, o.a. omdat ze een flink stoppelgewas en een betere tweede snede geeft, de voorkeur boven de buitenlandsche. Dit geldt in zeer sterke mate voor de zand- en dalgronden.

Van het inlandsche zaad verdient het door den N.A.K. gekeurde de voorkeur, omdat men hierbij de meest volledige garantie heeft, dat het afkomstig is van van ouder op ouder in ons land geteelde klaver.

De ondergenoemde vereenigingen zijn door den N.A.K. erkend als telers van de van ouds bekende landrassen in de daarvoor aangewezen gebieden. Het door hen af te leveren zaad wordt van blauwe certificaten voorzien. Eveneens kan het blauwe certificaat worden verleend aan andere door den N.A.K. erkende telers in de bedoelde gebieden.

Zaad van roode klaver, geteeld buiten de gebieden der in deze lijst genoemde landrassen, mits afkomstig van zaad met blauw certificaat, kan als **Nederlandsche roode klaver** worden gekeurd en van groene certificaten worden voorzien.

L — 41. **Roosendaalsche roode klaver.** — † — **H: Ver. „de Klaverbloem", Roosendaal.**

L — 42. **Limburgsche Maasklaver.** — † — **H: Limburgsche Land- en Tuinbouwbond (Afd. Landbouwbelang), Roermond,** en **N.V. J. Joordens, Venlo-Blerik.** Buiten Limburg: **Centraal Bureau, Rotterdam.**

L — 440. **Brabantsche roode Maasklaver.** — † — **H: Noordbrabantsche Christelijke Boerenbond (N.C.B.), Tilburg** en **Centraal Bureau, Rotterdam.**

L — 676. **Groninger roode klaver.** — † — Sedert jaren vermeerderd in het gebied van den keuringsdienst Groningen, o.a. door Dr. R. J. Mansholt, Westpolder en C. van Hoorn, Ulrum.

Niet het uiterlijk, maar de herkomst bepaalt de waarde van het roode klaverzaad.

HANDELSZAAD VAN ROODE KLAVER, OP NAAM EN ONDER TOEZICHT VAN HET R.P.v.Z. EN HET I.v.P.

De volgende importeurs en handelaars hebben zich aan de gestelde regeling (zie blz. 57-59) onderworpen:

Fa B. C. Algra, Stiens — AA § Imp. Det. *)

Barenbrug's Zaadhandel, Arnhem — AA Imp.

Bulten's Zaadhandel, Aalten — AA Det.

Centraal Bureau, Rotterdam — AA § Imp.

Gebr. Dries, Sappemeer — AA Imp. Det.

Fa G. Geertsema, Groningen — AA Imp. Det.

Fa F. Goyarts en Zonen, Roosendaal — AA § Imp.

Fa D. J. van der Have, Kapelle-Biezelinge — AA Imp. Det.

Ned. Heidemaatschappij, Arnhem — AA Imp. Det.

Fa F. Jager, Winschoten — AA Imp. Det.

G. Kraai Wzn, Vlagtwedde — Det.

N.V. Kuhn & Co, Naarden — §

A. Poortman, Rotterdam — AA Imp. Det.

N.V. J. L. Robertus, Winschoten — AA Imp. Det.

N.V. Landbouwbureau M. Wiersum, Groningen — §

N.V. Verkoopbureau van het Selectiebedrijf v.h. M. D. Dijt, den Burg, Texel — §

N.V. Zwaan & Co, Delft — Det.

N.V. Zwaan en de Wiljes, Scheemda — Imp.

*) AA beteekent: verzamelaar AA zaad. — § Vertegenwoordiger van een ras. — Imp.: Importeur of handelaar in buitenlandsch zaad op naam. — Det.: Detaillist in gecontroleerd zaad.

GROEP AA. INHEEMSCHE EN DAARMEDE GELIJKGESTELDE ROODE KLAVER.

Dit zaad moet van ouder op ouder geteeld zijn in Nederland, België, Luxemburg of Rijnland.

Eerste nabouw Roosendaalsche klaver geteeld in Polen. — § □ — **H: N.V. Kon. Beetwortelzaadcultuur Kuhn & Co, Naarden** — 8 7 8 x.

Eerste nabouw Limburgsche Maasklaver geteeld in Lithauen, Noord-Frankrijk en Engeland. — § □ — **H: Centraal Bureau, Rotterdam** — 8 x.

Roode klaver geteeld in N. Brabant en Limburg. — □ — **H: Fa G. Geertsema, Groningen** — 7 8 x —; **Fa D. J. van der Have, Kapelle-Biezelinge.**

Roode klaver geteeld in Groningen. — □ — **H: Fa G. Geertsema, Groningen** — 8 8 8 (8) —; **Fa B. C. Algra, Stiens; Fa F. Jager, Winschoten.**

Roode klaver geteeld in de Wieringermeer. — □ — **H: N.V. Zwaan en Co, Delft** en **Fa B. C. Algra, Stiens.**

Inlandsche roode klaver — □ — **H: N.V. J. L. Robertus, Winschoten** — 7 7 (8) en **Centraal Bureau, Rotterdam.**

Kempensche roode klaver. — □ — **H: Fa F. Goyarts en Zonen, Roosendaal** — (7) —; **Centraal Bureau, Rotterdam; Fa D. J. van der Have, Kapelle-Biezelinge.**

Luxemburgsche roode klaver. — □ — **H: Barenbrug's Zaadhandel, Arnhem** — 6 (7) —; **Centraal Bureau, Rotterdam** — (7) —; **Fa G. Geertsema, Groningen** — (5) —; **A. Poortman, Rotterdam** — (5).

AA roode klaver. — □ — **H: Ned. Heidemaatschappij, Arnhem** — 8 (7) —; **Gebr. Dries, Sappemeer** — 7 (8) —; **Bulten's Zaadhandel, Aalten; Fa D. J. van der Have, Kapelle-Biezelinge** — 5 (5).

GROEP BB, BALTISCH-BOHEEMSCHE ROODE KLAVER.

Dit zaad is afkomstig uit Estland, Letland, Lithauen, Polen, Oekraine, Bohemen, Slowakije, Hongarije, Zevenburgen en Roemenië. Deze landrassen onderscheiden zich van de inlandsche roode klaver door een tragere groei in den herfst, zoodat de opbrengst als stoppelklaver vaak onvoldoende is; dit geldt vooral voor de eerstgenoemde herkomsten, de laatste vier zijn iets beter. Wat betreft de wintervastheid, deze is van de eerste drie herkomsten even goed of beter dan van de inlandsche; de Poolsche roode klaver is gewoonlijk ook goed wintervast, van de andere herkomsten is deze nogal wisselend. De groei in het tweede jaar is wat trager, de bloei ongeveer een week na de inlandsche, de opbrengst is op klei vrij goed tot goed, op zand en dalgrond onvoldoende. Een hoog cijfer beteekent hier goede wintervastheid en goede opbrengst in het tweede jaar.

L — 1029. **Letlandsche roode klaver.** — □ — **H: Barenbrug's Zaadhandel, Arnhem** — 8 (8) — **A. Poortman, Rotterdam** — (8).

L — 1030. **Poolsche roode klaver.** — □ — **H: Barenbrug's Zaadhandel, Arnhem** — 8 x —; **Centraal Bureau, Rotterdam** — 8 x —; **Fa B. C. Algra, Stiens** — (8) —; **N.V. J. L. Robertus, Winschoten** — 6 (8).

L — 1050. **Oekrainsche roode klaver** — □ — **H: Barenbrug's Zaadhandel, Arnhem** — (7) —; **A. Poortman, Rotterdam** — (7) —; **Gebr. Dries, Sappemeer** — (7).

N — 677. **Kooperativa Bohemia Urstamm roode klaver.** — § □ — Onder toezicht van de Boheemsche Cooperativa. **H: Centraal Bureau, Rotterdam.** Dit ras onderscheidt zich door vroege bloei — 7 7 7 (7).

L — 1028. **Boheemsche roode klaver.** — □ — **H: N.V. J. L. Robertus, Winschoten** — 6 x.

L — 992. **Hongaarsche roode klaver** met herkomstplombe. — § □ — **H: Ned. Heidemaatschappij, Arnhem** — 6 (7); **Centraal Bureau, Rot-**

terdam — 6 (7); Gebr. Dries, Sappemeer; Barenbrug's Zaadhandel, Arnhem — 6 (7) —; N.V. Zwaan en de Wiljes, Scheemda; Fa B. C. Algra, Stiens — (7) —; Fa G. Geertsema, Groningen — (6) —; A. Poortman, Rotterdam — (6) —; N.V. Zwaan en Co, Delft — (6) — en **N.V. J. L. Robertus, Winschoten — (7).**

L — 999. Zevenburgsche roode klaver. — □ — H: N.V. Zwaan en de Wiljes, Scheemda — (6).

L — 1051. Roemeensche roode klaver — □ — H: A Poortman, Rotterdam — (7).

BB roode klaver. — □ — H: Gebr. Dries, Sappemeer — (7) —; Fa D. J. van der Have, Kapelle-Biezelinge — 8 (7) —; Fa F. Jager, Winschoten — (7) — en de andere onder contrôle staande importeurs, zie blz. 62.

GROEP BE, ENGELSCHE ROODE KLAVER.

De klaver, die uit Engeland geimporteerd wordt is in het algemeen vlug groeiend en zeer geschikt als stoppelklaver. De wintervastheid is op klei matig en op zand- en dalgrond beslist onvoldoende. De ontwikkeling in het tweede jaar is vlug, de opbrengst is tamelijk goed, wordt nogal eens gedrukt door te dunne stand.

Hiernaast komen in Engeland laatbloeiende typen voor.

N — 763. Escofar roode klaver. — § □ — 6 5 6 (6) —. K: E. C. Farmers Cooperatieve Association (E.C.F.C.A.), Ipswich, Engeland. H: Fa F. Goyarts en Zonen, Roosendaal en Centraal Bureau, Rotterdam.

L — 1003. Suffolk roode klaver. — □ — H: A. Poortman, Rotterdam.

Engelsche roode klaver. — □ — H: Fa D. J. van der Have, Kapelle-Bieselinge — 6 (6) —; N.V. J. L. Robertus, Winschoten — 6 7 x —; N.V. Zwaan en de Wiljes, Scheemda — (6) — en de andere onder contrôle staande importeurs, zie blz. 62.

GROEP BF, NOORD-FRANSCHE ROODE KLAVER.

Snelgroeiende, grofstengelige, vroegbloeiende klaver, die weinig uitstoelt. De wintervastheid is matig en nogal verschillend bij de afzonderlijke partijen. Zeer geschikt als stoppelklaver en bruikbaar als maaiklaver op klei; op zand- en dalgrond voldoet deze klaver minder goed.

N — 897. Vilmorin's roode klaver. — □ — 7 7 x (7) — **H: N.V. Verkoopbureau v.h. Selectiebedrijf v.h. M. D. Dijt, den Burg-Texel.**

Noord-Fransche roode klaver. — □ — **H: Fa B. C. Algra, Stiens** — (7) —; **Centraal Bureau, Rotterdam; Gebr. Dries, Sappemeer** — (7) —; **Barenbrug's Zaadhandel, Arnhem** — (7) —; **Ned. Heidemaatschappij, Arnhem** — (7) — **en de andere onder contrôle staande importeurs,** zie blz. 62.

GROEP BS, SCANDINAVISCHE ROODE KLAVER.

Tot deze groep behooren vooral geselecteerde rassen uit Scandinavië. Ze onderscheiden zich in het algemeen door sterke uitstoeling, goede wintervastheid en groote bladrijkdom. Deze rassen kunnen onderverdeeld worden in middenlate en late klavers.

De middenlate rassen (in Denemarken bij de vroege klavers gerekend) geven een matig stoppelgewas. Bloei ± 2 weken later dan de inlandsche klaver; de eerste snede is grooter, de tweede snede kleiner.

De late rassen geven als stoppelklaver een lage opbrengst; trage ontwikkeling in het tweede jaar, bloei 3-4 weken later dan die van de inlandsche klaver. De eerste snede is groot, maar er treedt nogal eens legering en rotting op. Zeer kleine tweede snede.

Middenlate BS rassen.

N — 1001. Tystoffe I roode klaver (vroeg). — § □ — 7 (7) — **K:** Forsogsstation Tystofte, Skaelskör, Denemarken. **H: Fa B. C. Algra, Stiens.**

N — 903. Essi roode klaver. — § □ — 8 8 (8) — **K:** O. J. Olson en S., Hammenhog, Zweden. **H: Fa B. C. Algra, Stiens.**

N — 767. Tystofte 40 roode klaver. — § □ — 8 7 7 (7) — **H: N.V. Landbouwbureau M. Wiersum, Groningen.**

N — 900. Smaragd roode klaver. — § □ — 7 x x — **K:** Fa Weibull, Landskrona, Zweden. **H: Centraal Bureau, Rotterdam.**

Late BS rassen.

N — 766. Otofte roode klaver. — § □ — 7 8 8 (8) — **K:** Deensche zaaizaadvereeniging (D.L.F.), Roskilde, Denemarken. **H: Centraal Bureau, Rotterdam.**

N — 1002. Tystofte I roode klaver (laat). — § □ — 8 (8) — **K:** Forsogsstation Tystofte, Skaelskör, Denemarken. **H: Fa B. C. Algra, Stiens.**

N — 902. Lindby roode klaver. — § □ — 7 8 (8) — **K:** O. J. Olson en S., Hammenhog, Zweden. **H: Fa B. C. Algra, Stiens.**

N — 768. Pajbjerg roode klaver. — § □ — 7 7 7 (7) — **K:** Pajbjergfondens Forsögsgaard, Börkop, Denemarken. **H: N.V. Landbouwbureau M. Wiersum, Groningen.**

N — 977. Karaby roode klaver. — § □ — 7 7 (7) — **K:** Fa Weibull, Landskrona, Zweden. **H: Centraal Bureau, Rotterdam.**

GROEP CC. ZUID-EUROPEESCHE ROODE KLAVER.

Zaad afkomstig uit Midden- en Zuid-Frankrijk, Italië en de Balkan. Geschikte klaver voor stoppelgewas en groenbemesting. Onvoldoende wintervast.

GROEP DD. BUITEN-EUROPEESCHE ROODE KLAVER.

Zaad afkomstig uit niet Europeesche landen. Deze klavers zijn in 't algemeen voor maaiklaver minder geschikt, o.a. wegens sterke beharing (Noord-Amerika) of onvoldoende wintervastheid. Sommige herkomsten zullen op den duur misschien bruikbaar blijken. Chileensche roode klaver is geschikt voor stoppelklaver.

WITTE KLAVER.

Deze moet worden onderscheiden in „wilde" en gecultiveerde witte klaver.

De wilde witte klaver komt algemeen in onze goede oude weilanden voor. Het is een sterk uitstoelende, kruipende vorm, die uitmuntend geschikt is voor beweiding en zichzelf in stand houdt. Het is zeer aan te bevelen bij den aanleg van blijvend weiland eenig zaad van wilde witte klaver te gebruiken. Weliswaar is dit hoog in prijs, maar men kan aanzienlijk minder kilo's geven dan van gewone witte klaver.

De gecultiveerde vorm is hooger opgaand, bladrijker, minder uitstoelend en korter van levensduur; ze is meer bij de omstandigheden aangepast, die op bouwland en in kunstweiden heerschen.

WITTE WEIDEKLAVER.

L — 978. **Escofar wilde witte klaver.** — § — 7 7 (7) — Verzameld door E. C. Farmers Cooperative Association, Ipswich, Engeland. **H: Centraal Bureau, Rotterdam** en **Fa F. Goyarts en Zonen, Roosendaal.**

L — 914. **Kentsche wilde witte klaver. — H: N.V. Wed. P. de Jongh, Goes** — 6 8 (7) —; **Verkoopbureau van het U.L.G., Utrecht** — 8 8 (7) —; **Ned. Heidemaatschappij, Arnhem** — 8 (7) —; **N.V. J. L. Robertus, Winschoten** en **C. A. Poortman, Rotterdam** — 7 x.

N — 1031. **Witte weideklaver CB** — † — (6) — Selectie uit inheemsch en Kentsch materiaal. **K** en **H: Centraal Bureau, Rotterdam.**

Bestaat uit een mengsel van fijnbladige en matig grofbladige typen, die volgens den kweeker sterk uitstoelen en geselecteerd zijn op langen levensduur.

Eigen teelt wilde witte klaver wordt aangeboden door **Fa D. J. van der Have, Kapelle-Biezelinge.**

WITTE CULTUURKLAVER.

L — 104. **Inlandsche witte klaver.** — † — Wordt vanouds in Friesland en Groningen gewonnen; thans onder toezicht van den

N.A.K. (blauw certificaat). Dit zaad wordt door verschillende handelaren en coöperaties aangeboden.

Ongekeurd inlandsch zaad wordt op eigen garantie aangeboden door: **Fa B. C. Algra, Stiens** — 7 x (7) —; **N.V. J. L. Robertus, Winschoten** — 6 7 x —; **Fa G. Geertsema, Groningen** — 6 (6) — en **N.V. Zwaan en Co, Delft** — 7 x.

N — 904. **Otofte Morsö witte klaver.** — § — 8 8 (8) —. **K:** Deensche zaaizaadvereeniging (D.L.F.), Roskilde. **H: Centraal Bureau, Rotterdam.**

L — 916 **Morsö witte klaver** wordt op eigen garantie door de volgende importeurs aangeboden: **Fa D. J. van der Have, Kapelle-Biezelinge** — 6 5 x —; **N.V. Wed. P. de Jongh, Goes** — 7 8 (7) —; **Gebr. P. C. en L. de Jongh Goes** — 7 5 x —; **N.V. J. L. Robertus, Winschoten: Ned. Heidemaatschappij, Arnhem** — 8 (7) —; **Barenbrug's Zaadhandel, Arnhem** — 8 x — en **Fa G. Geertsema, Groningen.**

N — 765. **Paibjerg Grassmark witte klaver.** — § — 8 x —. **K:** Paibjergfondens Forsögsgaard, Börkop, Denemarken. **H: N.V. Landbouwbureau M. Wiersum, Groningen.**

N — 842. **Escofar witte klaver.** — § — 5 7 (7) —. **K:** E. C. Farmers Cooperative Association, Ipswich, Engeland. **H: Fa F. Goyarts en Zonen, Roosendaal** en **Centraal Bureau, Rotterdam.**
Weinig wintervast.

L — 917. **Hongaarsche witte klaver.** — **H: Centraal Bureau, Rotterdam** — 5 7 (7) —; **N.V. J. L. Robertus, Winschoten** — 5 6 (6) —; **Fa D. J. van der Have, Kapelle-Biezelinge; N.V. J. Joordens, Venlo-Blerick** — (7) —; **Fa B. C. Algra, Stiens** — (7) —; **N.V. Zwaan en de Wiljes, Scheemda** — (7) —; **Barenbrug's Zaadhandel, Arnhem** — 7 (7) — en **Fa G. Geertsema, Groningen.**

L — 918. **Scheemsche witte klaver.** — **H: Centraal Bureau, Rotterdam** — 6 7 (6) —; **N.V. J. L. Robertus, Winschoten** — 6 x x — en **Fa G. Geertsema, Groningen.**

L — 919. **Poolsche witte klaver. — H: Centraal Bureau, Rotterdam — 5 7 x —; N.V. J. L. Robertus, Winschoten; Fa B. C. Algra, Stiens — (7) —; N V. Zwaan en de Wilies Scheemda — (7) —; Barenbrug's Zaadhandel, Arnhem — (7) —; N.V. J. Joordens, Venlo-Blerick — (7) —** en **Fa G. Geertsema, Groningen.**

De verkoop van klaverzaad onder verkeerde namen is niet alleen een fout van den handel, maar evengoed van de verbruikers. Het is evenwel de verbruiker, die gedupeerd wordt.

Koopt slechts klaverzaad met N.A.K.-certificaat of van handelaren en coöperaties, die zich onder toezicht hebben gesteld **(zie blz. 55).**

N.V. Zaadhandel en Boomkweekerijen

Wed. P. DE JONGH

GOES

Vruchtboomen

met plombe en certificaat N.A.K. op East-Malling onderstamtype van eigen moeren en veredeld van door N.A.K. gekeurde moederboomen.

N.V. L. J. ROBERTUS' ZAADHANDEL

WINSCHOTEN

•

Selectiebedrijf van

Grassen, Bieten, knollen en Groenvoedergewassen.

BASTAARDKLAVER.

L — 920. Zweedsche bastaard klaver. — H: Centraal Bureau, Rotterdam (gecontroleerde verbouw van de Fa Weibull, Landskrona) **— 6 (7) — en Fa D. J. van der Have, Kapelle-Biezelinge — 7 (7) —.**

L — 921. Canadeesche bastaardklaver. — H: N.V. J. L. Robertus, Winschoten — 7 (7) —; N.V. Wed. P. de Jongh, Goes — (7) —; N.V. Zwaan en de Wiljes, Scheemda — (7) —; Barenbrug's Zaadhandel, Arnhem — (7) — en N.V. J. Joordens, Venlo-Blerick.

L — 922. Boheemsche bastaardklaver. H: Centraal Bureau, Rotterdam (Kooperativa Praag) **— 6 6 (8) —; N.V. J. L. Robertus, Winschoten — 7 x x — en Barenbrug's Zaadhandel, Arnhem — (7).**

L — 979. Poolsche bastaardklaver. — H: N.V. J. L. Robertus, Winschoten.

L — 980. Baltische bastaardklaver. — H: N.V. J. L. Robertus, Winschoten — 5 6 (6) —; N.V. J. Joordens, Venlo-Blerik — (6) —; Barenbrug's Zaadhandel, Arnhem — 7 (7) — en Fa G. Geertsema, Groningen.

HOPPERUPSKLAVER.

Tusschen de hopperupsklavers van verschillende herkomst bestaat weinig verschil. Onderstaande landrassen kunnen voorloopig als gelijkwaardig worden beschouwd.

N — 842. Escofar hopperupsklaver. — § — 7 7 x — K: E. C. Farmers Cooperative Association, Ipswich, Engeland. H: Fa F. Goyarts en Zonen, Roosendaal en Centraal Bureau, Rotterdam.

L — 981. Engelsche hopperupsklaver. — H: N.V. Wed. P. de Jongh, Goes — 7 7 (7) —; Gebr. P. C. en L. de Jongh, Goes — 7 7 (7) —; Ned. Heidemaatschappij, Arnhem — (7) —; N.V. J. L. Robertus, Winschoten — 7 x —; N.V. Zwaan & Co, Delft — (7) —; N.V. J. Joordens, Venlo-Blerick — (7) —; Fa B. C. Algra, Stiens; Fa G. Geertsema, Groningen — (7) —; N.V. Zwaan en de Wiljes, Scheemda — (7) —; Barenbrug's Zaadhandel, Arnhem — 7 (7) — en Centraal Bureau, Rotterdam — (7).

L — 982. Schotsche hopperupsklaver . — H: N.V. Wed. P. de Jongh, Goes — (7) en Gebr. P., C. en L. de Jongh, Goes — (7).

L — 983. Deensche hopperupsklaver. — H: Fa D. J. van der Have, Kapelle-Biezelinge; Centraal Bureau, Rotterdam — (8) —; N.V. Wed. P. de Jongh, Goes; N.V. J. L. Robertus, Winschoten en G. Geertsema, Groningen.

L — 984. Luxemburgsche hopperupsklaver. — H: N.V. J. L. Robertus, Winschoten — 7 x —; Fa B. C. Algra, Stiens en N.V. J. Joordens, Venlo-Blerick.

INCARNAATKLAVER.

N — 907. Hooster incarnaatklaver. — † — 7 x — Selectie uit Limburgsch landras. K: J. Geraerts, Buggenum. Vm en H: L.L.T.B. (Afd. Landbouwbelang), Roermond.

N — 985. Escofar incarnaatklaver. — § — (7) — K: E. C. Farmers Cooperative Association, Ipswich, Engeland. H: Centraal Bureau, Rotterdam.

L — 986. Hongaarsche incarnaatklaver. — H: Fa D. J. van der Have, Kapelle-Biezelinge — 7 7 x —; Centraal Bureau, Rotterdam — 7 7 (7) —; N.V J. L. Robertus, Winschoten — 7 7 x —; N.V. J. Joordens, Venlo-Blerick — (7) —; N.V. Zwaan en de Wiljes, Scheemda — (7) — en Barenbrug's Zaadhandel, Arnhem — (7).

L — 1032. Fransche incarnaatklaver. — H: Barenbrug's Zaadhandel, Arnhem — (7) — en N.V. J. Joordens, Venlo-Blerick.

REUZEN HONINGKLAVER

(Melilotus alba).

L — 1033. Amerikaansche reuzenhoningklaver. — H: Barenbrug's Zaadhandel, Arnhem.

LUCERNE.

Lucerne uit Midden-Europa (Hongarije, Bohemen, Slowakije) voldoet over het algemeen beter dan Provencer of Noord-Italiaansche wegens betere wintervastheid, zoodat het veld langer kan blijven liggen en de opbrengst beter is. Noord-Fransch zaad geeft een zeer productief, vroeg ontwikkelend, grofstengelig gewas en is goed winterväst.

L — 987. **Hongaarsche lucerne** (met herkomstplombe). — § — **H: Centraal Bureau, Rotterdam** — 8 8 8 (8) —; **Ned. Heidemaatschappij, Arnhem** — (8) —; **Fa D. J. van der Have, Kapelle-Biezelinge** — 8 7 8 x —; **N.V. Wed. P. de Jongh, Goes** — 8 7 8 (8); **Gebr. P., C. en L. de Jongh, Goes** — 7 8 (8) —; **N.V. J. L. Robertus, Winschoten** — 8 8 x —; **Fa B. C. Algra, Stiens** — (8) —; **N.V. Zwaan en de Wiljes, Scheemda** — (8) —; **Barenbrug's Zaadhandel, Arnhem** — 8 (8) — en **N.V. J. Joordens, Venlo-Blerick** — (8).

L — 988. **Boheemsche lucerne.** — § — **H: N.V. Landbouwbureau M. Wiersum, Groningen** — 8 7 7 x.

L — 989. **Slowaaksche lucerne.** — § — **H: N.V. Landbouwbureau M. Wiersum, Groningen** — 8 7 7 x.

L — 991. **Provencer lucerne. — H: Fa D. J. van der Have, Kapelle-Biezelinge** — 7 7 7 x —; **N.V. Wed. P. de Jongh, Goes** — 7 7 7 (8) —; **Centraal Bureau, Rotterdam** — 7 7 7 (8) —; **Gebr. P., C. en L. de Jongh, Goes** — 8 7 (8) —; **N.V. J. L. Robertus, Winschoten** — 8 (8) —; **Ned. Heidemaatschappij, Arnhem** — (8) —; **N.V. Zwaan & Co, Delft** — (8) —; **Fa B. C. Algra, Stiens; N.V. Zwaan en de Wiljes, Scheemda** — (8) —; **Barenbrug's Zaadhandel, Arnhem** — 7 (8) — en **N.V. J. Joordens, Venlo-Blerick.**

L — 1034. **Noord-Fransche lucerne. — H: Centraal Bureau, Rotterdam.**

SERRADELLA.

L — 923. **Inlandsche serradella. — H: Centraal Bureau, Rotterdam** — 8 —; **Ned. Heidemaatschappij, Arnhem; Fa D. J. van der Have, Kapelle-Biezelinge** — 8 — en **N.V. J. L. Robertus, Winschoten.**

L — 993. **Poolsche serradella. — H: Ned. Heidemaatschappij, Arnhem — 8 —; Centraal Bureau, Rotterdam — 7 —; N.V. J. L. Robertus, Winschoten — 8 —; N.V. Zwaan en de Wiljes, Scheemda — 8 —; Barenbrug's Zaadhandel, Arnhem — 6 — en N.V. Wed. P. de Jongh, Goes.**

Buitenlandsche serradella wordt aangeboden door de **Fa D. J. van der Have, Kapelle-Biezelinge.**

SPAANSCHE ESPARCETTE.

(Hedysarum coronarium).

Wordt o.a. ingevoerd door de **N.V. J. L. Robertus, Winschoten.**

ZANDWIKKEN

(Vicia villosa).

L — 924. **Inlandsche zandwikken. — H: L.L.T.B. (Afd. Landbouwbelang), Roermond en N.V. J. L. Robertus, Winschoten.**

L — 994. **Hongaarsche zandwikken. — H: Centraal Bureau, Rotterdam — (8) —; Fa. D. J. van der Have, Kapelle-Biezelinge — (8) —; N.V. J. L. Robertus, Winschoten — 8 x —; Barenbrug's Zaadhandel, Arnhem en N.V. Zwaan en de Wiljes, Scheemda.**

L — 995. **Zandwikken uit Baltische landen. — H: N.V. J. L. Robertus, Winschoten en Barenbrug's Zaadhandel, Arnhem — (8).**

L — 1057. **Bulgaarsche zandwikken. — H: Centraal Bureau, Rotterdam — (6).**

VOEDERWIKKEN.

(Zomerwikken, Vicia sativa).

A — 91. **Negrowikken. — + — Selectie uit Geldersche wikken. 1922 en 1926. K: Ir. C. Koopman, Zierikzee. H: Centraal Bureau, Rotterdam — 8 8 7.**

Bladrijk, laat bloeiend productief ras met groot zwart zaad. Zoowel geschikt voor hoofdgewas als voor stoppelbouw.

L — 996. Inlandsche voederwikken. — Op eigen garantie aangeboden door: **Centraal Bureau, Rotterdam** — 7 8 x —; **N.V. Wed. P. de Jongh, Goes; Fa D. J. van der Have, Kapelle-Biezelinge** — 8 —; **N.V. J. L. Robertus, Winschoten; Fa B. C. Algra, Stiens** — 8 —; **N.V. Zwaan en de Wiljes, Scheemda; Barenbrug's Zaadhandel, Arnhem** — 8 8 — en **Fa A. Visser, Steenwijk.**

Gewas iets fijner en iets vroeger bloeiend dan Negro; zaad kleiner en grauw van kleur.

Zaad uit **Oostzeestaten** en uit de **Balkanlanden** wordt geïmporteerd door: **Centraal Bureau, Rotterdam** — 6 6 x —; **Fa D. J. van der Have, Kapelle-Biezelinge** — 6 6 4 —; **N.V. J. L. Robertus, Winschoten** — 6 5 —; **Gebr. P., C. en L. de Jongh, Goes; N.V. Wed. P. de Jongh, Goes** — 4 —; **N.V. J. Joordens, Venlo-Blerick** en **Barenbrug's Zaadhandel, Arnhem** — 6 6.

Fijn, vroeg rijpend gewas met zeer klein zaad. De buitenlandsche wikken staan gemiddeld bij de inlandsche ten achter, hoewel ze deze onder bepaalde omstandigheden kunnen evenaren. Voorts wordt af en toe een minderwaardige partij aangetroffen.

VOEDERLUPINEN.

N — 760. Zoete Lupine. — † — D —*) **K:** K.W. Institut für Vererbungsforschung, Müncheberg (Duitschland). **Vm** en **H in Nederland: N.V. J. L. Robertus, Winschoten.**

Komt in ontwikkeling vrijwel overeen met de gewone (bittere) gele lupine, kan echter, wegens buitengewoon laag gehalte aan bitterstof ook als voederlupine worden gebezigd, zoowel het groene loof als het zaad.

N — 843. Zoete blauwe lupine. — † — D — **K:** K.W. Institut für Vererbungsforschung, Müncheberg (Duitschland). **Vm** en **H in Nederland: N.V. J. L. Robertus, Winschoten.**

---

* Het is gewenscht, dat men zich aanwent om in het algemeen van „voederlupinen" te spreken. De benaming „Zoete lupine" is gereserveerd voor de hier bedoelde kweekproducten, die in de Duitsche rassenlijst vermeld staan als „Gelbe, resp. Blaue von Sengbusch's Müncheberger Grünfutter Süszlupine".

BITTERE GELE LUPINEN.

L — 997. Inlandsche bittere gele lupine. — H: Fa D. J. van der Have, Kapelle-Biezelinge — 8 —; Ned. Heidemaatschappij, Arnhem — 8 —; L.L.T.B. (Afd. Landbouwbelang), Roermond — 8 —; Centraal Bureau, Rotterdam — 8 —; N.V. J. L. Robertus, Winschoten; N.V. J. Joordens, Venlo-Blerick en Barenbrug's Zaadhandel, Arnhem.

L — 998. Poolsche bittere gele lupine. — H: Ned. Heidemaatschappij, Arnhem — 7 —; N.V. J. L. Robertus, Winschoten — 7 —; Centraal Bureau, Rotterdam; Barenbrug's Zaadhandel, Arnhem; N.V. J. Joordens, Venlo-Blerick en N.V. Wed. P. de Jongh, Goes.

L — 1036. Hongaarsche gele lupine. — H: N.V. J. Joordens, Venlo-Blerick — 7⁵ —; Barenbrug's Zaadhandel, Arnhem — 7⁵ —; N.V. Zwaan en de Wiljes, Scheemda en Centraal Bureau, Rotterdam — 7⁵.

BITTERE BLAUWE LUPINEN.

L — 1048. Poolsche bittere blauwe lupine. — H: Barenbrug's Zaadhandel, Arnhem — 8.

D. AFGEVOERDE VLINDERBL. GROENVOEDERGEWASSEN.

		Opgenomen	Afgevoerd	Rubr.
484.	Udycz's Gloria roode klaver . . .	1935	1937	N
769.	Pflug's blauwe lupinen	1932	1938	N
906.	Reynders' Leeuwenbek incarnaatklaver	1938	1939	N
905.	Brillmayer's Platter soyaboon . . .	1938	1941	N
898.	Maribo's Hjelm roode klaver . . .	1938	1941	N
899.	Maribo's Femö roode klaver . . .	1938	1941	N
901.	Eriksson's Göta roode klaver . . .	1938	1941	N

SPURRIE.

L — 895. Inlandsche gewone spurrie. — H: Fa D. J. van der Have, Kapelle-Biezelinge — 6^5 7 8 —; N.V. J. L. Robertus, Winschoten — 6 7 8 —; Centraal Bureau, Rotterdam — 7^5 6 8 —; Fa A. Visser, Steenwijk — 7 7 8 —; W. Bolhuis, Groningen — 6 x 8 —; L.L.T.B. (Afd. Landbouwbelang), Roermond — 7 8 —; G. J. ter Haar, Dedemsvaart — 6 8 —; Zwaan & Co, Delft — 8 —; N.V. J. Joordens, Venlo-Blerick — 8 — en Barenbrug's Zaadhandel, Arnhem — 8.

L — 909. Hongaarsche gewone spurrie. — H: Centraal Bureau, Rotterdam — 8 6 7^5 —; N.V. J. L. Robertus, Winschoten — 7 8 —; N.V. J. Joordens, Venlo-Blerick — 7^5 — en Barenbrug's Zaadhandel, Arnhem — 7^5.

L — 1037. Deensche gewone spurrie. — H: Barenbrug's Zaadhandel, Arnhem — 7^5 — en N.V. J. Joordens, Venlo-Blerick.

L — 908. Inlandsche reuzenspurrie. — H: Fa D. J. van der Have, Kapelle-Biezelinge — 7^5 —; N.V. J. L. Robertus, Winschoten — 7^5 —; Centraal Bureau, Rotterdam; Barenbrug's Zaadhandel, Arnhem; Zwaan & Co, Delft — 7 — en Fa A. Visser, Steenwijk.

L — 910. Hongaarsche reuzenspurrie. — H: Centraal Bureau, Rotterdam — 7^5 —; Barenbrug's Zaadhandel, Arnhem — 7^5 —; N.V. J. Joordens, Venlo-Blerick — 7^5 — en N.V. J. L. Robertus, Winschoten.

L — 1038. Deensche reuzenspurrie. — H: Barenbrug's Zaadhandel, Arnhem.

BOTERZAAD OF ZOMERRAAPZAAD.

L — 911. Inlandsch boterzaad. — H: N.V. J. L. Robertus, Winschoten — 7 —; Centraal Bureau, Rotterdam — 8 —; Fa A. Visser, Steenwijk — 8 —; G. J. ter Haar, Dedemsvaart — 8 —; Barenbrug's Zaadhandel, Arnhem — 8 —; N.V. J. Joordens, Venlo-Blerick; Fa D. J. v. d.

Have, Kapelle-Biezelinge — 7 — en **N.V. Zwaan en de Wiljes, Scheemda** — 8.

CHINEESCHE RADIJS.

Bij de eerste proeven, die met dit gewas eenige jaren geleden werden genomen, werd een variëteit gebruikt, die geen knol vormde. Vermoedelijk is het de plant, die in Duitschland als Ölrettig (Rhaphanus sativus exsuccus oleifer sinensis) bekend staat. Het zaad werd geleverd door de Fa D. J. van der Have, Kapelle-Biezelinge, die het echter niet meer aanbiedt.

In de plaats daarvan zijn andere variëteiten gekomen, aangeboden door de **N.V. Zwaan en van der Molen, Voorburg,** onder den naam **Ramenas ZM** (N — 894), die later in bloei schiet dan de eerstbedoelde variëteit en ook geen knol vormt. Verder biedt de **N.V. Zwaan en van der Molen, Voorburg,** een knoldragende vorm aan onder de naam **Halflange roode Chineesche zomerramenas** (N — 761), welke o.a. beproefd kan worden als stoppelgewas op terreinen, die sterk besmet zijn met knolvoet.

BOEKWEIT.

L — 912. **Inlandsche boekweit. — H: Fa D. J. van der Have, Kapelle-Biezelinge** — 8 —; **Fa A. Visser, Steenwijk** — 8 — en **N.V. J. L. Robertus, Winschoten** — 8.

NIEUW ZEELANDSCHE SPINAZIE.

Aanvankelijk traag, daarna snel ontwikkelend bladgewas, dat geplukt of tweemaal gesneden kan worden.

H: N.V. Zwaan en van der Molen, Voorburg. (N — 896).

SILOMAÏS.

Is de keuze in maisrassen voor zaadproductie reeds ruim, nog veel grooter is ze voor den groenvoederbouw. Hier toch wordt niet de eisch

gesteld van vroegrijpheid en op het eerste gezicht is men zelfs geneigd voorkeur te geven aan hoog opschietende, bladrijke rassen met forsche stengels en lange ontwikkelingsperiode, die in ons klimaat geen zaad leveren. Hierbij is echter eenig gezichtsbedrog in het spel; de maisrassen, die meer het type korrelmais naderen, hebben een aanzienlijk hooger gehalte aan drogestof en in totale drogestofproductie staan ze bij de laatrijpe typen niet zeer ver ten achter.

Vermoedelijk zijn alle korrelmaisrassen wel bruikbaar als groenvoedergewas, mits wat dichter gezaaid dan voor zaadproductie. Het is zelfs denkbaar, dat wij tenslotte rassen vinden, die voor beide doeleinden geschikt zijn. Vooral met het oog op de zaaizaadvoorziening kan dit van belang zijn.

Hieronder worden de meest beproevenswaardige silomaisrassen genoemd.

LAATRIJPEND.

B — 451. Vivo paardetand silomaïs. — Sel. uit Virginia Paardetand. **H: Fa D. J. v. d. Have, Kapelle-Biezelinge.**

Speciaal als silage-gewas gekweekt. Geeft onder normale omstandigheden nauwelijks pluim- en kolfvorming en wordt in ons land niet rijp. Bladrijke, forsche stengels van meer dan $2^1/_2$ m; laag drogestofgehalte. Hooge opbrengst aan drogestof en aan eiwit, vooral wanneer de productieperiode lang is.

N — 1012. Pamunkey silomais. — **K:** T. W. Wood & Sons, Richmond, U.S.A. **H: Centraal Bureau, Rotterdam.**

Gelijkt veel op Virginia, iets forscher.

VROEG TOT MIDDENLAAT RIJPEND.

B — 497. Blanc des landes maïs. — F — **K:** Vilmorin-Andrieux, Parijs-Verrières. **H: Handelsraad v. d. A.B.T.B., Arnhem.**

Dit sedert 1829 uit het landras geselecteerde type is tijdig rijp. Stengels dun en wat hard, meestal niet langer dan 2 m., voldoende stevig. De groene massa-opbrengst is lager dan die der later rijpende

rassen, maar door het hoogere drogestofgehalte valt de drogestofopbrengst per ha mee. Vooral wanneer door late zaai en(of) vroege oogst de groeiperiode betrekkelijk kort is, kan dit ras uitstekend concurreeren met de anderen. De sterke kolfaanzetting en het hooge drogestofgehalte werken het ontstaan van zoet persvoer in de hand.

(Kan, mits begin Mei gezaaid in niet te natte zomers nog voldoend rijp zaad leveren. Vormt korte, 10- of 12-rijige kolven met groote, lichtgele, glazige, hoekige korrels. Kolven hooggeplaatst, schutbladeren vast om de kolf. Stoelt weinig uit. Heeft als korrelmais geen slecht figuur gemaakt, maar kan toch niet speciaal voor dat doel worden aanbevolen. De zaadopbrengst is vrij goed.)

B — 675. **Fleischmann's goudtand silomaïs.** — Sel. uit Rumaeër Goudtand. 1909 en 1935. **Vk:** Staatsdomein, Kompolt, Hongarije. **H: Centraal Bureau, Rotterdam.**

Middenlaat, vrij lang, forsch, bladrijk gewas. Drogestofgehalte en opbrengst goed. Heeft een gunstigen indruk gemaakt.

N — 1053. **Rottaler silomais.** — D — **K:** J. A. Alzheimer. Pfarrkirchen. — **H: G. Kraai Wzn, Vlagtwedde (Gr.).**

Middenlaat siloras, dat bij eerste beproeving een goeden indruk heeft gemaakt.

N — 693. **Selectie Heidemaatschappij** ..... Zie blz. 138.

N — 969. **Vroege roode paardetand C.B.** ..... Zie blz. 139.

N — 952 **Noordlander korrelmais** ..... Zie blz. 139.

GIERST.

N — 572. **Suikergierst** (Sorgho sucré hâtif du Minnesota). — **K:** Vilmorin-Andrieux, Parijs. **H: Verkoopbureau van het Selectiebedrijf v.h. M. D. Dijt, den Burg, Texel.**

Silagegewas. De plant lijkt een kleine maïs, ze kan vrij hard worden. Daar de drogestofopbrengst, ondanks zeer hoog gehalte, beneden die van maïs bleef en geen bijzondere voordeelen van dit gewas aan het licht gekomen zijn, kunnen alleen beproevingen in het klein op droge gronden worden aanbevolen.

N — 635. **Soedangras. — K:** Vilmorin-Andrieux, Parijs. **H: Verkoopbureau van het Selectiebedrijf v.h. M. D. Dijt, den Burg, Texel.**
Ook van dit grove rietachtige gewas is een selectie beproefd. De dunne stengels worden spoedig hard; daarom is het noodig vroeg te maaien, waarna het gewas nog een tweede en eventueel een derde snede leveren kan. De opbrengst is niet zeer hoog.

ZONNEBLOEMEN.

Het is tot dusverre niet gebleken, dat de (duurdere) gekweekte rassen in opbrengst boven andere uitsteken. Daarom wordt thans aangeraden Hongaarsche zonnebloem uit den voederhandel te betrekken, mits behoorlijk kiemkrachtig zaad geleverd wordt.

VOEDERMALVA.

Aanvankelijk traag, later vlug ontwikkelend. Niet zeer smakelijk, spoedig vezelig wordend gewas.

N — 1054. **Lampe's kroesbladige voedermalva. — K:** E. Lampe, Altdam. **H: Zwaan en Co, Delft.**

TOPINAMBOUR.

Knollen van eigen teelt worden aangeboden door **N.V. J. L. Robertus, Winschoten** en **Fa. A. Visser, Steenwijk.**

Groenvoederverbouw is een machtig middel tot productieverhooging.

D. AFGEVOERDE NIET-VLINDERBLOEMIGE GROENVOEDER-GEWASSEN.

		Opgenomen	Afgevoerd	Rubr.
452.	Gelber Badischer Landmais . . .	1929	1931	N
453.	Vilmorin's Maïs Jaune des Landes mais	1929	1931	N
498.	Jaune Gros du Domaine (Landras) mais	1932	1937	N
496.	Pettender Goldflut mais	1931	1938	B
636.	Vilmorin's Japansche gierst . . .	1934	1939	N

Neemt geen genoegen met willekeurig zaad, maar eischt de selecties of herkomsten, die in deze rassenlijst zijn opgenomen.

Handelsraad
van den
A.B.T.B.
ARNHEM.
Importeur van:
Zaaimaïs Blanc des Landes

Onderscheidde men vroeger alleen winter- en zomertarwe, thans is daaraan de overgangstarwe toegevoegd.

De wintertarwerassen zijn bestemd om, zooals de naam aanduidt, voor den winter te worden gezaaid. Voor sommige rassen is dit een absolute noodzaak, andere verdragen nog vrij laten zaai, b.v. tot eind Januari.

De overgangstarwes zaaie men zoo mogelijk in Januari of Februari. Ze kunnen ook als wintertarwe worden verbouwd, doch de kans op uitwinteren is dan vrij groot. Ook naarmate later in het voorjaar wordt gezaaid, nemen de risico's toe.

Zomertarwerassen kunnen weer wat later worden gezaaid dan de overgangstarwes. In het algemeen verdient het echter aanbeveling zomertarwe zoo vroeg mogelijk te zaaien.

Tusschen de echte wintertarwes, welke vroeg in den herfst moeten worden gezaaid, tot de extreme zomertarwes, die nog vrij laten zaai in het voorjaar verdragen, bestaan alle denkbare overgangen en de indeeling in bovengenoemde drie groepen is dan ook tot op zekere hoogte willekeurig.

Om tot volle ontwikkeling te komen, hebben de tarwerassen elk een bepaalde hoeveelheid koude noodig. Hoe meer koudebehoeftig een ras is, hoe vroeger het moet worden gezaaid en omgekeerd, naarmate de koudebehoefte geringer is, kan later gezaaid worden.

Globaal genomen bestaat er, althans bij onze practijkrassen, een vrij nauw verband tusschen de koudebehoefte en de kouderesistentie. Hieruit zou afgeleid kunnen worden, dat naarmate de rassen wintervaster zijn, ze vroeger moeten worden gezaaid. In groote trekken gaat deze regel op, doch er komen afwijkingen voor.

De rassenlijst tracht de wetenschappelijke en practische ervaringen voor den bedrijfsleider overzichtelijk te maken.

WINTERTARWE.

Juliana, gesecondeerd door Imperiaal IIa en Wilhelmina, welk laatste ras in oppervlakte geleidelijk terugloopt, nemen het overgroote deel van ons tarweareaal in beslag. Vooral is dit het geval op de westelijke zeekleigronden. Bovengenoemde rassen zijn goed productief, ze kunnen vrij laat worden gezaaid, doch hebben als nadeel de matige wintervastheid. Tengevolge van deze laatste omstandigheid is men er in het noorden des lands toe overgegaan aan de meer wintervaste rassen Carsten V en Mendel een grootere plaats in te ruimen.

De overige oudere wintertarwerassen beslaan slechts een bescheiden oppervlakte, doch plaatselijk worden ze zeer gewaardeerd: Trifolium is voor de Veenkoloniën van veel belang, Prins Hendrik vormt het hoofdras op de zandgronden van West-Brabant, Siegerländer op de lichtere zandgronden van Limburg. Vilmorin 27 wordt hier en daar als vroegrijpend Fransch ras verbouwd.

Van de nieuwe rassen heeft Alba de laatste jaren op de proefvelden gunstige resultaten gegeven. Jubilé bezit stevig stroo, doch is nogal vatbaar voor bruine roest en het zaad is van matige kwaliteit. Dit jaar zijn voor het eerst opgenomen Lovink en Skandia II wegens hunne wintervastheid.

De rassen Kruisingsangel, Invicta, Wilobo en Wilma zijn naar groep O overgebracht met de bedoeling ze t.z.t. van de rassenlijst af te voeren.

A — 46. JULIANA TARWE. — † — EB — Kr. Wilhelmina × Essex gladkaf. 1903 en 1921. **K:** Prof. dr. L. Broekema †, hoogleeraar aan de Landbouwhoogeschool. **Vk:** het I. v. P., Wageningen. **Vm:** N.V. de Bathpolders, Rilland (**H: Fa A. Poortman, Rotterdam**); **Vm** en **H: Mij. de Wilhelminapolder bij Goes; Centraal Bureau, Rotterdam; Zaaizaadver. „Z.A.P.", Anna Paulowna; Zaaizaadtelersver. „Waard en Groet", Kolhorn** en **P. Scheele de Putter, Biezelinge.**

Op kleigronden zeer productieve tarwe van gewilde kwaliteit. Ze heeft de vooraanstaande plaats in het tarwesortiment. Op zand-

† Prof. dr. L. Broekema overleed 17 November 1936.

grond zijn andere rassen, wegens grootere wintervastheid, betere droogteresistentie of meer bodembedekking, veelal beter op hun plaats.

De wintervastheid laat in het noorden des lands te wenschen over; overigens goed oogstzeker. Kan laat gezaaid worden (desnoods tot eind Januari), doch is dan iets vatbaarder voor roest. Diepe zaai werkt, evenals bij andere rassen, het optreden van voetziekte in de hand. *)

Blad in de jeugd steil opgericht, waardoor minder onkruidverstikkend, maar langen tijd te schoffelen. Goed uitstoelend. Wel eens doodpuntig.

Stroo stevig, van middelmatige, vaak wat variabele lengte, met goed oprichtingsvermogen. Tijdig rijp.

Weinig vatbaar voor roest, doch erg voor stuifbrand. Aankoop van op stam goedgekeurd zaaizaad, alsmede warmwaterontsmetting is sterk aan te bevelen.

Dichtgeschakelde aar; breede, geelachtige, middelmatig groote korrel. Bij slecht oogstweer soms blauwpuntig. Weinig uitschot, goed hl-gewicht. Vrij goede bakwaarde.

---

*) De **tarwehalmdooder** kan de planten reeds in het jeugdstadium doen afsterven, meer voorkomend en meer opvallend is echter het sneuvelen van halmen, die reeds in aar staan; de gestorven halmen verbleeken en vertoonen zich hier en daar tusschen de gezonde; de aren worden later vaak zwart. De tarwehalmdooder komt op alle gronden voor, ook in zomertarwe en gerst.

De **oogvlekkenziekte** kan alle granen aantasten. Haar schadelijk optreden blijkt echter het sterkst bij wintertarwe op de klei- en zavelgronden. Ze kan tot afsterven leiden, maar meer opvallend is een sterke legering, die zich soms over geheele perceelen uitstrekt.

Hoewel meermalen verschillend sterke beschadiging bij vergelijking van rassen is waargenomen, kan niet worden gezegd, dat het verschil in vatbaarheid voldoende vaststaat. Vermoedelijk zijn rassen met stevig stroo beter bestand tegen de oogvlekkenziekte. Vooral in diep gezaaide tarwe kan de oogvlekkenziekte sterk optreden, en mogelijk komt ze het veelvuldigst voor bij kleinkorrelige in den herfst sterk uitstoelende rassen. Ook het onverwacht legeren van deze rassen hangt vaak met de oogvlekkenziekte samen.

A — 2. **IMPERIAAL IIa TARWE.** — ☥ — B — Kr. Premier × Wilhelmina. 1903 en 1917. **K:** het I. v. P., Wageningen. **Vm:** G. C. v. Balen Blanken, Anna Paulowna. **H: de Zaaizaadver. „Z.A.P.", Anna Paulowna;** bovendien Vm en H: **Mij. de Wilhelminapolder bij Goes.**

Dit ras onderscheidt zich van Juliana door beter bodembedekking, rijker bebladering van het stroo en minder groote gevoeligheid voor stuifbrand. Het breidt zich in de klei- en zavelstreken uit, wordt vooral gewaardeerd op zware, doorlatende kleigronden; voor zand- en dalgrond is het minder geschikt.

Wintervastheid niet voldoende in strenge winters. Verdraagt laat zaaien; eventueel ook nog Januari-zaai. Bloei- en rijpingstijd ongeveer overeenkomend met die van Juliana; stroo grover, minder elastisch, middelmatig lang en tamelijk stevig. Iets vatbaar voor roest.

Aar dichtgeschakeld, recht, regelmatig van bouw. Korrel melig, wit, groot en stomp. Goede kwaliteit. Bakwaarde vrij goed. Bij slecht oogstweer treden nog al eens schot en blauwpuntigheid op. Zaadopbrengst zeer goed, stroo-opbrengst goed.

A — 528. **CARSTEN'S DIKKOP V TARWE.** — ☥ — D — Kr. Dikkop × Criewener 104. 1909 en 1930. **K:** R. Carsten, Schwartau bij Lübeck. **Vm** en **H: Fa G. Geertsema, Groningen.**

Zeer wintervaste, aanvankelijk kruipende, sterk uitstoelende, productieve, kleinzadige, roode tarwe, die aan den bodem minder hooge eischen stelt dan Juliana en vooral in het noorden des lands op klei- en dalgrond waardeering vindt, hoewel ze ook in het zuiden goed opbrengt. Ook geschikt voor verbouw op zand en op natten grond. Weinig gevoelig voor stuifbrand, doch loopt eenigszins gevaar voor roest.

Moet dun worden gezaaid en bij voorkeur tijdig, verdraagt desnoods iets laten zaai. Bij te dichten, geilen stand en aantasting door oogvlekkenziekte kan het gewas sterk legeren, waardoor opbrengst en kwaliteit lijden.

Stroo middelmatig lang; vormt talrijke, voldoend stevige halmen. Vrij vroeg rijp. Rechte, compact gebouwde, kleine aar en kleine, gevulde, harde korrel, waarvan de bakwaarde matig is. Zeer goed hlgewicht, goed bewaarbaar. Weinig schot.

A — 654. MENDEL TARWE. — ☥ — B — Kr. Standaard tarwe × Trifolium 14. 1926 en 1935. **K:** Zweedsche Zaaizaadver., Svalöf. **Vm** en **H: N.V. Landbouwbureau M. Wiersum, Groningen.**

Wintervaste, witzadige tarwe, die op de noordelijke kleigronden ingang heeft gevonden. De opbrengst is daar ongeveer gelijk aan die van Juliana. In het zuiden des lands zijn de ervaringen minder gunstig.

Traag ontwikkelend en wat laat rijpend. Stroo stevig, middellang. Weinig roest, zeer weinig stuifbrand.

Vrij lange, rechte, iets ruim geschakelde aar. Zaad iets klein en smal; nogal wat tweede kwaliteit. Zeer gevoelig voor schot. Handelskwaliteit overigens goed, bakwaarde middelmatig.

De uniformiteit, vooral van het zaad, laat te wenschen over.

A — 1. WILHELMINA TARWE. — ☥ — EB — Kr. Spyktarwe (= Roode dikkop × Zeeuwsche) × Roode dikkop. 1889 en 1901. **K:** Prof. dr. L. Broekema †, hoogleeraar aan de Landbouwhoogeschool. **Vk:** het I. v. P., Wageningen. **Vm** en **H: Zaaizaadtelersver. „Waard en Groet", Kolhorn.**

Hoewel grootendeels vervangen door bovengenoemde meer productieve rassen, handhaaft zich dit soepele ras voorloopig nog in het midden en zuiden des lands (ook op zandgronden), vooral daar, waar de cultuuromstandigheden niet uitermate gunstig zijn.

Wintervastheid voor het noorden des lands onvoldoende in strenge winters. Verdraagt laat zaaien goed, is dan meestal zelfs wintervaster, doch meer gevoelig voor roest. In het algemeen geeft tijdig gezaaide Wilhelmina hoogere opbrengst en betere kwaliteit.

Aanvankelijk fijn ontwikkelend. Voldoende uitstoelend. Bladeren eenigszins opgericht. Middelmatig lang, tamelijk stevig stroo; matige bladontwikkeling. Weerstandsvermogen tegen roestbeschadiging en stuifbrand tamelijk goed.

Aar regelmatig gebouwd, vrij dicht geschakeld, goed gevuld. Korrel middelgroot, vrij lang, geelachtig, half glazig tot melig, vaak iets onregelmatig. Bakkwaliteit middelmatig, handelskwaliteit vrij goed. Productievermogen en oogstzekerheid goed.

B — 949. TRIFOLIUM RECORD TARWE. — ǂ — B — Selectie uit Wilhelmina 1912 en 1921 (1937). **K:** Deensche Zaadteeltmij. (Dansk Frösvls Kompagni) „Trifolium", Kopenhagen. **H: Vinkerszaden, Scheemda.**

Wordt in de Veenkoloniën zeer gewaardeerd en komt voor beproeving elders, met name op vochthoudende zandgronden, zeer in aanmerking. Opbrengst op dal- en zandgrond boven, op kleigrond meestal beneden die van Juliana.

Iets meer wintervast dan Juliana, betere bodembedekking; wat later ontwikkelend en iets later rijp. Stroo fijn, middelmatig lang, vrij stevig. Niet veel roest en stuifbrand. Iets lange, wat holle en soms gekromde, fijne aar.

Witte, iets kleine, wat smalle, gladde korrels, soms wat schot. Handelsgradeering middelmatig, bakwaarde vrij goed. De kwaliteit kan sterk lijden door legeren. De uniformiteit van het gewas en van de korrels laat te wenschen over.

B — 655. PRINS HENDRIK TARWE. — ǂ — Kr. Iduna × Millioen III. 1915 en 1933. **K:** het I.v.P., Wageningen. **Vm** en **H: J. W. van Tiggelen Czn., Langendijk, Rucphen (N.-Brab.).**

Dit ras dat zich onderscheidt door goede bodembedekking, lang doch voldoende stevig stroo en zeer goede korrelkwaliteit, heeft op de zandgronden in West-Brabant ingang gevonden. Beproeving elders, vooral waar windhalm voorkomt, kan worden aanbevolen.

Iets wintervaster dan Juliana. Moet niet te dun gezaaid worden. Weinig stuifbrand en roest. Iets na Juliana rijp. Groote, regelmatige aren. Het zaad is groot, blank en van uitstekende handelskwaliteit; de bakwaarde is vrij goed. Gevoelig voor schot. De korrel zit iets los in de aar. Musschenbeschadiging komt veelvuldig voor.

B — 113. KRAFFT'S SIEGERLÄNDER TARWE. — ǂ — D — Stam uit Siegerländer landras. 1900 en 1920. **K:** C. Krafft, Buer, Duitschland. **Vm** en **H: Limburgsche Land- en Tuinbouwbond (Afd. Landbouwbelang), Roermond.**

Roode baktarwe met rood kaf en lang, elastisch stroo. Legert gemakkelijk, doch niet plat, de korrelkwaliteit lijdt daarbij weinig. Is in Limburg vooral op lichtere gronden algemeen verbreid wegens oogstzekerheid en zeer goede kwaliteit; blijft op betere gronden in zaadopbrengst en stevigheid van stroo achter.

Tamelijk wintervast. Kan laat worden gezaaid. Ontwikkelt zich vlug en stoelt matig uit

Zeer vroeg rijp. Tamelijk goed weerstandsvermogen tegen roest en steenbrand; stuifbrand komt practisch niet voor. Vatbaar voor meeldauw. *

Aar lang, vrij los geschakeld en recht; in het begin geelgroen van kleur. Verliest vrij gemakkelijk zaad en wordt sterk door musschen aangevallen. De korrel is middelmatig groot; weinig afval, zeer weinig schot.

B — 567. VILMORIN 27. — ☥ — FB — Kr. [Dattel × (Japhet × Parsel)] × (Hâtif inversable × Bon fermier). 1910 en 1932. **K:** Vilmorin-Andrieux, Parijs-Verrières. **Vm** en **H: N.V. Verkoopbureau van het Selectiebedrijf v.h. M. D. Dijt, den Burg, Texel; Zaaizaadver. „Z.A.P.", Anna Paulowna; Zaaizaadtelersver. „Waard en Groet", Kolhorn.**

Roodzadige, vroegrijpende, ook op windhalmvrije, vochthoudende zandgrond goed opbrengende tarwe met kort, stevig stroo. Het zaad rijpt vroeg, het stroo iets later, waardoor neiging tot korrelverlies.

Wintervastheid matig. Moet dik gezaaid worden. Verdraagt laat zaaien.

Het blad is breed, blauw berijpt en opgericht, nogal eens doodpuntig. Het halmgetal is middelmatig.

Nogal vatbaar voor roest en voor stuifbrand.

De aar is vrij forsch en ruim geschakeld. Zaad groot, van vrij goede handelskwaliteit en goede bakwaarde. Weinig vatbaar voor schot.

N — 940. ALBA TARWE. — ☥ — Kr. Trésor × Jacob Cats. 1928 en 1938. **K:** Prof. A. G. Dumon, Leuven. **Vk:** het Station voor Plantenveredeling, Heverlée. **Vm** en **H: Fa D. J. van der Have, Kapelle-Biezelinge.**

Dit ras heeft voorloopig een gunstigen indruk gemaakt wegens goede opbrengst en uitstekende kwaliteit.

*) **Meeldauw (Erysiphe graminis)** treedt op als een eerst wit, daarna meer grauw wordend schimmelpluis op de onderste bladeren en halmleden van verschillende granen. In het algemeen wordt het voorkomen van meeldauw bij wintertarwe als minder schadelijk beschouwd dan bij zomergranen (gerst!).

De wintervastheid is iets beter dan die van Juliana; moet niet te dun gezaaid worden.
Goed stevig, middelmatig lang stroo, bovenste blad lang en krullend. Rijpt niet later dan Juliana. Tot dusverre weinig roest, wel vatbaar voor stuifbrand.
Wit, blank, vrij groot, kort en buikig zaad.

N — 868. JUBILE TARWE. — ✝ — B — Kr. Vilmorin 23 × Pantser III. 1925 en 1937. **K:** Rijkslandbouwproefstation voor Plantenveredeling, Gembloux, België. **Vm** en **H: Fa B. C. Algra, Stiens.**

Zeer stevige, iets voor Juliana rijpende tarwe met tamelijk groote, lichtroode korrel van middelmatige kwaliteit. De opbrengst lijkt goed. Moet vrij dik gezaaid worden.
De wintervastheid komt vrijwel met die van Juliana overeen; het stroo is iets korter, het blad eveneens opgericht.
Gele roest kwam enkele malen voor; in het laatst van den groei treedt vaak bruine roest* (ook op de stengels) op. Zeer resistent tegen stuifbrand.
Iets spitse, ruim geschakelde aar. Weinig schot. Vrij goede bakaard.

N — 1056. LOVINK TARWE. — ✝ — Kr. Carsten V × Juliana. 1932 en 1940. **K** en **H: Dr. R. J. Mansholt, Westpolder (Gr.).**

Vrij wintervaste, goed opbrengende tarwe met wit zaad van behoorlijke kwaliteit.
De stevigheid van het stroo, die tijdens den groei goed is, laat tegen het rijpen iets te wenschen over. Iets korter dan Juliana. Aren kort en breed.

---

* De **bruine roest** (**Puccinia triticina**) vormt op de bladeren (en soms op de stengels) bruine stippen of vlekjes, die als poeder zonder regelmaat over de geheele oppervlakte verspreid voorkomen.
De **gele roest** (**Puccinia glumarum**) treedt meestal eerder in de ontwikkeling op en is te herkennen aan de gele stippels en streepjes op bladschijf, halm en kafjes. Bij sterke aantasting versmelten de stippels op bladschijf en halm tot gele strepen, die 5-8 cm lang kunnen zijn.

N — 1055. SKANDIA II TARWE. — ☥ — Kr. Kronen × Sv. 0860 d, ... en 1940. **K:** Zweedsche Zaaizaadvereen., Svalöf. **Vm** en **H: N.V. Landbouwbureau M. Wiersum, Groningen.**

Wintervaste, roodzadige tarwe van middelmatige kwaliteit. Stevig stroo van normale lengte. Tot dusverre weinig roest, geen stuifbrand.

Rijpt iets na Juliana. Opbrengst waarschijnlijk niet hooger. Iets kleine en spitse aar. Weinig schot.

O — 49. KRUISINGSANGEL TARWE. — ☥ — Kr. Geldersche ris × Wilhelmina. 1909 en 1926. **K:** Prof. ir. H. K. H. A. Mayer Gmelin, hoogleeraar aan de Landbouwhoogeschool, Wageningen. **Vm** en **H: Fa D. J. v. d. Have, Kapelle-Biezelinge.**

O — 592. INVICTA TARWE. — ☥ — B — Selectie uit Trifolium. 1922 en 1931 **K:** Pajbjergfondens Forsögsgaard, Börkop, Denemarken. **Vm** en **H: N.V. Landbouwbureau M. Wiersum, Groningen.**

O — 527. WILOBO TARWE. — ☥ — B — Kr. Wilhelmina × Obotriten. 1924 en 1932. **K** en **H: Dr. R. J. Mansholt, Westpolder (Gr.).**

O — 869. WILMA TARWE. — ☥ — B — Selectie uit Wilhelmina. 1928 en 1937. **K:** Gartons Limited, Warrington, Engeland. **Vm** en **H: de Z.P.C., Leeuwarden.**

Alle maatregelen tot verhooging van den opbrengst als rassenkeuze, goede zaaizaadvoorziening, zaaizaadontsmetting en verpleging der gewassen, hebben slechts ten volle succes, indien de levende bouwgrond op de meest doelmatige wijze is verzorgd.

Alleen op gezonde gronden groeien gezonde gewassen, die het tot de hoogste productie brengen. Meer dan ooit verdient dit de volle aandacht van iederen grondgebruiker.

A. POORTMAN
ROTTERDAM

Opgericht 1868

Importeur van: Gras- en Klaverzaden

Handelaar in: Zaaigranen en Peulvruchten
Wikken
Zaailijnzaad

Leverancier van: Blenda Blauwbloem Lijnzaad
Hercules Blauwbloem Lijnzaad
I. N.V. Landbouwbureau M. Wiersum, Groningen.
K. Svalöf
Liral Crown Blauwbloem Lijnzaad
I. B. C. Algra, Stiens.

Verkoopbureau van: **N.V. Landbouw Mij.**
„De Bathpolders" Rilland

N.V. Landbouw Maatschappij „De Bathpolders" Rilland

Vermeerderaar van: Originele Julianatarwe

Teler van: Gekeurde Zaaigranen en Peulvruchten
Gekeurde Plantaardappelen

Als ons verkoopbureau treedt op:
de firma A. Poortman, Rotterdam.

OVERGANGSTARWE.

De in deze groep geplaatste rassen zijn weinig wintervast, terwijl zc, tegelijk met zomertarwe gezaaid, in vele gevallen achter blijven. Ze zijn het meest geschikt om in Januari-Februari te worden gezaaid en kunnen dan zeer goede resultaten geven. Beproeving van de rassen Bersée, Chanteclair en Picardie, die bij voorjaarszaai in groeiwijze veel op elkaar gelijken, kan worden aanbevolen. Picardie kruipt in het begin iets, doch in tijd van doorschieten en rijpen en ook wat de productiviteit betreft, werden tot nu toe geen of slechts geringe verschillen geconstateerd en niet ten nadeele van Picardie. Enkele practici merkten op dat de overgangstarwes dik moeten worden gezaaid en bij voorkeur op sterk land, andere wezen er op, dat legeren vermeden moet worden.

N — 865. **BERSEE TARWE.** — ✝ — FB — Kr. Hybride des Alliés × Vilmorin 23. 1924 en 1937. **K:** A. Blondeau, Bersée, N. Frankrijk. **Vm** en **H: N.V. Landbouwbureau M. Wiersum, Groningen.**

Productieve overgangstarwe met nogal los zittende, roodzadige korrels van matige kwaliteit. Vrij goede bakaard.

Het stroo is korter dan dat van van Hoek en ongeveer even stevig. Halmgetal zeer goed. Spitse aar.

Stuifbrand komt niet voor, wel gele roest. Weinig schot.

N — 867. **CHANTECLAIR TARWE.** ✝ — FB — Kr. Hybride hâtif versable barbu × sel. uit Hybride des Alliés. 1921 en 1936. **K:** Tourneur Frères, Coulommiers, Frankrijk. **Vm** en **H: N.V. Landbouwbureau M. Wiersum, Groningen.**

Rocde, vrij grootzadige, productieve overgangstarwe van tamelijke kwaliteit. Weinig schot; vrij goede bakaard.

Stroo bij Februari-zaai korter en fijner dan dat van van Hoek, bij najaarszaai te slap. Gele roest komt voor, geen stuifbrand.

N — 936. **PICARDIE TARWE.** — ✝ — F — Kr. Hybride des Alliés × Institut Agronomique. .... en 1939. **K:** Florimond Desprez, Capelle par Templeuve, N. Frankrijk. **Vm** en **H: de Z.P.C., Leeuwarden.**

Witzadige overgangstarwe. Stroo vrij kort en stevig. Kan in op-

brengst zeer goed meekomen. Korrelverlies komt voor, eveneens schot, roest en stuifbrand. Goede zaadkwaliteit.

O — 568. **VILMORIN 29.** — ♀ — FEB — Kr. Vilmorin 23 × Hybride des Alliés. 1916 en 1931. **K:** Vilmorin-Andrieux, Parijs-Verrières. **H: N.V. Verkoopbureau van het selectiebedrijf v.h. M. D. Dijt, den Burg, Texel** (Rl. 1939).

De Zaaizaadtelersvereeniging „WAARD EN GROET"

te KOLHORN (N.-H.) Telefoon 313

heeft als vermeerderaar af te geven:

Origineele Wilhelminatarwe
„ Juliana tarwe
„ Carstens Dikkop V tarwe
„ Kistemaker's Volhouden Karwij

voorts **1e nab. voorjaarszaaizaden en pootaardappelen.**

Aanbevelend, **Directeur P. BLAAUBOER.**

ZOMERTARWE.

Het vanouds algemeen verbouwde ras van Hoek heeft in de laatste jaren ongeveer de helft van zijn terrein moeten afstaan aan Blanka en Mansholt's witte. Blanka neemt thans op de noordelijke kleigronden de eerste plaats in, terwijl Mansholt's witte op de westelijke kleistreken gemiddeld een voorsprong heeft.

Op zand- en dalgronden overtreft van Hoek beide genoemde rassen. Bovendien wordt de indruk verkregen dat in den allerlaatsten tijd de waardeering voor de van Hoek op bepaalde kleigronden weer toeneemt.

Naast van Hoek, Blanka en Mansholt's witte vindt Carma in het noorden des lands eenigen opgang. Carma geeft op alle gronden beste opbrengsten, ze schijnt weinig eischen te stellen. Ook wordt iets lateren zaai beter verdragen dan bij een der andere genoemde rassen. Na Carma verdraagt Blanka late zaai het beste, terwijl van Hoek en vooral Mansholt's witte vroeg moeten worden gezaaid. Een nadeel van Carma is de matige kwaliteit van het zaad.

A — 82. VAN HOEK ZOMERTARWE. — + — Kr. Japhet × Gironde. 1918 en 1925. K en H: Dr R. J. Mansholt, Westpolder (Gr.).

Roodzadige zomertarwe met vrij lang en stevig stroo, dat, evenals bij verschillende andere rassen van Franschen oorsprong, iets later rijpt dan de korrel. Opbrengst op klei goed; verliest daar terrein aan andere rassen. Voldoet op zand- en dalgronden goed en soms zeer goed, o.a. omdat het eenigszins lage kalktoestanden kan verdragen. Dankbaar voor kali.

Het ras stoelt matig uit en moet vroeg en vrij dik gezaaid worden, vooral op zandgrond.

Vatbaar voor stuifbrand, roest en meeldauw. Warmwaterontsmetting van het zaaizaad is gewenscht.

Rijpingstijd, vooral bij sterke stikstofbemesting, aan de late kant. De aar is recht en eenigszins gerekt. Korrelverlies komt voor, schot niet veel. De korrel is onder gunstige omstandigheden groot en gevuld. Weinig uitschot. Goede bakwaarde.

A — 611. **BLANKA ZOMERTARWE.** — ☥ — Kr. Svalöf's Extra Kolben II × Wilhelmina 1916 en 1933. **K:** Zweedsche Zaaizaadver., Svalöf. **Vm** en **H: N.V. Landbouwbureau M. Wiersum, Groningen.**

Op kleigrond productieve, betrekkelijk vroeg rijpende zomertarwe met kleine, langwerpige, blanke korrel van goede kwaliteit. Vatbaar voor schot. In opbrengst staat Blanka op de kleiproefvelden boven van Hoek, op zand- en dalgronden daar beneden.

Fijn, matig stevig, doch veerkrachtig stroo en opgericht blad. Talrijke, smalle aren. Goede dekvrucht. Het gewas is over het geheel wat tenger, stoelt weinig uit. Het leent zich goed voor doorzaai in hol staande witte wintertarwe. Verdraagt iets lateren zaai dan de van Hoek.

Iets vatbaar voor roest; weinig stuifbrand. Weinig korreluitval. De bakwaarde is vrij goed.

B — 468. **MANSHOLT'S WITTE ZOMERTARWE.** — ☥ — Kr. Blé de la Paix × Hybride des Alliés. 1921 en 1931. **K** en **H: Dr R. J. Mansholt, Westpolder (Gr.).**

Witte, grootzadige, op van Hoek gelijkende zomertarwe. Iets later ontwikkelend en iets minder robust; verdraagt laat zaaien slecht. Opbrengst, vooral op de westelijke zeeklei, waar ze een plaats heeft veroverd, boven van Hoek. Minder geschikt voor zand- en dalgrond.

Vatbaar voor schot en erg voor stuifbrand. De bakwaarde is goed.

Men gebruikt dit ras ook voor doorzaai in witte wintertarwe.

B — 885. **CARMA ZOMERTARWE.** — ☥ — Kr. Heine's Kolben × Carsten's Dikkop V. 1922 en 1937. **K:** R. Carsten, Schwartau bij Lübeck. **Vk** en **H: Fa G. Geertsema, Groningen.**

Op alle gronden zeer goed opbrengende, kleinzadige, roode zomer-

---

De **tarwegalmug** (**Cecidomyia**) legt bij het in aar komen de eitjes tusschen de kafjes. De larven zuigen aan het vruchtbeginsel en kunnen bij massaal optreden de opbrengst ernstig schaden. Het optreden van de galmug schijnt te worden bevorderd doordat in dezelfde omgeving vroege en late tarwerassen voorkomen, zoodat gedurende een lange periode jonge aren op het veld te vinden zijn.

tarwe van matige kwaliteit. Verdraagt iets laat zaaien het beste van de zomertarwes.

Vlug ontwikkelend. Vrij kort en middelmatig stevig stroo. Kleine, talrijke aren. Vrij vroeg rijp.

Iets vatbaar voor roest, weinig voor stuifbrand en voor schot. Vrij goede bakaard.

De raszuiverheid laat nog te wenschen over.

Origineele { Julianatarwe
Imperiaaltarwe
Wilhelminatarwe
Wilpo
Bevelanders
Bunicaboonen

en verdere soorten **Zaaigranen en Pootgoed**

Selectiebedrijf

De Wilhelminapolder

te Wilhelminadorp

ZAAIZAAD

EN

POOTGOED

goedgekeurd door den

KEURINGSDIENST ZEELAND

geeft

GUNSTIGE RESULTATEN

in de nateelt.

◆

Vraagt daarom uitsluitend N.A.K. gekeurd zaaidzaad en pootgoed afkomstig uit Zeeland.

D. AFGEVOERDE TARWERASSEN.

		Opgenomen	Afgevoerd	Rubriek
4.	Mansholt's Witte Dikkop I	1924	1925	A
29.	Svalöf's Pantser II	1924	1925	A
107.	Strube's Schlanstedter zomer	1925	1926	N
76.	Strube's Dikkop	1925	1927	N
3.	I.v.P.'s Millioen III	1924	1928	A
43.	I.v.P.'s Matador	1924	1928	B
47.	Svalöf's Pantser III	1924	1928	B
48.	Svalöf's Ridder	1924	1928	N
77.	Strube's General von Stocken	1925	1928	N
80.	Weibull's Standaard	1925	1928	N
6.	Mansholt's Japhet zomer	1924	1929	A
78.	Hijlkema's Victoria	1925	1930	B
158.	Svalöf's Kroon	1926	1930	N
159.	Mayer Gmelin's Wageninger	1926	1934	N
301.	Smeding's Waard en Groet	1927	1934	N
308.	Svalöf's Staal	1927	1934	N
118.	I.v.P.'s Batauwe	1930	1934	N
5.	Mansholt's Witte Dikkop III	1924	1935	A
44.	Broekema's Algebra	1924	1935	B
81.	Broekema's Jacob Cats	1925	1935	B
119.	I.v.P.'s Concurrent	1930	1935	N
495.	Heine's Kolben zomer	1931	1937	B
545.	Vilmorin's 23	1932	1937	N
593.	Pajbjerg's Ideal	1934	1937	N
45.	Broekema's Emma	1924	1938	B
425.	Mayer Gmelin's Robusta	1928	1939	B
471.	Svalöf's Extra Kolben II zomer	1931	1939	O
689.	Desprez' Joncquois	1936	1940	B
653.	Benoist 40	1935	1941	O
866.	Tourneur's Saint Pierre	1938	1941	O

Geschatte gemiddelde oogstwaarde van het zaad der tarwerassen.

	Westelijke kleistreken		Noordelijk kleigebied		Zand- en dalgrond	
Wintertarwe	opbr.	prijs	opbr.	prijs	opbr.	prijs
Juliana (standaard)	100	100	100	100	100	100
Carsten V	100	95	100	98	102	98
Imperiaal IIa	99	100	100	100	—	—
Mendel	93	98	100	98	99	97
Prins Hendrik	—	—	—	—	100	102
Siegerländer	—	—	—	—	95	102
Trifolium Record	—	—	—	—	104	98
Vilmorin 27	100	96	98	96	—	—
Wilhelmina	95	99	93	99	99	99
Overgangstarwe						
Bersée	99	95	97	95	—	—
Chanteclair	98	96	98	96	—	—
Picardie	99	—	98	—	—	—
Zomertarwe						
Van Hoek	88	98	90	98	94	99
Blanka	96	98	96	98	90	97
Mansh. witte	92	98	91	99	90	98
Carma	97	95	97	95	99	96

Zaaizaadhoeveelheden wintertarwe in % van Juliana.

Juliana (standaard)	100
Carsten V	70
Trifolium, Mendel, Lovink	95
Wilhelmina, Siegerländer, Skandia II	100
Imperiaal IIa, Alba	105
Prins Hendrik, Jubilé	110
Vilmorin 27	120

Zaaizaadhoeveelheden zomertarwe in % van van Hoek.

Van Hoek (standaard)	100
Carma	80
Blanka	95
Mansholt's witte	100

Bovenstaande, evenals alle andere in de rassenlijst vermelde cijfers zijn gemiddelden. Ze gelden daarom niet voor elk speciaal geval. Ieder landbouwer zal ze voor zijn omstandigheden moeten corrigeeren.

De Jaarbeursbrochure 1940 „Kweekersarbeid" wordt op aanvraag gratis toegezonden door 't Instituut voor Plantenveredeling.

VERGELIJKEND OVERZICHT DER RASEIGENSCHAPPEN VAN WINTERTARWE.

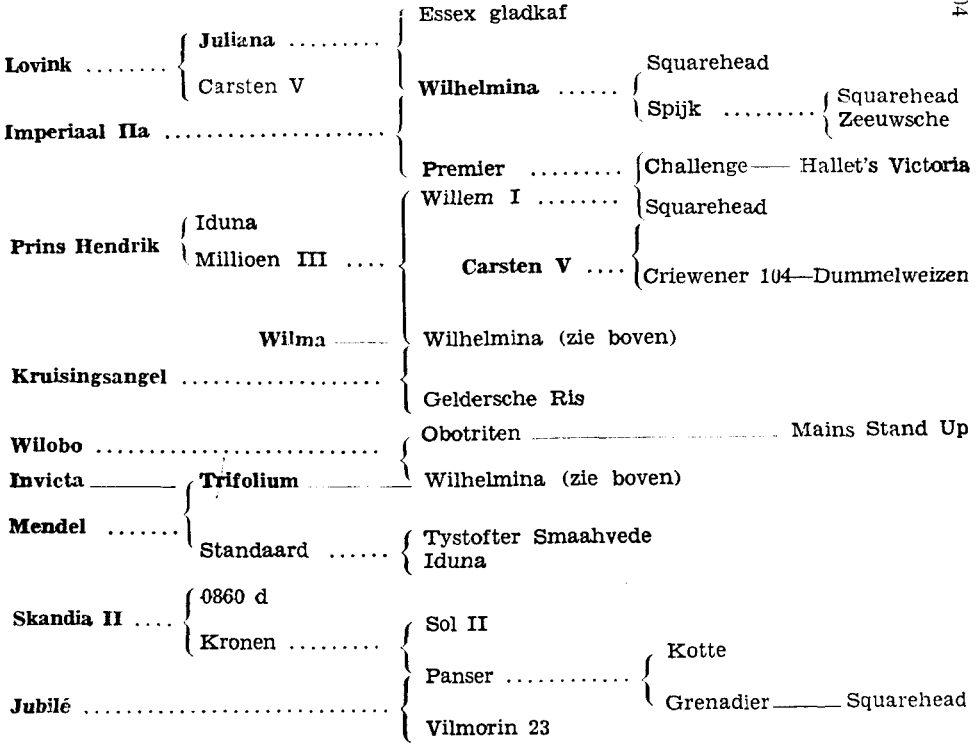
	Alba	Carsten V	Imperiaal IIa	Jubilé	Juliana	Lovink	Mendel	Prins Hendrik	Siegerländer	Skandia II	Trifolium	Vilmorin 27	Wilhelmina
1.	7	6⁵	7	7	8	6⁵	6	7	9	6	7	8	8
2.	4	1	4	4	4	2	2	4	6	1	4	6	4
3.	6⁵	9	5	5⁵	5⁵	7	8	6	6⁵	8	6	4	5
4.	6⁵	6	7⁵	6⁵	6	6	6	7⁵	9	6	7	6⁵	7
5.	7⁵	7⁵	7	8⁵	7	7⁵	6	7	8	6⁵	7	8⁵	7
6.	7	7	8	6⁵	6⁵	7	7⁵	8	8	6⁵	7	6⁵	7
7.	7	6⁵	7⁵	6	7	6⁵	7	8⁵	8⁵	7	7⁵	6	7⁵
8.	7⁵	8	7	8	7⁵	8	6⁵	7	9	7	7	8	7⁵
9.	7⁵	8	7	8	7⁵	8	7⁵	7	7	7	7	7	7
10.	7⁵	8	7⁵	6⁵	7⁵	7⁵	7	7	6	7	7	6	7
11.	8	6	8	7⁵	7⁵	7	7	8	7⁵	7	7	8⁵	7⁵
12.	8	7	8	6⁵	7⁵	7	6⁵	8	8	7	6⁵	8	7
13.	8⁵	7	8	6⁵	8	7	7	8⁵	8⁵	7	7	7	7⁵
14.	8⁵	8	8	8⁵	8	8	7⁵	7	6⁵	7⁵	7⁵	8	7
15.	7⁵	7	7	7	7	7	7⁵	8	7⁵	7⁵	7⁵	6⁵	7⁵
16.	8	8	8	8⁵	8	8	7	6⁵	6⁵	7	7	8⁵	7
17.	8	7⁵	7⁵	9	8	7	8	7	6⁵	8	7	8	7
18.	7	7	7	7	8	7	8	6⁵	5⁵	7	7⁵	6	8
19.	7	8⁵	6	8	7	6⁵	5	6⁵	8⁵	8	6⁵	7⁵	6⁵
20.	7	6	6⁵	6	7	7	7	7	7⁵	7⁵	7	5⁵	6⁵
21.	6	9	7	10	5	8	9	7	10	8	8	5	7
24.	6⁵	8	5⁵	7	6⁵	8	7	8	8	7⁵	8	6⁵	7⁵

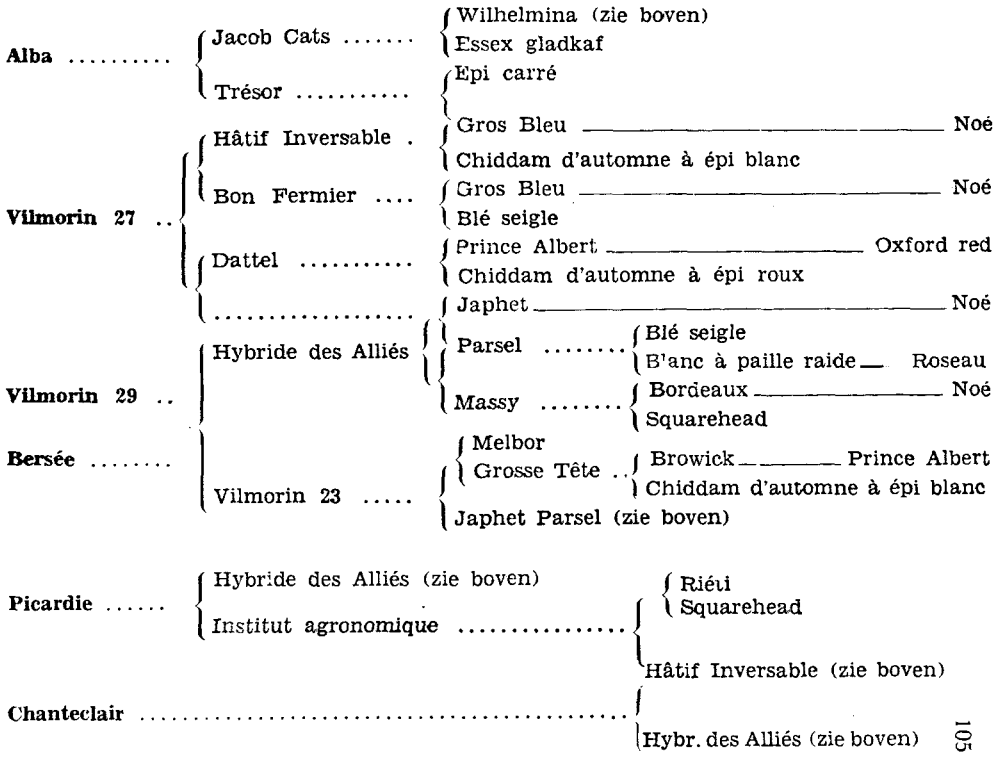
VERGELIJKEND OVERZICHT DER RASEIGENSCHAPPEN VAN OVERGANGS- EN ZOMERTARWE.

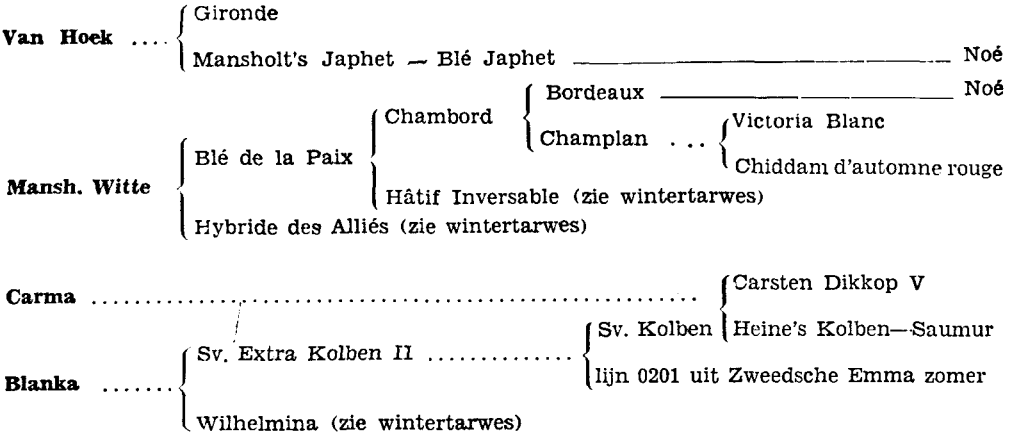
Hooge cijfers beteekenen, dat de eigenschap in gunstige mate ontwikkeld is. In regel 7 duidt een hoog cijfer op lang stroo; in regel 8 op vroegrijpheid; in regel 16 op een gunstige verhouding.

		Bersée	Chanteclair	Picardie	Blanka	Carma	Mansh. witte	Van Hoek
1.	Mogelijkheid v. laat zaaien	3⁵	4	4	6	7	4	4⁵
2.	„ v. voorjaarszaai ..	8	8⁵	8⁵	10	10	10	10
3.	Wintervastheid	—	—	—	—	—	—	—
4.	Vroegheid v. bedekk. v. d. grond	6⁵	7	6⁵	5⁵	6	6	6⁵
5.	„ „ in aar schieten....	6⁵	6⁵	6⁵	6⁵	6⁵	6	6
6.	Bladrijkheid	6⁵	7	6⁵	6⁵	6	7	7
7.	Lengte stroo	6⁵	6	6	7	6⁵	7	7⁵
8.	Vroegrijpheid	5	5⁵	6	6	6⁵	5⁵	5
9.	Halmgetal	8	7⁵	8	8	8⁵	7	6⁵
10.	Aantal korrels per aar	6⁵	6	6⁵	6⁵	7	7	7
11.	Korrelgrootte	7	7⁵	7⁵	6⁵	6	8	8⁵
12.	Marktbaar gedeelte	7	7	7	6⁵	6	8	8
13.	Handelswaarde en kwaliteit ..	6	6⁵	7	7	6	7⁵	7⁵
14.	Opbrengst aan zaad	7⁵	7⁵	7⁵	7⁵	8	7	7
15.	„ „ stroo	6	6⁵	6	6⁵	6⁵	6⁵	7
16.	Verhouding korrel : stroo	8	7⁵	8	7⁵	8	7⁵	7
17.	Resistentie tegen	legeren	7	6⁵	7⁵	6	6	7	7
18.		uitval van korrels ..	6	7	5	8	7	6⁵	6⁵
19.		schot	7⁵	7⁵	5	5	6⁵	5⁵	6⁵
20.		gele roest	6	6	6	7	6	6⁵	6
21.		stuifbrand	10	10	6	9	9	5	6
24.	Geschiktheid voor zandgrond ..	6	6⁵	6	5⁵	8	6	8

KWARTIERSTATEN WINTERTARWE.

Alba
Jacob Cats
Wilhelmina (zie boven)
Essex gladkaf
Trésor
Epi carré
Vilmorin 27
Hâtif Inversable
Gros Bleu — Noé
Chiddam d'automne à épi blanc
Bon Fermier
Gros Bleu — Noé
Blé seigle
Dattel
Prince Albert — Oxford red
Chiddam d'automne à épi roux
Japhet — Noé
Vilmorin 29
Hybride des Alliés
Parsel
Blé seigle
B'anc à paille raide — Roseau
Massy
Bordeaux — Noé
Squarehead
Bersée
Vilmorin 23
Melbor
Grosse Tête
Browick — Prince Albert
Chiddam d'automne à épi blanc
Japhet Parsel (zie boven)
Picardie
Hybride des Alliés (zie boven)
Institut agronomique
Riéti
Squarehead
Hâtif Inversable (zie boven)
Chanteclair
Hybr. des Alliés (zie boven)

Van Hoek
Gironde
Mansholt's Japhet — Blé Japhet
Noé
Mansh. Witte
Blé de la Paix
Chambord
Bordeaux
Noé
Champlan
Victoria Blanc
Chiddam d'automne rouge
Hâtif Inversable (zie wintertarwes)
Hybride des Alliés (zie wintertarwes)
Carma
Carsten Dikkop V
Blanka
Sv. Extra Kolben II
Sv. Kolben
Heine's Kolben—Saumur
lijn 0201 uit Zweedsche Emma zomer
Wilhelmina (zie wintertarwes)

WINTERGERST.

In tegenstelling met de wintertarwerassen, die onderling groote en voor de praktijk belangrijke verschillen vertoonen b.v. ten opzichte van de wintervastheid, lengte en stevigheid van het stroo, vroegrijpheid, resistentie tegen roest, stuifbrand enz., loopen de hier te lande verbouwde wintergerstrassen betrekkelijk weinig uiteen.

In productiviteit staat Vogel's Agaer aan de spits en toch neemt de verbouw van dit ras de allerlaatste jaren iets af, hetgeen geweten moet worden aan de wat mindere kwaliteit van het zaad, de trage ontwikkeling in het voorjaar, waardoor later den grond bedekkend, de iets late rijping en niet te stevig stroo.

Op de noordelijke kleigronden neemt Vindicat, die een uitstekende korrelkwaliteit levert, de eerste plaats in.

In de overige wintergerststreken komen Fletumer en Mansholt II meer naar voren.

Tengevolge van de veredeling beschikken wij thans over aanzienlijk productievere rassen van b.v. winter- en zomertarwe, van haver of van zomergerst dan tien à twintig jaren geleden. Bij de wintergerst zijn in ditzelfde tijdstestek slechts zeer kleine verderingen gemaakt en het ziet er naar uit, dat onze kweekers meer met vreemd bloed moeten werken om een flinke stap voorwaarts te kunnen doen. Ik denk hierbij niet alleen aan de opbrengst, ook zou het gewenscht zijn wintergerstrassen te kweeken met een grootere wintervasthe.d of meer resistentie tegen stuifbrand.

A — 53. VINDICAT WINTERGERST. — † — B — Selectie uit Groninger landras. 1919 en 1924. **K:** het I.v.P., Wageningen. **Vm** en **H: M. J. Zandt, Roodeschool** en **J. P. Bos, Wehe (Gr.).**

Vierrijige, vroegrijpende, goed opbrengende wintergerst, van gewilde kwaliteit. Zeer geschikt voor pelgerst; wordt ook door de Belgische bierbrouwerijen gevraagd.

Stevig, forsch gewas, dat vroeg den grond bedekt. Moet niet te dicht worden gezaaid.

Weinig vatbaar voor ziekten, wel komt stuifbrand nogal eens voor. Goed gevulde regelmatige aar. Groot, gevuld, blank zaad met fijn kaf. Goed hl-gewicht. Goede stroo-opbrengst.

A — 7. **FLETUMER WINTERGERST.** — ✝ — B — Stam uit Groninger landras. 1915 en 1920. **K** en **H: Dr. R. J. Mansholt, Westpolder (Gr.).**

Minder robust doch in gunstige omstandigheden minstens even productief als Vindicat. Wordt door sommigen bijzonder aanbevolen als dekvrucht voor klaver.

In den herfst kruipend. Stroo vrij kort, vrij stevig en fijn. Vroegrijp. Soms aangetast door roest.

Aren vierrijig, tegen de rijping neerbuigend en rood aangeloopen. Korrel iets klein, daardoor niet zoo gewild voor pelgerst; goed hl-gewicht.

A — 8. **MANSHOLT'S WINTERGERST II.** — ✝ — D — Stam uit Groninger landras. 1891 en 1902. **K:** J. H. Mansholt.† **Vk** en **H: Dr. R. J. Mansholt, Westpolder (Gr.).**

Dit vierrijige ras, dat zich jarenlang in Duitschland heeft onderscheiden, verdient ook hier te lande de volle aandacht. Zaadopbrengst iets boven die van Vindicat. Korrel groot, soms wat grauw.

Middelmatig lang, stevig stroo. Iets na Vindicat rijpend. Goed bestand tegen roest.

B — 595. **VOGEL'S AGAER WINTERGERST.** — ✝ — D — Selectie uit Thüringer landras. 1918 en 1933. **K:** M. Vogel, Aga, Thüringen. **Vm** en **H: N.V. Landbouwbureau M. Wiersum, Groningen.**

Deze vierrijige wintergerst staat in opbrengst gemiddeld boven doch in kwaliteit beneden de Nederlandsche rassen; ze levert meer tweede soort en heeft een iets smallere korrel. Moet niet te dicht gezaaid worden.

Het gewas stoelt goed uit, is in den winter en in het voorjaar fijn

† J. H. Mansholt overleed 8 Febr. 1914.

en kruipend, schiet, vooral in een koud voorjaar, traag op en bedekt laat den grond. Dit is op zandgrond wel een bezwaar.

Iets later rijp dan Vindicat; het stroo is iets korter, doch niet zoo stevig. Stuifbrand komt voor.

L — 596. **GRONINGER WINTERGERST.** — + — B — Landras. Wordt onder toezicht van den Keuringsdienst Groningen in stand gehouden door P. H. Meyer Gzn., Oud-Bocum, Kloosterburen. **H: N.V. J. L. Robertus, Winschoten.**

Vierrijige, sterk uitstoelende, wintervaste, iets slappe wintergerst met hooggele korrel.

Stuifbrand komt voor, overigens weinig ziekten. Kan onder omstandigheden de gekweekte rassen in opbrengst voorbijstreven en geniet hier en daar de voorkeur.

Als stabiele oogstzekere rassen blijven voor Nederland bijzonder aanbevolen:

RABBETHGE & GIESECKE
KLEINWANZLEBENER

Orig. „E" **SUIKERBIETZAAD**
„ „**PERAGIS" VOEDERBIETZAAD**
„ „**SAXONIA" ZOMERGERST** (brouwgerst)

Verkoopkantoor voor Nederland:

FIRMA F. GOYARTS & ZONEN
ROOSENDAAL (N. B.) - TELEF. INT. 3081 EN 2314

D. AFGEVOERDE WINTERGERSTRASSEN.

		Opgenomen	Afgevoerd	Rubr.
52.	I.v.P.'s H × C wintergerst . . .	1924	1927	B
9.	Meyer's Bocumer wintergerst . .	1924	1929	A

Geschatte gemiddelde oogstwaarde van het zaad der wintergerstrassen.

	Opbr. zaad	Handelsprijs zaad
Vindicat (standaard)	100	100
Fletumer	100	99
Mansholt II	101	99
Vogels Agaer	104	97
Groninger	99	99

Zaaizaadhoeveelheden.

Bovenstaande wintergerstrassen vragen ongeveer dezelfde hoeveelheid zaaizaad.

De kweekersvergoeding van den N. A. K. is te beschouwen als een groote stap vooruit in de geschiedenis van den kweekersarbeid.

Er is echter meer te doen in het wederzijdsch belang.

Landbouwers steunt den kweekersarbeid door goedgekeurd zaaizaad en pootgoed te koopen van in de rassenlijst aanbevolen selecties.

VERGELIJKEND OVERZICHT DER RASEIGENSCHAPPEN VAN WINTERGERST.

In deze tabel is een hoog cijfer geplaatst, wanneer de betrokken eigenschap gunstig ontwikkeld is. Verder worden lang stroo, groote bladrijkdom en groot halmgetal door een hoog cijfer aangeduid.

		Fletumer	Mansholt's II	Vindicat	Vogel's Agaer
1.	Mogelijkheid v. laat zaaien herfst	5	5	5	4⁵
2.	„ „ voorjaarszaai ...	6	6	6	6
3.	Wintervastheid	7⁵	7⁵	7	7
4.	Vroegheid van grondbedekking	7	8	8	6
5.	Vroegheid van in aar schieten	8	8	8	7⁵
6.	Bladrijkheid	7	8	8	8
7.	Lengte stroo	7⁵	8	8	7⁵
8.	Vroegrijpheid	9	8⁵	9	8
9.	Halmgetal	7⁵	7	7	8
10.	Aantal korrels per aar	8	8⁵	8⁵	8
11.	Korrelgrootte	8	8⁵	9	8
12.	Marktbaar gedeelte	7⁵	8	8	7
13.	Handelswaarde en kwaliteit ..	7⁵	7⁵	8	6⁵
14.	Opbrengst zaad	8⁵	8⁵	8⁵	9
15.	„ stroo	7⁵	7⁵	8	7⁵
16.	Verhouding korrel : stroo	8	8	7⁵	8⁵
17.	Resistentie tegen legeren	6⁵	7	7	6
18.	Resistentie tegen uitval van korrels ..	8	8	8	8
19.	Resistentie tegen schot	9	9	9	9
20.	Resistentie tegen roest	6⁵	7⁵	7	7⁵
21.	Resistentie tegen stuifbrand	6⁵	6⁵	6	6
24.	Geschiktheid voor zandgrond ..	5⁵	6	6	5⁵

ZOMERGERST.

Naast de bestemming van gerst voor fouragedoeleinden is de laatste jaren het gebruik van inlandsche zomergerst als grondstof voor de bierfabricage sterk toegenomen. Thans is de mout- en brouwindustrie grootendeels op de inlandsche gerst aangewezen. Dank zij het werk van het NaCoBrouw kon deze omschakeling, die ten deele reeds geleidelijk tot stand was gekomen, zonder al te groote storingen geschieden.

In Abed Kenia hebben we een ras gevonden, dat hooge opbrengsten geeft en tevens gunstige brouweigenschappen bezit. Op de westelijke zeekleigronden is de Kenia in enkele jaren het leidende zomergerstras geworden, doch ook in verschillende andere streken neemt de verbouw toe. In het afgelcopen jaar werd 45 % van de totale gerstoppervlakte met Kenia bezaaid.

Voor de brouwerij zijn tevens goed bruikbaar Saxonia en Mansholt's tweerijige. Laatstgenoemd ras, dat niet in productiviteit uitblinkt, doch wel enkele andere goede eigenschappen heeft, vindt zijn grootste verbreiding in het noorden des lands. Saxonia komt daarentegen het meest in het zuiden voor. Het productievermogen van Saxonia is goed, voor de zeer vruchtbare gronden is het streo echter aan de slappe kant, overigens is het wel een aanbevelenswaardig ras.

Bovengenoemde drie betrekkelijk nieuwe rassen hebben hun plaats verovera op de Goudgerst, welk ras jarenlang het terrein heeft beheerscht. De verbouw van Goudgerst is van 69 % in 1931 tot 22 % in 1940 afgenomen.

Bigo, een vierrijige voergerst, blijft een bescheiden plaats innemen. Voor Isaria is waarschijnlijk geen toekomst weggelegd.

Den allerlaatsten tijd begint de pelgerst onze aandacht te vragen. Vanouds wordt de wintergerst door de gortpellerijen gebruikt, terwijl in verband met de gewijzigde omstandigheden thans meer zomergerst wordt gepeld dan voorheen. Over de waarde der onderscheiden rassen voor dit doel zijn we nog zeer onvolledig georienteerd. Ik spreek hier de hoop uit, dat het pelgerstonderzoek, waarmede inmiddels een begin is gemaakt, in het belang van den landbouw en van de industrie, en niet te vergeten van den consument, met kracht zal worden aangevat.

Reeds is bekend dat Mansholt's tweerijige goede peleigenschappen pen bezit en misschien ook Saxonia, doch dit laatste behoeft nog nadere bevestiging.

A — 569. ABED KENIA ZOMERGERST. — ✝ — FEB — Kr. Bindergerst × Goudgerst. 1914 en 1931. **K:** Station voor Plantenveredeling, Abed, Laaland, Denemarken **H: Vinkers-zaden, Scheemda.**

Onder gunstige omstandigheden is dit korte, stevige, kleinzadige ras zeer productief en zeer geschikt voor brouwgerst. Het voldoet beter op zwaardere dan op lichtere gronden en beter in het zuidwesten dan in het noorden van ons land.

Het gewas is fijn, stoelt sterk uit en schiet tijdig door; wegens de soms zeer geringe lengte van het stroo laat de grondbedekking, vooral op lichte en minder vruchtbare gronden, wel eens te wenschen over. Soms gaat het gewas door het korte stroo lastig in den band. Lage stroo-opbrengst.

Vatbaar voor stuifbrand. Wordt in het noorden des lands soms in sterke mate door roest en meeldauw aangetast, hetgeen verergerd wordt door late zaai en late stikstofbemesting.

Rijpt vroeg. De korte, dichtgeschakelde, tweerijige aar verliest tegen het rijpen gemakkelijk de kafnaalden. De korrel rijpt iets voor het stroo. Bij volkomen rijpheid, zooals voor de brouwerijen gewenscht is, komt korreluitval en in elkaar zakken van het gewas voor. Vatbaar voor schot.

Het zaad is wat klein, kort, gewoonlijk goed gevuld; iets donkergeel van kleur. Door te dichte zaai, droogte of schralen grond gaat zoowel de opbrengst als de kwaliteit achteruit.

A — 531. MANSHOLT'S TWEERIJIGE ZOMERGERST. — ✝ — B — Kr. Goudgerst × Friedrichswerther wintergerst. 1922 en 1932. **K en H: Dr. R. J. Mansholt, Westpolder (Gr.).**

Hoewel dit tweerijige ras zich niet door de hoogste opbrengst onderscheidt, bezit het in de practijk, vooral in het noorden van het land en ook op lichteren grond, verschillende eigenschappen, waardoor het waardeering vindt.

Het percentage kleine korrels is zeer gering, zoodat de hoeveelheid marktschoon zaad meevalt. De forsche korrel wordt aan de beurs, mede wegens de geschiktheid voor pelgerst, goed betaald. Het ras is weinig vatbaar voor roest, stuifbrand en meeldauw.

Moet in verband met de groote korrel en matige uitstoeling dik worden gezaaid. Hoewel voor alle zomergerstrassen vroegtijdige zaai is aan te raden, geldt dit in bijzondere mate voor dit ras.

Ontwikkelt in den beginne dikwijls wat traag en onregelmatig, is later vrij bladrijk en bedekt voldoende den grond.

Tamelijk lang en voldoend stevig stroo, dat goed machinaal te zichten is. Rijpt iets na Kenia.

Het zaad is zeer groot, vaak wat blauwachtig van kleur en heeft iets grof doch blank kaf. Gevoelig voor dorschbeschadiging. Zeer goede stroo-opbrengst.

Voor de brouwerij is ze voor speciale doeleinden aannemelijk, hoewel het eiwitgehalte vrij hoog en de blauwachtige kleur niet aantrekkelijk is. Is hier en daar (in de zuid-oostelijke provinciën) geschikt gebleken voor gemengd zaaien met haver.

A — 10. **GOUDGERST.** — ☆ — FB — Stam uit Zweedsch landras. 1897 en 1913. **K:** Zweedsche Zaaizaadver., Svalöf. **Vm** en **H: N.V. Landbouwbureau M. Wiersum, Groningen.**

Tweerijige, goed opbrengende zomergerst, die een groote verbreiding heeft gehad, maar meer en meer door bovenstaande rassen is teruggedrongen. Handhaaft zich nog op gronden, die voor de teelt van zomergerst wat te licht, of in minder goede conditie zijn.

Bedekt den grond vroeg, is voldoende bladrijk, kort, vrij stevig en vroegrijp. Zeer vatbaar voor roest, weinig voor stuifbrand.

De aar is kort en vrij dicht geschakeld; tegen het rijpen loopen de kafnaalden, die gemakkelijk afvallen, goudkleurig aan. De kleine, korte, goed gevulde korrel is zeer geschikt voor kippenvoer; minder goed voor brouwgerst.

A — 656. **SAXONIA ZOMERGERST.** — ☆ — D — Kr. Niederbayerischer Landgerste × Heil's Franken. 1921 en 1933. In Duitschland genaamd Peragis Sommergerste. **K:** Peragis Saatzucht G.m.b.H., Berlijn. **Vm** en **H: Fa F. Goyarts en Zonen, Roosendaal.**

Productieve, vroegrijpende, tweerijige zomergerst, die vooral op zandgrond en op minder geschikte kleigrond, mede door goede grondbedekking, gunstige resultaten geeft. De verbouw neemt daar toe Voor vruchtbare kleigrond is het stroo wat slap.

Het gewas ontwikkelt snel en schiet vroeg door. Vrij lang stroo, voldoende stroo-opbrengst.

Iets vatbaar voor roest, weinig voor stuifbrand.

De aar is ietwat gerekt. De vrij groote, iets smalle korrel is iets lichter van kleur dan die van Kenia en van vrij goede tot goede handelskwaliteit. Weinig schot. Gevoelig voor dorschbeschadiging. Ondanks een eenigszins hoog eiwitgehalte wordt de brouwkwaliteit gunstig beoordeeld; het verbruik in de brouwerijen neemt toe.

B — 160. **BIGO ZOMERGERST.** — ✝ — Stam uit Zeeuwsch landras. 1920 en 1924. **K:** Het Rijkslandbouwconsulentschap te Goes. **Vk** en **H: Centraal Bureau, Rotterdam.**

Vierrijige, productieve voergerst. Forsch, bladrijk gewas, dat een goede grondbedekking geeft; weinig vatbaar voor roest, wel voor meeldauw en strepenziekte. Moet wegens de sterke uitstoeling en het lange, vrij slappe stroo dun gezaaid worden en niet te zwaar met stikstof bemest. Wordt in Zeeland en Groningen plaatselijk op prijs gesteld.

Rijpt eenigszins laat; bij rijpheid knikken de halmen onder de aar, waardoor, vooral bij wind, aanzienlijk korrelverlies kan optreden, hetwelk beperkt kan worden door vroegtijdig zichten. Korrel smal en grof van kaf; laag hl-gewicht. Ongeschikt voor de brouwerij.

N — 872. **ISARIA ZOMERGERST.** — ✝ — DF — Kr. Danubia × Bavaria. 1914 en 1927. **K:** Dr. J. Ackermann, Irlbach, Baiern. **Vm** en **H: N.V. Landbouwbureau M. Wiersum, Groningen.**

Deze tweerijige gerst, die in het buitenland sterk verbreid is, heeft hier te lande niet aan de verwachtingen beantwoord. Algemeen wordt het stroo te slap bevonden, terwijl de zaadopbrengst

---

De **dwergroest (Puccinia simplex)** komt op zomer- en wintergerst voor als citroengele, zeer kleine sporenhoopjes; de later gevormde wintersporen als uiterst kleine zwarte puntjes. Zoowel de dwergroest als de gele roest (zie noot blz. 90) hebben een schadelijken invloed, indien de aantasting sterk is (zie tabel blz. 118).

tot dusverre beneden die van Kenia bleef. Ook de brouwwaarde is tegengevallen; het eiwitgehalte bleek aan de hooge kant.

Vroege grondbedekking. Schiet tamelijk vroeg in aar, doch rijpt iets na Kenia. Fijn, vrij lang en elastisch stroo. Goede stroo-opbrengst.

Weinig vatbaar voor meeldauw, stuifbrand en roest.

De toekomst van dit ras is onzeker.

D. AFGEVOERDE ZOMERGERSTRASSEN.

		Opgenomen	Afgevoerd	Rubr.
50.	**Heil's Franken zomergerst** . . .	1924	1927	N
11.	**Svalöf's Zwanenhalsgerst**	1924	1927	A
51.	**I.v.P.'s Germania zomergerst** . .	1924	1928	B
450.	**Svalöf's Princesse zomergerst II** . .	1929	1932	B
73.	**I.v.P.'s Minister Ruys zomergerst** .	1925	1935	N
12.	**Svalöf's Princesse zomergerst** . .	1929	1937	A
678.	**Abcd's Maja zomergerst**	1936	1938	N
138.	**Svalöf's Zege zomergerst**	1926	1940	B
167.	**Hunter's Spratt Archer**	1930	1941	O

Het NaCoBrouw
vereenigt landbouw en industrie.

Geschatte gemiddelde oogstwaarde van het zaad der zomergerstrassen.

	Westelijke kleistreken		Noordelijk kleigebied		Zand- en dalgrond	
	opbr.	prijs	opbr.	prijs	opbr.	prijs
Kenia (standaard)	100	100	100	100	100	100
Bigo	100	95	100	96	—	—
Goudgerst	96	99	100	100	101	101
Mansh. 2-rijige	94	101	95	103	100	102
Saxonia	99	99	100	100	103	100

Zaaizaadhoeveelheden.

Om de gewenschte stand te krijgen is het noodig dat men van Mansholt's tweerijige ongeveer 25 % meer kilos zaaizaad per ha bezigt dan van Kenia. Van Goudgerst en Saxonia neme men 5 à 10 % meer, Isaria vraagt dezelfde hoeveelheid als Kenia, Bigo daarentegen 15 à 20 % minder dan Kenia.

N.V. LEITER-NYPELS

drukt voor de landbouwers ook de

jaarboekjes over brouwgerst.

Iedere gerstverbouwer zal zijn eigen belang dienen door van den inhoud kennis te nemen.

Het 5e jaarboekje is verkrijgbaar tegen storting op giro 37754 van Leiter-Nypels, Maastricht. — Prijs 30 cent per stuk, bij 25 stuks aan één adres 25 cent, bij 100 stuks of meer aan één adres 20 cent. — Het 6e jaarboekje is thans ter perse.

VERGELIJKEND OVERZICHT DER RASEIGENSCHAPPEN VAN ZOMERGERST.

In deze tabel is een hoog cijfer geplaatst, wanneer de betrokken eigenschap gunstig ontwikkeld is. Verder worden lang stroo, groote bladrijkdom en groot halmgetal door een hoog cijfer aangeduid.	Bigo	Goudgerst	Isaria	Abed Kenia	Mansh. 2-rijige	Saxonia
1. Mogelijkheid v. laat zaaien	7⁵	7	6	7	5⁵	6⁵
4. Vroegheid van grondbedekking	9	8	8	6⁵	7	8⁵
5. Vroegheid van in aar schieten	7	7⁵	7⁵	7⁵	7	8
6. Bladrijkheid	9	6	7	6	7	7
7. Lengte stroo	8	6⁵	7⁵	6	8	7
8. Vroegrijpheid	6⁵	8	7⁵	8	7	8⁵
9. Halmgetal	6	8	7⁵	8⁵	6	7⁵
10. Aantal korrels per aar	8	6	6	6⁵	6⁵	6⁵
11. Korrelgrootte	7	6	6⁵	6	9	7⁵
12. Marktbaar gedeelte	6	7⁵	8	7	9	7
13. Handelswaarde en kwaliteit ..	6	7	7	7⁵	8	7
14. Opbrengst aan zaad	8	7⁵	7⁵	8	7	8
15. Opbrengst aan stroo	8	7	8⁵	6⁵	8⁵	7⁵
16. Verhouding korrel : stroo	7⁵	8	6⁵	8⁵	6	8
17. Resistentie tegen legeren	5⁵	6	5⁵	7	6⁵	6
18. Resistentie tegen uitval van korrels ..	6⁵	7	8	6⁵	8	7⁵
19. Resistentie tegen schot	7⁵	7	7⁵	6	7	8
32. Resistentie tegen dwergroest	8	5⁵	6⁵	5	7	5⁵
20. Resistentie tegen gele roest	8	6	7	5	7	6⁵
33. Resistentie tegen meeldauw	5	5⁵	7	6	7⁵	6⁵
21. Resistentie tegen stuifbrand	7	7⁵	7⁵	5	7	7
24. Geschiktheid voor zandgrond ..	6⁵	7	6	5	7	8
36. „ „ brouwgerst .	3	4	6	8	7	7⁵

WINTERROGGE.

Over de waarde van de drie met elkaar concurreerende rassen Petkuser, van Lochow's kortstro en Brandt's Marien zijn in de rassenberichten van het I.v.P., gepubliceerd in den herfst van 1940, uitvoerige beschouwingen gegeven. Op dit oogenblik valt nog niet te zeggen welk ras de voorkeur verdient. Wel is het voorloopig gewenscht om van het oude bepreefde ras Petkuser, dat vrijwel het geheele roggeareaal beheerscht, niet te spoedig afstand te doen. Men beproeve het nieuwe en dit geldt voor elk nieuw ras, steeds op bescheiden schaal, totdat proefvelduitkomsten en practijkervaringen tezamen een grootere uitbreiding wettigen.

A — 13. PETKUSER WINTERROGGE. — † — DB — Selectie uit Pirnaer en Probsteier. 1881 en ± 1895. **K:** Dr. F. von Lochow †. **Vk:** F. von Lochow, G. m. b. H., Petkus (Duitschland). **Vm en H: Centraal Bureau, Rotterdam.**

Het algemeen verbouwde roggeras in ons land. Korrel- en strooopbrengst zeer goed.

Wintervastheid, uitstoeling en grondbedekking goed. Kan laat gezaaid worden. Het stroo is tamelijk lang, doch vrij stevig. Vatbaar voor aaltjes, ook voor voetziekte en voor roest. Ondiep zaaien is gewenscht, evenals voor andere roggerassen.

Aar vierkant, dicht geschakeld, bij rijping iets neergebogen. Korrels groot, gevuld, groengrijs, van goede kwaliteit.

B — 948. BRANDT'S MARIEN WINTERROGGE. — † — D — Selectie uit Prof. Heinrich's rogge. 1912 en 1937. **K:** Wilhelm Brandt, Toitenwinkel (Duitschland). **Vm en H: N.V. Landbouwbureau M. Wiersum, Groningen.**

Onderscheidt zich van de Petkuser door korter stroo en kleinere, licht gekleurde korrel. Ontwikkelt wat traag en bedekt den grond minder snel en minder goed. Iets smal blad; vrij stevig, wat fijn stroo.

† Dr. F. von Lochow overleed 8 Sept. 1924.

Goed halmgetal. Rijpt ongeveer tegelijk met Petkuser. Eveneens vatbaar voor aaltjes en voor roest.

De aar is kort en breed, de korrels zijn geheel door de kafjes omsloten. Weinig korreluitval.

Zaadopbrengst nog al wisselend, stroo-opbrengst beneden die van Petkuser. Moet vermoedelijk vroeg gezaaid worden en lijkt minder oogstzeker dan Petkuser.

B — 810. VON LOCHOW'S KORTSTROO WINTERROGGE. — + — D — Selectie uit Petkuser winterrogge. 1920 en 1936. **K:** F. von Lochow, G.m.b.H., Petkus (Duitschland). **Vm en H: Centraal Bureau, Rotterdam.**

Deze selectie bedekt den grond later en minder goed dan de Petkuser. Geeft ongeveer dezelfde opbrengst. Tijdig zaaien verdient aanbeveling.

Het gewas maakt een minder robusten indruk, is minder bladrijk, schiet later door; het zaad is iets fijner dan dat van Petkuser doch de kwaliteit wordt gunstig beoordeeld.

Het stroo is gedurende den groei iets korter, doch bereikt ten slotte meestal ongeveer dezelfde lengte. Het is ietwat bros. Vatbaar voor aaltjes en roest.

L — 300. OTTERSUMSCHE WINTERROGGE (landras). — + — Door den Limb. Land- en Tuinbouwbond wordt zorg gedragen voor de instandhouding van dit ras. **H: L.L.T.B. (Afd. Landbouwbelang), Roermond.**

Deze vroegrijpe, matig productieve rogge wordt aanbevolen op gronden, die besmet zijn met het stengelaaltje *, waar ze ook wel gemengd met Petkuser wordt uitgezaaid.

Snel ontwikkelend; daardoor ook geschikt voor snijrogge, echter te vroeg in aar voor combinatie met zandwikken.

Goed wintervast; lang, slap, weinig bladrijk stroo. Lange, soms wat schaardige aren, veel bruine korrels; goede kwaliteit. Weinig vatbaar voor schot.

*) De Ottersumsche rogge en de Tolerant worden wel door het **aaltje** aangetast, maar verdragen de beschadiging beter dan andere tot dusverre bekende rassen. Overigens kan de schade, die door aaltjes veroorzaakt wordt, verminderd worden door toepassing van ruime vruchtwisseling, groenbemesting en verbetering van de structuur van den grond.

Aanbevolen wordt niet te vroeg en niet te dicht te zaaien of te sterk met stikstof te bemesten, wegens gevaar voor legeren. Dankbaar voor kali.

N — 870. **TOLERANT WINTERROGGE.** — ✝ — Kr. Ottersumsche × Petkuser winterrogge. 1931 en 1935. **K:** D. Stieltjes †. **Vk** en **H: Rijkslandbouwconsulentschap, Zwolle.**

Aaltjestolerante rogge, die evenals Ottersumsche en in vergelijking daarmede op aaltjeszieke gronden ter beproeving kan worden aanbevolen.

Stoelt vroegtijdig uit en rijpt vrij vroeg. Lang, vrij slap stroo met smalle, lange, losgeschakelde, soms iets schaardige, sterk gebogen aar.

Het zaad is blank, met dunne huid. De opbrengst is beneden die van Petkuser.

† D. Stieltjes overleed 24 October 1939.

N.V. GEBROEDERS SLUIS'
Zaadteelt & Zaadhandel
ENKHUIZEN.
●
Selectie en Teelt van Groente-, Bloem- en Landbouwzaden.
●
Levering uitsluitend aan den Handel.

N.V. Zaadhandel en Boomkweekerijen
Wed. P. DE JONGH
GOES
Selectiebedrijf van:
TUINZADEN
LANDBOUWZADEN
Uitgebreide handel in:
Origineele en N.A.K. gekeurde Zaaigranen en Pootaardappelen.
Onze uitgebreide prijscouranten zenden wij op aanvraag gratis en franco.

ZOMERROGGE.

A — 14. PETKUSER ZOMERROGGE. — † — D — Selectie uit Petkuser winterrogge. 1898 en 1908. **K:** Dr. F. von Lochow†. **Vk:** F. von Lochow, G. m. b. H., Petkus (Duitschland). **Vm** en **H: Centraal Bureau, Rotterdam.**

Stroo vrij lang, slapper en brozer dan van Petkuser winterrogge en fijner van korrel. De opbrengst is wisselvallig; ze kan in zeer gunstige omstandigheden die van de winterrogge nabijkomen, maar gemiddeld blijft ze 10 à 15 % daar beneden.

Uitstoeling vrij goed. Kleur korrels groengrijs. Rijpt ongeveer 7-10 dagen na Petkuser winterrogge.

D. AFGEVOERDE ROGGERASSEN.

		Opgenomen	Afgevoerd	Rubriek
55.	**Sperling's Buhlendorfer rogge** . .	1924	1928	B
54.	**Svalöf's Pantserrogge**	1924	1928	B
88.	**Kirsche's Staalrogge**	1925	1931	B
89.	**Heemstra's Kroonrogge**	1925	1935	B
871.	**Sint Jans winterrogge**	1938	1940	N
493.	**Zeeuwsche winterrogge (landras)** . .	1931	1941	L

Zaaizaadhoeveelheden.

	Zaaizaadverhouding.
Petkuser winterrogge (standaard)	100
Brandt's Marien	95
von Lochow's kortstroo	100
Ottersumsche	95
Tolerant	100
Petkuser zomerrogge	120

VERGELIJKEND OVERZICHT DER RASEIGENSCHAPPEN VAN ROGGE.

In deze tabel is een hoog cijfer geplaatst wanneer de betrokken eigenschap in gunstige richting ontwikkeld is. Verder worden lang stroo, groote bladrijkdom en groot halmgetal door een hoog cijfer aangeduid.	Brandt's Marien	v. Lochow's kort	Ottersumsche	Petkuser winter	Tolerant	Petkuser zomer
1. Mogelijkheid v. laat zaaien	7	8	9	9	8	5
2. „ v. voorjaarszaai ..	—	—	—	—	—	10
3. Wintervastheid	8	8^{5}	9	9	9	4
4. Vroegheid v. bedekk. v. d. grond	6^{5}	7	8	8	8^{5}	7
5. „ van doorschieten ..	7	7	9	8	9	6
6. Bladrijkheid	7^{5}	7^{5}	7	8	8	7
7. Lengte stroo	7^{5}	8	9	8^{5}	9	8
8. Vroegrijpheid	8	8	9	8	8^{5}	6
9. Halmgetal	8	7^{5}	7^{5}	7	7^{5}	7
10. Aantal korrels per aar	8	8	6	8	6^{5}	7
11. Korrelgrootte	6^{5}	7^{5}	7	8	7	7
12. Marktbaar gedeelte	7	7^{5}	7	8	7	7
13. Handelswaarde en kwaliteit ..	7	7^{5}	7^{5}	8	7^{5}	7
14. Korrelopbrengst	9	9	7	9	7	7
15. Stroo-opbrengst	7^{5}	8	8	8^{5}	8^{5}	6^{5}
16. Korrel-stroo-verhouding	8	8	7	7^{5}	6^{5}	7^{5}
17. Resistentie tegen legeren	7^{5}	7^{5}	6	7^{5}	6	6^{5}
18. Resistentie tegen uitval van korrels ..	8^{5}	8	8	8	8	7
19. Resistentie tegen schot	7	7	8	7	7	7
20. Resistentie tegen roest	6	6	7	6	6	6
23. Resistentie tegen roggeaaltje	4	4	8	4	3	6

Coöperatieve Aan- en Verkoopvereeniging

„Centraal Bureau uit het Nederl. Landbouw-Comité. G.A."

Rotterdam

Veredelingsbedrijf van Landbouwgewassen te Hoofddorp, Haarlemmermeer.

eigen rassen: Origineele Zeika en Jumboka schokkererwten
Origineele Ceka en Aka bruine boonen
Origineel Peryka en Produka uienzaad
Origineele Witte stamboonen C.B. en Orig. Bigegerst
Origineele vroege gele ronde korrelmaïs C.B.
Origineele vroege ronde paardetand maïs C.B.
Origineele Groenkraag, Barres, Eckendorfer en Voedersuikerbietenzaad C.B.
Origineele Negro wikken
Origineele Koolraap groenkop C.B.
Origineel Engelsch raaigras, hooi- en weidetype C.B.
Origineele witte weideklaver C.B

in selectie: Nieuwe rassen van tarwe, gerst, haver, peulvruchten, voederlupinen, maïs, gras, klaver en div. landbouwzaden.

Alleen-vertegenwoordigers van:

F. von Lochow-Petkus, G m b.H., Petkus.

rassen: F von Lochow's Orig. Petkuser Winterrogge
F. von Lochow's Orig. Kortstroo Winterrogge
F. von Lochow's Orig. Petkuser Zomerrogge
F. von Lochow's Orig. Petkuser gele Haver Flämingsgold.

W. Weibull A/B, Landskrona.

diverse Weibull's rassen in beproeving.

Vermeerderaars van Instituutrassen:

Origineele Juliana-tarwe
Origineele Wilhelmina-tarwe
Origineele Imperiaal IIa tarwe.

Alleenverkoop (samen met zusterorganisaties) van:

N.A.K gekeurd rood Brabantsch/Limburgsch Maasklaverzaad.

Importeurs van:

Deensche „D.L.F." en Engelsche „Escofar" zaden, alsmede andere gras-, klaver- en div. landb. zaden

In de laatste jaren is de Zege-haver steeds meer verdrongen door Adelaar en Binder, waarvan Adelaar het meest algemeen verbreide haverras is geworden wegens goede zaadopbrengst. Een ernstig gebrek van Adelaar is echter de latere rijping van het stroo dan van het zaad. Binder komt op de proefvelden gemiddeld minder goed voor den dag dan Adelaar en toch wordt de Binder op de vruchtbare kleigronden boven Adelaar verkozen, ook hier en daar op goede zand- en dalgronden.

Mansholt III is een goed stevig ras, dat echter slechts een geringe verbreiding heeft gevonden. Het nieuwe ras Dippe's vroege witte schijnt niet geheel aan de verwachtingen te beantwoorden.

Het gele haverras Goudenregen II blijft op de zuidelijke zandgronden nog stand houden. Flämingsgold, een zeer productief geelzadig ras, vindt nog weinig ingang, stellig ten gevolge van het slappe stroo. Toch zal men goed doen op gronden, waar weinig last van legeren wordt ondervonden, aandacht aan Flämingsgold te blijven schenken.

De verbouw van zwarte haver beteekent niet veel meer.

Er zijn thans een aantal nieuwe rassen in beproeving, zoowel op proefvelden als in de practijk, die een goeden indruk maken. Het meest komen naar voren Mansholt's witte Orion, Svalöfs Ster x Adelaar, Heine's Silber en een nieuwe kruising van Hijlkema. Beproeving op beperkte schaal dezer rassen kan worden aanbevolen. Wellicht zal in den herfst van 1941 over opname in de rassenlijst kunnen worden beslist.

Tengevolge van den oorlog wordt de inlandsche haver gebruikt voor de havermoutfabricage, dit in tegenstelling met vroeger, toen hiervoor grootendeels buitenlandsche haver werd gebezigd. Over de waarde der verschillende rassen voor de havermout zijn we al zeer slecht georienteerd. Het is te hopen, dat we vóór den volgenden oogst in dezen over een grootere kennis beschikken. Ik acht het zeer wel mogelijk, dat een blijvende nieuwe afzet voor haver het gevolg hiervan kan worden.

WITTE HAVERS.

A — 464. ADELAAR HAVER. — ϯ — FDEB — Kr. v. Lochow's Gele × Zege. 1914 en 1929. K: Zweedsche Zaaizaadver., Svalöf. Vm en H: N.V. Landbouwbureau M. Wiersum, Groningen.

Productieve, geelwitte haver, geschikt voor alle grondsoorten. De korrel is wat smal, klein en grauw, niet recht gewild in den handel. Een bezwaar is verder, dat het stroo later rijpt dan de korrel, wat moeilijk drogen der hokken, zaadverlies of broei en muf worden in de schuur ten gevolge kan hebben.

In de jeugd opgericht blad; stroo meestal vrij kort en vrij stevig. Zeer goed halmgetal. Iets laatrijp. Bij zware ontwikkeling wordt de rijpingstijd aanmerkelijk verlaat en de droging bemoeilijkt. Indien ze gaat legeren, lijdt ze zeer. Moet niet te dicht gezaaid worden. Gevoelig voor schot en vatbaar voor Thrips.

In het buitenland komt **haverstuifbrand** meer en meer voor en het is zaak in ons land de verspreiding van deze ziekte krachtig tegen te gaan. Daar vroeger haverstuifbrand zoo goed als niet voorkwam is de vatbaarheid van onze rassen nog weinig bestudeerd. Het is van belang op te merken, dat ze ook in Zegehaver is waargenomen. Of dit op een grootere gevoeligheid wijst van dit ras dan bijv van Binder, waarin, voorzoover mij bekend, deze ziekte nog niet is waargenomen, zal nader moeten blijken; men wete althans dat Zege, Ster, Gouden Regen II, Dippe's vroege witte, Zwarte President en Orion II vatbaar zijn. Haverstuifbrand wordt veroorzaakt door de zwam Ustillago Avenae. Evenals bij den stuifbrand van de tarwe en gerst verspreiden zich de sporen tijdens den bloei. De schimmel dringt echter niet, zooals dit bij tarwe en gerstestuifbrand het geval is, in de korrel binnen, maar blijft als zoodanig aan den binnenkant der kafjes of tusschen de haren van de korrels over. Wanneer de besmette zaadhaver niet ontsmet wordt, gaat de schimmel bij uitzaai uitloopen en zal de kiemplanten kunnen aantasten.

Het is raadzaam alle partijen zaadhaver, mede met het oog op de bestrijding van strepenziekte en van kiemschimmels, te ontsmetten en geen zaad te zaaien van afgekeurde perceelen. Verder verwijs ik naar de jaarlijks in de landbouwbladen verschijnende berichten van den Plantenziektenkundigen Dienst.

A — 469. BINDER HAVER. — ☥ — FB — Sel. uit Carsten's haver III. 1925 en 1931. K en H: Dr. R. J. Mansholt, Westpolder (Gr.).

Op vruchtbare kleigrond productieve, witte haver. Breidt zich ook op goeden zandgrond en in de Groningsche Veenkoloniën uit. Het stroo is kort, stevig, doch weinig elastisch.

Blad in de jeugd opgericht. Pluim gedrongen, weinig vatbaar voor Thrips. Tijdig rijp.

Korrel tamelijk kort, wat onegaal van stuk. Schot komt voor. Laag bastgehalte, hoog hl-gewicht.

Betrekkelijk lage stroo-opbrengst. De verhouding korrel-stroo is zeer gunstig. Geschikt voor gescheurd grasland en als dekvrucht. Goed machinaal te oogsten.

Een ziekte, die eveneens de aandacht verdient is Thripsbeschadiging. De **Thrips** (onweersbeestjes) en de larven daarvan beschadigen de bloem, zoodat vruchtzetting achterwege blijft en slechts witte vliezige kafjes overblijven. De haverrassen worden in verschillende mate aangetast.

Looze pakjes kunnen ook voorkomen als verschijnsel van ontginningsziekte of andere physiologische ziekten en tengevolge van aantasting door de tweede generatie der fritvlieg, doch de kafjes worden in het laatste geval niet vliezig, maar meer geelachtig verkleurd.

De **fritvlieg** (**Oscinis frit**) is een zwart, metaalkleurig schitterend vliegje; de pootlooze larve is geelachtig. Gewoonlijk komen 3 generaties per jaar voor. De larven van de 1e generatie vernielen de jonge planten van zomergranen, die van de 2e generatie zuigen de nog niet rijpe korrels uit, terwijl de larven van de 3e generatie de jonge planten van de wintergranen vernielen. Dit laatste komt vooral voor wanneer gezaad is op te laat ondergeploegde stoppels van een voorafgaand graangewas.

De **Veenkoloniale haverziekte** uit zich doordat het gewas pleksgewijze geel wordt (in begin Mei), terwijl op de bladeren vlekken optreden. Soms, echter niet altijd, herstellen de planten zich. De oorzaak ligt feitelijk in het gebrek dat de planten krijgen aan mangaan, wat zeer vaak weer een gevolg is van het toedienen van alcalische meststoffen. Gebruik van zure bemesting (zwavelzure ammoniak en superfosfaat) evenals van mangaansulfaat voorkomt de ziekte. Mangaansulfaat kan ook genezend werken.

De **Hooghalensche ziekte** is eveneens een bodemziekte. Ze treedt op bij slechte structuur en bij te lang doorgezette zure bemesting en

A — 15. ZEGEHAVER. — ϯ — FDE — Stam uit Milton haver. 1892 en 1900. **K:** Zweedsche Zaaizaadver., Svalöf. **Vm** en **H: N.V. Landbouwbureau M. Wiersum, Groningen.**

Dit ras heeft veel terrein verloren aan productievere rassen met korter en steviger stroo, maar aangezien ook die gebreken vertoonen, weet Zegehaver zich nog in verschillende streken te handhaven; weinig op de noordelijke kleigronden. Ze rijpt regelmatig af en staat in korrelkwaliteit bovenaan.

Forsche, niet zeer stevige, vrij lange, bladrijke halm. Tijdig rijp. Korrel roomwit, egaal, dik, kort, stomppuntig, goed gevuld; niet zeer vatbaar voor schot. Iets hooger bastgehalte dan de andere witte havers. Hoog hl.-gewicht.

Pluim tamelijk klein, doch goed bezet. De pakjes dragen sporadisch kafnaalden. Iets gevoelig voor Thripsaantasting.

A — 16. MANSHOLT'S HAVER III. — ϯ — F — Kr. Svalöf's Zege × Mansholt's haver II (sel. uit Heraletzer mittelspäter Hafer). 1909 en 1920. **K:** J. H. Mansholt †. **Vk** en **H: Dr. R. J. Mansholt, Westpolder (Gr.).**

Aan te bevelen voor zware gronden in uitstekende conditie, alsmede voor dekvrucht. Op minder vruchtbare gronden te weinig bodembedekking.

Blad matig ontwikkeld, in de jeugd opgericht. Stroo vrij kort en stijf. Rijpt iets laat.

Korte, goed gevulde, witte korrels. Hoog hl-gewicht. Korreloprengst onder geschikte omstandigheden zeer goed. Het ras heeft hier en daar waardeering gevonden, maar geen belangrijke verbreiding verkregen. Het zal wellicht mettertijd worden afgevoerd.

---

gebrek aan magnesium. Meestal treedt een geelkleuring op, de typische tijgering der bladeren is het gevolg van magnesiumgebrek. Door gebruik van kalkmeststoffen, die tevens magnesium bevatten, is de ziekte te voorkomen. Overbemesting met patentkali brengt in vele gevallen genezing der ziekte.

Ontginningsziekte is te herkennen aan de witte bladpunten, die dikwijls als een vlaggetje er bij hangen. De opbrengst is slecht doordat in vele gevallen geen korrelzetting plaats vindt. Door kopersulphaat aan te wenden kan men de ziekte voorkomen. Vanouds is bekend dat Zwarte President haver minder gevoelig is.

N — 963. DIPPE'S VROEGE WITTE HAVER. — ✝ — D — Kr. Uberwinder × Gelbhafer. 1919 en 1939. **K:** Gebr. Dippe A.G., Quedlinburg (Duitschland). **H: Fa François Schul, Roosendaal.**

Vroeg doorschietende en vroeg rijpende witte haver. In opbrengst aan zaad en stroo kan ze waarschijnlijk niet geheel met Adelaar meekomen, wel echter wordt de kwaliteit gunstig beoordeeld.

Stroo normaal van lengte, fijn, niet zeer stevig. Komt daarom niet voor vruchtbare gronden in aanmerking.

O — 79. STERHAVER. — ✝ — FEB — Kr. Zege × Kroon haver. 1908 en 1927. **K:** Zweedsche Zaaizaadver., Svalöf. **Vm** en **H: N.V. Landbouwbureau M. Wiersum, Groningen.** (Rl. 1937).

Vlaardingen Superfosfaat
Granumix
N. P. K. - MENGMESTSTOFFEN
alle prima producten van de
Cooperatieve Kunstmestfabriek - Vlaardingen

GELE HAVERS.

A — 465. **GOUDENREGENHAVER II.** — ☥ — DFEB — Kr. Zege × Goudenregen. 1916 en 1928. **K:** Zweedsche Zaaizaadver., Svalöf **Vm** en **H: N.V. Landbouwbureau M. Wiersum, Groningen.**

Vroegrijpende, gele haver. Geschikt voor zandgronden, mede wegens vroege grondbedekking en eenige resistentie tegen droogte. Kan op de vruchtbare gronden niet tegen de witte havers concurreeren.

Vrij lang, wat slap, fijn en elastisch stroo, dat voor fourage geschikt is. Goede stroo-opbrengst.

Rijpt iets voor Zege. Gevoelig voor Thrips. Vatbaar voor stuifbrand.

Korrel hoog geel, soms wat loszittend. Hoog hl-gewicht.

Wordt in het zuidelijk zandgebied meer gewaardeerd dan in het noorden, verliest op de goede zandgronden terrein.

B — 811. **FLAMINGSGOLD HAVER.** — ☥ — DB — Kr. v. Lochow's Gele Haver × Silezische witte haver. 1921 en 1936. **K:** Dr. F. von Lochow †. **Vk:** F. von Lochow, G.m.b.H., Petkus (Duitschland). **Vm** en **H: Centraal Bureau, Rotterdam.**

Zeer goed opbrengende, doch slappe, gele haver, die ter beproeving op niet te rijke gronden in aanmerking komt. Iets korter en later rijp dan Gouden Regen II, met eenigszins smal, lichtgeel zaad, dat iets eerder rijpt dan het stroo; weinig schot, wel Thrips.

Forsch en bladrijk. Goed halmgetal. Dun zaaien gewenscht. Het stroo is geschikt voor fourage.

Landbouwers steunt den kweekersarbeid door origineel of goedgekeurd zaaizaad en pootgoed te koopen van in de rassenlijst aanbevolen selecties.

ZWARTE HAVERS.

L — 20. ZWARTE PRESIDENTHAVER* (landras). — DF — Door den **Veenkolonialen Boerenbond, Veendam (H)** worden de noodige maatregelen genomen om dit landras zuiver in stand te houden.

Ongeveer tegelijk met rogge rijpende haver en dus een geschikte voorvrucht voor een stoppelgewas. Zeer geschikt voor heideontginningen, omdat deze haver, die door vroege ontwikkeling spoedig den grond bedekt, niet sterk van droogte en van Thrips lijdt en veel minder gevoelig is voor ontginningsziekte en lagen kalktoestand dan de andere haverrassen, waarbij ze op betere gronden in productievermogen belangrijk ten achter staat. Ook is ze gevoeliger voor vorstschade. Vatbaar voor stuifbrand.

Middelmatig lang, slap stroo, dat geschikt is voor fourage. De korrels zitten los in de pluim. Gevoelig voor doorwas. Matig korrel- en hl-gewicht. Hoog bastgehalte. Aan de beurs wordt zwarte haver gewoonlijk lager genoteerd dan witte, doch ingeval van export voor zaaihaver, die soms op groote schaal voorkomt, kan het ook omgekeerd zijn.

B — 105. ORION HAVER II. — ± — FB — Kr. Ligowo × 0663 (sel. uit Merö haver uit noord Noorwegen). 1903 en 1927. **K:** Zweedsche Zaaizaadver., Svalöf. **Vm** en **H: N.V. Landbouwbureau M. Wiersum, Groningen.**

Moet, in vergelijking met Zwarte Presidenthaver, die ze op zand- en dalgrond niet heeft kunnen verdringen, wat dichter gezaaid worden. Iets later grondbedekkend, doch ongeveer even vroeg rijp. Minder slap, langer en grover stroo, dat echter niet meer opbrengt en moeilijker droogt. Korrels bruinachtig zwart, grooter en beter vastzittend. Vertoont minder schot. Hoog bastgehalte.

Bezit geen bijzonder weerstandsvermogen tegen ontginningsziekte. In het voorjaar gevoelig voor koud weer, doch niet erger dan President. Op betere gronden hoogere zaadopbrengst en hooger hl-gewicht. Ze is in Groningen op zavelgrond iets verbreid wegens vroege rijping en geschiktheid als dekvrucht. Wordt door sommigen als snijhaver aanbevolen (groenvoer). Ook zaaizaad van deze haver vindt soms aftrek naar noordelijke landen.

---

*) Fransch synoniem: Mesdag haver.

D. AFGEVOERDE HAVERRASSEN.

		Opgenomen	Afgevoerd	Rubr.
57.	Svalöf's Kroonhaver	1924	1925	B
58.	Svalöf's Grootmogol haver	1924	1926	B
56.	Svalöf's Koningshaver	1924	1926	B
86.	von Lochow's gele haver	1924	1927	N
59.	von Lochow's gele haver 9a	1925	1927	N
75.	Hijlkema's Triumfhaver	1925	1928	N
83.	I.v.P.'s van Cittershaver	1925	1929	N
112.	Weibull's Echo haver	1926	1930	N
85.	Hijlkema's Recordhaver	1924	1932	N
17.	Mansholt's haver IIb	1924	1932	A
19.	Svalöf's Gouden Regenhaver	1924	1932	A
87.	Kirsche's gele haver	1925	1932	N
84.	Strube's Schlanstedter	1925	1934	B
454.	Dippe's Overwinnaar	1930	1934	N
18.	Mansholt's haver I	1924	1936	A
488.	de Vroome's Trenctria haver	1933	1936	N
658.	Svalöf's Siriushaver	1935	1937	N
657.	Svalöf's Extra Klokhaver	1935	1938	N
812.	Dod's Early Miller haver	1937	1941	O

Aan iederen landbouwer wordt aanbevolen aan te schaffen no. 92 van de Verslagen en Mededeelingen van den Plantenziektekundigen Dienst. De kosten zijn f 0.75. Verkrijgbaar bij den P. D. te Wageningen. Ir. W. B. L. Verhoeven geeft hierin een beknopt en zakelijk overzicht van alle belangrijke ziekten en plagen van landbouwgewassen en van hare bestrijding.

Geschatte gemiddelde oogstwaarde van het zaad der haverrassen.

	Kleistreken		Zand- en dalgrond	
	Zaad-opbr.	Handels-prijs	Zaad-opbr.	Handels-prijs
Adelaar (standaard) . .	100	100	100	100
Binder	98	102	92	103
Mansholt III	95	101	—	—
Zege	95	103	95	103
Gouden Regen II . . .	94	100	95	101
Flamingsgold	—	—	101	98
President	—	—	85	99
Orion II	90	100	87	100

Zaaizaadhoeveelheden.

	Zaaizaad-verhouding.
Adelaar (standaard)	100
Flämingsgold	90
Zwarte President	100
Binder, Zege, Mansholt's III, Dippe's vroege witte, Gouden Regen II	105
Orion II	110

De kweekersarbeid geniet geen wettelijke bescherming in Nederland. Moge hierin spoedig worden voorzien.

In deze tabel zijn hooge cijfers geplaatst naarmate de betrokken eigenschap gunstiger is ontwikkeld. Verder zijn groote bladrijkdom, stroolengte, groot halmgetal en groot aantal korrels per pluim met hooge cijfers aangeduid.		Adelaar	Binder	Dippe's vroege	Mansholt III	Zege	Flämingsgold	Gouden Regen	Orion II	President
1.	Mogelijkheid van laat zaaien ..	6	5	6	5	6	6	6	6	6
4.	Vroegheid van grondbedekking	7	7	7^5	6^5	8	7^5	8	8^5	9
5.	Vroegheid v. in pluim schieten	7	6^5	8	6^5	7	7	7	8^5	9
6.	Bladrijkdom	7	6^5	7	6	8	8	8	8	7^5
7.	Lengte stroo	7	6	7^5	7	8	7^5	8	8	7^5
8.	Vroegrijpheid	6^5	7	8	6^5	7^5	7^5	8	10	10
9.	Halmgetal	8^5	7^5	7^5	7	7	8^5	7	6^5	7
10.	Aantal korrels per pluim	8	8	7	7^5	7^5	8	7^5	7	6^5
11.	Korrelgrootte	7	7^5	8	8	8	6^5	7^5	8	6^5
29.	Bastgehalte	8	9	8	8	7^5	7	7	5	5^5
12.	Marktbaar gedeelte	6^5	7^5	7^5	7^5	8	6^5	7^5	7	6
13.	Handelswaarde en kwaliteit ..	7	7^5	8	7^5	8	6^5	7^5	7	7
14.	Opbrengst zaad	9	8^5	8	8	8	9	8	7	6^5
15.	„ stroo	7^5	6^5	6^5	7	8	7	8	6	7
16.	Verhouding korrel : stroo	8	8^5	8	8	7	8^5	7	7^5	6^5
25.	Resistentie tegen doorwas	7^5	8	8	8^5	7	7	7	6^5	5
17.	Resistentie tegen legeren	7	7^5	6	7^5	6	5	5^5	5	4
18.	Resistentie tegen uitval van korrels ..	6^5	8	7	8	8	7^5	7	6^5	5^5
19.	Resistentie tegen schot	6	6	7	7	7	7^5	7	7	6
26.	Resistentie tegen Thripsbeschadiging .	6	7^5	7^5	8	5^5	6	5^5	7^5	9
27.	Geschiktheid als dekvrucht ..	7	8	8	8	7	6^5	7^5	8^5	7
28.	Bodem (Klei, Zand, Dalgrond)	ZKD	Kzd	z	K	Zkd	z	Zk	kdz	zd

Ster ..... Kroon ——— Probsteier
Zege ——— Milton

Goudenregen II.....
Goudenregen ——— Milton

Orion II..... 0668 Merö
Ligowo II — Vilmorins Ligowo

Binder — Carsten III — Carsten II.... Carsten I

von Lochow's gele ——— Märkische Landhafer

Adelaar .....
Zege ——— Milton

Mansholt III .....
Mansholt II ——— Heraletzer mittelspäter Hafer

Flämingsgold ..... von Lochow's gele ——— Märkische Landhafer
Silezische witte

Dippe's vroege ..... Überwinder
Gelbhafer

Fa. Gebrs. P., C. & L. DE JONGH

Zaadhandel — Boomkweekerijen

TELEFOON No. 2680

GOES

◆

Uitsluitend 1e kwaliteit

Tuin-, Bloem- en Landbouwzaden

●

Alle soorten Origineele en N.A.K. gekeurde

Zaaigranen en Pootaardappelen

●

Groote sorteering Fruit- en Sierboomen

●

In streken waar nog niet voldoende vertegenwoordigd actieve WEDERVERKOOPERS gevraagd.

Vraagt onze billijke voorwaarden.

KORRELMAÏS.

Langzamerhand kan het oordeel over de korrelmaïsrassen beter gevormd worden. Het is wel gebleken, dat aan dit oordeel in de eerste plaats de kwestie van de bedrijfszekerheid ten grondslag moet liggen.

De bedrijfszekere rassen vindt men vooral bij de groep van de z.g. ronde-, harde- of „flint"-maïs, waarvan allereerst genoemd moeten worden de Duitsche rassen Pfarrkirchner, Chiemgauer en Mecklenburger.

Later rijp en daardoor iets minder bedrijfszeker is de Selectie Heidemaatschappij, die echter door de weelderiger groei tevens geschikt is voor silomaïs.

Bovengenoemde rassen hebben nog het voordeel, lange, dunne kolven te leveren, hetgeen de droging (overigens met een goede, goed geplaatste droogschuur wel op te lossen) ten goede komt.

Een tweede type is de paardetand- of „dent"-maïs. Deze groep vertoont over het algemeen een latere rijping. De vroegste, Vroege roode paardetand C.B., ongeveer gelijk rijp met de Selectie Heidemaatschappij, is dan ook eigenlijk een overgangstype, in Amerika daarom wel „halfdent" genoemd. De „echte" paardetand, Noordlander, rijpt veel later.

Tenslotte noemen we nog de duivenmaïs, die geschikt is voor duiven en kuikens. De opbrengst staat echter belangrijk bij de andere rassen ten achter.

Nog steeds mislukken vele maïsvelden door het gebruik van zaad met onvoldoende kiemkracht. Eischt daarom goedgekeurd zaaizaad.

B — 847. PFARRKIRCHNER KORRELMAÏS. — D — K: J. Alzheimer, Pfarrkirchen, Bayern (Duitschland). **Vk:** Freiherr von Moreau'sche Saatzuchtwirtschaft, Schönach-Schafhöfen bei Regensburg. **H: G. Kraai Wzn, Vlagtwedde (Gr.).**

Vroegrijpend, zeer goed opbrengend.
Vrij kort gewas, matig stevig, matig uitstoelend.
De kolven zijn meest 8-rijig, vrij lang en tegen het rijpen soms sterk neerbuigend. De kolfbladeren vertoonen dan een mooie gele kleur. Groot, geel zaad, glazig, voldoende gevuld, goede kwaliteit.

B —848. CHIEMGAUER KORRELMAÏS. — D — Selectie uit landras. 1924 en 1927. **K:** G Perreiter, Wörglham-Bergen, Oberbayern (Duitschland). **H: N.V. Landbouwbureau M. Wiersum, Groningen.**

Ongeveer hetzelfde type als Pfarrkirchner, ietwat vroeger ontwikkelend, doch even vroeg rijpend, iets steviger.
De kolven zijn meest 8-rijig, aarspil vrij groot. Het zaad is groot, iets bruinachtig geel. De opbrengst is zeer goed.

B — 694. MECKLENBURGER KORRELMAÏS. — † — D — Kr. Niclotmaïs × Galicische. **K:** Dr. H. Möller, Dobbin (Duitschland). 1925 en 1935. **H: N.V. J. L. Robertus, Winschoten.**

Kort, matig stevig, wat onregelmatig gewas. Iets later rijpend dan de vorige rassen. Geneigd tot uitstoelen. Weinig bladrijk; verdraagt dichten stand. Kolven laag aan den stengel geplaatst, vrij lang, hoofdzakelijk 8-rijig, hoewel 10- en 12-rijige vrij veel voorkomen; fijne aarspil. Zaad geel, middelmatig groot en van goede kwaliteit. Opbrengst goed.

N — 968. VROEGE GELE RONDE KORRELMAÏS CB. — † — Sel. uit Pfarrkirchner, gekruist met andere rassen. 1935-1939. **K** en **H: Centraal Bureau, Rotterdam.**

Komt hoofdzakelijk met Pfarrkirchner overeen. Heeft iets kleiner zaad, rijpt een paar dagen later en is ietwat steviger.

N — 693. SELECTIE HEIDEMAATSCHAPPIJ (voorloopige naam). Gewonnen uit een kruising van verschillende rassen. 1919 en 1937. **K** en **H: Ned. Heidemaatschappij, Arnhem.**

Vergeleken met de vorige rassen is deze selectie wat langer en aan de late kant rijp. Stoelt vrij sterk uit, is bladrijk en kan daardoor ook als silomaïs worden beproefd; behoorlijk stevig. Vrij

lange, vrij hoog geplaatste kolven, meestal 8-rijig, met soms vrij groote aarspil. Het zaad is geel, eenigszins plat en soms iets rood getint. Vrij goede opbrengst.

N — 969. **VROEGE ROODE PAARDETAND C.B.** — † — Selectie uit het landras North Western Dent. 1934 en 1939. **K** en **H: Centraal Bureau, Rotterdam.**

Aanvankelijk wat traag ontwikkelende, later vrij forsche, stevige, tamelijk bladrijke, tijdig rijpende paardetand, ook geschikt voor silomaïs. Moet niet te dicht staan. Opbrengst goed, doch iets onzeker.

Kolven vrij hoog geplaatst, kort, 12- à 14-rijig met dikke aarspil; korrels rood, plat en vrij klein, gevuld en glanzend.

N — 952. **NOORDLANDER KORRELMAÏS.** — Sel. uit Early Butler. 1937 en 1938. **K** en **H: Herman Bennink, Apeldoorn.**

Vervroegd paardetandtype, die alleen in het zuiden van het land normaliter afrijpt. Kan ook als silomaïs worden beproefd.

Kolven zeer groot, hoog geplaatst, 16 tot 20-rijig, met plat, ingedeukt, geel zaad.

De kweeker raadt aan dit ras hol te zaaien (de pollen minstens op 80 cm).

L — 950. **SPAANSCHE TARWE, DUIVENMAÏS** (landras). — Door den heer L. Lacor, Halsteren, is de aandacht gevestigd op dit landras, dat sedert 40 à 50 jaren in Westbrabant voorkomt.

Zeer kleinzadige korrelmaïs, geel, iets rood getint. Kort gewas; middelvroeg rijp. Niet raszuiver. Geschikt voor duiven en kuikens. Matig productief.

SPECIALE MAIS voor den ZUID-OOSTER ZANDBOER.

ELKE goede MAISBOER uit Twenthe - Gelderland - Brabant en Limburg, bestelt géén pootzaad alvorens hij weet wat onze zware DENTMAIS (Noordlander e.a.) voor hem kan doen

't Amerikaansche Landbouwhuis

Afdeeling Landbouw, Apeldoorn. *Vraagt onze circulaire*

SUIKERMAÏS.

Suikermaïs levert een smakelijk product voor menschelijke consumptie. De kolven zijn „tafelrijp", wanneer de stempels („kolfbaard") juist beginnen te verschrompelen. Bij het oogsten laat men de kolf in de schutbladeren zitten, om uitdrogen te voorkomen. De van hun kolven ontdane planten vormen een uitstekend veevoer en zijn zeer geschikt om geënsileerd te worden.

In rijpen toestand is het vetrijke zaad gerimpeld, het droogt moeilijk.

L — 874. GOLDEN BANTAM SUIKERMAÏS. — Zaad wordt o.a. geleverd door de **N.V. Gebr. Sluis, Enkhuizen** en **Fa Wed. J. C. C. Coenen & Zn., Didam.**

Forsch, stevig, vrij hoog gewas; sterk uitstoelend. Vrij laat rijp. Lijkt op de Selectie Heidemaatschappij, maar heeft een wat spichtiger voorkomen. Wordt ongeveer 1.75 M. hoog. De kolven zitten vrij hoog aan den stengel, zijn dun en lang (circa 17 c.M.), meestal 8-rijig. De kleur van het zaad in onrijpen toestand is oranjegeel. De uitgerijpte korrel is licht- tot oranjebruin.

SILOMAÏS . . . . . Zie blz. 78.

D. AFGEVOERDE MAÏSRASSEN.

		Opgenomen	Afgevoerd	Rubr.
850.	**Delille's vroege korrelmaïs** . . .	1937	1938	N
849.	**Mahndorfer korrelmaïs**	1937	1940	N
851.	**North Western Dent**	1937	1940	L
875.	**Early Surprise suikermaïs** . . .	1938	1941	N
876.	**Gill Bros' Golden Market suikermaïs**	1938	1941	N

VERGELIJKEND OVERZICHT DER RASEIGENSCHAPPEN KORRELMAÏS.

Hooge cijfers beteekenen, dat de eigenschap in gunstige mate ontwikkeld is. In regel 7 duidt een hoog cijfer op lang stroo; in regel 8 op vroegrijpheid; in regel 30 op sterke uitstoeling; in regel 34 op hooge kolfaanzetting; in regel 35 op groote plantafstand.

	Chiemgauer	Heidemij sel.	Mecklenburger	Pfarrkirchner	Vroege gele ronde korrelmais C.B.	Vroege roode paardetand C.B.	Noordlander	Spaansche tarwe
1. Mogelijkheid v. laat zaaien	7	5	7	7	7	5	4	6
35. Plantafstand	6	7	5⁵	6	6	8	9	4
30. Uitstoeling	7	8	7⁵	7	7	7	4	7
4. Vroegheid v. bedekk. v. d. grond	7⁵	6⁵	6	7⁵	8	6	6	7
5. „ „ in pluim schieten .	8	6	7⁵	7⁵	7⁵	6⁵	5	7
6. Bladrijkheid	7	8	6⁵	7	7	8	8⁵	6
7. Lengte stroo	7	7⁵	6⁵	7	7	7⁵	8⁵	3
8. Vroegrijpheid	8⁵	6⁵	8	8⁵	8	6⁵	4	7⁵
34. Hoogte kolfzetting	6⁵	7⁵	5	6⁵	6⁵	7⁵	8	4
10. Aantal korrels per kolf	6⁵	6⁵	7	6	6	7⁵	9	8
11. Grootte v. d. korrel	8⁵	7⁵	7	8⁵	8	6⁵	8	3
12. Marktbaar gedeelte	8	7	7	8	8	7⁵	8	7
13. Handelswaarde en kwaliteit ..	7⁵	7⁵	7⁵	7⁵	7⁵	7	7	7⁵
14. Opbrengst aan zaad	8	7	7⁵	8	8	7	7	4
15. „ „ stroo	7	8	6	7	6⁵	8	9	4
16. Verhouding korrel : stroo	7⁵	7	8	7⁵	7⁵	7	6	7
17. Resistentie tegen legeren	7	7	6⁵	6⁵	6⁵	7	6⁵	7⁵

A. D. Hobbel

Zaadteelt en Zaadhandel N.V.

OOLTGENSPLAAT

SPECIALE CULTURES
FLAKKEESCH STOMP-
PUNTIG WORTELZAAD
EN
RIJNSBURGERUIENZAAD

De Prijscourant 1940-1941, met vele illustraties en beschrijvingen wordt op aanvraag gaarne toegezonden.

ERWTEN.

De drie ronde groene erwtenrassen Mansholt's gekruiste extra korte groene (G.E.K.), Unica en Plukerwt loopen in practijkwaarde weinig uiteen. Toch doet zich de laatste jaren en vooral op zware gronden een zekere voorkeur voor de G.E.K. gevoelen wegens wat betere bodembedekking. Verschillende verbouwers zijn van oordeel dat op die gronden, waarop Unica en Plukerwt in droge jaren te weinig stroo vormen, de G.E.K. oogstzekerder is.

Unica is vooral op vruchtbare gronden op haar plaats. Wordt algemeen naast de G.E.K. verbouwd en vindt in Noord-Groningen haar belangrijkste verbreidingsgebied. Ook voldoet Unica goed op zandgrond.

De Plukerwt verschilt zeer weinig van Unica.

Bij de schokkers wint het oogstzekere ras Zelka steeds meer veld. Het brengt belangrijk meer op dan Mansholt's schokker of Jumboka.

Van de capucijners begint Hala op den voorgrond te treden. Groninger blauwpeul en Gruno rozijn worden weinig verbouwd. In Noord-Holland komen nog een langstroo landras en een selectie daaruit voor. Deze capucijners zullen het volgend jaar nader worden beproefd, terwijl opname in de rassenlijst 1942 wordt overwogen. In afwachting daarvan kunnen ze voorloopig gekeurd worden.

De Peulvruchten Studie Combinatie is intusschen met hare werkzaamheden begonnen. Ze heeft een algemeen rapport samengesteld en belooft verder belangrijk werk te zullen gaan verrichten. Deze organisatie vereenigt in zich allen, die bij de peulvruchten betrokken zijn, hetzij uit den landbouw, den handel of de industrie, dan wel uit wetenschappelijke kringen. Ik moge de P.S.C. in ieders belangstelling aanbevelen.

Landbouwers, handelaren, industrieelen:
Sluit U aan bij de Peulvruchten Studie Combinatie.

RONDE GROENE.

A — 22. MANSHOLT'S GEKRUISTE EXTRA KORTE GROENE ERWT. — ♱ — D — Kr. Mansh. kortstroo groene × Heinemann's Vorbote. 1906 en 1918. **K** en **H: Dr. R. J. Mansholt, Westpolder (Gr.).**

Productieve, oogstzekere groene erwt, die door vrij goede grondbedekking, vooral op zware klei, gewaardeerd wordt. Stukkig, iets ovaal zaad van goede kleur.

Niet zeer stevig, doch veerkrachtig in den top gerankt stroo. Bloeit vroeg, is vlug afgebloeid en rijpt gelijkmatig af. De peulen zitten meest in den top. Bruikbaar voor groene pluk.

Moet voldoende dicht gezaaid. Vertoont weinig ascochyta, doch is iets gevoelig voor slecht oogstweer, doordat de peulen soms openspringen. Zaden iets geneigd tot barsten.

Wordt ook met succes op ontginningen verbouwd.

A — 156. UNICA ERWT. — ♱ — Kr. Mansh. gekr. extra korte × Wonder van Amsterdam. 1918 en 1927. **K: P. J. Hijlkema, Mensingeweer. Vm: N.V. Mensingeweer-Maarslag. H: N.V. Landbouwbureau M. Wiersum, Groningen.**

Productieve, snel en gelijkmatig afbloeiende, fijnbladige, hoogdragende erwt, met zeer kort, vertakkend, stevig, niet altijd regelmatig bezakkend stroo.

Sterk gewas, dat een vruchtbaren bodem verlangt; blijft op zware en niet vochthoudende gronden aan de korte kant. Vereischt schoon land. Tijdig zichten wordt aanbevolen. Iets vatbaar voor ascochyta, ook voor voetziekte en valsche meeldauw.

Zaad klein, voldoende rond, soms iets deukig, goed kokend, geneigd tot verbleeken. Geschikt voor groene pluk. Aanbevolen wordt dit ras dicht te zaaien of kleine rijenafstand te geven.

A — 430. **MANSHOLT'S PLUKERWT.** — ✝ — Kr. Mansh. kortstroo groene × Heinemann's Vorbote. 1906 en 1929. **K** en **H: Dr. R. J. Mansholt, Westpolder (Gr.).**

Lijkt in vele opzichten op Unica. Het zaad is doorgaans iets gelijkmatiger en minder geneigd tot verbleeken.

Vergeleken met Mansholt's gekruiste extra korte heeft de Plukerwt iets korter stroo, dat tegen het rijpen soms onregelmatigheden vertoont en kleiner, doch ronder zaad. Geschikt voor groene pluk. Vatbaar voor ascochyta en valsche meeldauw. Aanbevolen wordt het ras dicht te zaaien. De opbrengst is zeer goed.

O — 155. **CORONA ERWT.** — ✝ — Kr. Mansh gekr. extra korte × een langstroo groene. 1915 en 1927. **K** en **H: Dr. R. J. Mansholt, Westpolder (Gr.).** (Rl. 1939).

Voetziekte (veroorzaakt door **Ascochyta pinodella** en **pinodes**) kan ontijdig afsterven der planten tot gevolg hebben. De stengelvoet wordt zwart, terwijl op de bladeren en stengels donkere vlekken voorkomen. Ontsmetting van het zaaizaad verdient aanbeveling, al is ze niet afdoende.

De **knopmaden** (**Phytomyza** en **Cecidomyia**) leven in de bloemknoppen met het gevolg, dat deze niet open gaan en verrotten. Het zijn de larven van kleine vliegen of galmuggen.

De **erwtenbladrollers** (**Grapholitha**) zijn kleine vlindertjes, die de eitjes leggen aan stengel, bladeren en bloemen, in het bijzonder aan kelkblaadjes. Na ongeveer 14 dagen komen de rupsjes te voorschijn, boren zich in de peul en vreten de erwtjes aan („wormstekigheid").

Waar in dit hoofdstuk van ascochyta sprake is, wordt daarmede bedoeld de **Ascochyta Pisi** of **vlekkenziekte** die op stengels, bladeren en peulen voorkomt als kleine, scherp begrensde, soms ineenvloeiende vlekken, in het midden licht gekleurd en bezet met zwarte pyknïden. Ook het zaad wordt door deze schimmel aangetast. Het vertoont dan kleine bruine vlekjes, die niet altijd gemakkelijk zichtbaar zijn.

SCHOKKERS.

A — 565. ZELKA SCHOKKER. — ♱ — Kr. Mansholt's schokker × Krombek. 1921 en 1932. **K:** Ir. C. Koopman. **Vk** en **H: Centraal Bureau, Rotterdam.**

Zeer productieve, oogstzekere, iets kleinzadige schokker. Donkergroen, sterk, vol gewas, met vrij hoege peulaanzetting en talrijke zaden per peul.

Rijpt tijdig, heeft weinig last van kwade harten; weinig piksel. Valsche meeldauw komt voor; meer ascochyta dan bij ronde groene erwten, maar Zelka is van de schokkerrassen het minst vatbaar voor deze ziekte.

A — 23. MANSHOLT'S KORTSTROO SCHOKKER. — ♱ — Sel. uit Harrison's Glory. 1901 en 1905. **K** en **H: Dr. R. J. Mansholt, Westpolder (Gr.).**

Stroo ongeveer even lang, doch minder stevig dan dat van Zelka. Zaden mooi, groot en kantig, sporadisch komen rondachtige zaden voor. Opbrengst belangrijk lager dan die van Zelka; iets vroeger rijp. Zeer vatbaar voor ascochyta; bij verbouw in jonge polders en op humusrijke gronden komen wel kwade harten * voor.

N — 659. JUMBOKA SCHOKKER. — ♱ — Kr. Koopman's Glory × Mansholt's vale capucijner. 1927 en 1935. **K:** Ir. C. Koopman. **Vk** en **H: Centraal Bureau, Rotterdam.**

Zeer grootzadige schokker, niet vrij van neiging tot rondheid. Levert nogal wat piksel. Vroeg en later forsch ontwikkelend. Weinig vertakt; moet een vrij dichte stand hebben om een vol gewas te leveren. De opbrengst is dan, bij overigens gunstige omstandigheden, ongeveer gelijk met die van Mansholt's schokker. Bloeit wat langer door en rijpt iets later; het stroo is bladrijk. Gevoelig voor kwade harten en voor ascochyta. Dit ras heeft weinig verbreiding gevonden.

*) **Kwade harten,** welk verschijnsel met gebrek aan mangaan in verband staat, uiten zich door een bruine verkleuring van de binnenkant der zaadlobben en van het pluimpje, wat slechts bij doorsnijden der zaden kan worden geconstateerd. Het gebrek treedt op bepaalde gronden (voornamelijk jonge, zware zeeklei) en vooral bij schokkers op. Het wordt niet met zaaizaad overgebracht, doch zaden met kwade harten leveren vaak zwakke kiemplanten.

CAPUCIJNERS.

A — 519. **HALA CAPUCIJNER,** — ☨ — Kr. Mansh. kortstroo vale capucijner × Langstroo rozijn × [(vroege Hollandsche cap. × grauwe stamcap.) × Mansh. kortstroo schokker]. 1925 en 1933. **K** en **H: Dr. R. J. Mansholt, Westpolder (Gr.).**

Wordt wegens goede kwaliteit en opbrengst gunstig beoordeeld. De verbouw breidt zich uit.

Het gewas is fors ch, waardoor goede grondbedekking verkregen wordt. Stroo half lang en behoorlijk stevig. Moet vroeg gezaaid worden. Bloei begint zeer vroeg, doch gaat iets lang door. Vrij weinig last van ascochyta en van valsche meeldauw, wel echter van knopmade en kwade harten. Heeft ook op zandgrond goed voldaan.

L — 814. **GRONINGER BLAUWPEUL.** — ☨ — Dit landras wordt onder toezicht van den Keuringsdienst Groningen in stand gehouden door **D. Huizinga, Kantens** (tevens **H**).

Lang en slap van stroo, bladrijk en vrij goed opbrengend; wordt alleen of in mengsel met Waalsche boonen verbouwd. Rijpt na groene erwten. Moet bij voorkeur vroeg, doch kan ook zeer laat gezaaid worden. De peulen zijn, met een enkele uitzondering, niet blauw maar groen, het zaad is vaal en licht gedeukt, kleiner van stuk dan Hala. Weinig vatvaar voor ascochyta.

Kan ook op ontginningen beproefd worden.

N — 690. **GRUNO ROZIJNERWT.** — ☨ — Kr. Langstroo Noord-Hollandsche grauwe × [(Kortstroo grauwe Cap. × Vroege Hollandsche Cap.) × Kortstroo Schokker]. 1922 en 1936. **K** en **H: Dr. R. J. Mansholt, Westpolder (Gr.).**

Komt in eigenschappen vrijwel overeen met Hala capucijner, bloeit nog iets vroeger; heeft iets minder stroo en bruin gemarmerd zaad van hooge marktwaarde. Moet met zorg geoogst worden daar vochtig zaad van rozijnerwten gemakkelijk verkleurt. Ook bij bewaring in het licht wordt het donker. Is eenigszins vatbaar voor ascochyta en gevoelig voor kwade harten.

VOERERWTEN.

L — 971. LIMBURGSCHE GELE VOERERWT. — Kleinzadige, gele erwt, die in Limburg op zandgrond vanouds voorkomt. Zaadopbrengst daar behoorlijk met veel stroo. Komt ook voor beproeving als groenvoedergewas in aanmerking.

L — 972. BOERENGRAUW. — Kleinzadige, langstroo, grauwe erwt, die in Utrecht als oud landras voorkomt. Komt als groenvoererwt in aanmerking bij zomerzaai en op stoppels.

D. AFGEVOERDE ERWTENRASSEN.

		Opgenomen	Afgevoerd	Rubr.
61.	**Mansholt's Fletumer rozijn** . . .	1924	1931	B
60.	**Wiersma's Elsma schokker** . . .	1927	1931	N
21.	**Mansholt's kortstroo groene** . . .	1924	1934	A
90.	**Mansholt's kortstroo vale capucijner**	1925	1934	B
509.	**Koopman's Deka Kroonerwt** . . .	1931	1935	N
106.	**Koopman's Glory schokker** . . .	1925	1936	A

Valsche meeldauw (Peronospora viciae) treedt op bij vochtig warm weer. Aan den bovenkant der bladeren ziet men geelwitte, later meer bruingele vlekken. De onderkant wordt bedekt met een grijsviolet schimmelpluis. Ook jonge scheuten en ranken worden aangetast.

Geschatte gemiddelde oogstwaarde der erwtenrassen.

	Zaad-opbr.	Handelsprijs gelezen zaad	Oogst-waarde zaad
Groene erwten.			
Unica (standaard)	100	100	100
Mansholt's G.E.K.	101	101	102
Plukerwt	99	101	100
Schokkers.			
Zelka (standaard)	100	100	100
Mansh. schokker	88	102	90
Jumboka	87	104	90

Zaaizaadhoeveelheden.

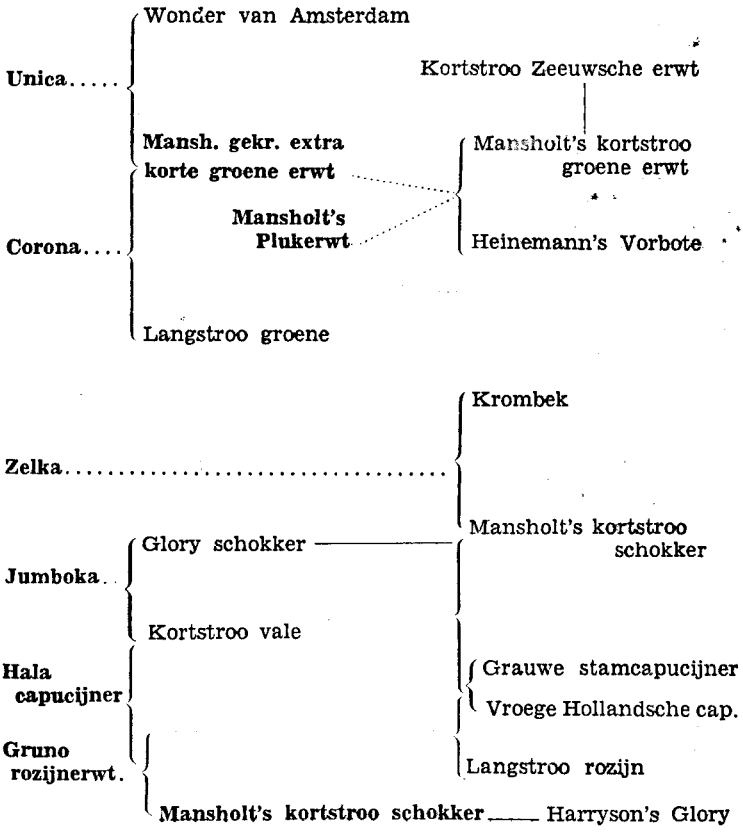
De groene erwten Unica, Mansholt's gekruiste extra korte groene en Plukerwt vragen dezelfde hoeveelheid zaaizaad.

Bij de schokkers is van Mansholt's kortstroo schokker ongeveer 10% en van Jumboka 25% meer noodig dan van Zelka.

Het I. v. P. ziet Uwe opmerkingen over de rasbeschrijvingen of over de tabellen gaarne tegemoet.

Hooge cijfers duiden op gunstige ontwikkeling der betrokken eigenschap. In regel 1 en 3 is een hooger cijfer geplaatst naarmate het stroo langer resp. rijker aan blad is. In regel 14 wordt groote stroo-opbrengst door een hoog cijfer weergegeven.

	Groene erwten			Schokkers			Capucijners		
	Mansh. gekr. extra korte	Plukerwt	Unica	Jumboka	Mansholt's	Zelka	Groninger Blauwpeul	Hala cap.	Gruno Rozijn
1. Lengte van stroo	6	5	5	7^5	7^5	7	10	8	7
2. Stevigheid van stroo	8	8^5	9	7	7^5	8	4	6	7
3. Bladrijkheid	6	5^5	5	8	7	7	9	8	8
4. Vroegheid van begin bloei	8	8	8	8	8	8	8	9	9^5
5. Kortheid van den bloei	7^5	8	8	6	7	6	5	5	5
6. Vroegheid van rijping	7^5	8	8	6	6^5	6	7	7^5	7^5
7. Hoogte peulaanzetting	8^5	9	9	8	8	8	7	7^5	7
8. Grootte der erwten	7	6^5	6	9	8	7^5	8	9	9
9. Rondh. (Sch. en cap.: gedeukth.)	6	7	7	8	9	8	8	8	8
10. Kleur der erwten	7^5	7	6^5	7	7	7^5	7	7	8
19. Marktbaar gedeelte	7	6^5	6^5	6	7	7	6	7	6
11. Marktwaarde	6^5	6^5	6	9	8^5	8	8^5	9	9^5
12. Geschiktheid v. pluk en conserve	6^5	7	7	—	—	—	—	—	—
13. Zaadopbrengst	9	9	9	7	7	9	6	7	6^5
14. Stroo-opbrengst	6^5	6	6	8	7^5	8	9	8	7
15. Resistentie tegen slecht weer ..	5^5	6	6	5	5^5	6^5	6	6	5
16. Resistentie tegen Ascochyta ..	8	6	6^5	4	4	5	9	8^5	7^5
17. Resistentie tegen knopmade ..	7^5	8	8	6	6	6^5	6	6	6
18. Resistentie tegen kwade harten	8	8	8	4	5^5	8	—	6	6

Wonder van Amsterdam
Unica.....
Kortstroo Zeeuwsche erwt
Mansh. gekr. extra
korte groene erwt
Mansholt's kortstroo
groene erwt
Mansholt's
Plukerwt
Corona....
Heinemann's Vorbote
Langstroo groene
Krombek
Zelka.....
Mansholt's kortstroo
schokker
Glory schokker
Jumboka..
Kortstroo vale
Hala
capucijner
Grauwe stamcapucijner
Vroege Hollandsche cap.
Gruno
rozijnerwt.
Langstroo rozijn
Mansholt's kortstroo schokker
Harryson's Glory

Droogontsmetter
CERESAN-NIEUW
en
Natontsmetter
CERESAN
voor alle zaaigranen.

BAYER

U T 685 speciaal voor bietenzaad.

ARETAN voor aardappelpootgoedontsmetting.

Inlichtingen verstrekt

N.V. DEFA • ARNHEM

Voor N.A.K. gekeurde
Zaaigranen en Pootaardappelen, alsmede Klaver- en Graszaden, Bieten- en andere Landbouwzaden
is ook UW adres

G. KRAAI Wzn.

Vlagtwedde (Gr.) - Tel. 38

Alleenverkoop:
Orig. Pfarrkirchner korrelm.
„ Rottaler silomaïs
„ Friederichswerther gele suikervoederbiet

Vraagt gratis prijslijst!

Verkoopbureau van Zaaizaden en Pootgoed

LOPPERSUM.

•

Levert alle soorten

ORIGINEELE ZAAIGRANEN

tegen officieele prijzen alsmede nabouwspeciaal in de betere kwaliteiten.

Aanbevelend, **J. D. Speckmann te Loppersum. - Telef. n. 4.**

VELDBOONEN.

De vier veldboonensoorten (Waalsche-, wier-, paarde- en duiveboonen) vertoonen in meerdere eigenschappen in de genoemde volgorde een stijgende of dalende reeks. De Waalsche boon heeft de grootste en de platste zaden, het geringste aantal peulen, de laagste peulaanzetting, de kleinste stroolengte, de lichtste bloemkleur, de vroegste bloei- en rijpingstijd.

Dit jaar kon voor het eerst een statistiek over de verbreiding der veldboonensoorten worden opgenomen (zie blz. 28). Hieruit blijkt, dat de grootste oppervlakte in 1940 werd ingenomen door wierboonen, n.l. 42 % van de met veldboonen beteelde oppervlakte. Voor Waalsche boonen werd gevonden 22 %, voor paardeboonen 21 % en voor duiveboonen 9 %, bovendien 6 % diverse, niet in de rassenlijst vermelde landrassen.

Waalsche boonen worden hoofdzakelijk aangetroffen in Zeeland en in het noorden van Friesland en Groningen.

Wierboonen hebben een grooter verbreidingsgebied, men vindt ze op de kleigronden van Zeeland, de beide Hollanden, Friesland en Groningen, bovendien iets in Limburg en in de Veenkoloniën.

Paardeboonen komen zeer weinig voor in Zeeland, Westbrabant en Zuid-Holland. Een geringe verbouw vindt plaats in Noord-Holland en Noord-Groningen, ook iets in Gelderland, Limburg en in de Veenkoloniën. Verreweg de meeste paardeboonen worden echter verbouwd in het Groninger Oldambt.

De duiveboonen zijn het meest verspreid, hoewel de totale oppervlakte er van, zooals we boven gezien hebben, van alle veldboonensoorten het kleinst is.

WAALSCHE BOONEN.

A — 323. **ADRIE WAALSCHE BOON.** — ✝ — Selectie uit Friesch landras. 1919 en 1929. **K:** Dr. J. C. Dorst, consulent voor de plantenveredeling bij de F. M. v. L., Leeuwarden. **H: de Z.P.C., Leeuwarden.**

Productief ras met stevig stroo van voldoende lengte. Zaad zeer groot, plat, blank, goed gevuld, deels witneuzig.

N — 691. **MANSHOLT'S WAALSCHE BOON.** — ✝ — Sel. uit landras. 1926 en 1936. **K** en **H: Dr. R. J. Manshelt, Westpolder (Gr.).**

Onderscheidt zich van Adrie door iets minder stukkig en iets minder blank zaad. De opbrengst is goed. Weinig witneus.

N — 951. **ABUNDA WAALSCHE BOON.** — Sel. uit gewone langscheden. 1934 en 1938. **K** en **H: N.V. Zwaan en van der Molen, Voorburg.**

Iets langer stroo dan Adrie. Zeer groote, blanke, goed gevulde boonen, enkele witneuzen.

WIERBOONEN.

A — 25. **MANSHOLT'S WIERBOON.** — ✝ — Sel. uit landras. 1886 en 1892. **K:** J. H. Mansholt †. **Vk** en **H: Dr. R. J. Manshelt, Westpolder (Gr.).**

Mooi uniform gewas. Staat in lengte van stroo, vroegrijpheid, peulaanzetting en grootte der zaden tusschen Waalsche en paardeboonen in. Stevig stroo. Het zaad is vrij plat. Brengt op geschikte gronden meer op dan paardeboonen. Het blad valt tijdig af.

PAARDEBOONEN.

L — 813. **OLDAMBSTER PAARDEBOON.** — † — Dit vanouds bekende landras wordt thans onder toezicht van den Keuringsdienst Groningen in stand gehouden door **het Landbouwbedrijf der Gem. Groningen bij den Dollard, Drieborg (Oldambt)** (tevens **H**).

Vrij lang, nogal bladrijk stroo. Rijpt iets laat. Goede, iets hooge peulaanzetting. Vrij stukkige boonen. Voldoende gevuld. Goede opbrengst.

L — 815. **LIMBURGSCHE PAARDEBOON.** — † — Dit landras wordt thans onder toezicht van den Limburgsche Land- en Tuinbouwbond in stand gehouden door E. à Campo, Merkelbeek. **H: Limburgsche Land- en Tuinbouwbond (Afd. Landbouwbelang), Roermond.**

Rijpt iets vroeger dan de Oldambster. Tamelijk blank zaad.

N — 695. **BUNICA PAARDEBOON.** — † — Selectie uit landras. 1930 en 1936. **K**: het I.v.P., Wageningen. **Vm** en **H: Mij. de Wilhelminapolder bij Goes.**

Fersch, bladrijk, nogal laatrijp gewas met een mooie, zeer gevulde boon. De productiviteit schijnt van de groeiplaats af te hangen, vooral op middelmatig zware kleigronden bleek ze zeer goed, op zeer vruchtbare gronden minder. Dun zaaien is gewenscht.

N — 1005. **RINAL PAARDEBOON.** — † — Selectie uit landras. 1916 en 1941. **K** en **H: M. Wiersema, Spijk (Gr.).**

Heeft in vergelijking met de Oldambster een goeden indruk gemaakt. Iets vroeger ontwikkelend. Goede kwaliteit.

De **boonenkever (Bruchus sp.)** legt haar eieren aan de zeer jonge peulen. De larven boren zich in het ontwikkelende zaad, doorloopen het popstadium, terwijl in het rijpe zaad de pop tot kever veranderd is. Voor den winter kruipt de kever uit het zaad.

DUIVEBOONEN.

A — 433. NIKI DUIVEBOON. — † — Selectie uit landras. 1922 en 1927. K: N. Koppes †. Vk en H: Zaaizaadver. Z.A.P., Anna Paulowna.

Kleinzadige, vrij ronde, goed gevulde, blanke boon. Aanvankelijk trage, later vlugge ontwikkeling. Vrij lang, matig stevig stroo. Late bloei en rijping. Flinke en hooge peulaanzetting. Goed opbrengend.

D. AFGEVOERDE VELDBOONENRASSEN.

		Opgenomen	Afgevoerd	Rubr.
62.	I.v.P.'s Lugduna tuinboon . . .	1924	1925	B
424.	I.v.P.'s Mimi duiveboon	1929	1934	B
447.	Wiersema's Bierumer waalsche boon.	1929	1935	N
613.	Füllberg's paardeboon	1934	1937	N

† N. Koppes overleed 19 Januari 1934.

Wie eenmaal een losse band aanschaft kan jaar op jaar de Rassenlijst onbeschadigd bij zich dragen. LEITER-NYPELS, MAASTRICHT levert ze voor f 0.30 per stuk.

VERGELIJKEND OVERZICHT VAN DE RASEIGENSCHAPPEN VAN VELDBOONEN.

In deze tabel zijn hooge cijfers geplaatst naarmate de betrokken eigenschap gunstiger is ontwikkeld. Verder zijn groote bladrijkheid, lengte, aantal stengels, aantal en grootte der boonen en lage peulaanzetting met hooge cijfers aangeduid.	Abunda	Adrie	Mansholt's Waalsche	Mansholt's wierboon	Bunica	Limburgsche	Oldambster	Rinal	Niki
1. Vroegheid grondbedekking	7	7	7	6^5	7	6^5	6^5	7	6
2. Lengte van stroo	6^5	6	6	7	8^5	8	8	8	9
3. Stevigheid	8	8	7^5	7^5	8	7	7^5	7^5	6
4. Bladrijkheid	7	7	6^5	7	7^5	7	7	7^5	8
5. Vroegheid van begin bloei	8	8	7^5	7	6	6	6	6	5^5
6. Kortheid van bloei	7	7	7	6^5	6	6	6	6	5^5
7. Vroegrijpheid	7	7^5	7^5	7	5	6^5	6	6	5
8. Laagte van peulaanzetting	8^5	8^5	8^5	8	6	6^5	6	6	5
9. Plantgetal	6	6	6	7	7	7^5	7^5	7^5	8
10. Aantal peulen per plant	6^5	6^5	6	7	7	7	7	7^5	9
11. Aantal zaden per peul	6	6	6	6^5	7	7	7	7	8
12. Grootte der boonen	9^5	9^5	8^5	7^5	6	6	6	6	5
13. Kleur der boonen	8	8	7^5	7^5	7	6^5	6	6^5	7
14. Gevuldheid der boonen	7	7	7	7^5	9	7	7	7	9
15. Marktbaar gedeelte	7	7	7	7	6^5	6	6	6	7
16. Marktwaarde	8^5	8^5	8	7	7	6^5	6^5	7	8
17. Zaadopbrengst	7	7^5	7	8	7^5	7^5	7^5	7^5	8
18. Stroo-opbrengst	6^5	6	6	7	7	7	7	7	6^5
19. Resistentie tegen bladluizen ..	5^5	5^5	5	6	6	6	5^5	5^5	6^5
20. Resistentie tegen boonenkever .	6	6	6	7	7	8	8	8	7
21. Resistentie tegen zaaduitval ..	6	6	6^5	6^5	6^5	7	7	7	7

„De Friesche Zon"

Origineele **„Jubilé"** wintertarwe.

Origineel blauwbloem zaailijnzaad: ras **„Liral Crown"** (N.A.K.-gekeurd)

Friesch witbloem **„Concurrent"** zaailijnzaad.

Friesche pootaardappelen van de vruchtbare zeekleigronden

Alle Zaaigranen — Zaaizaden — Klaverzaden

FIRMA B. C. ALGRA - STIENS (Fr.)

Mansholt's Zaaizaden.

Orig. rassen van:

Granen, Peulvruchten, Handelsgewassen.

Alleenvermeerdering voor Nederland van het **Orig. Barres Strynö Voederbietenzaad,** de beste Deensche Barresstam (wettig gedeponeerd.

Prijslijst in Jan. en Aug.

Westpolder (Gr.)

Dr. R. J. MANSHOLT.

BRUINE EN WITTE BOONEN.

De stamboonen (vooral bruine boonen) worden als landbouwgewas hoofdzakelijk geteeld in Zeeland, aangezien in de overige provincies en vooral in het noorden des lands de oogst te laat valt.

De gezondheidstoestand * van de meest verbouwde boonenrassen is tamelijk ongunstig en dit zal vermoedelijk één der redenen zijn, waarom plaatselijk de oude landrassen zich handhaven.

Het is een verheugend feit, dat de bestudeering der boonenziekten ter hand is genomen door de Commissie voor het onderzoek over Boonenziekten. Ongetwijfeld wordt het kweeken op ziekteresistentie en het selecteeren op gezond materiaal hierdoor gestimuleerd.

---

* De belangrijkste boonenziekten zijn:

1. De **mozaïekziekte.** Reeds zijn eenige virussoorten bij boonen bekend, die verschillende verschijnselen veroorzaken.

a. Het blad vertoont groote onregelmatige, donkergroene, glanzende vlekken, die scherp van het dofgroene bladgedeelte gescheiden zijn; de bladpunten en bladranden zijn naar beneden gebogen, zoodat het blad opgerold lijkt. Het virus, dat deze verschijnselen veroorzaakt, gaat niet op het zaad over.

b. Het blad is meer of minder gebobbeld en bros met bruine afgestorven vlekjes; langs stengels en bladstelen bruine streepjes; planten blijven gedrongen en sterven meestal vroegtijdig af.

c. Boven het bladoppervlak steken gewelfde, donkergroene vlekken van ± 1 cm in doorsnede uit. Dit virus gaat vrij zeker met zaad over; blijft in honingklaver over.

d. Nerven en nerfjes zijn geel, zoodat het blad een fijn geaderd (gemarmerd) aanzien heeft; ook het omgekeerde kan het geval zijn, dus nerven groen en bladmoes meer geelachtig.

2. De **vetvlekkenziekte,** veroorzaakt door bacteriën (Phytomonas medicaginis var. phaseolicola en misschien nog meer soorten).

Ziekte het beste te herkennen aan kleine en groote vetvlekken op de peulen; centrum van deze vlekken roodbruin verkleurend. Verder vetvlekken op de bladeren, waarvan het centrum spoedig onder bruinkleuring verdroogt, zoodat er een bruin vlekje met een vette rand overblijft; groote nerven aan de achterzijde roodbruin verkleurend.

Deze ziekte gaat over met het zaad; bij de verspreiding in het veld speelt de regen waarschijnlijk een rol. Bruine boonen zeer gevoelig, witte daarentegen onvatbaar op het veld.

BRUINE BOONEN.

A — 304. CEKA BRUINE BOON. — ✝ — Stam uit Zeeuwsch landras. 1922 en 1928. **K:** Ir. C. Koopman. **Vk** en **H: Centraal Bureau, Rotterdam.**

Algemeen in de grootcultuur verbouwd, productief ras, met lang stroo en groote, lange, lichtbruine zaden. Bloeit wit, vrij vroeg en in den top; middenlaat rijp.

Weinig gevoelig voor mozaïek en vlekziekte, zeer gevoelig voor vetvlekkenziekte en soms aangetast door roest.

A — 302. AKA BRUINE BOON. — ✝ — Stam uit Zeeuwsch landras. 1922 en 1937. **K:** Ir. C. Koopman. **Vk** en **H: Centraal Bureau, Rotterdam.**

Kleine, ronde boon, iets donkerder bruin dan Ceka, Walchersch type (z.g. kogelboontje). Vroeger rijp. Paars bloeiend. Vrij goede opbrengst, van in den regel gezochte kwaliteit. Evenals Ceka weinig gevoelig voor mozaïek; tamelijk gevoelig voor vetvlekkenziekte. Kalibehoeftig; vraagt goed land.

---

3. De **vlekkenziekte,** veroorzaakt door de schimmel Colletotrichum (= Gloeosporicum) Lindemuthianum is van minder belang voor bruine en witte boonen.

Men zou deze ziekte kunnen verwarren met vetvlekkenziekte; verschil: op de peulen geen vetvlekken met (later) roodbruin centrum, maar bruine ingezonken vlekken met smalle roode of oranjekleurige rand. Verder grijsbruine bladvlekken met bruine rand en zwartachtige langwerpige stengelaantastingen.

Leest de mededeelingen van de Commissie voor het onderzoek over Boonenziekten.

WITTE BOONEN.

Witte boonen worden tot dusverre hoofdzakelijk op Walcheren, vooral op het noordelijk deel daarvan, geteeld. Ze zijn teerder op het gewas dan bruine boonen en geven een lagere opbrengst, doch de handelswaarde is aanmerkelijk hooger. Het is de vraag of het gewas elders dan op Walcheren voldoen zal, blijkbaar wordt het op andere plaatsen, vooral op zware en kalkarme gronden, te rankerig en te laat rijp. Mogelijk maakt de Witte stamboon C.B. een uitzondering.

L — 597. WALCHERSCHE WITTE BOON (Landras).

Uit het landras, dat vrijwel verdwenen is, zijn de rassen Blanca en Walcheria gekweekt, die zich onderscheiden door gelijkmatigheid, ook van het zaad, en door grooter productiviteit.

B — 599. BLANCA WITTE BOON. — ϯ — 1930 en 1934. K: J. Mesu, leeraar aan de Rijkslandbouwwinterschool, Goes. Vm en H: P. Brasser, Kleverskerke.

Productief, betrekkelijk vroeg rijpend, bij gunstig weer weinig rankend. Zaad iets klein, doch uniform en van een mooie witte kleur, glanzend. Zeer gevoelig voor mozaïek; onvatbaar voor vetvlekkenziekte.

N — 692. WALCHERIA WITTE BOON. — ϯ — 1931 en 1935. K en H: A. L. Louws, Oostkapelle (Post Grijpskerke, Z.).

Gelijkmatig en tijdig rijpend, grootbladig, bij gunstig weer weinig rankend. De stand moet niet te dun zijn. Glanzend zaad. Volgens sommige waarnemingen is deze stam nogal bestand tegen koud weer na de opkomst. Zeer gevoelig voor mozaïek; onvatbaar voor vetvlekkenziekte.

N — 1035. WITTE STAMBOON C.B. — ϯ — Kr. Walchersche witte × Aka. 1930 en 1940. K en H: Centraal Bureau, Rotterdam.

Ranklooze witte stamboon, rijpt aanzienlijk vroeger dan het Walchersch type en kan vermoedelijk overal verbouwd worden. Opbrengst waarschijnlijk goed, de kwaliteit moet nog nader blijken.

D. AFGEVOERDE STAMBOONENRASSEN.

		Opgenomen	Afgevoerd	Rubr.
303.	Koopman's Beka bruine boon . .	1927	1934	B
63.	Mayer Gmelin's Major bruine boon .	1925	1935	N
467.	Ampt's bruine boon	1932	1936	N
598.	Mesu's Vera witte boon	1934	1937	B

Een boer zonder RASSENLIJST, is geen moderne boer. Een boer zonder Vakblad, is maar een „halve" boer. De „heele" boeren lezen DE NIEUWE VELDBODE, die hun alles geeft wat ze weten moeten en waaraan heel landbouwkundig Nederland meewerkt. Het abonnement kost f 4.75 per jaar, f 2.50 per half jaar. Adres: Postbus 167, den Haag, (postgiron. 225225).

VLAS.

Van de landbouwhandelsgewassen is het vlas verreweg het belangrijkste gewas. In de jaren 1928/1937 werd er jaarlijks gemiddeld globaal 11 000 ha van verbouwd, zoodat de oppervlakte overeen kwam met die van wintergerst of veldboonen. In 1938 bedroeg de vlasverbouw ruim 20.000 ha, in 1939 25 000 ha. Onder de huidige omstandigheden is het gewenscht den verbouw algemeen uit te breiden. Helaas is de teelt van vlas in Zeeland de laatste jaren zeer wisselvallig en bedrijfsonzeker geweest door het voorkomen van kwade koppen. Verschil in resistentie der rassen is niet vastgesteld.

In onderstaande lijst is de aloude onderscheiding tusschen wit- en blauwbloeiend vlas gehandhaafd. Hiermede is niet uitgemaakt, dat er verband bestaat tusschen bloemkleur en overige eigenschappen, een meening, die is blijven voortleven uit den tijd, dat men eigenlijk slechts twee vlassen kende: het blauwbloeiende Oostzeevlas en het grovere Friesche witbloei.

Sedert eenige jaren heeft Concurrent, die als een uiterst gunstige representant van het Friesche vlas te beschouwen is, vrijwel alle andere rassen overvleugeld. Het is een productief, sterk en oogstzeker practijkras, dat in gunstige omstandigheden ook goede tot zeer goede kwaliteit levert.

Vooral in België blijft vraag bestaan naar echte kwaliteitsvlassen, die naar men meent blauwbloeiend moeten zijn. Hoewel deze voorliefde voor blauwbloeiende rassen zich voor en na ook uit in den prijs, kan tot dusverre niet geconstateerd worden, dat Concurrent door deze strooming bedreigd wordt.

Neemt kennis van het werk der vlasstudiecommissie.

WITBLOEIEND.

A — 330. **CONCURRENT VLAS.** — ✝ — Stam uit Friesch witbloei vlas. 1921 en 1929. **K:** Dr. J. C. Dorst, consulent voor de plantenveredeling bij de F.M.v.L., Leeuwarden. **H: de Z.P.C., Leeuwarden.**

Wordt zoowel in ons land als bij de zuidelijke buren over het geheel zeer gunstig beoordeeld wegens goede stroo- en zaadopbrengst, groote oogstzekerheid, goede lengte, hooge vertakking, hoog vezelgehalte en goede kwaliteit. Het neemt in ons land een overheerschende plaats in.

Voldoende resistent tegen roest en doode harrel en behoorlijk tegen brand. Worteleinde soms gekromd. Weelderiger, steviger en later rijp dan de blauwbloeiers. Goed gelijkmatig.

L — 614. **FRIESCH WITBLOEI VLAS.** — § — Landras, dat in den loop der jaren door verschillende verbouwers geselecteerd werd en daardoor geen groote variatie vertoont. Wordt onder toezicht van de Friesche Maatschappij van Landbouw op beperkte schaal in stand gehouden. Dit landras is practisch geheel door Concurrent verdrongen.

Botrytis tast de jonge vlasplanten aan en kan ook in een later stadium schadelijk zijn, wat eveneens met **Fusarium** het geval is. **Doode harrel** (**Phoma**) treedt daarentegen eerst na den bloei op; soms zeer onverwacht; de aangetaste planten worden bruin.

Vlasroest of **„zwartstip"** (**Melampsora lini**) veroorzaakt vrij groote, bruinzwarte vlekken op de stengels. Ook op de bladeren komen ze voor. De vezels der aangetaste planten breken gemakkelijk, zoodat de kwaliteit schadelijk wordt beïnvloed.

Vlasbrand kan zeer schadelijk zijn en op besmette perceelen de teelt van vlas onmogelijk maken. Het geel worden der bladeren zet zich naar boven toe voort, terwijl de lengtegroei sterk belemmerd wordt, waarna de stengel verkleurt en afsterft.

BLAUWBLOEIEND.

A — 311. **BLENDA VLAS.** — Sel. uit Zweedsch landras. 1918 en 1926. **K:** Zweedsche Zaaizaadver., Svalöf. **Vm** en **H: N.V. Landbouwbureau M. Wiersum, Groningen.**

Iets kort, niet zeer egaal, fijn, vroegrijpend vlas met niet zeer hooge stroo- en kleine zaadopbrengst. Hoog vezelgehalte en zeer goede vezelkwaliteit. Vatbaar voor brand en iets voor doode harrel. Het gewas is teer en wat slap; alleen aan te bevelen voor uitstekende vlasgronden.

B — 310. **HERCULES VLAS.** — Sel. uit Russisch landras. 1918 en 1926. **K:** Zweedsche Zaaizaadvereen., Svalöf. **Vm** en **H: N.V. Landbouwbureau M. Wiersum, Groningen.**

Bezit meer resistentie tegen vlasbrand dan alle andere rassen. Op overigens goede gronden, die in lichte mate vlasbrand vertoonen, verdient dit ras de voorkeur. Voor blauwbloei vlas bezit het overigens geen uitmuntende kwaliteit.
Ontwikkelt iets traag en rijpt wat laat.

B — 877. **BLAUWE STER VLAS.** — † — Selectie uit Almenum vlas. 1926 en 1937. **K** en **H: Fa W. C. Postma, Harlingen.**

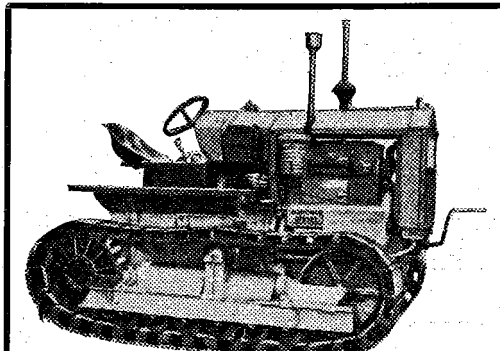
Fijn vlas, egaal van lengte en van matige stevigheid. Goede vezelkwaliteit.
Vatbaar voor brand en voor roest. Alleen te beproeven op prima vlasgronden, die niet met brand besmet zijn. Schijnt op zwaren grond goed tot zijn recht te komen. Verdraagt weinig stikstof.

N — 945. **LIRAL CROWN VLAS.** — † — Selectie uit blauwbloei handelszaad. 1920 en 1932. **K:** Linen Industry Research Association Lambeg, Lisburn, Noord-Ierland. **Vm** en **H: Fa B. C. Algra, Stiens.**

Vlug ontwikkelend, vroegrijpend, iets kort, blauwbloei vlas. Berekkelijk stevig. Nogal vatbaar voor brand.

D. AFGEVOERDE VLASRASSEN.

		Opgenomen	Afgevoerd	Rubr
92.	v. Lochow's blauwbloeivlas stam 7 .	1925	1927	N
108.	I.v.P.'s Gruno vlas	1925	1929	N
109.	Postma's Almenum vlas	1925	1931	B
325.	Dorst's Bella vlas	1928	1932	N
328.	Dorst's Concordia vlas	1929	1932	N
153.	Hijlkema's Excello vlas	1926	1935	A
93.	Dorst's Alba vlas	1925	1936	B
532.	Fleischmann's F 496	1932	1936	N
309.	I.v.P.'s Texala vlas	1927	1937	A
573.	Hijlkema's Giganta vlas	1934	1937	B

Goed zaad
vraagt een
goed bed

Bereid dit met onze **modernetractor. werktuigen** achter de „**Hanomag**" **vol Diesel-Rups.**

U verhoogt Uw opbrengst.

FIRMA G. W. van DRIEL & van DORSTEN, HOOFDDORP.

VERGELIJKEND OVERZICHT DER RASEIGENSCHAPPEN VAN VLAS.

Hooge cijfers beteekenen, dat de eigenschap in gunstige mate ontwikkeld is. In regel 7 beteekent een hoog cijfer: vroeg. In regel 14: hoog cijfer = veel stroo (weinig zaad).		Concurrent	Blauwe Ster	Blenda	Hercules	Liral Crown
1.		Vroegheid van ontwikkeling ..	8	7^5	7	6^5	8
2.		Lengte stroo	8	7^5	7^5	7^5	7^5
3.		Fijnheid van blad	6^5	7^5	7^5	8	7^5
4.		Hoogte van vertakking	8	8	7^5	8	7^5
5.		Mate van vertakking	8	8	7^5	8	7^5
6.		Gelijkmatigheid	8^5	8	8	8	8
7.		Vroegrijpheid	6	7^5	8	6^5	8^5
8.		Opbrengst aan stroo	9	7^5	7	7^5	7^5
9.		Kwaliteit stroo	8	8	9	8	8^5
10.		Vezelgehalte	8^5	8	8	8	—
11.		Vezelkwaliteit	8	8^5	9	8	—
12.		Zaadopbrengst	8^5	7	6	6^5	7
13.		Grootte zaad	8	7	6	7^5	7
14.		Verhouding stroo : zaad	7^5	8	8^5	8	8
15.	Resistentie tegen	legeren	8^5	6^5	7	7^5	8
16.		brand	6^5	5	5	8^5	5^5
17.		roest	7^5	6^5	6^5	7	7
18.		Botrytis	7	7	7	7	—
16.		doode harrel	7	6^5	6	6	6^5

N.V. Sluis en Groot's

Koninklijke Zaadteelt en Zaadhandel

•

Selectiebedrijf voor Groenten-, Bloem- en Landbouwzaden.

•

Uitsluitend GROOTHANDEL,
vraagt Uw plaatselijken Detaillist.

•

Bedenkt vóór gij koopt, dat niet het goedkoopste, maar wel het Beste Zaaizaad beslissend is voor uw oogstresultaat; alleen het Beste Zaaizaad is goed genoeg.

SPINAZIE
„VINKING ORIG".
naam wettig gedep.

HET rondzadige Spinazieras van vandaag!

Wanneer men de oppervlakte van de hierondergenoemde handelsgewassen overziet, kan worden vastgesteld, dat in de laatste 10 jaren de verbouw van karwij verreweg het belangrijkst was. Globaal werden hiervan jaarlijks 5000 ha verbouwd. De bijzondere maatregelen hebben tot gevolg, dat de verbouw van karwij in 1941 verboden is (uitgezonderd de perceelen, die noodig zijn voor het instandhouden der rassen). De oppervlakte van koolzaad en blauwmaanzaad was jaarlijks ongeveer 2000 ha, terwijl van kanariezaad en mosterdzaad globaal 1000 ha verbouwd werden. De verbouw van blauwmaanzaad en mosterdzaad is voor 1941 beperkt tot de voor het instandhouden der rassen noodzakelijke oppervlakte, terwijl daarentegen de verbouw van koolzaad gestimuleerd wordt.

KANARIEZAAD.

L — 470. SPAANSCH KANARIEZAAD. — † — Wordt als landras in stand gehouden door het **Landbouwbedrijf der Gemeente Groningen bij den Dollard, Drieborg (Oldambt),** (tevens **H**).

Vrij stevig stroo; goede dekvrucht. Opbrengst goed, zaad vrij groot en van goede kwaliteit.

Doordat het Spaansch kanariezaad niet gemakkelijk legert en uitvalt, kan het in doodrijpen toestand gezicht worden; het behoeft dan niet lang in hok te staan en loopt daardoor minder kans op vogelbeschadiging. Ook is het dan gemakkelijk te dorschen, terwijl het minder rijp gezicht niet gemakkelijk dorscht en dan licht gepelde korrels krijgt.

KOOLZAAD.

A — 28. MANSHOLT'S HAMBURGER KOOLZAAD. — † — Sel. uit handelszaad eener Hamburger firma. 1895 en 1899. **K** en **H: Dr. R. J. Mansholt, Westpolder (Gr.).**

Egaal kort stroo, vroegrijp; bloem lichtgeel. Korrel vrij klein. Opbrengstvermogen zeer goed. Wordt algemeen verbouwd.

Geeft gedurende meerdere jaren opslag, vooral na droge oogstjaren. Op lichten grond kan dit kwaad worden beperkt door den stoppel niet direct te ploegen maar te eggen.

Moet vroeg, liefst vóór half Augustus, gezaaid worden. Kan op roggestoppel (zandgrond) beproefd worden als groenvoedergewas.

KARWIJ.

A — 30. MANSHOLT'S KARWIJ. — † — Sel. uit N. Holl. landras. 1902 en 1908. **K** en **H: Dr. R. J. Mansholt, Westpolder (Gr.).**

Iets later rijpend dan het landras. Aanvankelijk laagblijvend gewas, later wordt het stroo middelmatig lang. Opbrengstvermogen goed, ook het olie- en carvongehalte.

A — 456. VOLHOUDEN KARWIJ. — † — Sel. uit N. Holl. landras. 1924 en 1930. **K:** P. Kistemaker, Kolhorn. **H: Zaaizaadtelersver. „Waard en Groet", Kolhorn.**

Forsch en vroeg ontwikkelend, stroo stijf. Volgens sommigen sterk tegen nachtvorsten. Zaad groot; opbrengst gelijk aan die van Mansholt's karwij, het oliegehalte is soms iets lager, doch het verschil is onbelangrijk.

L — 679. NOORD-HOLLANDSCHE KARWIJ. — † — Landras. Wordt onder toezicht van de Holl. Mij. van Landbouw in stand gehouden door **J. Breebaart Kz., Winkel (H)** en door de **Zaaizaadvereen. Z.A.P., Anna Paulowna (H).**

Goed opbrengend.

MOSTERD.

A — 161. MANSHOLT'S GELE MOSTERD. — † — D — Sel. uit landras. 1919 en 1925. **K** en **H: Dr. R. J. Mansholt, Westpolder (Gr.).**

Egaal gewas, goede opbrengst, goede kwaliteit; stroo vrij kort en zeer stevig.

Begint ook als groenvoedergewas aandacht te trekken.

MAANZAAD.

A — 477. **NOBEL BLAUWMAANZAAD.** — ✝ — Sel. uit landras. 1925 en 1931. **K:** E. Diekhuis, Oldehove. **H: Fa D. J. v. d. Have, Kapelle-Biezelinge.**

Onderscheidt zich door forsche groei, licht blad met scherp geteekende bladmerken en iets late bloei en rijping. Vangt door vrij lang stroo en rijke bebladering nogal wind. Platronde koppen, tegen het rijpen blauw berijpt. Groot zaad met een mooie diep blauwe kleur; zeer goede opbrengst.

A — 162. **MANSHOLT'S BLAUWMAANZAAD.** — ✝ — Sel. uit landras. 1920 en 1925. **K** en **H: Dr. R. J. Mansholt, Westpolder (Gr.).**

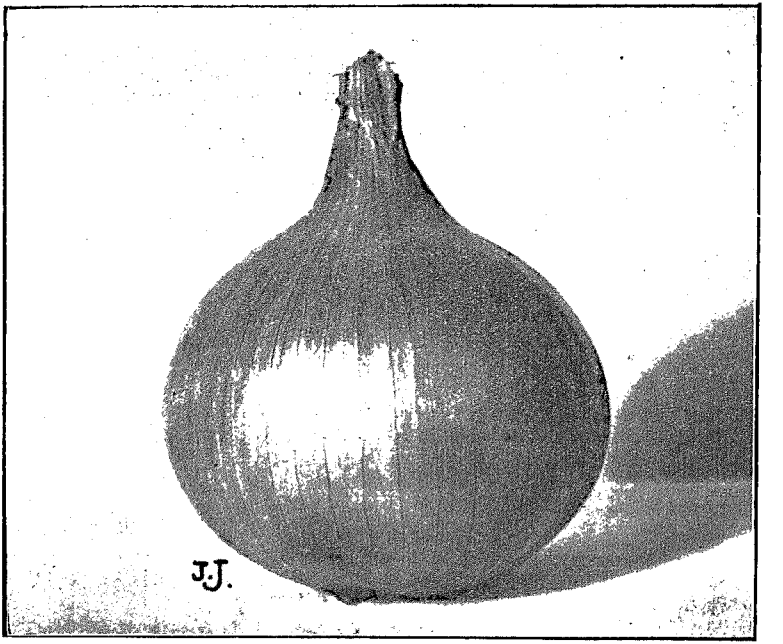
Gelijkmatig en zuiver, licht-bloeiend, met stevig stroo. Vrij vroeg. Lichtblauw zaad van goede kwaliteit. Opbrengst goed. Vroeg zaaien wordt aanbevolen, mits de grond geschikt is.

B — 647. **EMMABLOEM BLAUWMAANZAAD.** — ✝ — Afgezonderd uit Mansholt's blauwmaanzaad. 1926 en 1931. **K** en **H: P. J. Timmers, Klundert.**

Meer blad dan Mansholt's, koppen meer peervormig. Gelijktijdig bloeiend en rijpend; productief. Mooi lichtblauw zaad.

D. AFGEVOERDE HANDELSGEWASSEN.

		Ongenomen	Afgevoerd	Rubr.
64.	**I.v.P.'s Vada koolzaad**	1924	1928	B
65.	**Zijlstra's zaadhoudende karwij** . .	1924	1927	B
66.	**I.v.P.'s Albion gele mosterd** . . .	1924	1929	B
67.	**I.v.P.'s Zaza blauwmaanzaad** . . .	1924	1930	B
74.	**Broekema's Premier kanariezaad** .	1925	1934	A
318.	**Boonman's Boma blauwmaanzaad** .	1931	1936	N
476.	**Diekhuis' Hispano kanariezaad** . .	1931	1939	B
463.	**Friesch kanariezaad (landras)** . .	1931	1941	L

UIEN „BOLA" Jongs Origineele.

(wettig gedeponeerd)

Van vele landbouwers ontvingen wij bericht, dat de „BOLA" weer uitstekend voldeed. — „BOLA" wordt zoo gunstig beoordeeld om zijn HOOGE OPBRENGST, LANGDURIGE HOUDBAARHEID, ZUIVERGELE KLEUR en BOLRONDE VORM.

UIENZAAD „BOLA" te zaaien geeft den landbouwer voordeel!

Langendijker Zaadteelt & Zaadhandel Jacob Jong, Noordscharwoude.

Door de zorg van de Nederlandsche Uien-Federatie te Middelharnis zijn de selectiewedstrijden op hooger peil gekomen. Thans zullen de uientelers, dank zij het onderbrengen van de meest belovende selecties van ons uiensortiment in een drietal groepen, beter een hun passende keuze kunnen doen dan voorheen het geval was. Immers, iedere groep heeft haar bijzondere beteekenis, welke zich weerspiegelt in de onderstaande beschrijving van de landrassen, waaruit haar vertegenwoordigers ontsproten, doch die tengevolge van door den kweeker toegepaste selectie, in mindere of meerdere mate daarvan afwijken.

Groep I omvat vertegenwoordigers van het **Rijnsburger type.** Het zijn productieve of zéér productieve, bolvormige, doch meerendeels matig tot tamelijk duurzame uien met een tamelijk laag percentage inwendige roodkleuring. Zij leenen zich uitstekend voor direct opruimen van het land of voor export naar dichtbij gelegen gebieden na niet te lange bewaring.

Groep II omvat vertegenwoordigers van het **Zeeuwsche bruine type.** Deze uien zijn weliswaar minder productief en gewoonlijk aanzienlijk sterker inwendig rood getint dan die van de eerste groep, doch over het algemeen beter houdbaar. Bovendien bevatten zij veelal nog eenig sterk uitwendig rood, hetgeen bij de goede vertegenwoordigers van het eerstgenoemde type slechts sporadisch voorkomt. Deze groep omvat de echte bewaaruien. Zij leenen zich bij uitstek voor export naar verre landen of extra lange bewaring.

De uien van **groep III,** die van het **Noord-Hollandsche stroogele type,** komen in productiviteit met die van groep I overeen; wat hun roodkleuring betreft winnen zij het zelfs daarvan. Zij bezitten echter één eigenschap, welke hen al naar de omstandigheden ten goede of ten kwade gerekend kan worden, nl. hun late tijdstip van afrijpen. Geldt weliswaar vroegrijpheid gewoonlijk als een gunstige factor, het feit evenwel, dat het tijdstip van afrijpen van de selecties der verschillende groepen eenige weken uiteenloopt, biedt den uienteler

tevens de mogelijkheid om door een juiste rassenkeuze een meer doelmatige werkverdeeling bij den oogst van de uien op zijn bedrijf te bewerkstelligen. Hierdoor wordt op tijd plukken bevorderd, waarvan de practijk zich de beteekenis voor de houdbaarheid van het product terdege bewust is.

Uientelers, doet Uw keuze uit onderstaande rassen en selecties. Bedenkt, dat de luttele meerdere onkosten aan zaaizaad tegenover willekeurig handelszaad ter belooning van den kweeker voor zijn arbeid, veelvoudig zullen terugkeeren in hoeveelheid en hoedanigheid van het te oogsten product.

I. RIJNSBURGER TYPE.

L — 615. RIJNSBURGER UI.

Productieve, min of meer bolvormige, matig duurzame, blanke ui.

B — 663. SELECTIE JOHAN VAN NIEUWENHUIJZEN. — + —. K en H: Johan A. van Nieuwenhuijzen, Ooltgensplaat.

Vrij laatrijpe, bolvormige, uniforme, productieve, matig duurzame ui met vrij veel dikhalzen. Tamelijk laag percentage inwendig rood.

B — 1026. SELECTIE M. VAN ZIELST. — + — K en H: M. van Zielst, Nieuwe-Tonge.

Vroegrijpe, bolvormige, zéér uniforme, zéér productieve, matig duurzame ui met weinig dikhalzen. Tamelijk laag percentage inwendig rood.

B — 672. FAVORIET UI. — + — K en H: N.V. Wed. P. de Jongh, Goes.

Vroegrijpe, bolvormige, uniforme, productieve, tamelijk duurzame ui met tamelijk weinig dikhalzen. Tamelijk laag percentage inwendig rood.

B — 1025. GALATHEE UI. — † — K en H: M. C. van Nieuwenhuyzen, Oltgensplaat.

Vroegrijpe, bolvormige, uniforme, waarschijnlijk zéér productieve, duurzame ui met weinig dikhalzen. Tamelijk laag percentage inwendig rood.

O — 670. PRODUKA UI. — † —. 1927 en 1935. K: Ir. C. Koopman. Vk en H: Centraal Bureau, Rotterdam. (Rl. 1940).

II. ZEEUWSCHE BRUINE TYPE.

L — 616. ZEEUWSCHE BRUINE UI.

Matig productieve, omgekeerd peervormige tot bolvormige, zéér duurzame, roodgetinte ui.

A — 423. PERIJKA UI. — † —. 1922 en 1928. K: Ir. C. Koopman. Vk en H: Centraal Bureau, Rotterdam.

Vroegrijpe, omgekeerd peervormige, zéér uniforme, tamelijk productieve, tamelijk duurzame ui met tamelijk weinig dikhalzen. Zéér laag percentage sterk uitwendig, vrij veel inwendig rood.

A — 664. SELECTIE P. VOOGD. — † —. K en H: P. Voogd, Goedereede.

Vroegrijpe, omgekeerd peervormige, zéér uniforme, productieve, tamelijk duurzame ui met tamelijk weinig dikhalzen. Zéér laag percentage sterk uitwendig, vrij veel inwendig rood.

N — 1024. SELECTIE IR. J. B. MIJS. — † — K en H: Ir. J. B. Mijs, Sommelsdijk.

Zéér vroegrijpe, omgekeerd peervormige, uniforme, matig productieve, duurzame ui met weinig dikhalzen. Laag percentage sterk uitwendig, zéér veel inwendig rood.

III. NOORD HOLLANDSCH TYPE.

L — 617. N.-HOLLANDSCHE STROOGELE UI.
Productieve, min of meer platte, matig duurzame, blanke ui.

B — 700. BOLA UI. — K en H: J. Jong, Noordscharwoude.
Laatrijpe, bolvormige, tamelijk uniforme, zéér productieve, tamelijk duurzame ui met veel dikhalzen. Laag percentage inwendig rood.

N — 1052. SELECTIE BART VAN LOENEN. — K en H: Bart van Loenen, Zuidscharwoude.
Vrij laatrijpe, plat tot bolvormige, tamelijk uniforme, en volgens den eersten indruk zéér productieve, tamelijk harde ui met tamelijk weinig dikhalzen. Zéér laag percentage inwendig rood.

De Nederlandsche Uien-Federatie leidt het wetenschappelijk onderzoek op het gebied van de uienteelt. Neemt kennis van haar verslagen, brochures en persberichten.

ORIGINEEL **Rijnsburger Uienzaad** Stam Voogd
zie de verslagen van het I. v. P. over dezen stam.
Goedereede. - Telef. 18

D. AFGEVOERDE UIENRASSEN.

		Opgenomen	Afgevoerd	Rubr.
668.	Gebr. van Namen's Rijnsburger ui .	1935	1936	N
669.	Hobbel's Rijnsburger ui	1935	1936	N
673.	Rijk Zwaan's Rijnsburger ui . . .	1935	1936	N
665.	Kersten's Rijnsburger ui	1935	1937	B
667.	v. d. Have's Gistelles ui	1935	1937	N
666.	Wed. Fondse's Rijnsburger ui . .	1936	1937	N
701.	Geluk's Rijnsburger ui	1936	1937	N
671.	Mastenbroek's Rijnsburger ui .	1935	1938	N
973.	Bakker's Rijnsburger ui	1939	1940	N

UIENTELERS!

Kiest vertegenwoordigers van het Rijnsburger- of N.-Hollandsch strocgele type, voor zoover U direct wenscht op te ruimen of matig lang te bewaren.

Kiest vertegenwoordigers van het Zeeuwsche bruine type, voor zoover U zéér lang wilt bewaren of Uwen exporteur exportuien voor veraf gelegen gebieden wenscht te kunnen leveren.

Houdt bij Uw keuze rekening met vroege en late vertegenwoordigers van alle groepen, ter doelmatiger arbeidsverdeeling bij den uienoogst in Uw bedrijf.

VERGELIJKEND OVERZICHT VAN DE EIGENSCHAPPEN DER UIENSELECTIES.

Hooge cijfers beteekenen, dat de eigenschap gunstig ontwikkeld is: zéér vroegrijp, zéér uniform, zéér duurzaam, geen dikhalzen, geen roodkleuring.	I Rijnsburger type.				II Zeeuwsche bruine type.			III N. Holl. stroogele type.	
	Sel. Johan v. Nieuwenhuijzen	Sel. v. Zielst	Favoriet	Galathee	Perijka	Sel. P. Voogd	Sel. Ir. Mijs	Bola	Sel. Bart van Loenen
1. Vroegrijpheid .	6	8	8	8	8	8	9	5	6
2. Uniformiteit . .	8	9	8	8	9	9	8	7	7
3. Duurzaamheid .	6	6	7	8	7	7	8	7	—
4. Dikhalzen . . .	6	8	7	8	7	7	8	5	7
5. Roodkleuring .	7	7	7	7	5	6	4	8	9
Opbrengst in % van Perijka.									
1940	102	108	93	102	100	105	95	108	116
1939	108	108	104	119	100	101	103	110	—
1938	106	103	102	—	100	104	91	112	—
1937	99	101	107	—	100	109	98	99	—

Handelaars : toont Uw belangstelling voor het uienras !

AARDAPPELS.

Aardappels worden voor vele doeleinden gebruikt, zoodat het aantal rassen in deze rassenlijst tamelijk groot is. Een alphabetisch overzicht van de opgenomen rassen vindt men op blz. 182-183.

Ter wille van de overzichtelijkheid zijn ze verder in vijf groepen verdeeld, t.w.: zeer vroege-, vroege en middenvroege-, winterconsumptie-, fabrieks- en exportaardappels.

In ieder der vijf groepen zijn de rassen zoo goed mogelijk geplaatst in de volgorde van aanbevelens- resp. beproevenswaardigheid. Een uitzondering vormen de knolvarianten, die in aansluiting met hare moederrassen zijn beschreven.

Wanneer een ras uit zijn aard tot verschillende groepen behoort, is het in elke groep op de daarvoor aangewezen plaats vermeld, maar de beschrijving is dan gegeven in die groep, waarin het ras het meest thuis behoort.

De voeraardappels zijn niet in een aparte rubriek vereenigd. Uit de beschrijvingen en uit het overzicht van de drogestofopbrengsten der aardappelrassen op blz. 211 blijkt wel, welke rassen voor dit doel in aanmerking komen. Zeer in het algemeen kan men zeggen, dat de fabrieksaardappels wegens hun productiviteit tevens geschikt zijn voor voederdoeleinden, doch ook rassen als Industrie, Eigenheimer e.d., waaraan men tevens andere bestemmingen kan geven, zijn goede voeraardappels.

De afstamming van de beschreven rassen is schematisch verwerkt in de kwartierstaten blz. 218-220. In geval de afstamming reeds op een daaraan voorafgaande kwartierstaat werd genoemd, is dit aangegeven door een ●.

Het kweeken van nieuwe aardappelrassen, van urgent belang in verband met de wratziekte, wordt de laatste jaren met succes gestimuleerd door de Commissie tot Bevordering van het kweeken en het onderzoek van nieuwe aardappelrassen. Allen, die zich op het kweeken van nieuwe aardappelrassen wenschen toe te leggen, wordt in overweging gegeven zich tot deze Commissie (adres N.A.K., Wageningen) te wenden.

Het adres voor **goedgekeurd pootgoed** van:

Voeraardappels en
Fabrieksaardappels

WILPO	NOORDELING
TRIUMF	ULTIMUS
RECORD	VORAN
GLORIA	ROBIJN

Eerste
Veenkoloniaal Aardappelselectiebedrijf
J. T. KRAM TEL. 550 **VEENDAM**

Coöp. Handelsvereeniging v.d. N.C.B.
Hoofdkantoor **VEGHEL** **Tel. No. 250**

Het adres voor:

Zaaigranen en Pootaardappelen

Verkoopkantoor van
Origineele Prins Hendriktarwe
De Tarwe voor den zandgrond.

Vraagt onze Prijscourant!

Op de volgende bladzijden vindt men een

ALPHABETISCHE NAAMLIJST DER AARDAPPELRASSEN.

In deze tabel zijn de voor wratziekte onvatbare rassen met **vette letters** gedrukt, de vatbare met dunne, terwijl het ras Roode Star, dat eenigszins resistent, maar niet geheel onvatbaar is, onderstreept werd.

Enkele uitwendige kenmerken van de rassen zijn uit de beschrijvingen gelicht en naar deze tabel overgebracht. Met behulp van deze kenmerken zal men, bij twijfel omtrent de identiteit van een ras, zich in enkele gevallen kunnen redden. Maar in den regel zal het noodig zijn daartoe Mededeeling 77 van den Plantenziektenkundigen Dienst te raadplegen, waarin Ir. W. B. L. Verhoeven de botanische kenmerken der aardappelknollen — speciaal de lichtkiemen — uitvoerig heeft beschreven. In moeilijke gevallen blijft het noodig de hulp van Ir. Verhoeven in te roepen. Hiertoe zende men 20 knollen naar den Plantenziektenkundigen Dienst.

In de naamlijst zijn de kenmerken als volgt aangeduid:

vroegrijpheid (10 = zeer vroeg, 9 = vroeg, 8 = vroeg-middenvroeg, 7 = middenvroeg, 6 = middenvroeg-middenlaat, 5 = middenlaat, 4 = laat, 3 = zeer laat);

vleeschkleur (1 = zeer wit, 10 = zeer geel; de practische grens tusschen geel en wit ligt bij 5);

schilverkleuring in het licht (gr = groen, b = blauw, bv = blauwviolet, rv = roodviolet, rb = roodbont) en **kleur van de lichtkiem** (zelfde letterteekens);

looftype, naar 4 hoofdtypes (Eersteling = El, Eigenheimer = Eig, Thorbecke = Th, Roode Star = RS);

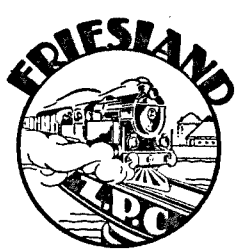
bloei (hoog cijfer = veel bloemen);

bloemkleur (w = wit, cr = creme, rv = roodviolet, bv = blauwviolet, l = licht, wp = witpunt, ( ) = knoppen vallen ongeopend af, rv ♂ = alleen de mannetjes bloeien en in dit geval rood violet);

het dragen van bessen (hoog cijfer = veelvuldig bessen; S = sporadisch).

NAAM (zie de toelichting op blz. 181)	Blz.	Vroegrijpheid	Vleeschkleur	Schil in het licht	Lichtkiem	Looftype El = Eersteling Eig. = Eigenheimer Th = Thorbecke R.S. = Roode Star	Bloei	Bloemkleur	Bessen
Alberta	206	8	7	bv	bv	El. forsch, iets slap	1	wit	0
Alpha	204	4	6	gr	rv	Th. grof	7	rv	3
Belle de Fontenay	207	9	7	bv	bv	Eig. zwak	5	lbv	1
Bevelander	193	6	6	gr	rv	Eig. krachtig	6	cr	0
Bintje	203	8	6	gr-bv	bv	El. forsch, opgaand	4	wit	0
Deva	189	8	7	gr	gr	Eig. grootbladig	3	wit	0
Duivelander	189	7	7	bv	bv	Eig. bladrijk	5	lbv	0
Dunbar Yeoman	207	9	5	gr	rv	Eig. El.	2	wit	0
Eersteling	185	10	7	gr-rv	rv	Eersteling = El.	(3)	(w)	0
Roode Eersteling	186	10	7	r	rv	El. rood getint	(3)	lrv	0
Volgeling	207	8	7	gr-rv	rv	El. mannetjes	6	wit	0
Eigenheimer	190	7	7	bv	bv	Eigenheimer = Eig.	4	wit	S
Blauwe Eigenh.	191	7	7	b	bv	Eig.	4	wit	0
Bonte Eigenh.	191	7	7	b	bv	Eig.	4	wit	0
Erdgold	207	6	6	rv	rv	Eig. forsch breedbl.	6	wit	6
Evergood	206	7	3	gr	rv	El. opgaand	3	wit	0
Frühmölle	186	9	5	gr	rv	El. plat grootbl.	6	wit	3
Furore	195	5	7	r	rv	RS eerst ijl, later forsch	8	rv/wp	7
Geelblom	187	8[5]	7	bv	bv	El. opgaand	6	wit	0
Gladstone	207	6	3	rgr	rv	Eig. stevig	9	wit	3
Gloria	199	3	6	gr	rv	Th. grof, forsch	5	rv	S
Hellena	201	3	4	gr	rv	Thorb. forsch	6	wit	3
Ideaal	205	8	7	gr	rv	El. grofstengelig	2	wit	5
Iduna	197	5	6	r	rv	RS opgaand	7	rv	5
Industrie	204	5	6	bv	bv	Eig. opgaand	5	lbv	2
Katahdin	206	7	2	gr	rv	Eig. grof	6	lbv	8
King Edward VII	207	7	3	r-gr	rv	Eig. langstengelig	(2)	v(rv)	0
Komeet	196	6	10	gr	bv	RS. steil	6	bv	2

NAAM (zie de toelichting op blz. 181)	Blz	Vroegrijpheid	Vleeschkleur	Schil in het licht	Lichtkiem	Looftype Fl. = Eersteling Eig. = Eigenheimer Th. = Thorbecke R.S. = Roode Star	Bloei	Bloemkleur	Bessen
Koopman's Blauwe	196	7	7	b	bv	Eig. grootbladig	4	lbv	2
Limosa	187	9	7	gr	bv	El. plat	(1)	wit	0
Magneto	187	9^5	7	bv	bv	El. opgaand	1	wit	0
Majestic	207	7	3	rv	rv	Eig.	7	cr.-w	S
Matador	201	5	5	bv	bv	Th. stevig	8	wit	8
Noordeling	194	6	6	gr	rv	Eig.-Th. stevig	2	crême	0
Populair	197	3	8	r-gr	rv	RS plat grootbladig	3	rv	2
Present	188	8	6	bv	bv	Eig. spichtig, bruinstengelig	9	lbv	1
Record	200	6	7	bv	bv	Th. grover	7	cr-w	8
Robijn	197	3	8	r	rv	Th. rood aangel.	5	lrv	3
Robusta	202	4	3	gr-bv	bv	Th. forsch	5	wit	3
Roode Star	191	4	8	r	rv	Roode Star = RS	5	lrv	S
Bonte Roode Star	192	4	8	rv	rv	„ „ „	5	lrv	0
Royal Kidney	207	8	3	rv	rv	Eig. slappe	2	lrv	0
Souvenir	197	6	6	gr	rv	Eig. grofbladig	5	cr-w	2
Thorbecke	202	5	2	bv	bv	Thorbecke - Th.	8	wit	8
Triumf	199	7	6	gr	rv	Eig. minder forsch	6	wit	5
Ultimus	200	6	5	r	rv	Eig. R.S. forsch	9	rv-wp	7
Up to Date	207	5	4	gr	rv	Thorb.	7	rv	--
Voran	198	4	5	rv	rv	Th.	6	wit	5
Wilpo	95	5	7	bv	bv	Eig. opgaand	5	bv	5
Zeeuwsche Blauwe	193	6	6	b	bv	Eig. fijnstengelig	6	lbv-wp	0
Zeeuwsche Bonte	192	6	7	b-bv	bv	idem	6	lbv-wp	0
Westeinder Blauwe	193	6	6	b	bv	idem, iets platter	6	lbv-wp	0
Westeinder Bonte	193	6	6	b-bv	bv	idem	6	lbv-wp	0

Handelsmerk

ZAAIZADEN
POOTAARDAPPELEN

COÖPERATIE
„De Z. P. C."
ZUIDERGRACHTSWAL No. 3
LEEUWARDEN
Telefoon 3445

Goedgekeurde Pootaardappelen en zaaizaden.
ORIGINEELE TARWE (Picardie & Wilma).

ORIG. IMPERIAAL IIA
ORIG. JULIANA
ORIG. WILHELMINA
ORIG. MENDEL

POOTAARDAPPELEN van uitmuntende zuiverheid

ORIG. en 1e nab. Voorjaarszaaizaden

dit levert U

De Zaaizaadver. Z.A.P.
ANNA PAULOWNA
Dir. **G. C. v. BALEN BLANKEN.**

ZEER VROEGE AARDAPPELS.

Reeds vele jaren wordt gezocht naar een voor wratziekte onvatbare plaatsvervanger voor de Eersteling, onze zeer vroege aardappel bij uitnemendheid, zoowel geschikt voor binnenlandsche consumptie als voor export. Tot heden is dit nog niet volledig gelukt.

De Frühmölle brengt goed op en is vroeg, hoewel iets later rijp dan Eersteling. Een bezwaar is echter, dat de kookeigenschappen bij vroeg rooien minder goed zijn, terwijl ook de vorm vaak wat te wenschen overlaat. Geelblom daarentegen is beter van smaak, doch rijpt ruim een week na Eersteling. Thans is de hoop gevestigd op het nieuwe ras Magneto, dat in vroegrijpheid dicht bij Eersteling komt.

Limosa is overgebracht naar groep O. Het is een goede tuinaardappel, maar vond wegens de talrijke en wat kleine knollen met vrij wat kriel, geen opgang in de grootcultuur.

Het kweeken van zeer vroege aardappelrassen stuit op groote moeilijkheden, doordat deze als regel geen of weinig stuifmeel leveren. Voor het verkrijgen van betere zeer vroege rassen zou een diepgaande studie van de bloembiologie bij de aardappels van fundamenteele beteekenis zijn.

A — 31. **EERSTELING** (Engelsch synoniem Duke of York). — FDEZ — Kr. Early Primrose × King Kidney. ± 1890 en ± 1900. K: W. Sim, Greenmyre, Schotland.

Hoewel dit productieve, zeer vroege ras vatbaar is voor wratziekte, blijft het tot dusverre nog steeds het belangrijkste vroege aardappelras voor export en consumptie. Wordt vooral op klei verbouwd, doch is ook bruikbaar voor zand- en dalgronden.

Matig ontwikkeld, iets slap, behoorlijk dekkend, grootbladig loof, dat zich na afvriezen moeilijk herstelt.

Zeer vroeg ontwikkelde, weinig duurzame, geelvleezige, mooi gevormde, groote, langwerpige, vlakoogige knollen.

Zeer vatbaar voor phytophthora, ook in de knol, eveneens voor

rhizoctonia, aaltjes, stippelstreep en voor het Y-virus *, waarop ze met krinkelachtige verschijnselen reageert. Vatbaar voor alternaria, schurft en kringerigheid. Holle knollen komen weinig voor.

In streken, waar ze gewoonlijk vroeg gerooid wordt, heeft ze van bladrol en mozaïek weinig te lijden; ook op zand- en dalgrond door strenge selectie op peil te houden. Op mannetjes en andere afwijkingen moet gelet worden.

Het pootgoed is wat zwak, na veel en vooral laat spruitverlies, ontstaan bij ongunstige bewaring en kouden grond gemakkelijk „onderzeeërs".

B — 603. **ROODE EERSTELING.** — + — F — Knopvariant uit Eersteling. 1927 en 1933. **K** en **H: H. J. Brandsma, Stiens.**

Onderscheidt zich van Fersteling door roode, iets gevlekte schil. Het loof is iets steviger en is, vooral bij het opkomen, rood aangeloopen.

Smaak beter dan van Eersteling, meer kruimig. Weinig kriel. Ze loopt bij bewaring minder vlug uit.

De opbrengst en verdere eigenschappen zijn ongeveer gelijk aan die van Eersteling. Gevallen van „terugslag" komen voor.

De kweeker heeft sinds enkele jaren een nieuwe stam in vermeerdering, waarvan de schilkleur constant rood is. Deze zal vermoedelijk in de plaats komen van bovengenoemde oude stam.

B — 696. **FRÜHMÖLLE.** — DF — Kr. Sämling 118 × Richter's Jubel. .... en 1934. **K** en **H: Zuchtstation Asche, Tietlingen (Hannover).**

Voor wratziekte onvatbare, vroege export-aardappel, die ook voor binnenlandsche consumptie kan worden beproefd. Iets later rijp dan Eersteling. Geeft, mits niet te vroeg gerooid, een goede opbrengst, doch is overigens niet meegevallen.

* Met Y-virus wordt een soort stippelstreepvirus aangeduid, dat al naar het aardappelras, waarin het voorkomt, mozaïek, krinkel of stippelstreepachtige verschijnselen veroorzaakt. Voor de meeste rassen is de vatbaarheid in den tekst vermeld; voorloopig wordt afgezien van het geven van afzonderlijke vatbaarheidscijfers voor het Y-virus in de tabel op blz. 214, daar deze reeds m.o.m. verwerkt zijn in de vatbaarheidscijfers voor licht en grof mozaïek en voor stippelstreep.

Knollen lichtgeelvleezig, langwerpig, tamelijk vlakoogig, vergeleken met die van Eersteling minder goed van vorm en van smaak; meer kriel.

Grootbladig, wat slapstengelig, weinig dekkend loof. Niet zeer vatbaar voor de verschillende loof- en knolziekten. Bruine vlekken op de bladeren (niet besmettelijke necrotische verschijnselen) komen voor. Schijnt ook op zand- en dalgrond wel op peil te houden te zijn.

Het ras was van huis uit niet uniform. Het is mogelijk dat bij selectie een stam voor den dag komt die aan hoogere eischen voldoet. Wordt dit niet bereikt, dan is het twijfelachtig of Frühmölle een plaats naast Eersteling zal veroveren.

N — 1049. **MAGNETO.** — + — Kr. Tinwald's Perfection × Berlikumer Geeltje. 1931 en 1941. **K:** Dr. J. C. Dorst, consulent voor de plantenveredeling bij de F.M.v.L., Leeuwarden: **H: de Z. P. C., Leeuwarden.**

Voor wratziekte onvatbare, iets na Eersteling rijpende, geelvleezige consumptieaardappel met ovale, vlakoogige knollen.

Op Eersteling gelijkend, doch beter dekkend en iets meer opgaand en donkerder loof.

Knollen iets kleiner en talrijker dan van Eersteling. Opbrengst ongeveer gelijk of iets lager. Kiemt in het voorjaar trager.

Vatbaar voor Phytophthora in het loof, weinig in de knollen.

Door selectie goed op peil te houden.

De kweeker raadt aan kleiner pootgoed te gebruiken en de standruimte wat grooter te nemen dan bij de Eersteling.

N — 1021. **GEELBLOM.** — + — Kr. Majestic × Franschen. 1928 en 1940. **K:** Ver. Proefschooltuin Westfriesland te Hoorn. **Vm** en **H: de Zaaizaadvereen. „Z.A.P.", Anna Paulowna.**

Voor wratziekte onvatbare, smakelijke, ovale, middelgroote, geelvleezige, vlakoogige consumptie-aardappel. Rijpt ruim een week na Eersteling, opbrengst iets hooger.

Vlug ontwikkelend, goed dekkend, stevig loof; houdt het midden tusschen dat van Eersteling en Eigenheimer.

Weinig vatbaar voor phytophthora en virusziekten; door selectie goed op peil te houden.

O — 591. **LIMOSA** — + — Kr. Eersteling × Berlikumer Geeltje, 1929 en 1936. **K** en **H:** de Proeftuincommissie te Berlikum (Fr.), p.a. **Ir. C. M. van der Slikke, Rijkstuinbouwconsulent, Leeuwarden.** (Rl. 1940).

VROEGE EN MIDDENVROEGE AARDAPPELS.

De oudere tot deze groep behoorende rassen Bintje, Eigenheimer, Present en Ideaal zijn alle vatbaar voor wratziekte.

De aandacht zij daarom gevestigd op de beide nieuwe rassen Deva en Duivelander. Deva is een goed smakende, iets los kokende aardappel met vrij talrijke, ronde knollen, die vaak wat klein van stuk zijn; de opbrengst is overigens goed. Duivelander geeft mooie rondovale knollen, gelijkmatig van grootte met weinig kriel en verdient, mogelijk ook voor export, de volle aandacht.

A — 68. BINTJE (vroeg-middenvroeg) . . . Zie Export, blz. 203.

A — 32. EIGENHEIMER (middenvroeg) . Zie Wintercons., blz. 190.

B — 149. PRESENT. — Kr. Landskroon × Franschen, 1911 en 1918. **K:** G. Veenhuizen †.

Iets voor Eigenheimer rijpende, lichtgeelvleezige, vroeg rooibare, vrij goed opbrengende consumptieaardappel met goed zetmeelgehalte. Eenigszins resistent tegen wratziekte. Wordt speciaal in Groningen — ook op zand- en dalgrond — voor eigen comsumptie en voor de veiling verbouwd en vindt ook elders eenige verspreiding.

Het loof is matig tot hoog ontwikkeld, donkergroen, glanzend, met bruine stengels. De bloemtrossen zijn langgesteeld. De weinig talrijke knollen zitten verspreid en diep in den grond, zijn rond, vrij groot, soms ruw, met vrij diepe oogen. Smaak bij vroeg rooien goed tot zeer goed, later iets stijf in de kook. Duurzaamheid voldoende tot goed.

Het loof wordt sterk, de knollen wat minder door phytophthora aangetast. Vatbaar voor rhizoctonia en schurft. Holle knollen komen soms voor; weinig kringerigheid. Door selectie goed op peil te houden.

B — 148. IDEAAL (vroeg) . . . . . Zie Export, blz. 205.

N — 1022. **DEVA.** — † — Kr. Souvenir × Populair. 1933 en 1940. **K** en **H: G. H. van Haeringen, Dedemsvaart.**

Voor wratziekte onvatbare, even voor Eigenheimer rooibare, geelvleezige, duurzame, ronde consumptieaardappel met grootbladig, iets slap, goed dekkend loof.

Knollen vrij talrijk, dicht opeen zittend en wat klein van stuk, mooi gevormd met vlakke oogen. Goed smakend, iets los in de kook.

Eenigszins vatbaar voor phytophthora in het loof, doch weinig in de knol; vatbaar voor bladrol en mozaïek, doch door selectie op peil te houden. Weinig vatbaar voor schurft en kringerigheid.

Heeft op de zandgronden als vroege consumptieaardappel een goeden indruk gemaakt.

N — 1020. **DUIVELANDER** — † — Kr. Zeeuwsche Blauwe × Alpha. 1927 en 1940. **K:** Ir. C. Koopman, Hoofddorp. **Vk** en **H: Jb. Koopman, Zierikzee; Vm** en **H: de Z.P.C., Leeuwarden.**

Voor wratziekte onvatbare, middenvroege, lichtgeelvleezige, vlakoogige consumptieaardappel. Goede opbrengst.

De knollen zijn rond-ovaal en gelijkmatig van grootte, goed van stuk met weinig kriel. Iets verspreid zittend.

Flink ontwikkeld, goed sluitend, grootbladig, lichtgroen Eigenheimerachtig loof.

Vatbaar voor mozaïek, bladrol en voor phytophthora in het loof en weinig in de knol.

J. P. Dijkhuis
Selectiebedrijf „Luidenburg"
WARFHUIZEN (Gr.) - TEL. 11
Origineele en
Goedgekeurde Pootaardappelen
van de Groninger Klei.
Vermeerderingsbedrijf voor
Origineele Granen en Peulvruchten.

WINTERCONSUMPTIE AARDAPPELS.

De oude beproefde rassen Eigenheimer, Roode Star, Zeeuwsche Blauwe en Bonte, Bintje en Industrie, welke alle vatbaar zijn voor wratziekte, houden nog steeds stand. Toch komen er enkele voor wratziekte onvatbare rassen naar voren.

In de eerste plaats kan de Bevelander genoemd worden: een sterk ras, dat geschikt is voor zware, natte kleigrond, minder goed voor droge zandgronden en voor de Veenkoloniën. In tegenstelling met Bevelander is de Noordeling, die zeer kalibehoeftig is, juist op zand- en dalgronden goed op zijn plaats. De verbouw neemt den laatsten tijd vrij snel toe. Op de goede kleigronden begint Furore als vervanger voor de Roode Star weer meer waardeering te vinden.

Het nieuwe ras Wilpo, dat ter vervanging van Industrie en tevens als fabrieks- en voeraardappel in aanmerking komt, heeft over het geheel een gunstigen indruk gemaakt. Koopman's Blauwe als mogelijke vervanger voor de Zeeuwsche Blauwe is zeer vatbaar voor virusziekten, overigens een goede aardappel.

Komeet vindt vrij weinig ingang; ook Iduna schijnt niet mee te vallen. Op de rassen Deva en Duivelander, welke tevens als winterconsumptie aardappel beproefd kunnen worden, werd bij de vorige groep reeds de aandacht gevestigd.

A — 32. **EIGENHEIMER.** — F — Kr. Blauwe Reuzen × Franschen. 1890 en 1893. K: G. Veenhuizen †.

Middenvroege, geelvleezige, vroeg ontwikkelende en vroeg rooibare, in zomer en voorwinter voortreffelijke, doch vlug uitloopende en niet zeer duurzame consumptie-aardappel, die op alle grondsoorten verbouwd en ook als fabrieksaardappel gebruikt wordt. Hoog productievermogen en goed zetmeelgehalte. Goede voeraardappel. Hoewel de iets talrijke oogen en variabele knolvorm bij den exporthandel een bezwaar vormen, wordt, speciaal van kleigronden, veel pootgoed uitgevoerd o. m. naar België, Italië, Portugal en Brazilië.

† G. Veenhuizen overleed 30 Januari 1930.

Mooie loofontwikkeling. Spoedig herstellend van vorstschade. De knolvorm is ovaal-rond, ogen middeldiep met duidelijke oogwallen, navel iets ingezonken.

Het ras is vatbaar voor wratziekte en erg vatbaar voor phytophthora (vooral ook in de knollen), evenzeer voor schurft, kringerigheid en aaltjes; ook zeer vatbaar voor mozaïekziekte, die slecht wordt verdragen en voor het Y-virus; ze reageert hierop met mozaïek-achtige verschijnselen. Bladrol komt in toenemende mate voor. Voor zand- en dalgronden, waar het ras door selectie moeilijk op peil te houden is, is geregelde aankoop van te velde goedgekeurd pootgoed noodzakelijk. Men selecteere ook op „mannetjes", die nogal eens voorkomen.

Handhaaft zich door oogstzekerheid en gewildheid in den handel. Het blijft steeds gewenscht voor wratziekte onvatbare, duurzame en vlakoogige rassen ter vervanging van Eigenheimer te beproeven.

B — 490. **BLAUWE EIGENHEIMER.** — Knopvariant uit de Eigenheimer, ± 1907.

Onderscheidt zich van de gewone Eigenheimer door de blauwe kleur der schil en iets kleiner blad en knol; loofkleur iets lichter. Is iets vroeger, doch niet minder productief dan de gele Eigenheimer. Phytophthora-aantasting in de knol is moeilijker waar te nemen; moet vroeg gesproeid worden en is moeilijk ziektevrij te telen. Broeit gemakkelijk in de kuil. Als middenvroege, smakelijke blauwe aardappel in toenemende mate gewaardeerd in de Hollandsche steden.

O — 575. **BONTE EIGENHEIMER.** — Knopvariant uit de Eigenheimer, ± 1912. (Rl. 1936).

A — 37. **ROODE STAR.** — F — Kr. Prof. Wohltmann × Erica. 1903 en 1909. K: G. Veenhuizen †.

Late, geelvleezige, duurzame, in den handel gewilde, roodschillige winterconsumptieaardappel. Onder gunstige omstandigheden goed productief.

Aanvankelijk trage, daarna vlugge loofontwikkeling, die door

sterke stikstofbemesting te forsch kan worden. Groot wortelstelsel met late, talrijke knolzetting. Vereischt grond in goede structuur. De knol is rond-ovaal met middeldiepe oogen, duidelijke oogwallen en iets ingezonken navel.

Vatbaar voor bladrol, mozaiek, rhizoctonia en zwartbeenigheid, de knollen voor phytophthora, kringerigheid, schurft en inwendige gebreken. Reageert op het Y-virus, evenals op het stippelstreepvirus met een zwak mozaïek. Weinig vatbaar voor wratziekte, roodrot (Phytophthora erythroseptica) en phytophthora in het blad. Vrij resistent tegen aaltjes.

Wordt op alle grondsoorten verbouwd, vooral op zandgronden, hoewel ze daar meermalen van droogte en aan kringerigheid lijdt, veel kriel geeft, in het voorjaar blauw wordt en, wat de opbrengst betreft, eenigszins onzeker is. Ze is hier moeilijk ziektevrij te houden, zoodat geregelde aankoop van gezond pootgoed is aan te bevelen. Sporadisch nog in de Veenkoloniën, de opbrengst is daar te klein; zetmeelgehalte overigens hoog.

Naast de donkere (donkerbladige) wordt ook lichte Roode Star verbouwd. De lichtheid wordt veroorzaakt door virusziekten (mozaïek of stippelstreep), die bij Roode Star de opbrengst weinig verminderen en de rijping iets bespoedigen. Er komt echter ook aantasting door grof mozaïek voor, dat wel schadelijk is.

O — 492. **BONTE ROODE STAR.** — Knopvariant uit de Roode Star, ± 1918. (Rl. 1940).

A — 491. **ZEEUWSCHE BONTE.** — Knopvariant uit de Zeeuwsche Blauwe, ± 1870.

Tezamen met Zeeuwsche Blauwe, waarmede ze in hoofdzaak overeenkomt, vormt de Zeeuwsche Bonte het hoofdras van de Zeeuwsche eilanden. In onze groote steden zeer gewaardeerde, duurzame winteraardappel; behoorlijk productief.

Ze is wat fijner van loof, lichter van bloei, een weinig vroeger rooibaar dan Zeeuwsche Blauwe, minder diepoogig en meer duurzaam.

Wordt iets minder door phytophthora aangetast; de aantasting der knollen is althans beter te onderkennen. In jaren met veel phytophthora veelal iets hooger in prijs.

A — 33. **ZEEUWSCHE BLAUWE.** — Kweeker onbekend.

Middenvroeg (na Eigenheimer) rijpende, duurzame consumptieaardappel met blauwe schil. Knollen lichtgeelvleezig, rond, met vrij diepe, verspreid zittende oogen, duidelijke oogwallen en ingezonken navel; tarijk, gemiddeld klein, iets verspreid, doch hoog in den grond groeiend, zoodat aanaarden gewenscht is.

Middelmatige, niet zeer stevige, wat fijnstengelige loofontwikkeling. Mannetjes komen nogal voor.

Sterk vatbaar voor wratziekte en phytophthora, zoowel in het loof als in de knol; vatbaar voor schurft en mozaïekziekte; licht mozaïek zijn ze alle, dit wordt echter voor het ras zelf niet als schadelijk beschouwd. Matig vatbaar voor bladrol en kringerigheid.

Wordt zoowel op lichte- als op zware kleigrond verbouwd; bij voorkeur op laatstgenoemde, waar ze grootere knollen geeft. Niet geschikt voor zand- en dalgrond, ook weinig op de noordelijke kleigronden. Er wordt aangeraden dit ras en zijn varianten niet te sterk te laten voorkiemen. Men zij voorzichtig met het plaatsen van voor stippelstreepziekte gevoelige rassen (b.v. Eersteling) naast Zeeuwsche Blauwe en daaruit afkomstige varianten.

O — 489. **WESTEINDER BLAUWE.** — ǂ — Knopvariant uit Zeeuwsche Blauwe. 1927 en 1932. **K** en **H: J. van 't Westeinde, Nieuwdorp (Zeel.).** Van denzelfden kweeker: **O** — 878. **WESTEINDER BONTE** — ǂ — Mutant uit de Westeinder Blauwe. (Rl. 1939).

A — 95. **BEVELANDER.** — ǂ — **F** — Kr. Bravo × Preferent. 1919 en 1925. **K** en **H: Mij. de Wilhelminapolder bij Goes.**

Van de nieuwere voor wratziekte onvatbare rassen is Bevelander een der weinige, die reeds flinke verbreiding hebben gekregen. Ze neemt voor binnenlandsch gebruik de plaats in van de Bravo en heeft terrein gewonnen op de andere consumptierassen. Voldoet goed op zware, lage, natte kleigronden. Heeft ook op vochthoudende zandgronden wel voldaan. Op veenkoloniale en op droge gronden te klein van stuk. De vraag in den handel neemt toe; wordt ook naar België geëxporteerd.

Middenvroege, even na Eigenheimer rijpende consumptieaardappel. Vlugge, forsche loofontwikkeling.

Knollen lichtgeelvleezig, vrij rond en hoekig met vrij diepe oogen en navel; schil iets ruw. Duurzaam, goed smakend, iets los kokend. Vrij groot aantal, dicht bijeen geplaatste knollen met nogal wat kriel, vooral indien groote poters gebruikt zijn. Bij gebruik van kleine poters veel bonken. De knollen zitten wat ondiep in den grond, waardoor groene knollen voorkomen; diep en dicht poten en flink aanaarden is gewenscht. Verdraagt vochtigheid beter dan droogte; op stijve gronden, bij ruimen stand en vol uitgerijpt, soms misvormd. Geneigd tot doorwassen.

Goed resistent tegen phytophthora, ook wat de knollen betreft. Weinig vatbaar voor schurft, kringerigheid en blauw worden, ook niet voor licht mozaïek, stippelstreep en Y-virus, wel echter voor bladrol. Door selectie goed op peil te houden.

A — 422. **NOORDELING.** — ♀ — Kr. Bravo × Jam. 1918 en 1928. **K** en **H: G. S. Mulder, Warfum.**

Deze middenvroege, voor wratziekte onvatbare Bravo-vervanger vindt ondanks haar neiging tot blauw worden in droge jaren, sterk afkoken, losheid en grauw optrekken op schotel, toenemende waardeering, voornamelijk in het noorden des lands. De ervaringen zijn vooral op vochthoudende zand- en ook op dalgronden gunstig; ze wordt daar minder blauw. Hoewel de knol aan de kleine kant is en de opbrengst middelmatig, komt ze wegens het hooge zetmeelgehalte ook als fabrieks- en als voeraardappel op deze gronden in aanmerking. Vereischt ruime kalibemesting, is dankbaar voor flinke stikstofbemesting.

Matige loofontwikkeling. Knollen mooi gevormd, soms wat ruw, lichtgeelvleezig, rond-ovaal, vlakoogig, zeer duurzaam, zeer gelijkmatig van grootte, vrij weinig kriel, goed rooibaar. De smaak is goed.

Weinig vatbaar voor phytophthora in het loof, zeer weinig in de knol. Weinig mozaïek, echter nogal vatbaar voor bladrol en vrij erg voor stippelstreep; ook nogal vatbaar voor het Y-virus, reageert hierop met stippelstreep. Zeer resistent tegen kringerigheid, weinig vatbaar voor aaltjes, wel eenigszins voor schurft. Gevoelig voor droogte.

A — 462. **FURORE.** — ✝ — F — Kr. Roode Star × Alpha. 1924 en 1930. **K:** Dr. J. C. Dorst, consulent voor de plantenveredeling bij de F.M.v.L., Leeuwarden. **H: de Z.P.C., Leeuwarden.**

Voor wratziekte onvatbare, goed gevormde, lichtroodschillige, lichtgeelvleezige, gewoonlijk goed smakende en productieve consumptie- en export-aardappel. Voor binnenlandsch gebruik neemt de vraag toe als Roode Star vervanger op de kleigronden. Wegens vatbaarheid voor kringerigheid minder geschikt voor zandgronden. Is met succes naar Frankrijk, België, Engeland en Spanje geëxporteerd. Wegens goed zetmeelgehalte en zetmeelopbrengst tevens geschikt als voeraardappel.

Middenlaat, rijpt iets voor Roode Star. Loof ijler en later ontwikkelend.

Knol'en weinig talrijk, rond-ovaal, vlakoogig, goed rooibaar. Gunstige verhouding tusschen consumptiemaat en kriel. Soms weinig duurzaam, mede door gevoeligheid voor phytophthora aantasting. Sproeien gewenscht. Ze loopen in de kuil vroeg uit. Wordt des voorjaars minder blauw dan Roode Star.

Zeer vatbaar voor bladrol, vatbaar voor mozaïek, ook voor kringerigheid en andere inwendige knolziekten en voor schurft. Reageert sterk op kaligebrek; kan zware bemesting verdragen zonder te veel in het loof te groeien.

A — 68. **BINTJE** (vroeg-middenvroeg) . . Zie Export, blz. 203.

A — 34. **INDUSTRIE** (laat) . . . . . Ze Export, blz. 204.

B — 955. **WILPO.** — ✝ — Kr. Muntinga 17 × Bato. 1931 en 1939. **K** en **H: Mij. de Wilhelminapolder, Goes.**

Voor wratziekte onvatbare, middenlate, productieve, goed smakende aardappel. Komt ter vervanging van de Industrie in aanmerking en heeft tevens als fabrieks- en als voeraardappel een goeden indruk gemaakt.

Hoogopgaand, forsch, stevig, goed dekkend loof.

Platronde, iets hoekige, geelvleezige, vrij groote, niet talrijke, goed geplaatste, middendiepoogige knollen met vrij goed zetmeelgehalte. Iets los in de kook.

Vatbaar voor bladrol; weinig voor mozaïek, schurft, kringerigheid, aaltjes en phytophthora. Vatbaar voor Y-virus; reageert hierop met stippelstreepachtige verschijnselen.

B — 487. **RECORD** (middenvroeg-middenl.) Zie Fabrieks, blz. 200.

N — 879. **KOOPMAN'S BLAUWE.** — + — Kr. Zeeuwsche Blauwe × Alpha. 1927 en 1927 **K:** Ir. C. Koopman, Hoofddorp. **Vk** en **H: Jb. Koopman, Zierikzee. Vm** en **H: Zaaizaadvereen. „Z.A.P.", Anna Paulowna.**

Middenvroege, voor wratziekte onvatbare, geelvleezige, duurzame consumptie-aardappel met lichtblauwe schil. Zeer goede smaak; iets los in de kook. Kan ter vervanging van de Zeeuwsche Blauwe worden beproefd.

Onderscheidt zich daarvan door forscher, grootbladig, goed dekkend en vlug ontwikkelend loof met minder stengels; grootere knollen met ondiepe oogen; gunstiger verhouding groote tot kleine en lichtere schilkleur. Moet nauw gepoot worden. Het loof is vatbaar voor phytophthora. Zeer vatbaar voor mozaïek en Y-virus, ook voor bladrol en stippelstreep. (In tegenstelling met de Zeeuwsche blauwe geen virusdrager voor stippelstreep). Vatbaar voor inwendige knolziekten en voor aaltjes.

N — 1022. **DEVA** (vroeg-middenvroeg). Zie Vr.-middenvr., blz. 189.

N — 1020. **DUIVELANDER** (middenvroeg). Zie Vr.-midd.vr., blz. 189.

N — 806. **KOMEET.** — + — Kr. Eigenheimer × Furore. 1929 en 1936. **K:** Dr. J. C. Dorst, consulent voor de plantenveredeling bij de F.M.v.L., Leeuwarden. **H: de Z.P.C., Leeuwarden.**

Voor wratziekte onvatbare, na Eigenheimer rijpende, duurzame, hooggeelvleezige, ronde consumptieaardappel. De smaak wordt vooral in Friesland zeer gunstig beoordeeld. Middelmatig productief.

Vrij laat ontwikkelend, forsch gewas met opgaand, matig dekkend, donkergroen loof, dat vaak wat mozaïek-achtig doorschemert; vatbaar voor phytophthora (ook in de knol), eveneens voor bladrol, mozaïek en aaltjes.

De knollen zijn tamelijk groot met diepe oogen, soms hol; bij koken iets los. Ze zitten dicht bij de plant en zijn gemakkelijk te rooien. Aangeraden wordt de standruimte niet te groot te nemen en bij voorkeur geen te klein pootgoed.

N — 588. **IDUNA.** — ♀ — Kr. Roode Star × Triumf. 1927 en 1938. **K:** Dr. J. C. Dorst, consulent voor de plantenveredeling bij de F.M.v.L., Leeuwarden. **H: de Z.P.C., Leeuwarden.**

Productieve, voor wratziekte onvatbare, roodschillige, lichtgeelvleezige aardappel, die wegens geringe vatbaarheid voor kringerigheid in de zandstreken kan worden beproefd. Een bezwaar is de groote vatbaarheid voor bladrol.

Veel, vlug ontwikkelend, iets slap loof. Even voor Roode Star rijpend.

Talrijke, tot doorgroei geneigde, overigens goed gevormde, ovale, vlakoogige knollen met een goed zetmeelgehalte. Zeer goede zetmeelopbrengst, dus ook bruikbaar als fabrieks- en als voeraardappel. De smaak munt niet uit. De knollen loopen in het voorjaar vroeg uit.

Vatbaar voor stippelstreep en aaltjes; iets vatbaar voor mozaïek en voor phytophthora in loof en knol. Weinig schurft.

De toekomst van dit ras is onzeker.

O — 151. **ROBIJN.** — F — Kr. Roode Star × Preferent. 1917 en 1926. **K:** G. Veenhuizen †. (Rl. 1940).

O — 344. **POPULAIR.** — Kr. Robijn × Monopool. 1923 en 1928. **K:** G. Veenhuizen †. (Rl. 1938).

O — 530. **SOUVENIR.** — Kr. Bravo × Energie. 1926 en 1931. **K:** G. Veenhuizen †. (Rl. 1938).

Pootgoed door of namens den kweeker voor proefnemingen afgegeven, zal nimmer door den N.A.K. voor de keuring aangenomen worden, tenzij de kweeker daarvoor uitdrukkelijk machtiging heeft verleend.

FABRIEKSAARDAPPELS. *)

De verbouw van de Thorbecke, waarop de veenkoloniale fabrieksaardappelteelt bijkans een halve eeuw gedreven heeft, is met ingang van 1 Januari 1942, wegens vatbaarheid voor wratziekte, voor het geheele land verboden. Thorbecke is thans naar groep O overgebracht en zal het volgende jaar worden afgevoerd. Hierbij zij met dankbaarheid in herinnering gebracht, dat dit uitnemende ras in 1896 werd gekweekt door onzen grootsten aardappelkweeker, Geert Veenhuizen.

Gelukkig beschikken we reeds over een aantal voor wratziekte onvatbare rassen, die ter vervanging van de Thorbecke in aanmerking komen In de eerste plaats kan genoemd worden Voran, een ras met middelmatig zetmeelgehalte, doch met zeer goeden zetmeelopbrengst. Ook Gloria, die bij een hooger zetmeelgehalte ongeveer dezelfde zetmeelopbrengst geeft, heeft de laatste jaren goed voldaan. Gloria is zeer laat rijp. Als middenvroege fabrieksaardappels komen Triumf en Ultimus voor verbouw in aanmerking. Ze zijn vooral geschikt voor natte gronden.

Als beproevenswaardige rassen kunnen nog worden genoemd Wilpo, Record, Noordeling, Matador en Hellena.

A — 807. **VORAN.** — FDZ — Kr. Kaiserkrone × Spätgold. .... en 1936. **K** en **H: C. Raddatz. Wisbuhr über Köslin, Pommern.**

Voor wratziekte onvatbare, iets laat rijpende, zeer productieve fabrieksaardappel. Niettegenstaande het wat lage en variabele zetmeelgehalte is de totale zetmeelopbrengst zeer goed. Geschikt voor voeraardappel; mogelijk ook voor consumptie.

Goed dekkend, Thorbecke-achtig loof. Veel knollen, groot van

---

* Vette druk in deze rubriek beteekent alleen, dat het ras als **fabrieksaardappel** onvoorwaardelijk voor verbouw of beproeving kan worden aanbevolen.

Alle fabrieksaardappels geven een hooge drogestofopbrengst, zoodat ze als **voeraardappel** beproeving verdienen. (Zie de tabel met drogestofopbrengsten blz. 211).

stuk, ovaal, iets onregelmatig, vrij vlakoogig, geelwit en dicht aan den stam geplaatst. Goed rooibaar.

Zeer weinig phytophthora in blad en knol, ook weinig kringerigheid; iets vatbaar voor schurft. Vatbaar voor bladrol en mozaïek; negal vatbaar voor aaltjes. Door selectie, ook in de Veenkoloniën, wel op peil te houden.

A — 69. **TRIUMF.** — ♀ — F — Kr. Eigenheimer × Cimbals Neue Imperator. 1917 en 1921. **K** en **H: H. B. Veerkamp, Nieuwe-Compagnie.**

Voor wratziekte onvatbare, goed opbrengende fabrieksaardappel, die ondanks wat laag zetmeelgehalte, vooral bruikbaar is op vochtige gronden; de zetmeelopbrengst blijft beneden die van Voran. Wordt vrij veel voor veevoer verbouwd. Kan in de Veenkoloniën en op zandgronden goed op peil worden gehouden.

Voor de binnenlandsche consumptie wegens de lichte vleeschkleur niet recht gewild. Smaak echter vrij goed tot goed.

Middelmatig hoog, voldoend stevig loof, dat vlug ontwikkelt en den bodem goed bedekt. Rijpt ongeveer een week na Eigenheimer.

Knollen gaaf en regelmatig van vorm, rond-ovaal, betrekkelijk weinig en ondiepe oogen met duidelijke oogwallen; duurzaam.

Weinig vatbaar voor stippelstreep en kringerigheid; tamelijk vatbaar voor bladrol, zwartbeenigheid, roodrot en aucubabont (dit laatste een weinig schadelijke eigenschap), ook voor aaltjes en vrij ondiepe schurft. Het ras vertoont steeds (onschadelijk) licht mozaïek. Minder vatbaar voor de gewone aardappelziekte (phytophthora) in loof en knollen dan de Eigenheimer.

B — 892. **GLORIA.** — ♀ — Kr. Alpha × Bato. 1928 en 1937. **K:** P. Sneeuw, Directeur der Rijkslandbouwwinterschool, Veendam. **Vm** en **H: Veenkoloniale Boerenbond, Veendam.**

Voor wratziekte onvatbare, laatrijpe, duurzame, lichtgeelvleezige aardappel met hoog zetmeelgehalte, die behalve voor de fabriek ook aandacht verdient voor voederbouw en voor consumptie. Knol- en zetmeelopbrengst zeer goed.

Ontwikkelt aanvankelijk wat traag, doch geeft later een mooi vol en dekkend gewas. Zeer weinig vatbaar voor phytophthora. Vat-

baar voor aaltjes, bladrol en stippelstreep, doch wel op peil te houden; weinig vatbaar voor mozaïek, schurft en kringerigheid.

Bijna uitsluitend groote, ronde, middendiepoogige knollen, gemakkelijk te rooien. Weinig of geen kriel. Doorwas komt voor.

B — 808. ULTIMUS. — ✝ — Kr. Roode Star × Pepo. 1925 en 1935. K: G. Veenhuizen †. Vk en H: Aardappelkweekbedrijf v.h. G. Veenhuizen, Sappemeer en de Veenkoloniale Boerenbond, Veendam.

Voor wratziekte onvatbare, tijdig rijpende fabrieksaardappel, die vooral voor verbouw op natte gronden in aanmerking komt. Ook geschikt voor voederbouw. Goede opbrengst, vrij goed zetmeelgehalte.

Vlug ontwikkelend, donkergroen, goed dekkend, grof, veelstengelig, rood aangeloopen loof. Aangeraden wordt niet te sterk met stikstof te bemesten.

De knollen zijn rood, wat onregelmatig, spits-ovaal en ovaalrond, zeer talrijk, matig groot van stuk en zitten verspreid in den grond; daardoor moeilijk rooibaar. Vleeschkleur geelwit; los in de kook; matige consumptiewaarde.

Vrij weinig phytophthora in het loof en in de knol. Weinig aaltjes en schurft. Vatbaar voor bladrol en mozaïek. Vrij goed op peil te houden.

B — 955. WILPO (middenlaat) . . . Zie Wintercons., blz. 195.

B — 487. RECORD. — ✝ — Kr. Trenctria × Energie. 1925 en 1932. K: R. J. de Vroome, Bovensmilde. Vm en H: J. P. Dijkhuis, Warfhuizen (Gr.).

Voor wratziekte onvatbare, productieve, na Eigenheimer rijpende geelvleezige, platronde, schubbige, duurzame, tamelijk smakelijke goed kokende, iets losse aardappel, met vlakke oogen en navel. Groote knollen, weinig kriel, goed rooibaar.

Heeft als fabrieksaardappel op zand- en veenkoloniale gronden goed voldaan. De opbrengst is goed, het zetmeelgehalte ongeveer als dat van Eigenheimer. Komt bovendien nog in aanmerking voor voer- en exportaardappel.

Forsch, stengelig, grootbladig loof. Weinig vatbaar voor phytophthora, mozaïek, aucubabont, schurft en kringerigheid. Tamelijk vatbaar voor bladrol.

Gebruik van groote poters en dichte stand is bij verbouw voor consumptie gewenscht, daar de weinig talrijke knollen licht te groot en soms hol en vezelig worden. Eveneens wordt afspruiten aangeraden.

A — 422. **NOORDELING** (mi.vr.-mi.laat) Zie Wintercons. blz. 194.

B — 809. **MATADOR.** — ♀ — Kr. Energie × Trenctria. 1926 en 1926. **K:** R. J. de Vroome, Bovensmilde. **Vm** en **H: J. P. Dijkhuis, Warfhuizen (Gr.).**

Voor wratziekte onvatbare, middenlaat rijpende, productieve fabrieks- en voeraardappel. Mogelijk geschikt voor export. De aanvankelijk gunstige indruk heeft geleden, doordat het ras erg vatbaar voor bladrol is.

Fcrsch, in het begin iets traag ontwikkelend loof, veel gelijkend op dat van Record. Niet talrijke, goed gevormde, groote, vlakoogige, ovale knollen, voldoende dicht bij den stam, weinig kriel. Vleeschkleur witgeel.

Vatbaar voor phytophthora in het loof, doch weinig in de knol; weinig kringerigheid, vrij weinig schurft. Vatbaar voor aaltjes.

N — 576. **HELLENA.** — Kr. Cimbals neue Export × Paulsens Ideal. In den handel sedert 1920, in Nederland 1930. **K:** Paulsen & Hölscher. Bürs-Arneburg bij Stendal (D.). **Vm** en **H: J. P. Dijkhuis, Warfhuizen (Gr.).**

Voor wratziekte onvatbare, laatrijpe, witgeelvleezige fabrieksaardappel met vrij veel, opgaand, goed dekkend, lichtgroen loof. Goede knolopbrengst en goed zetmeelgehalte.

Hoog aangezette, niet talrijke, groote, rond-ovale, middendiepoogige, wat onregelmatige, soms holle knollen. Goed rooibaar.

Weinig vatbaar voor phytophthora, wel voor kringerigheid, zwartbeenigheid en rhizoctonia. Tamelijk vatbaar voor bladrol en mozaïek.

Moeilijk te selecteeren door bladrolachtig looftype, maar in de Veenkoloniën door zorgvuldige selectie wel op peil te houden. Een nieuwe stam met mooier en donkerder groen loof is thans in vermeerdering.

A — 32. **EIGENHEIMER** (middenvroeg) Zie Wintercons. blz. 190.

O — 36. **THORBECKE.** — Kr. Richters Imperator × Wilhelm Korn. 1896 en 1901. **K:** G. Veenhuizen †. (Rl. 1940).

O — 954. **ROBUSTA.** — ♀ — Zelfbestuiving van Matador. 1932 en 1939. **K:** R. J. de Vroome, Bovensmilde. **Vm** en **H: J. P. Dijkhuis, Warfhuizen.** (Rl. 1940).

POOTAARDAPPELS

Vraagt onze prijscourant

van N.A.K. gekeurd

POOTGOED-KLASSEN A, B en C.

Speciale bewaarplaatsen.

Eigen Selectieteelt.

EXPORT-AARDAPPELS.

Naast de algemeen verbouwde exportrassen, die ook voor andere doeleinden geschikt zijn, worden nog een aantal rassen, die alleen voor export in aanmerking komen, gehandhaafd. Het is gewenscht laatstgenoemde rassen, zij het ook op beperkte schaal, in stand te houden.

A — 68. **BINTJE.** — FZ — Kr. Munsterschen × Franschen. 1905 en 1910. **K:** K. L. de Vries †.

Lichtgeelvleezige klei-aardappel, volgend na Eersteling, speciaal gewild voor export, ook van poters, o.a. naar Frankrijk, België en Italië. De binnenlandsche consumptie neemt toe. Bijzonder geschikt voor bereiding van patates-frites. Opbrengstvermogen best; niettegenstaande het matige zetmeelgehalte is de zetmeelopbrengst nog behoorlijk. Wordt ook in toenemende mate verbouwd op zand- en dalgrond en kan als vroegrijpe voeraardappel (om in te kuilen, met nateelt), worden beproefd.

Forsch en stevig loof. Groote, regelmatige, mooie, ovale knollen met weinig talrijke, ondiepe oogen; weinig kriel. De knollen zitten iets verspreid, beschadiging bij het rooien kan licht tot rotting aanleiding geven. Ze loopen bij bewaring minder uit dan Eigenheimers. De poters verdragen zorgvuldig snijden. Nat weer voor het opkomen wordt slecht verdragen.

Vatbaar voor wratziekte, voor phytophthora, ook in de knollen, voor schurft, ringvuur en voor alternaria in droge jaren. Zeer weinig kiemgerigheid. Vertoont meer dan vroeger bladrol en mozaïek; nogal vatbaar voor het Y-virus, reageert hierop met een hevig mozaïek en bronzige verkleuring, terwijl het lagere blad afsterft. Het blijkt noodig zorgvuldig op virusziekten, die later in het seizoen slecht te herkennen zijn, te selecteeren; het gewas kan daarbij zeer vroeg gerooid worden. Op „mannetjes" moet gelet worden.

† K. L. de Vries overleed 20 November 1929.

A — 31. **EERSTELING** (zeer vroeg) . . Zie Zeer vroege, blz. 185.

A — 32. **EIGENHEIMER** (middenvroeg) . Zie Wintercons., blz. 190.

A — 34. **INDUSTRIE**. — FZ — Kr. Richter's Zwickauer Frühkartoffel × Simson. 1892 en 1900. **K** en **H: Modrew, Gwizdziny, Neumark, Polen.**

Wordt hoofdzakelijk in het zuiden van het land verbouwd voor consumptie en tevens voor export naar België, die echter meer en meer vermindert. Komt ook hier en daar in de oostelijke zandstreken en in de Veenkoloniën voor, waar ze hoofdzakelijk voor veevoer of voor export dient. Hooge opbrengst; voor de fabriek is het zetmeelgehalte te laag.

Flinke, stevige, langdurige loofontwikkeling; middenlaat rijp. Knollen lichtgeelvleezig, rond tot rond-ovaal met middeldiepe oogen en ingezonken navel. De eenigszins verspreide knolzetting heeft tamelijk vroeg plaats; na droge perioden treedt licht doorwas op. Veldduende duurzaam, doch rotting in de kuil niet uitgesloten.

Vatbaar voor wratziekte, mozaïek, bladrol, stippelstreep en het Y-virus, waarop ze met een mozaiek-stippelstreep reageert, eveneens vatbaar voor aaltjes en voor m.o.m. oppervlakkige schurft; vrij weinig voor kringerigheid. Iets minder vatbaar voor phytophthora dan Eigenheimer; lijdt van nat weer in den herfst.

De lichte vorm van mozaïekziekte („licht type") schijnt de opbrengst niet belangrijk te benadeelen. Het lichte type is beter op peil te houden dan het donkere, dat zeer gemakkelijk door mozaïek en volgens sommigen ook meer door bladrol wordt aangetast.

A — 94. **ALPHA.** — ♱ — FD — Kr. Paul Kruger × Preferent 1919 en 1925. **K:** Dr. J. C. Dorst, consulent voor de plantenveredeling bij de F.M.v.L., Leeuwarden. **H: de Z. P. C., Leeuwarden.**

Voor wratziekte onvatbare, late, zeer productieve, gewilde exportaardappel; ook poters worden meer en meer naar verschillende landen uitgevoerd.

Forsch, stevig loof, dat zich langzaam ontwikkelt. Knollen lichtgeelvleezig, groot, regelmatig, ondiepoogig, ovaalrond; weinig po-

ters, gemakkelijk te rooien. Smaak matig, duurzaamheid zeer goed. Voor binnenlandsche consumptie vaak te groot. Soms hol. Groote poters gewenscht, liever niet snijden, ofschoon zorgvuldig en niet te laat snijden wordt verdragen. Zetmeelgehalte matig, zetmeelopbrengst goed. Kan ook beproefd worden voor fourage.

Vatbaar voor stippelstreep en voor het Y-virus, waarop ze met mozaïek-stippelstreep reageert. Zeer vatbaar voor kringerigheid en voor aaltjes, voor bladrol, licht- en grof mozaïek. Met behulp van zeer vroeg rooien wel op peil te houden in streken, waar deze virusziekten goed te bestrijden zijn. Soms aangetast door phytophthora in het blad, echter weinig in den knol; ook weinig en ondiepe schurft.

A — 462. **FURORE** (middenlaat) . . . . Zie Wintercons., blz. 195.

B — 148. **IDEAAL.** — FZ — Kr. Epicure × Franschen. 1909 en 1917. **K:** G. Veenhuizen †.

Iets voor Bintje rijpende, lichtgeelvleezige export-aardappel. Opbrengst wat lager. Ruimt tijdig genoeg het veld voor een tweede gewas (koolrapen). Behalve voor export ook geschikt voor zomervoeraardappel. Heeft het bezwaar dat de knollen vaak barsten, moet daarom voorzichtig gerooid en behandeld worden.

Aanvankelijk ontwikkelt het gewas iets langzaam, wordt later forsch, vrij stevig, grofstengelig en tamelijk goed dekkend. De knollen zijn weinig talrijk, forsch, vlakoogig, langwerpig, iets plat, met neiging tot verdikking aan het topeinde; op zandgrond niet vrij van rotting en vaak hol. Overigens een sterke, duurzame aardappel. Kook en smaak worden niet geroemd.

Knollen iets verspreid, flink aanaarden aan te bevelen. Eveneens dicht te planten en groote poters te gebruiken; hiervoor worden met succes de gebarsten knollen genomen. Poters verdragen het snijden niet best! Ze moeten langdurig voorgekiemd en voorzichtig behandeld worden. De kiemen breken gemakkelijk af.

Vatbaar voor wratziekte, schurft, aaltjes, rhizoctonia en zwartbeenigheid. Weinig vatbaar voor phytophthora, virusziekten en kringerigheid. Goed op peil te houden.

B — 955. **WILPO** (middenlaat) . . . . Zie Wintercons., blz. 195.

B — 550. **EVERGOOD. — K:** A. Findlay te Auchtermuchty (Schotland). In den handel sedert 1900. In Noord-Holland bekend als (wilde) „Duc".

Witvleezige, zeepige, middenvroege, productieve, zeer duurzame, naar verre landen verzendbare exportaardappel met vrij talrijke, iets verspreid zittende, goed gevormde, platovale, vlakoogige knollen. Rijpt omstreeks eind Augustus, doch kan bij voorkiemen reeds eenige weken eerder een goed beschot geven. Handhaaft zich in West-Friesland.

Loofontwikkeling aanvankelijk traag, later vlug, recht opgaand. Gevoelig voor koude en wind.

Vatbaar voor wratziekte, schurft en kringerigheid. Het loof is vatbaar voor phytophthora, bladrol en mozaïek. Moet voor pootgoed zeer vroeg gerooid worden.

A — 807. **VORAN** (laat) . . . . . Zie Fabrieks, blz. 198.

B — 487. **RECORD** (middenvroeg-middenl.). Zie Fabrieks, blz. 200.

B — 696. **RÜHMÖLLE** (zeer vroeg . . Zie Zeer vroege, blz. 186.

N — 1027. **KATAHDIN.** — Kr. USDA Zaailing 24642 × 40568. 1923 en 1939. **K:** het Dept. van Landbouw in de Staat Maine (Aroostook Farm, Presque Isle).

In Noord- en Zuid-Amerika snel veldwinnend ras, dat echter vatbaar is voor wratziekte.

In 1939 werd een aanzienlijke hoeveelheid pootgoed van dit ras ingevoerd met de bedoeling het voor export te vermeerderen. Hoewel het ras voor binnenlandsch gebruik geen perspectieven opent, heeft het een gunstigen indruk gewekt.

In het begin langzaam ontwikkelend, later grootbladig, stevig en glad loof. Rijpt middenlaat. Opvallend weinig talrijke, mooie, groote, vlakoogige, witvleezige knollen, zonder kriel; opbrengst lijkt goed. Sterk bestand tegen droogte.

Zeer vatbaar voor phytophthora in het loof, vermoedelijk ook in de knol. Vatbaar voor bladrol en voor schurft. Poters verdragen het snijden best, in Argentinië wordt het pootgoed steeds gesneden.

O — 590. **ALBERTA.** — ♀ — F — Kr. Eersteling × Geeltje. 1929 en 1933. **K** en **H:** de Proeftuincommissie te Berlikum (Fr.), p.a. **Ir. C. M. van der Slikke, Rijkstuinbouwconsulent, Leeuwarden.** (Rl. 1939).

O — 547. **VOLGELING** (vroeger als „Eersteling special" naar Frankrijk verzonden). — Niet te verwarren met Eersteling, waaruit ze door knopmutatie is ontstaan. Omstreeks 1925 voor 't eerst in 't groot verbouwd. (Rl. 1935).

O — 661. **DUNBAR YEOMAN.** — Kr. Duke of York × Herald. **K** en **H: C. T. Spence, Dunbar, Schotl.** In 1934 door den Keuringsdienst Friesland uit Schotland geïmporteerd. (Rl. 1938).

O — 618. **BELLE DE FONTENAY.** — F — (Synoniem „Hénaut"). Sedert + 1875 in Frankrijk verbouwd. In Nederland sinds 1930 (Rl. 1935).

O — 552. **KING EDWARD VII.** — FEZ — **K:** onbekend. Sedert 1902 in den handel. (Rl. 1935).

O — 494. **ERDGOLD.** — FDZ — Kr. Industrie × Jubel. 1921 en 1928. **K** en **H: Pommerische Saatzucht Gesellschaft, Stettin (Duitschland).** (Rl. 1937).

O — 554. **ROYAL KIDNEY.** — F — (Duitsch synoniem Königsniere, Fransche synoniem Royale Anglaise of Kidney à chair blanche). **K:** A. Findlay, Auchtermuchty. In den handel sedert 1899. (Rl. 1935).

O — 279. **UP TO DATE.** — FZ — Kr. Patersons Victoria × Blue Don. **K:** A. Findlay te Auchtermuchty. In den handel sedert 1894. (Rl. 1935).

O — 553. **MAJESTIC.** — FE — Kr. ? × British Queen. **K:** A. Findlay, Auchtermuchty. In den handel sinds 1911. (Rl. 1935).

O — 880. **GLADSTONE.** — E — **K** en **H: Mc Gill & Smith Ltd, Ayr, Schotland.** (Rl. 1940).

Aardappelrassen, waarvan de verbouw verboden is.

Bravo.	**Kampioen.**
De Wet.	**Odenwalder Blaue.**

(Vanaf 1 Jan. 1942 is de teelt van Thorbecke voor het geheele land verboden).

Veenkoloniale Boerenbond
Veendam
Telefoon 298

HET ADRES voor eerste kwaliteit

ZAAIGRANEN
en POOTAARDAPPELEN

Wij leveren U

Pootaardappelen,

afkomstig uit de beste stammen, door de N.A.K. gekeurd, de meest gangbare soorten voor binnen- en buitenland, alles onder garantie.

Bezoekt in het seizoen onze velden.

Beleefd aanbevelend,

SELECTIEBEDRIJF

BRANDEHOEVE

GEBR. BROOS
KRUISLAND. Telefoon 2.

A. VAN SCHOUWEN

Johanna-Hoeve
Zuid-Beyerland

Aardappel - Selectiebedrijf.

Zaaigranen

Bloembollen,

de nieuwste soorten en soorten van nieuwe kruisingen verkregen.

Levert U een zeer goede kwaliteit.

D. AFGEVOERDE AARDAPPELRASSEN.

		Opgenomen	Afgevoerd	Rubr.
99.	Veenhuizen's Element	1925	1926	N
101.	de Vroome's Trenctria	1925	1927	N
35.	Veenhuizen's Bravo	1924	1930	A
70.	Veenhuizen's Kampioen	1924	1930	B
98.	Veenhuizen's Energie	1925	1930	N
428.	Sneeuw's Alma	1929	1931	N
434.	de Vroome's Hollandia	1929	1931	N
474.	van der Horst's Standaard	1931	1934	N
97.	Veerkamp's Monocraat	1926	1935	N
341.	Veenhuizen's Jubileum	1929	1935	B
461.	Dorst's Friso	1930	1935	B
472.	Reiling's Oostermoersche	1930	1935	N
551.	Mair's Great Scot	1932	1936	N
578.	Clark's Epicure	1933	1936	N
479.	Veerkamp's Unicum	1931	1937	O
480.	Reiling's Concurrent	1931	1937	N
546.	Sneeuw's Atlas	1932	1937	N
165.	Modrow's Preuszen	1934	1937	O
562.	Rabbethge & Giesecke's Konsuragis	1934	1937	O
566.	Dorst's Curba	1932	1938	O
100.	von Kameke's Parnassia	1934	1938	O
230.	Institut de Beauvais	1934	1938	O
577.	Clark's Ninetyfold	1934	1938	O
645.	Prummel's Bonus	1935	1938	B
660.	Stikker's Gruno	1935	1938	B
322.	Veenhuizen's Albion	1928	1939	B
429.	Sneeuw's Bato	1929	1939	O
549.	Paulsen's Juli	1932	1939	N
586.	de Vroome's Nationaal	1935	1939	B
432.	Mackelvie's Arran Crest	1932	1940	O
473.	van der Horst's Westbrabander	1931	1941	O
529.	Muntinga 17	1932	1941	O
619.	Mackelvie's Arran Pilot	1934	1941	O
687.	Dorst's Iris	1936	1941	O
882.	Sutton's Arran Banner	1938	1941	O
881.	Mackelvie's Arran Cairn	1938	1941	O

Drogestofopbrengst der aardappelrassen.

De drogestofopbrengst bepaalt grootendeels de waarde, die de aardappel heeft voor veevoeder en voor de fabriek; ze is ook een der grondleggende factoren voor de eegstwaarde van consumptieaardappels.

Nevenstaande tabel kan in het bijzonder geraadpleegd worden in die gevallen, waarin men met de voederwaarde rekening wenscht te houden. Ze is opgemaakt voor zandgrond, dalgrond en voor klei en in iedere groep zijn de gemiddelde knolopbrengst, drogestofgehalte en drogestofopbrengst van Eigenheimers op 100 gesteld. Deze waarden zijn onderling niet gelijk; men kan rekenen, dat de Eigenheimers op zand- en dalgrond gemiddeld 30000 kg per ha opbrengen met 23 % drogestof, op kleigrond 35000 kg met 25 % drogestof. De drogestofopbrengst op zand beloopt dan ongeveer 7000 kg, die op klei 8750 kg.

De drogestof van de aardappel bestaat voor ongeveer 75 % uit zetmeel en d't is ook het voornaamste waardegevende bestanddeel bij de voeding. Naast zetmeel komen betrekkelijk kleine hoeveelheden eiwitachtige stoffen en ruwvezel voor; de voedingswaarde daarvan is onvoldoende bekend, doch vermoedelijk hoog. In het algemeen kan men aannemen, dat hoe hooger het zetmeelgehalte is, hoe kleiner de hoeveelheid eiwit, die met het zetmeel gepaard gaat. Evenwel zal het eiwitgehalte der drogestof aanzienlijk varieeren met het ras en de groeiomstandigheden. Over de regels, waaraan deze variatie gebonden is, is nog weinig bekend. Voorloopig doet men het beste, evenals bij bieten, knollen e.d., de voedingswaarde af te meten aan de hoeveelheid drogestof, die het gewas voortbrengt.

Aardappelrassen	ZANDGROND			DALGROND			KLEI		
	Knol-opbr.	Dr. st. geh.	Dr st. opbr.	Knol-opbr.	Dr. st. geh.	Dr. st. opbr.	Knol-opbr.	Dr st. geh.	Dr. st opbr.
Eigenheimer (st) . . .	100	100	100	100	100	100	100	100	100
Zeer vroege aardappels.									
Eersteling	80	84	67	80	82	66	80	84	67
Frühmölle	85	84	71	92	84	77	82	84	69
Vroege en middenvroege									
Bintje	100	84	84	103	86	89	104	83	86
Present	78	102	80	78	102	80	78	104	81
Ideaal	—	—	—	91	87	79	90	87	78
Deva	99	96	95	98	96	94	—	—	—
Winterconsumptie.									
Roode Star	90	109	98	87	108	94	92	109	100
Zeeuwsche Blauwe . .	—	—	—	—	—	—	84	97	81
Bevelander	91	97	88	93	97	90	94	99	93
Furore	96	97	93	97	100	97	99	99	98
Noordeling	84	109	92	87	110	96	79	111	88
Koopman's Blauwe . .	85	99	84	—	—	—	90	99	89
Komeet	80	93	74	80	93	74	88	92	81
Iduna	107	98	105	105	99	104	106	100	106
Fabrieksaardappels.									
Voran	112	99	111	118	98	116	118	96	113
Triumf	100	97	97	102	96	98	97	97	94
Gloria	107	105	112	112	105	118	—	—	—
Ultimus	101	99	100	104	98	102	101	99	100
Record	100	98	98	106	100	106	98	103	101
Matador	102	102	104	104	102	106	105	100	105
Wilpo	103	102	105	102	100	102	105	102	107
Hellena	—	—	—	104	100	104	—	—	—
Exportaardappels.									
Industrie	106	93	99	101	92	93	109	92	100
Alpha	102	94	96	111	97	108	118	95	112
Evergood	—	—	—	—	—	—	100	84	84
Katahdin	—	—	—	—	—	—	93	84	78

AARDAPPEL SELECTIEBEDRIJF

JAC. VAN 'T WESTEINDE

HOFSTEDE „SCHELPKREEK"
NIEUWDORP (bij Goes)

Kweeker van de Westeinder Blauwe.
„ „ „ Westeinder Bonte.

Export van Pootaardappelen.

Wij leveren door de
N.A.K. goedgekeurde

GRONINGER
KLEIPOOT-
AARDAPPELEN

Aardappelselectiebedrijf
„HET NOORDEN"
ieterburen (Gr.) Tel. 17

Gezond
Zaaizaad en Pootgoed
van de
Groninger Zeeklei

Overal met groot succes verbouwd

Plombe en certificaat N.A.K.

P.Z.V.B., Landbouwhuis
Groningen - Telef. 5701

Vergelijkend overzicht der raseigenschappen van aardappels (in de groepen alphabetisch gerangschikt).

Regel 1	: K = klei; Z = zand; D = dalgrond (veenkoloniaal); T = voornamelijk tuinbouw; Hoofdletter = veel verbouwd; letters in volgorde van belangrijkheid.
„ 2, 3, 15, 16, 19 en 37:	10 = uitmuntend; 1 = zeer slecht.
„ 4	: 10 = zeer vroeg; 1 = zeer laat.
„ 5 en 7	: 10 = zeer groot; 1 = zeer klein.
„ 6	: 10 = zeer dicht om den stam; 1 = zeer verspreid.
„ 8	: 10 = bijna alleen groote knollen, zeer weinig poters en kriel in het veldgewas.
„ 9	: 10 = bolrond; 5 à 6 = ovaal; 1 = lang.
„ 10	: w = wit; g = geel; b = blauw; r = rood; p = paars; l = licht; s = schubbig.
„ 11	: 10 = zeer geel; 1 = wit (de practische grens tusschen geel en wit ligt bij 5).
„ 12	: 10 = zeer vlak; 1 = zeer diep.
„ 13 en 14	: 10 = zeer hoog; 1 = zeer laag.
„ 18	: letters in volgorde van belangrijkheid; C = consumptie; F = fabriek; E = export; V = voederbouw.
„ 20—35	: 10 = zeer resistent; 1 = zeer vatbaar.
„ 36	: 10 = door selectie zeer gemakkelijk op peil te houden; 1 = moeilijk op peil te houden.

In regel 20, 21 en 22 (bladrol, licht mozaïek en grof mozaïek) is door **een** * achter het cijfer aangegeven, dat de ziekte schadelijk is; door **twee** ** achter het cijfer, dat de ziekte de plant zeer sterk beschadigt. a beteekent: ziekteverwekker steeds aanwezig, maar voor het ras zelf niet of weinig schadelijk (**wel echter in schadelijken vorm besmettelijk voor andere rassen**).

In regel 34 (schurftaantasting) beteekent het sterretje dat de schurft neiging heeft om diep in te vreten.

Bij het raadplegen van de rassenlijst omtrent resistentie tegen kringerigheid diene men tevens de cijfers voor inwendige knolziekten na te gaan.

Eerstel.	Frühmölle	Geelblom	Magneto	Deva	Duivelandse	Present
Kzd	kdz	k	k	zdk	k	kdz
6	6	7	7	7	7	7
4	5	—	6	7	—	6
5	5	—	—	—	—	7
10	9	8⁵	9⁵	8	7	8
7	7	7	7	8	7	6
7	7	7	7	7	6	4
7	7	7	6	6	7	7
7	7	7	6	6	7	7
4	4	6	4	8	7	8
g	lg	g	g	gs	g	gs
7	5	7	7	7	7	6
9	8	8	9	8	7	5
7	7	7	7	8	8	7
3	4	4	4	7	6	8
5	6	6	7	8	7	7
6	5	6	6	8	7	8
EC	ec	c	ec	c	c	c
9	7	7	7	5	6	6
7*	7	8	7	6	7	8
8	7	8	7	7	6	5
6*	6	8	7	6	6	8
7	7	—	—	—	—	4
2	6	6	—	—	—	7
7	7	—	—	—	—	7
3	6	—	—	—	—	4
3	5	6	3	5	5	3
3	6	7	6	7	5	5
2	4	3	4	4	4	4
4	10	10	10	10	10	6
5	6	6	6	6	5	8
7	7	8	7	7	8	7
8	8	8	8	8	8	7
4*	5	5	4	6	4	5**
6	6	5	7	6	6	8
7	7	8	7	6	6	8

ZEER VROEGE, VROEGE-, MIDDELVROEGE EN WINTER-CONSUMPTIE-AARDAPPELEN

Voor beteekenis der letters en cijfers zie blz. 213

1. Verbreiding
2. Loofontwikkeling
3. Sterkte van het pootgoed
37 Snijden van het pootgoed
4. Vroegrijpheid

5. Aantal knollen per plant
6. Opeen zitten der knollen
7. Grootte der knollen
8. Verhouding groote tot kleine
9. Rondheid van den knol
10. Kleur knol uitwendig
11. Geelheid van het vleesch
12. Vlakheid van oogen en navel
13. Opbrengst
14. Zetmeelgehalte

15. Duurzaamheid
16. Keukenwaarde
18. Bestemming
19. Geschiktheid voor export

Resistentie tegen:

20. Bladrol
21. Licht mozaïek
22. Grof mozaïek
23. Aucubabont
24. Stippelstreep
25. Zwartbeenigheid
26. Rhizoctonia
27. Phytophthora in 't blad
28. Phytophthora in de knol
29. Aaltjes
30. Wratziekte
31. Kringerigheid
32. Blauw worden
33. Holle knollen
34. Schurft
35. Inwendige knolziekten
36. Selecteerbaarheid

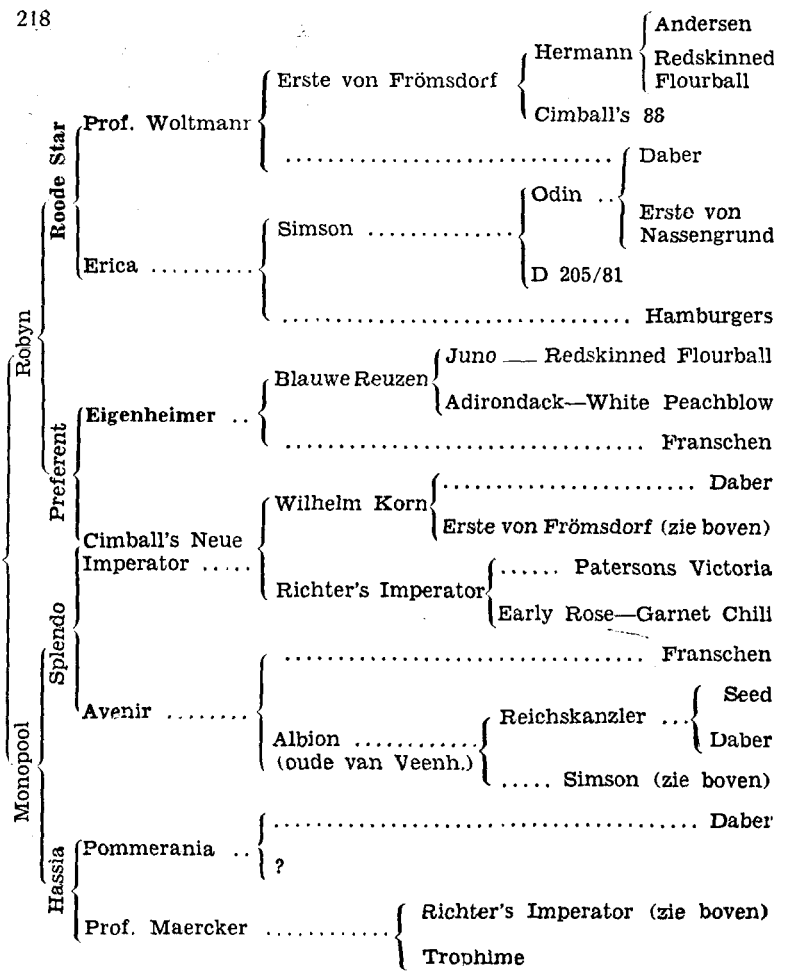
	Bevelander	Eigenh.	Furore	Iduna	Komeet	Koopman's Blauwe	Noordeling	Roode Star	Wilpo	Zeeuwsche blauwe
1.	Kz	KZD	K	zd	k	k	ZDk	ZK	kdz	K
2.	8	8	8	9	8	8	7	8	9	7
3.	6	7	6	6	7	7	8	8	8	8
37.	8	8	6	—	—	—	7	8	8	7
4.	6	7	5	5	6	7	6	4	5	6
5.	8	8	7	8	7	7	7	8	6	8
6.	9	7	7	7	7	6	7	7	7	6
7.	7	7	8	6	7	7	6	6	8	5
8.	4	6	8	5	6	7	6	5	7	4
9.	6	5	6	5	8	7	7	7	7	8
10.	g	g	lr	rs	gs	lb	gs	r	g	b
11.	6	7	7	6	10	7	6	8	6	6
12.	4	6	8	8	6	7	8	7	6	4
13.	7	8	8	8	7	7	7	7	8	7
14.	7	8	7	7	6	7	10	9	8	7
15.	9	7	6	7	7	8	9	8	8	8
16.	8	9	8	7	8	8	8	9	7	9
18.	Ce	Cfev	CE	cvf	c	c	Cfv	C	cfve	C
19.	5	6	8	5	5	6	5	5	7	4
20.	7	7	5	4	6	6	6	5*	6	7
21.	8	3*	5	7	5	5	9	4	8	a
22.	8	3*	7	7	6	5	7	5*	7	6*
23.	8	8	7	7	8	7	8	6	7	9
24.	7	9	8	4	8	4	3	9	5	a
25.	7	7	6	—	—	—	7	6	—	8
26.	6	6	6	—	—	—	6	4	—	5
27.	8	4	7	6	5	5	9	8	7	3
28.	9	4	4	6	5	7	9	6	7	4
29.	4	3	5	3	3	3	8	9	6	5
30.	10	4	10	10	10	10	10	8	10	2
31.	6	3	5	7	6	5	9	5	7	7
32.	7	6	8	7	7	8	4	5	7	7
33.	8	8	7	7	6	7	9	8	8	9
34.	6	3**	5	6	5	5	5*	5	6	4*
35.	6	8	3	6	6	5	9	3	7	7
36.	8	5	5	4	6	5	7	5	7	7

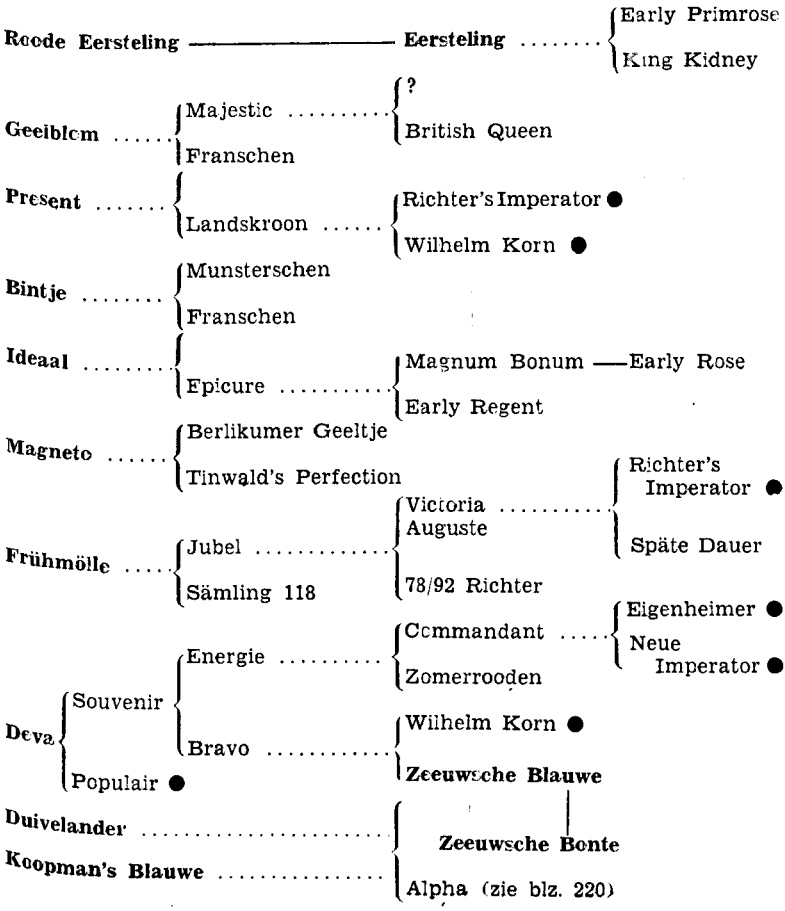
EXPORT- en FABRIEKS-AARDAPPELEN.

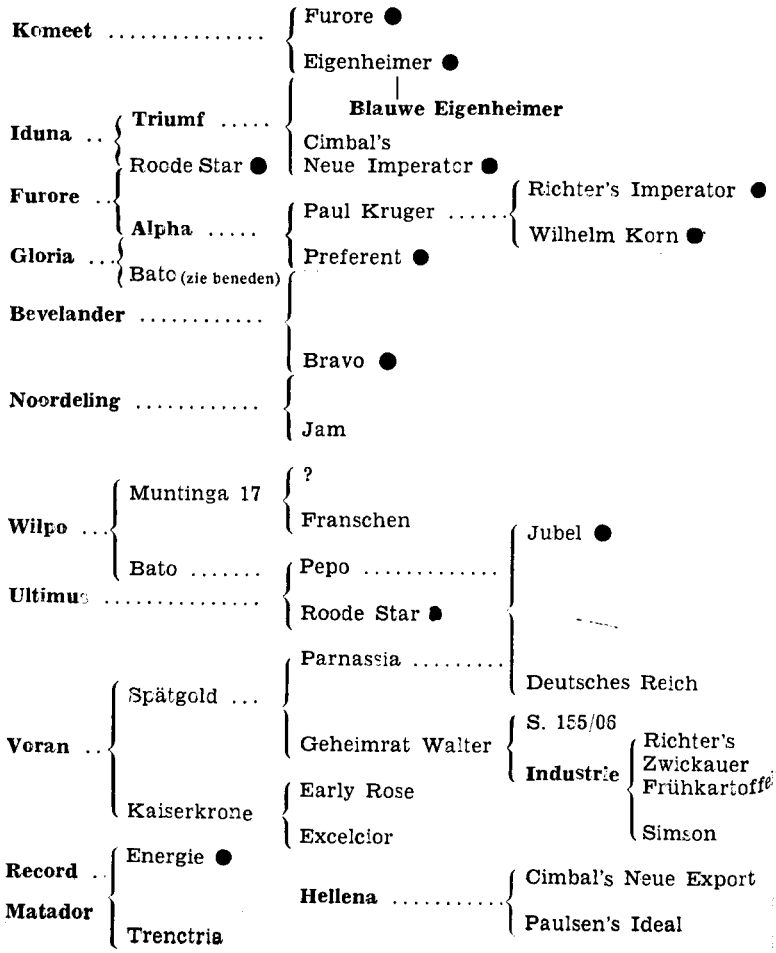
Alpha	Bintje	Evergood	Ideaal	Industrie	Katahdin		
kz	Kzd	t	kd	KZd	k	1.	Verbreiding
9	8	7	7	9	7	2.	Loofontwikkeling
7	6	9	5	8	—	3.	Sterkte van het pootgoed
6	6	—	5	8	9	37.	Snijden van het pootgoed
4	8	7	8	5	7	4.	Vroegrijpheid
6	6	7	5	7	3	5.	Aantal knollen per plant
8	6	6	6	6	7	6.	Opeen zitten der knollen
9	8	7	8	7	10	7.	Grootte der knollen
9	8	7	8	6	10	8.	Verhouding groote tot kleine
7	4	6	4	7	8	9.	Rondheid van den knol
lg	lg	gw	g	lg	gw	10.	Kleur knol uitwendig
6	6	3	7	6	2	11.	Geelheid van het vleesch
8	9	8	8	6	9	12.	Vlakheid van oogen en navel
9	8	8	7	9	7	13.	Opbrengst
6	4	3	4	6	3	14.	Zetmeelgehalte
8	6	9	7	8	7	15.	Duurzaamheid
6	7	3	5	6	3	16.	Keukenwaarde
Ecv	Ecv	e	e	EC	e	18.	Bestemming
9	9	9	8	7	8	19.	Geschiktheid voor export
4*	7*	5	7	5**	5	20.	Bladrol
6	7	6	7	4	7	21.	Licht mozaïek
5*	7	6	8	6**	8	22.	Grof mozaïek
4	9	8	8	8	8	23.	Aucubabont
6	6	8	6	5	8	24.	Stippelstreep
5	5	8	4	6	—	25.	Zwartbeenigheid
6	5	8	5	5	—	26.	Rhizoctonia
7	3	5	6	6	4	27.	Phytophthora in 't blad
8	5	8	7	7	6	28.	Phytophthora in de knol
3	4	4	3	3	2	29.	Aaltjes
10	2	4	5	4	4	30.	Wratziekte
3	9	5	8	7	4	31.	Kringerigheid
8	7	8	7	8	8	32.	Blauw worden
6	8	8	6	8	8	33.	Holle knollen
7	4*	5*	3**	4	5	34.	Schurft
8	9	7	8	7	6	35.	Inwendige knolziekten
5	7	6	7	5	7	36.	Selecteerbaarheid

Resistentie tegen

	Gloria	Hellena	Matador	Record	Thorbecke	Triumf	Ultimus	Voran
1.	D	dz	d	dzk	dz	DZk	Dz	Dz
2.	9	8	8	9	8	8	9	8
3.	8	7	8	8	8	8	8	7
37.	7	—	—	7	6	8	—	7
4.	3	3	5	6	5	7	6	4
5.	5	6	6	6	7	7	9	8
6.	8	7	7	8	8	7	5	7
7.	9	8	8	9	8	7	6	8
8.	8	7	8	8	7	7	6	7
9.	8	5	5	7	4	6	4	5
10.	gs	gw	gw	gs	w	lgs	r	gw
11.	6	4	5	7	2	6	5	5
12.	6	6	7	8	6	7	6	6
13.	9	8	8	8	8	8	8	10
14.	8	8	8	7	8	6	7	7
15.	8	7	9	8	7	7	7	8
16.	6	3	5	6	3	6	5	5
18.	Fvc	f	fve	vfce	f	FVe	Fv	Fv
19.	7	6	7	7	6	7	6	7
20.	6	5	4	5*	5*	6	6	5
21.	7	6	8	8	6	a	6	6
22.	7	7	7	6	6*	8	7	7
23.	7	6	8	6	5	4	7	7
24.	6	6	6	7	a	7	8	6
25.	7	5	7	8	6	6	6	7
26.	6	5	6	6	5	5	6	6
27.	9	8	6	7	6	6	6	8
28.	8	8	8	8	6	7	7	9
29.	3	5	3	4	3	3	7	3
30.	10	10	10	10	4	10	10	10
31.	7	5	7	7	5	7	7	8
32.	7	6	7	6	6	6	6	6
33.	8	4	7	6	8	8	8	8
34.	6	6	5	5	5	5	6	6
35.	7	7	8	8	8	7	6	8
36.	6	5	4	6	6	8	6	6

Populair
Robyn
Monopool
Roode Star
Preferent
Splendo
Hassia
Prof. Woltmann
Erste von Frömsdorf
Hermann
Andersen
Redskinned Flourball
Cimball's 88
Daber
Erica
Simson
Odin
Erste von Nassengrund
D 205/81
Hamburgers
Eigenheimer
Blauwe Reuzen
Juno — Redskinned Flourball
Adirondack—White Peachblow
Franschen
Cimball's Neue Imperator
Wilhelm Korn
Erste von Frömsdorf (zie boven)
Richter's Imperator
Patersons Victoria
Early Rose—Garnet Chili
Avenir
Albion (oude van Veenh.)
Reichskanzler
Seed
Simson (zie boven)
Pommerania
?
Prof. Maercker
Richter's Imperator (zie boven)
Trophime

Roode Eersteling
Eersteling
Early Primrose
King Kidney
Geelblom
Majestic
Franschen
?
British Queen
Present
Landskroon
Richter's Imperator ●
Wilhelm Korn ●
Bintje
Munsterschen
Franschen
Ideaal
Epicure
Magnum Bonum
Early Rose
Early Regent
Magneto
Berlikumer Geeltje
Tinwald's Perfection
Frühmölle
Jubel
Sämling 118
Victoria Auguste
78/92 Richter
Richter's Imperator ●
Späte Dauer
Deva
Souvenir
Populair ●
Energie
Bravo
Commandant
Zomerrooden
Eigenheimer ●
Neue Imperator ●
Wilhelm Korn ●
Zeeuwsche Blauwe
Duivelander
Koopman's Blauwe
Zeeuwsche Bonte
Alpha (zie blz. 220)

Komeet
Furore ●
Eigenheimer ●
Blauwe Eigenheimer
Iduna
Triumf
Cimbal's
Roode Star ●
Neue Imperator ●
Furore
Richter's Imperator ●
Alpha
Paul Kruger
Wilhelm Korn ●
Gloria
Preferent ●
Bato (zie beneden)
Bevelander
Bravo ●
Noordeling
Jam
Wilpo
Muntinga 17
?
Franschen
Jubel ●
Bato
Pepo
Ultimus
Roode Star ●
Parnassia
Deutsches Reich
Voran
Spätgold
S. 155/06
Geheimrat Walter
Industrie
Richter's
Zwickauer
Frühkartoffel
Early Rose
Kaiserkrone
Excelcior
Simson
Record
Energie ●
Matador
Hellena
Cimbal's Neue Export
Trenctria
Paulsen's Ideal

SUIKERBIETEN.

Door het Instituut voor Suikerbietenteelt te Bergen op Zoom worden de voornaamste rassen thans als volgt gekarakteriseerd. De fabrieksbesturen beschikken overigens steeds over de nieuwste gegevens, verstrekt door genoemd Instituut. Het koopen van andere zaadmerken dan door de fabrieken worden verstrekt kan daarom in het algemeen niet worden aanbevolen.

Het aantal schieters was door den laten uitzaai zoo gering, dat omtrent de verschillen tusschen de rassen te dien opzichte geen conclusies kunnen worden getrokken.

A — 510. **KUHN P SUIKERBIET. — E — K en H: N.V. Kon. Beetwortelzaadcultuur Kuhn & Co, Naarden.** 1888 en 1890.

Hooge suikeropbrengst en hoog gehalte. Zeer matig loof. Rooit middelmatig zwaar.

A — 511. **HILLESHÖG SUIKERBIET. — K:** Svenska Sockerfabriks Aktiebolaget, Hilleshög. 1913 en 1916. **Vm en H: N.V. Hollandsch-Zweedsche Zaad Mij, Amsterdam.**

Hooge suikeropbrengst en hoog gehalte. Matig loof. Gemakkelijk te rooien.

A — 512. **KLEIN WANZLEBEN E SUIKERBIET.** — DE — **K:** Rabbethge & Giesecke A.G., Kl. Wanzleben. **Vk:** Zuckerfabrik Klein Wanzleben, Rabbethge & Giesecke A.G., Kl. Wanzleben. 1859 en 1865. **H: Fa F. Goyarts & Zonen, Roosendaal.**

Hooge suikeropbrengst bij een lager gehalte dan de vorige rassen. Vormt zeer veel loof. Laat rijp. Rooit moeilijk.

B — 1041. **MARIBO N SUIKERBIET. — K:** Aktieselskabet De Danske Sukkerfabrikker, Köbenhavn. **H: N.V. Landbouwbureau M. Wiersum, Groningen.**

Tamelijk hooge suikeropbrengst bij een vrij hoog gehalte. Vormt veel loof en rooit middelmatig zwaar.

Sc

Wie oordeelt na vergelijking erkent,

dat in het bietenjaar **1940** weer zeer duidelijk bleek, dat de **eenige** inderdaad Nederlandsche suikerbiet

KUHN P

gekweekt en vermeerderd onder **onze** omstandigheden, de **beste** kans geeft op het **beste** resultaat.

Inderdaad deze biet

is **DE** suikerbiet voor den Nederlandschen bodem!

Voor regelmatige gratis toezending van ons tijdschrift **Van Zaad tot Suiker** wende men zich tot de Kon. Beetwortelzaad-Cultuur Kuhn & Co. N.V., Afd. Publiciteit, Bloemendaal.

B — 702. **STER SUIKERBIET. — K:** Zweedsche Zaaizaadver., Svalöf. 1928 en 1937. **Vm** en **H: N.V. Hollandsch-Zweedsche Zaad Mij., Amsterdam.**

Tamelijk hooge suikeropbrengst bij een vrij hoog gehalte. Vrij matig loof. Rooit gemakkelijk.

B — 884. **DIPPE W I SUIKERBIET.** — D — **K:** Gebr. Dippe, Quedlinburg. **H: Fa F. Schul, Roosendaal.**

Nauwelijks voldoende suikeropbrengst bij een tamelijk goed suikergehalte. Vormt veel loof.

B — 513. **KLEIN WANZLEBEN Z SUIKERBIET.** — DE — **K:** Rabbethge & Giesecke A.G., Klein Wanzleben. **Vk:** Zuckerfabrik Klein Wanzleben, Rabbethge & Giesecke A.G., Klein Wanzleben. 1859 en 1865. **H: Fa F. Goyarts & Zonen, Roosendaal.**

Nauwelijks voldoende suikeropbrengst bij een zeer hoog suikergehalte. Vormt zeer veel loof.

N — 703. **PEDIGREE SUIKERBIET. — K** en **H: Fa D. J. van der Have, Kapelle-Biezelinge (Z.).**

Zeer hooge suikeropbrengst bij een hoog gehalte. Vormt vrij matig loof.

DIPPE E SUIKERBIETENZAAD

vereenigt in zich de eigenschappen, welke aan de hoogste eischen van landbouwers en fabrikanten beantwoorden.

DIPPE's VROEGE WITTE HAVER

wordt zeer speciaal op de middelzware en lichtere gronden met volledig succes verbouwd.

Teelt- en Verkoopkantoor voor Nederland:

Firma FRANÇOIS SCHUL

ROOSENDAAL (N. Br.) TELEF. 2924.

'n Ster van de eerste grootte

Inderdaad! Zóó opvallend van grootte en gehalte is geen andere biet.

Wie dus prijs stelt op groot gewicht en goed gehalte, bestelt bij de suikerfabriek het vermaarde

SVALÖF STER ZAAD

(UITSLUITEND IN NEDERLAND GETEELD)

Alleen-verkoop:
N.V. HOLLANDSCH ZWEEDSCHE ZAAD MAATSCHAPPIJ KONINGSLAAN 26 AMSTERDAM Z.

VOEDERBIETEN.

In 1938 werden in ons land ruim 48.000 ha met voederbieten beteeld tegen 43.500 met suikerbieten. Over de jaren 1928-1937 was deze verhouding juist andersom, nl. 44.500 ha voederbieten tegen 47.100 ha suikerbieten. Uit deze enkele getallen moge wel blijken, dat de voederbieten van even groote beteekenis zijn als de suikerbieten. De oppervlakte voederbieten was in 1938 als volgt over de verschillende landbouwgebieden verdeeld:

Zeeklei met akkerbouw en gemengd bedrijf	13456 ha
Rivierklei met gemengd bedrijf	7338 ha
Weidestreken	3887 ha
Zandgronden	22001 ha
Veenkoloniën	727 ha
Tuinbouwgebieden	723 ha
Totaal	48132 ha

We zien dus, dat ongeveer de helft der voederbieten voorkomt op zandgrond. De provincies N. Brabant, Gelderland en Limburg nemen een eerste plaats in. Ook in Zeeland en Zuid-Holland worden vrij veel voederbieten aangetroffen.

Wat betreft hun drogestofgehalte, vormen de voederbietenrassen een dcorloopende reeks. Ze zijn in vier gehaltegroepen ingedeeld, t.w. groep 18, 16, 14 en 12. In gunstige jaren worden deze gehaltes bereikt, doch niet steeds is dit het geval, zooals uit onderstaand staatje moge blijken:

GEMIDDELD DROGESTOFGEHALTE DER GROEPEN.

Gehaltegroep		18	16	14	12
Gemidd. gehalte	1936/40	18,7 %	13,9 %	12,2 %	10,7 %
„ „	1940	20,4 %	16,1 %	13,7 %	12,8 %
„ „	1939	18,- %	12,8 %	10,9 %	9,1 %
„ „	1938	18,3 %	13,1 %	11,4 %	10,1 %
„ „	1937	18,9 %	14,1 %	13,- %	11,1 %
„ „	1936	17,8 %	13,4 %	11,8 %	10,5 %

Gemiddeld over de jaren 1936/40 werden de theoretische drogestofgehaltes, met uitzondering van groep 18, dus niet bereikt. Beziet men de gehaltes in de afzonderlijke jaren, dan valt op, dat 1939 een jaar was met lage en 1940 een met hooge gehaltes. In het laatste jaar werden de theoretische gehaltes bereikt en bij groep 18 zelfs belangrijk overschreden.

Bij het berekenen der voederrantsoenen heeft men dus in de eerste plaats rekening te houden met het jaar, doch ook in een bepaald jaar kan het gehalte van één ras sterk varieeren. De volgende tabel geeft hiervan voor het ras Groeningia (groep 16) een overzicht.

OVERZICHT VAN HET VARIEEREN IN DROGESTOFGEHALTE VAN GROENINGIA.

Gehalte	Aantal monsters				
	1940	1939	1938	1937	1936
9—10 %	—	2	—	—	—
10—11 %	—	2	—	—	—
11—12 %	—	14	—	—	1
12—13 %	—	13	2	3	2
13—14 %	3	19	2	9	5
14—15 %	8	10	8	6	6
15—16 %	25	1	5	4	7
16—17 %	31	—	3	—	—
17—18 %	39	—	1	—	—
18—19 %	15	—	—	—	—
19—20 %	8	—	—	—	—
20—21 %	1	—	—	—	—
21—22 %	1	—	—	—	—
Totaal aantal monsters	131	61	21	22	21
Gem. gehalte	16.7 %	12.7 %	14.8 %	14.- %	14.- %

Uit de laatste regel blijkt dat het gemiddeld drogestofgehalte van Groeningia over de jaren 1940, '39, '38, '37 en '36 respectievelijk was: 16.7 %, 12.7 %, 14.8 %, 14.- %, 14.- %.

In de tweede regel van onderen is het aantal onderzochte monsters aangegeven en daarboven het aantal monsters, dat een bepaald drogestofgehalte had. Nemen we 1940 als voorbeeld: in totaal werden in dit jaar 131 monsters Groeningia onderzocht, hiervan waren er 3 met een gehalte liggende tusschen 13—14 %, 8 monsters lagen tusschen 14—15%, 25 tusschen 15—16%, enz., zelfs was er één monster bij met een gehalte hooger dan 21 %. Het overgroote deel lag tusschen 15 en 19 % drogestof, het totale gebied varieerde in 1940 van 13 tot 22 %. In 1939 daarentegen lagen alle gehaltes tusschen 9 en 16 %. Nemen we 1939 en 1940 samen, dan kan worden geconstateerd, dat het gehalte van Groeningia uiteenliep van 9—22 % en dergelijke spreidingen worden zeer zeker ook bij andere rassen gevonden.

Ik ben op de variatie der drogestofgehaltes iets uitvoeriger ingegaan, omdat de laatste jaren de voederrantsoenen steeds meer op de drogestofgehaltegroepen worden gebaseerd. Op zichzelf is dit een verheugend verschijnsel, doch voor een rationeele voeding zal het noodig zijn het drogestofgehalte van een bepaalde partij bieten te kennen en in dit verband wijs ik op de mogelijkheid om tegen geringe kosten monsters op drogestofgehalte enz. te laten onderzoeken aan het Centraal Instituut voor Landbouwkundig Onderzoek te Wageningen.

Keeren we tot de vergelijking der verschillende groepen terug. Reeds werd opgemerkt, dat de bietenrassen wat hun drogestofgehalte betreft, een doorloopende reeks vormen.

Hoe hooger het drogestofgehalte, hoe kleiner de wortelopbrengst; de totale drogestofopbrengsten van verschillende vormen ontloopen elkaar minder dan men wellicht zou verwachten. Onderstaand tabelletje, waarin de drogestofopbrengst van groep 16 steeds op 100 is gesteld en opgemaakt uit de gemiddelden van die proefvelden, waarop rassen van verschillend drogestofgehalte met elkaar werden vergeleken, toont echter aan dat in de laatste 5 jaren groep 16 gemiddeld het meest productief was. Hierop volgen de groepen 18 en 14, daarna komt de suikerbiet Kuhn P en ten slotte groep 12.

OVERZICHT VAN DE RELATIEVE DROGESTOFOPBRENGST (groep 16 = 100).

	1936	1937	1938	1939	1940	1936/40
Suikerbiet	98	95	88	98	94	95
Groep 18	104	95	95	101	95	98
„ 16	100	100	100	100	100	100
„ 14	93	93	98	93	104	96
„ 12	88	88	92	90	98	91

De groepsindeeling is gemaakt, omdat niet per se de biet met de grootste drogestofopbrengst het verkieslijkst is, maar omdat het, al naar omstandigheden, aanbeveling verdient bieten met hoogere of met lagere drogestofgehaltes te verbouwen. In iedere groep worden de eigenschappen der rassen vergelijkenderwijze beschreven. Vindt men dus, bv. voor een ras uit groep 12, vermeld dat het een hoog gehalte en veel loof heeft, dan beteekent dit niet dat het gehalte of de loofopbrengst in absoluten zin hoog zijn, maar dat deze waarden hoog zijn in verhouding tot de andere rassen uit dezelfde groep.

Overigens vindt men bij elke groep een tabel, waarin de belangrijkste eigenschappen vergelijkenderwijze in cijfers zijn uitgedrukt. In deze tabellen is het drogestofgehalte en de drogestofopbrengst voor de laatste 5 jaren vermeld; deze relatieve cijfers zijn uitgedrukt in het groepsgemiddelde der betreffende rassen. Voor het drogestofgehalte is tevens aangegeven het werkelijk gehalte in %. Cijfers, die op een te klein aantal waarnemingen betrekking hebben, zijn tusschen haakjes geplaatst.

De in de rassenlijst opgenomen voederbieten dingen mee in de jaarlijksche selectiewedstrijden.

Aan de niet onder N.A.K.-toezicht staande kweekers is de eisch gesteld, dat zij hun zaad laten plombeeren door het Rijksproefstation voor Zaadcontrôle. Dit wordt aangeduid door het teeken □. Bij deze plombeering worden monsters genomen voor contrôlecultuur en ook voor de in 1941 aan te leggen wedstrijdproefvelden.

GEHALTE-GROEP 18.

De tot deze groep behoorende rassen zijn van het zg. **Rijkmaker-type.** Ze staan tusschen suikerbieten en groenkragen in, zijn diep geworteld, lastig rooibaar, hebben flink ontwikkeld lang groenblijvend loof. De opbrengst der bieten is middelmatig, doch door het hooge drogestofgehalte (gemiddeld 18 à 20 %) is de drogestofopbrengst goed. De bewaarbaarheid is goed tot zeer goed.

A — 621. **FRISO VOEDERBIET.** — ⬚ — Sel. uit handelszaad. **K** en **H: N.V. Zwaan en de Wiljes, Scheemda.**

Suikerbietachtige groenkraag met zeer hoog drogestofgehalte en goede drogestofopbrengst.

Vrij veel, egaal, lang groen blijvend loof; vrij weinig schieters.

Matig rooibaar, met nog al aanklevende grond. Wit, vast vleesch. Zeer goed bewaarbaar.

N — 623. **RYMAX VOEDERBIET.** — ⬚ — Sel. uit handelszaad. **K** en **H: N.V. Zwaan en van der Molen, Voorburg.**

Vergeleken met Friso, iets langer, wat regelmatiger, naar het Jaapjes model zweemend. Iets meer schieters. Drogestofgehalte iets laag, drogestofopbrengst goed.

Flink ontwikkelend, goed egaal, lang groen blijvend, half opgaand, iets kroezig loof. Matig rooibaar, nogal aanklevende grond. Vast, wit vleesch. Goed bewaarbaar.

N — 964. **VOEDERSUIKERBIET C.B.** — ⬚ — Sel. uit handelszaad landras Friesche Rijkmakers. **K** en **H: Centraal Bureau, Rotterdam.**

Suikerbietachtige groenkraag met goed gehalte en goede drogestofopbrengst.

Goed ontwikkeld, grootbladig, langstelig, onegaal loof. Weinig schieters.

Biet vrij lang, voldoende uniform. Nogal vertakt en moeilijk rooibaar, vrij veel aanklevende grond. Vleesch fijn en vast. Goed houdbaar.

De Biet die U zoekt !

VOEDERBIET, ORIGINEELE

„CORONA"

DE BESTE GROENKRAAGBIET!

Gewonnen door het wetenschappelijk selectiebedrijf der **Maatschappij voor Zaadselectie en Zaadteelt, ZWAAN & VAN DER MOLEN te Voorburg.**

VERGELIJKEND OVERZICHT DER RASEIGENSCHAPPEN VAN VOEDERBIETEN.

GEHALTE-GROEP 18.

Hooge cijfers beteekenen, dat de eigenschap gunstig ontwikkeld is.	Friso	Rijmax	Voedersuikerbiet C.B.
1. Loofontwikkeling	9	9	9
2. Resistentie tegen schieters	7	6	7
3. Groenblijven van het loof	9	9	8[5]
4. Rooibaarheid	5[5]	5[5]	5
5. Aankleven van grond	6	6	5
6. Vertakking	6[5]	6[5]	6
7. Fijnheid van kop	6	6[5]	6[5]
8. Vastheid van vleesch	9	9	9
9. Duurzaamheid	9	8[5]	8[5]
10. Gem. lengte biet in cm	28.8	30.2	29.9
11. Gem. lengte ondergrondsch	21.7	21.6	22.3
12. Drogestofgehalte:			
1940 (100 = 20.4 %)	107	95	98
1939 (100 = 18.0 %)	105	93	(102)
1938 (100 = 18.3 %)	108	95	97
1937 (100 = 18.9 %)	110	95	—
1936 (100 = 17.8 %)	106	94	—
13. Drogestofopbrengst:			
1940	102	99	99
1939	103	99	(93)
1938	101	98	103
1937	100	99	—
1936	100	100	—

ZWAAN & DE WILJES'
ZAADTEELT EN ZAADHANDEL N.V.
SCHEEMDA

SPECIAAL SELECTIEBEDRIJF VAN BIETENZADEN

Vraagt Uwen leverancier:

Mangel, Z & de W's orig. Productiva
(Barres type)

Voederbiet, Z & de W's Groeningia
(Groenkraag type)

Suikerbiet, Z & de W's Friso
(Rijkmaker type)

welke rassen alle drie op de interprovinciale proefvelden aangelegd door het Instituut voor Plantenveredeling te Wageningen nu reeds jaren achtereen, resp. in groep 12, 16 en 18 op de

EERSTE PLAATS

staan.

GEHALTE-GROEP 16.

Groep 16 omvat **groenkraagbieten** met een goed drogestofgehalte. Vertegenwoordigers van deze groep worden steeds meer verbouwd, ze zijn zeer productief. Het gemiddelde gehalte ligt ongeveer tusschen 13 en 16 %, van sommige selecties iets hooger, van anderen wat lager. De duurzaamheid is in het algemeen goed.

A — 548. **GROENINGIA VOEDERBIET.** — □ — Selectie uit een landras. 1921 en 1922. **K** en **H: N.V. Zwaan en de Wiljes, Scheemda.**

Lange, uniforme groenkraag met spitsen voet, hoog drogestofgehalte en zeer hooge drogestofopbrengst.

Vlugge groei; matig ontwikkeld, vrij lang groen blijvend loof. Weinig schieters.

Hoewel niet sterk vertakt, rooit de biet niet gemakkelijk. Vleesch wit, vast en fijn. Vrij fijne kop. Goed bewaarbaar.

A — 163. **OVANA VOEDERBIET.** — + — D — Kr. half suikerbiet × Rheinischer Lanker. 1912 en 1916. **K:** Gustav Jaensch te Gr. Möringen, Duitschland. **H: N.V. J. Joordens, Venlo-Blerick.**

Korte, dikke, mooi gevormde, gemakkelijk rooibare, uniforme groenkraag. Gehalte beneden, drogestofopbrengst vrijwel gelijk aan het groepsgemiddelde.

Mooi, lang groenblijvend, vlug ontwikkelend loof, veel schieters.

Biet met half stompen voet, weinig vertakt, weinig aanklevende grond. Vleesch vast en iets geelachtig; iets minder duurzaam.

A — 152. **EUREKA VOEDERBIET.** — □ — Sel. uit Fransche Collet vert du Nord. 1912 en 1926. **K** en **H: Fa D. J. v. d. Have, Kapelle-Biezelinge.**

De opbrengst van deze groenkraag liet de laatste twee jaren te wenschen over, zoodat de toekomst daarvan onzeker is.

Iets traag ontwikkelend, smal, langstelig, stevig, opgericht, glanzend loof. Weinig schieters.

Biet vastgeworteld, iets vertakt, waardoor moeilijk te rooien (soms afbrekend) en schoon te maken. Mooi vast, iets vezelig vleesch, zeer duurzaam.

B — 705. GROENKRAAG C.B. VOEDERBIET. — + — Sel. uit handelszaad. 1932 en 1936. **K en H: Centraal Bureau, Rotterdam.**

Vrij korte, niet geheel uniforme groenkraag. Goed gehalte, goede drogestofopbrengst.

Middelmatige loofontwikkeling. Vroegrijpend, iets geneigd tot vorming van schieters.

Biet iets vertakt, overigens goed rooibaar. Vleesch vrij vast, wat grof. Goed houdbaar.

B — 820. FAVORIET VOEDERBIET. — □ — Kr. Corona × andere groenkraagtypen. **K en H: N.V. Zwaan en van der Molen, Voorburg.**

Vrij uniforme groenkraag, met behoorlijk gehalte en goede drogestofopbrengst.

Vrij goed ontwikkeld glanzend loof, vrij weinig schieters, tamelijk fijne kop.

Biet weinig vertakt, doch vrij goed rooibaar. Vleesch fijn en vast; goed houdbaar.

N — 965. HOLLANDIA GROENKRAAG VOEDERBIET. — □ — Selectie uit handelszaad. **K en H: Fa F. Jager, Winschoten.**

Iets onegale groenkraag, met onregelmatig drogestofgehalte en goede drogestofopbrengst.

Middelmatige loofontwikkeling; eenige neiging tot schieten. Biet iets vertakt, vrij spitse voet, vrij goed rooibaar. Vleesch vast, lijkt voldoende duurzaam.

N — 966. ALPHA VOEDERBIET. — □ — Kr. Tystofte VII × Barres Pajbjerg. **K: Pajbjergfondens Forsögsgaard, Börköp, Denemarken. H: N.V. Landbouwbureau M. Wiersum, Groningen.**

Regelmatige, zeer korte, dikke, goed rooibare groenkraag. Zeer hoog drogestofgehalte en goede drogestofopbrengst.

Zware, iets onegale loofontwikkeling, lang groen blijvend, enkele schieters. Iets grove kop. Biet weinig vertakt met half stompen voet; weinig aankleven van grond. Vleesch fijn en hard, lijkt duurzaam.

VERGELIJKEND OVERZICHT DER RASEIGENSCHAPPEN VAN VOEDERBIETEN.

GEHALTE-GROEP 16

Hooge cijfers beteekenen, dat de eigenschap gunstig ontwikkeld is.	Groeningia	Ovana	Eureka	Groenkraag C	Favoriet	Hollandia groenkraag	Alpha
1. Loofontwikkeling	7	8	7	7	7⁵	7	9
2. Resistentie tegen schieters	7⁵	4	7⁵	7	7	7	6⁵
3. Groenblijven van het loof	8	8	8	7	7⁵	7⁵	9
4. Rooibaarheid	6⁵	8	6	7	7⁵	7	7
5. Aankleven van grond	6⁵	8	6	6⁵	7⁵	7	7
6. Vertakking	7	8	7	7	7⁵	7	8
7. Fijnheid van kop	8	8	7	7	7⁵	7⁵	6⁵
8. Vastheid van vleesch ..	7⁵	7⁵	8	7	8	7⁵	8
9. Duurzaamheid	7⁵	7	8	7⁵	7⁵	7⁵	8
10. Gem. lengte biet in cm ..	33.5	25.6	31.4	21.1	32.7	32.5	19.1
11. Gem. lengte ondergrondsch	18.6	13.4	18.7	16.6	18.6	17.8	11.5
12. Drogestofgehalte:							
1940 (100 = 16.1 %)	104	94	96	102	95	101	109
1939 (100 = 12.8 %)	103	97	105	103	96	93	109
1938 (100 = 13.1 %)	116	97	95	100	102	101	110
1937 (100 = 14.1 %)	101	98	103	101	105	—	—
1936 (100 = 13.4 %)	107	92	104	99	(106)	—	—
13. Drogestofopbrengst:							
1940	106	100	89	100	100	104	101
1939	106	99	91	99	104	100	99
1938	110	92	100	101	97	107	103
1937	102	100	98	103	100	—	—
1936	104	99	99	100	(100)	—	—

GEHALTE-GROEP 14.

In groep 14 zijn verschillende typen samengevoegd. In de eerste plaats groenkragen, die voor groep 16 een te laag gehalte hebben, verder Barresbieten en Eckendorfers met een voor groep 12 hoog drogestofgehalte. Ook de vanouds in Limburg voorkomende Buggenumsche lange gele behoort tot deze groep. Het gemiddelde drogestofgehalte van groep 14 ligt tusschen 11 en 14 %.

Groenkraag-type.

(met matig gehalte).

B — 967. GROENE KONINGIN VOEDERBIET. — □ — Selectie uit oude Groenkraag van Tourneur. **K:** Tourneur Frères, Coulommiers. **H: N.V. Landbouwbureau M. Wiersum, Groningen.**

Vrij lange groenkraag. Gehalte en drogestofopbrengst boven het groepsgemiddelde. Enkele schieters.

Iets vertakt doch tamelijk goed rooibaar. Vrij fijne kop, vrij goede, wat onegale loofontwikkeling, hangend blad. Vleesch nogal grof, vrij vast. Lijkt middelmatig duurzaam.

B — 706. CORONA VOEDERBIET. — □ — Kr. Inlandsche Groenkraag × Svalöf's Alpha. 1915 en 1926. **K** en **H: N.V. Zwaan en van der Molen, Voorburg.**

Hoog uit den grond groeiende, lange groenkraag. Gehalte iets beneden het groepsgemiddelde, doch goede tot zeer goede drogestofopbrengst.

Opgaand, vrij fersch, wat onegaal loof, vrij veel schieters.

Vrij goed rooibaar. Vleesch iets grof en tamelijk hard. Middelmatig duurzaam.

B — 715. CERES GROENKRAAG JAAPJESPEEN. — □ — Selectie uit landras. **K** en **H: N.V. J. L. Robertus, Winschoten.**

Vrij lange groenkraag met goed gehalte en goede drogestofopbrengst.

Middelmatige loofontwikkeling, goed egaal. Enkele schieters. Biet iets vertakt; nogal aankleven van grond. Vleesch iets geel, vrij grof. Middelmatig duurzaam.

Barres-type.

A — 320. **TEUTONIA VOEDERBIET.** — ✝ — Kr. Flaschen-biet × Barres. 1912 en 1916. **K:** Gustav Jaensch, Gr. Möringen, Duitschland. **H: N.V. J. Joordens, Venlo-Blerick.**

Mooie, geel- tot oranjekleurige Barresvorm. Gehalte boven het groepsgemiddelde, vrij goede drogestofopbrengst.

Zeer goed ontwikkeld, lang groen blijvend, opgericht, dekkend loof, weinig schieters.

Biet met vrij stompen voet, goed rooibaar. Iets laat rijp. Geelachtig vleesch. Gevoelig voor aantasting door aaltjes. Overigens goed houdbaar.

Eckendorfer-type.

N — 709. **GELE ECKENDORFER C.B. VOEDERBIET.** — ✝ — Sel. uit handelszaad. **K** en **H: Centraal Bureau, Rotterdam.**

Vrij uniforme, korte gele Eckendorfer. Drogestofopbrengst iets, gehalte meer beneden het groepsgemiddelde.

Klein, langgesteeld, half opgaand, geel aangeloopen, vroegafstervend blad; vrij weinig schieters. Fijne kop. Zeer goed rooibaar. Wat los vleesch, matig duurzaam.

N — 1058. **FRIEDRICHSWERTHER ZUCKERWALZE GELB.** — **K:** Saatzuchtwirtschaft E. Meyer, Friedrichswerth. **H: G. Kraai Wzn, Vlagtwedde (Gr.).**

Korte, uniforme, gele Eckendorfer met zeer goed drogestofgehalte en goede drogestofopbrengst.

Wanneer het voor U vanzelf spreekt dat U slechts poters gebruikt van bekend ras en gecontroleerde herkomst, is er dan niet alle reden dezelfde eischen te stellen aan zaad van voederbieten, klavers, grassen en verdere voedergewassen?

Buggenumsche-type.

N — 941. **BUGGENUMSCHE LANGE GELE SEL. MEERTS.** — ± — Selectie uit landras. **K:** Gebr. Meerts, Buggenum. **H: Vereeniging „Landbouwbelang", Roermond.**

Niet geheel uniforme, geel- en oranjekleurige, zeer lange dunne biet. Drogestofgehalte boven, drogestofopbrengst gemiddeld iets beneden het groepsgemiddelde.

Loof spichtig, lang gesteeld en vrij lang groen blijvend; enkele schieters; kop fijn.

Biet groeit ver uit den grond, spitse voet; niet gemakkelijk te rooien. Vleesch tamelijk fijn. Staat in Limburg als duurzaam aangeschreven, maar tot dusverre is dit door de proefnemingen niet steeds bevestigd.

N — 1059. **BUGGENUMSCHE LANGE GELE SEL. JOORDENS.** — ± — Selectie uit landras. **K en H: N.V. J. Joordens, Venlo-Blerick.**

Onderscheidt zich van de vorige selectie door iets forscher, langer groenblijvend loof en nog iets langere, oranjekleurige biet. Wat lager gehalte; ongeveer dezelfde drogestofopbrengst.

Voederbietenkweekers:
Lange houdbaarheid is van even groot belang als hooge opbrengst!

VERGELIJKEND OVERZICHT DER RASEIGENSCHAPPEN VAN VOEDERBIETEN.

GEHALTE-GROEP 14.

Hooge cijfers beteekenen, dat de eigenschap gunstig ontwikkeld is.

	Groene Koningin	Corona	Ceres Groenkraag Jaapjespeen	Teutonia	Gele Eckendorfer C.B.	Friedrichswerther Zuckerwalze, geïb	Buggenumsche lange gele, Sel. Meerts	Buggenumsche lange gele, Sel. Joordens
1. Loofontwikkeling	7	7	7	8	6	7	6	6⁵
2. Resistentie tegen schieters .	7	6	6⁵	7⁵	7	7⁵	6⁵	6⁵
3. Groenblijven van het loof	7⁵	7⁵	7⁵	8	6	6⁵	6⁵	7
4. Rooibaarheid	7	7	7	8	9	9	6	6
5. Aankleven van grond	7	7⁵	6⁵	8	9	9	7	7
6. Vertakking	6⁵	7	6⁵	8	9	9	8	7⁵
7. Fijnheid van kop	7⁵	7⁵	7⁵	7⁵	8⁵	8⁵	8	8
8. Vastheid van vleesch	7	7	7	6⁵	6⁵	7	7⁵	7
9. Duurzaamheid	6⁵	6⁵	6⁵	7⁵	6	7	7	7⁵
10. Gem. lengte biet in cm ..	33.1	34.6	32.9	28.2	22.8	21.0	39.1	40.9
11. Gem. lengte ondergrondsch	17.7	16.2	17.4	12.1	7.9	7.2	18.9	19.5
12. Drogestofgehalte:								
1940 (100 = 13.7 %)	103	99	102	100	90	104	105	99
1939 (100 = 10.9 %)	105	97	—*	100	93	(111)	104	100
1938 (100 = 11.4 %)	103	98	—	106	94	—	105	(97)
1937 (100 = 13.0 %)	101	96	—	105	96	—	(104)	—
1936 (100 = 11.8 %)	(105)	99	—	101	97	—	(106)	—
13. Drogestofopbrengst:								
1940	104	104	104	100	95	101	93	99
1939	105	100	—*	99	100	(111)	99	96
1938	107	109	—	97	98	—	92	(93)
1937	103	102	—	98	99	—	(102)	—
1936	(107)	104	—	99	98	—	(93)	—

* Zie rassenlijst 1940.

GEHALTE-GROEP 12.

Tot groep 12 behooren de rassen met het laagste gehalte; over d laatste vijf jaren bedroeg dit gemiddeld 9 à 13 %. Ze zijn van het Bar res- en Eckendorfer type. De opbrengst aan bieten is zeer hoog, doch door het matige drogestofgehalte is de drogestofopbrengst kleiner dan oogenschijnlijk verwacht zou worden. De bieten rooien gemakkelijk vormen weinig schieters, doch zijn over het algemeen matig duurzaam

Barres-type.

B — 443. PRODUCTIVA VOEDERBIET. — □ — Sel. uit Barre Ferritslev. 1914 en 1915. **K en H: N.V. Zwaan en de Wilje Scheemda.**

Geel- tot oranjekleurige, vrij gelijkmatig gevormde, bronskoppig Barresbiet met vrij hoog drogestofgehalte en goede drogestofop brengst.

Flinke loofontwikkeling, weinig schieters.

Biet iets spits toeloopend, gemakkelijk te rooien. Vleesch geel achtig; matig duurzaam.

B — 441. BARRES STRYNÖ VIII VOEDERBIET. — † — D – Sel. uit Barres. ± 1860 en 1928. **K:** R. Nielsen Kold te Stryn Denemarken. **Vm en H: Dr. R. J. Mansholt, Westpolder (Gr.).**

Geel- tot oranjekleurige, ovale, regelmatig gevormde Barresbie met goede drogestofopbrengst en goed gehalte.

Flink ontwikkeld, egaal, kortstelig loof, dat eenigszins beschu tegen nachtvorst, waarvoor de biet overigens wel gevoelig is. Weini schieters.

Biet met half spitsen voet, zeer gemakkelijk te rooien. Slecht t bewaren. Tamelijk zacht, iets geel vleesch.

B — 442. **AGROLIS VOEDERBIET.** — □ — Sel. uit Barres Sludstrup. 1924 en 1926. **K en H: N.V. Zwaan en van der Molen, Voorburg.**

Vrij uniforme, iets lange, geel- tot oranjekleurige Barresbiet. Gehalte en drogestofopbrengst vrij goed tot goed.

Loof goed ontwikkeld. Weinig schieters. Kop matig fijn. Biet van onderen iets toegespitst, goed rooibaar. Vleesch wat zacht, geelachtig. Middelmatig duurzaam.

N — 821. **JOBAR VOEDERBIET.** — ↓ — Sel. uit handelszaad. **K en H: N.V. J. Joordens, Venlo-Blerick.**

Tamelijk lange, matig uniforme Barresbiet met goed drogestofgehalte en goede drogestofopbrengst.

Goed ontwikkeld, wat onegaal loof, vrij weinig schieters.

Grof, middelmatig vast vleesch; behoorlijk duurzaam.

N — 708. **BARRES C.B. VOEDERBIET.** — ↓ — Sel. uit handelszaad. **K en H: Centraal Bureau, Rotterdam.**

Geel- tot oranjekleurige Barres. Vrij goede drogestofopbrengst.

Behoorlijke, doch onegale loofontwikkeling, fijne kop, weinig schieters.

Kleur der biet niet uniform, goed rooibaar. Vleesch vrij fijn en vast, soms iets geel aangeloopen. Vrij duurzaam.

N — 712. **CERES BARRES VOEDERBIET.** — □ — Selectie uit Deensch ras. **K en H: N.V. J. L. Robertus, Winschoten.**

Iets onregelmatige oranjekleurige Barres. Gehalte beneden het groepsgemiddelde. Vrij goede drogestofopbrengst.

Goede loofontwikkeling. Vrij vroegrijpend, weinig schieters. Biet met fijne kop en half stompen voet, goed rooibaar, matig duurzaam.

Eckendorfer-type.

B — 321. **PERAGIS VOEDERBIET.** — ☥ — D — Kr. Roode Eckendorfer × Tannenkrüger e.a. 1918 en 1928. **K:** Peragis Saatzucht G. m. b. H. te Berlijn op het bedrijf te Klein Wanzleben. **H: Fa F. Goyarts & Zonen, Roosendaal (N.-Br.).**

Paarsachtig roode Eckendorfer met weinig neiging tot insnoering. Gehalte normaal, drogestofopbrengst iets beneden het groepsgemiddelde.

Weinig loof, egaal, kort, donker, iets kroes, vroegtijdig ontwikkelend en vroeg afstervend; vrij weinig schieters. Biet met stompen voet, goed rooibaar. Behoorlijk houdbaar, mits niet aangetast door aaltjes. Vleesch vrij vast, soms rood aangeloopen.

J. JOORDENS' ZAADHANDEL N.V.

TEELT: **VENLO**

Teutonia }
Jobar } origineele Barres
Ovana origineele groenkraag
Jobe origineel knolzaad
Robra origineel stoppelwortelzaad
Wessemer stoppelwortelzaad Landras
Limburgsche roode klaver Landras.

VERGELIJKEND OVERZICHT DER RASEIGENSCHAPPEN VAN VOEDERBIETEN.

GEHALTE-GROEP 12.

Hooge cijfers beteekenen, dat de eigenschap gunstig ontwikkeld is.	Productiva	Barres Stryno VIII	Agrolis	Jebar	Barres C.B.	Ceres Barres	Peragis
1. Loofontwikkeling	8	8	8	8	8	8	6
2. Resistentie tegen schieters .	8	8	8	7⁵	8	8	7⁵
3. Groenblijven van het loof	8	8	7⁵	8	8	7⁵	6
4. Rooibaarheid	8⁵	8⁵	8⁵	8⁵	8⁵	8⁵	8⁵
5. Aankleven van grond	8	8	8	7⁵	8	8	9
6. Vertakking	8	8	8	7⁵	8	8	9
7. Fijnheid van kop	8	7	7	8	8	8	8⁵
8. Vastheid van vleesch	6	6	6	6⁵	6⁵	6⁵	6⁵
9. Duurzaamheid	6	5⁵	6⁵	6⁵	7	6	7
10. Gem. lengte biet in cm ..	28.1	27.7	29.4	29.4	27.7	30.9	22.9
11. Gem. lengte ondergrondsch	11.6	11.3	11.9	13.3	11.3	11.8	7.6
12. Drogestofgehalte:							
1940 (100 = 12.8 %)	101	98	98	105	102	98	98
1939 (100 = 9.1 %)	104	104	101	—*	97	92	101
1938 (100 = 10.1 %)	104	100	106	—	93	97	100
1937 (100 = 11.1 %)	106	98	105	—	90	96	103
1936 (100 = 10 5 %)	101	91	102	—	99	(93)	100
13. Drogestofopbrengst:							
1940	103	103	98	103	99	99	94
1939	103	105	99	—*	99	96	99
1938	100	101	105	—	98	102	85
1937	102	99	101	—	98	98	102
1936	103	101	100	—	104	(105)	95

* Zie rassenlijst 1940.

Jager's
Hollandia Groenkraag
één der **beste** Nederlandse soorten met **zeer hoge voedingswaarde** en **extra grote opbrengst.**
Uit het bietenselectiedrijf v.d.
Fa. F. JAGER, Winschoten

Goed
Zaaizaad en Pootgoed

vormen de basis van Uw bedrijf

Betrekt daarom Uw zaaizaad en pootgoed van

N.V. Verkoopbureau van het Selectiebedrijf v/h M. D. Dijt I.i.
Dir. C. J. DE LUGT
DEN BURG-TEXEL

N.V. LEITER-NYPELS
Minckelersstraat 3
MAASTRICHT
Telefoon 2312

●

Drukwerk voor Landbouw en Veeteelt

D. AFGEVOERDE VOEDERBIETENRASSEN.

		Opgenomen	Afgevoerd	Rubr.	Gehalte groep
444.	Rood en Zn's Topaas . . .	1929	1931	N	12
457.	Terra's Roode Durana . . .	1930	1931	N	16
460.	Terra's Roode Askania . . .	1930	1931	N	12
445.	Rood en Zn's Smaragd . . .	1929	1932	B	16
624.	Tystofte's VII	1933	1936	N	18
620.	Dobrzanski's Record	1934	1937	B	12
720.	Zwaan en v. d. Molen's Golden Tankard	1936	1937	E	—
724.	Zwaan en v. d. Molen's Excelsior	1936	1937	E	—
710.	Roode Eckendorfer C.B. . . .	1936	1937	O	12
718.	Zwaan en v. d. Molen's Roode Eckendorfer	1936	1937	E	—
719.	Zwaan en v. d. Molen's Verbeterde Mammouth . .	1936	1937	E	—
721.	v. d. Have's Zeelandia Groenk. .	1936	1937	E	—
722.	v. d. Have's Zeelandia Rose Groenkraag	1936	1937	E	—
723.	Zwaan en v. d. Molen's Flandria	1936	1937	E	—
446.	Zwaan en v. d. Molen's Capros	1929	1938	E	—
459.	Zwaan en v. d. Molen's Statua	1930	1938	E	—
716.	v. d. Have's Roode Eckendorfer	1936	1938	E	—
717.	v. d. Have's Lange Roode Mangel	1936	1938	E	—
707.	Zwaan en v. d. Molen's Gruno .	1936	1938	E	—
713.	Robertus' Ceres Gele Eck. . .	1936	1938	E	—
711.	Robertus' Ceres Roode Eck. .	1936	1938	E	—
824.	v. d. Have's Rose Jaapjes . .	1937	1938	E	—
826.	Zwaan en de Wiljes' Rosalite .	1937	1938	E	—
822.	Jaensch' Gele Moringia . . .	1937	1938	O	12
72.	Kirsche's Ideal	1925	1939	B	14
714.	Robertus' Ceres Friesche Rijkm.	1936	1939	N	18
715.	Robertus' Ceres Rosa Jaapjespeen	1936	1939	N	16
823.	Jaensch' Roode Moringia . .	1937	1939	O	12
449.	v. d. Have's Bruëlis	1929	1939	B	12
622.	v. d. Have's Zeelandia . . .	1934	1939	N	18
646.	Barres Pajbjerg VII	1935	1940	B	12

Alle Boeken
op Landbouwgebied

levert de

Algemeene Boekhandel

N.V. LEITER-NYPELS

Maastricht - Tel. 2312
Minckelersstraat 3
Wolfstraat 12

KOOLRAPEN.

Voor verkoop op naam, zie blz. 55.

De verbouw van koolrapen is den laatsten tijd sterk teruggeloopen. Bedroeg het gemiddeld areaal over 1928/1937 bijna 11000 ha, in 1938 was dit gedaald tot 2807 ha, waarvan 2318 ha op zandgrond.

Deze teruggang zal ten deele toe te schrijven zijn aan allerlei in koolrapen optredende ziekten, anderzijds aan de lagere opbrengst in vergelijking met voederbieten. Toch zijn de koolrapen, indien we den groeitijd in aanmerking nemen, een productief gewas. Ze moeten laat worden gezaaid of geplant, zoodat het veld een deel van den zomer braak ligt, tenzij men er een gewas aan vooraf laat gaan. Verder worden de koolrapen plaatselijk met succes geplant in een vroege roggestoppel. Beproeving als zoodanig, ook in de vroege gerst- en erwtenstoppels, kan worden aanbevolen.

A — 438. **WILHELMSBURGER KOOLRAAP STOFTEGAARD-STAM.** — Sel. uit landras, in Ned. voor het eerst verhandeld in 1925. **K:** Deensche zaaizaadvereeniging (D.L.F.), Roskilde (Denemarken). **H: Hertz' Frökompagni, Kopenhagen.** Wordt in Nederland o.a. geïmporteerd door de **Limb. Land- en Tuinbouwbond, Roermond**; door **Fa D. J. v. d. Have, Kapelle-Biezelinge; N.V. J. Joordens, Venlo-Blerick** en **Centraal Bureau, Rotterdam.**

Lichtgeelvleezige, vrij platte, korthalzige, groenkoppige, regelmatige raap, goed opbrengend. Fijne kop en weinig, plat uitgespreid loof. Vrij goed bestand tegen droogte en tegen aardvloo-aantasting. Wat neiging tot barsten en rotten, overigens voldoende duurzaam. Drogestofgehalte normaal (omstreeks 10 %).

A — 674. **WASSENAAR'S FRIESCHE KOOLRAAP.** — Selectie uit Friesch landras. **K** en **H: J. O. Wassenaar, Menaldum.**

Geelvleezige, ronde, gladde, gele blauwkop, met korten hals en flink ontwikkeld, donkergroen, gezond loof. Niet zeer gevoelig voor aardvloo; weinig gevoelig voor hartrot en bacteriënziekte. Zeer goede consumptiekwaliteit; vast vleesch, geschikt voor export. Knolopbrengst zeer goed; gehalte matig.

B — 436. **BORN'S FRIESCHE KOOLRAAP.** — Sel. uit Friesch landras. ± 1865 en 1926. **K** en **H: F. H. Born, Berlikum (F.).**

Geelvleezige, ovaal-ronde, gele blauwkop, goed te rooien doch iets bewerteld. Goed opbrengend; gehalte matig. Goed ontwikkeld, blauwgroen loof. Gevoelig voor aardvloo-aantasting; weinig voor bacteriënziekte. Vast vleesch; geschikt voor keuken en voor export.

B — 455. **WITTE VAN AUBIGNY KOOLRAAP.** — Sel. uit Fransch landras, in Ned. sedert 1923. **K:** eenige Fransche zaadtelers. **H: Fa Vreeken-van Namen, Dordrecht** en **N.V. Zwaan & Co, Delft.**

Witvleezige, productieve voederraap van langgerekten vorm; onregelmatig, zeer vertakt, diepwortelend en vaak misvormd. Groene kop. De loofontwikkeling is vlug, zeer forsch en hoog opgaand, groeit beter dan andere rassen door aardvloobeschadiging heen. Ook op droge, schrale gronden geeft dit ras meermalen nog goede opbrengsten, eveneens bij laat zaaien. Weinig gevoelig voor vorst, ook niet voor hartrot. Niet bruikbaar voor menschelijke consumptie. Houdbaarheid slecht. Gehalte gewoonlijk goed.

N — 886. **GELE REUZEN ZW. — K** en **H: N.V. Zwaan en de Wiljes, Scheemda.**

Geelvleezige, eenigszins langwerpige groenkop. Wat onregelmatig, donkergroen loof met diep ingesneden, lang gesteeld, afstaand blad. Iets gevoelig voor rot. Opbrengst goed. Hoog drogestofgehalte.

N — 840. **ENGELSCHE ROODKOP ZW.** — Sel. uit handelszaad. **K** en **H: N.V. Zwaan en de Wiljes, Scheemda.**

Platronde, geelvleezige roodkop, met blauwpaars aangeloopen, krezig loof. Iets gevoelig voor rot. Eenigszins bestand tegen aardvloo-aantasting. Opbrengst vrij goed, drogestofgehalte goed. Bruikbaar voor de keuken.

D. AFGEVOERDE KOOLRAPENRASSEN.

	Opgenomen	Afgevoerd	Rubr.
841. **Rood en Zn's Agaat koolraap** . .	1929	1934	B
974. **van Dalen's Brakelsche**	1939	1941	N

VERGELIJKEND OVERZICHT DER RASEIGENSCHAPPEN VAN KOOLRAPEN.

Hooge cijfers beteekenen, dat de eigenschap gunstig ontwikkeld is.	Wilhelmsburger	Wassenaar's Friesche	Born's Friesche	Witte van Aubigny	Gele Reuzen ZW.	Engelsche Roodkop ZW.
1. Loofontwikkeling	7	7	7	8	7	6½
2. Groenblijven van het loof	7	7	7	8	7	7
3. Rooibaarheid	6	8	7½	7	7½	7½
4. Aankleven van grond	6½	8	8	6½	7	8
5. Vertakking	7	8	7½	6	7	7½
6. Fijnheid van kop	7½	8	7½	6	7½	8
7. Vastheid van vleesch	8	8	8	7	8	8
8. Drogestofgehalte	7½	7	7	7½	9	8

Drogestofopbrengst in % van Wilhelmsburger.

	1936	1937	1938	1939	1940	1936/'40
Wilhelmsburger	100	100	100	100	100	100
Wassenaar's Friesche	99	98	114	104	90	101
Born's Friesche	94	94	115	98	95	99
Witte van Aubigny	—	—	115	103	89	(102)
Gele Reuzen ZW	103	104	102	103	90	100
Engelsche Roodkop ZW ..	95	97	103	97	86	96

BOEKE &
HUIDEKOPER
Landbouw-werktuigen
voor elk bedrijf

6 magazijnen
over het land verdeeld
Haarlem, Groningen,
Leeuwarden, Assen, Zwolle, Schagen, Goes

N.V. Drukkerij en Uitgeverij
Leiter-Nypels
Minckelersstraat 3 - Maastricht
Tel. 2312

Levert
Alle drukwerken

Voor verkoop op naam, zie blz. 55.

Wortelen zijn een uitstekend voedsel voor mensch en dier, en toch is de verbouw vrij beperkt. Het gewas is wat riskant en nogal bewerkelijk; de opbrengst kan echter zeer goed zijn.

Het aantal vormen dat van wortels voorkomt is zeer groot. In deze rassenlijst worden alleen die rassen beschreven, welke in den landbouw worden verbouwd; ze zijn verdeeld in de volgende groepen: Flakkeesche, Lobberichers, Witte Uitkijkers, Berlikumers en Stoppelwortels. Van de eerste vier soorten zijn de Berlikumers de fijnste consumptiewortels, doch ze zijn ook het minst productief. Ook de roodvleezige Flakkeesche zijn zeer geschikt voor consumptie en daarbij geven ze goede opbrengsten. In sommige streken wordt voor menschelijke consumptie de voorkeur gegeven aan de eveneens zeer productieve, doch geelvleezige, Lobberichers.

Voor de stoppelwortels, die vroeg in het voorjaar onder een dekvrucht, b.v. rogge, worden gezaaid en in den herfst of tijdens den winter worden geoogst, begint meer belangstelling te komen. Volgens de NaCoVo-statistiek van 1936 bedroeg de oppervlakte toen ruim 6000 ha, vrijwel beperkt tot de zandgronden van N.-Brabant en Limburg.

De als stoppelwortels aangeduide rassen groeien geheel onder den grond; ze hebben een hoog drogestofgehalte en zijn bestand tegen vorst.

Ook de andere genoemde wortelrassen, die in de eerste plaats als hoofdgewas worden verbouwd, kunnen als stoppelgewas worden gebezigd. Ze zijn echter niet wintervast, zoodat voor het invallen van de vorst gerooid moet worden. De beste indruk bij stoppelbouw maakten de Lobberichers, die op de proefvelden, ondanks een lager drogestofgehalte, vaak meer aan drogestof opbrachten dan de echte stoppelwortels en bovendien het voordeel hebben, dat ze gemakkelijker rooien.

FLAKKEESCHE WORTELS.

B — 727. FLAKKEESCHE STOMPPUNTIGE WORTEL. — K en H: A. D. Hobbel, Ooltgensplaat.

Lichtroode, goed opbrengende, middellange, breede, cylindrische tot kegelvormige wortel; meest stomppuntig.

Vrij goed rooibaar, weinig vertakt. Kleur en vastheid van vleesch zeer goed Zeer goed voor consumptie.

Goede loofontwikkeling, lang groenblijvend; zeer weinig schieters.

B — 728. FLAKKEESCHE WIJNPEEN. — K en H: N.V. Zwaan en van der Molen, Voorburg.

Ongeveer hetzelfde type als de vorige. Goede opbrengst. Goed rooibaar, iets aankleven van grond. Vastheid van vleesch goed, kleur zeer goed. Goed voor consumptie.

Loof blijft vrij lang groen, weinig schieters.

LOBBERICHER WORTELS.

B — 729. LOBBERICHER ZM. — K en H: N.V. Zwaan en van der Molen, Voorburg.

Goed opbrengende, uniforme, kegelvormige, vrij lange, iets spitspuntige, lichtgele groenkraag, weinig uit den grond groeiend. Matig rooibaar, weinig vertakt. Vastheid en kleur van het vleesch vrij goed; goed opbrengend, drogestofgehalte vrij laag.

Flinke loofontwikkeling, blijft lang groen, weinig schieters.

B — 839 LIMBURGIA WORTEL ZW. — K en H: N.V. Zwaan en de Wiljes, Scheemda.

Lange, gele, iets uit den grond groeiende, uniforme, weinig vertakte wortel, met zeer fijne kop. Laag drogestofgehalte, doch goede opbrengst aan drogestof. Rooit iets moeilijk, waarbij de wortels soms afbreken, echter weinig aankleven van grond. Flinke loofontwikkeling; weinig schieters. Vastheid van vleesch tamelijk.

Kan evenals de voorgaande ook als stoppelwortel worden beproefd, moet eveneens voor de vorst gerooid zijn.

WITTE WORTELS.

N — 889. **WITTE UITKYKER WORTEL. — K en H: N.V. Zwaan en van der Molen, Voorburg.**

Witte groenkraag. Groeit ver boven den grond. Vrij goede wortelopbrengst. Goed rooibaar, zeer weinig aankleven van grond. Vrij weinig vertakt. Vastheid van het vleesch matig.

Veel loof, dat lang groen blijft. Enkele schieters.

BERLIKUMER WORTELS.

Deze roode, cylindrische, stomppuntige wortels zijn voor menschelijke consumptie meer gewild, maar over het geheel zwakker en minder productief dan de bovengenoemde.

Onder leiding van den Rijkstuinbouwconsulent voor Friesland, Ir. C. M. van der Slikke, worden verschillende selecties uit het landras beproefd.

STOPPELWORTELS.

L — 845. **WESSEMER STOPPELPEEN.** — † — Zaad van dit landras wordt onder toezicht van den N.A.K. geteeld in de streek waar dit ras vanouds inheemsch is. **H:** o.a. **L.L.T.B. (Afd. Landbouwbelang), Roermond** en **N.V. J. Joordens, Venlo-Blerick.**

Gele, spitse wortel met vrij breede kop. Verdraagt een zware dekvrucht. Groeit geheel onder den grond, moeilijk rooibaar; hoog drogestofgehalte, kan op het veld overwinteren.

Goede loofontwikkeling.

L — 846. **NEDERWEERTER STOPPELPEEN.** — § — Wordt onder toezicht van den L.L.T.B., Roermond, in stand gehouden door **H. v. d. Voort. Nederweert** en **H. v. Heugten, Nederweert. H: L.L.T.B. (Afd. Landbouwbelang), Roermond.**

Komt vrijwel overeen met de voorgaande. De kleur is iets lichter, terwijl er een enkele blauwrood gekleurde in voor kan komen.

N — 1039. ROBRA STOPPELPEEN. — Selectie uit Belgisch landras. 1935 en 1939. **K** en **H: N.V. J. Joordens, Venlo-Blerick.**

Wintervaste, roode, lange, spitspuntige wortel met breede kop; diep in den grond groeiend, moeilijk rooibaar. Groeit aanvankelijk wat langzaam, laat rijp. Hoog drogestofgehalte Weinig vertakt met weinig aanklevende grond. Ook voor keukengebruik geschikt, doch minder zoet. De opbrengst is vermoedelijk niet hooger dan die van Wessemer, maar waarschijnlijk is het carotine-gehalte aanzienlijk hooger.

Sterke loofontwikkeling, lang groenblijvend. Niet geheel raszuiver.

PASTINAKEN.

Terwijl het drogestofgehalte van wortels ongeveer 12% beloopt, is dat van pastinaken omstreeks 20% De drogestofopbrengst is onder gunstige omstandigheden hooger dan die van wortels, maar ze zijn minder smakelijk en moeilijk te rooien. Lange, witte, vaak vertakte, diep gaande wortels met vrij veel, spoedig afstervend loof. De volgende selectie wordt aangeboden:

N — 733. HOLKRUIN PASTINAAK. — K en **H: N.V. Zwaan en van der Molen, Voorburg.**

Koopt zaad van de wortelgewassen alleen op naam. Eischt de selecties, die in de rassenlijst staan beschreven.

De jaarlijksche selectiewedstrijden van het I.v.P. hebben, wat de **drogestofopbrengst** als hoofdgewas betreft, het volgend resultaat opgeleverd:

	1935	1936	1937	1938	1939
Hobbel's Flakkeesche	101	107	106	102	103
Zwaan en v. d. Molen's Flakkeesche	95	103	105	100	100
Zwaan en v. d. Molen's Lobbericher	102	102	104	102	105
Limburgia	—	101	95	105	104
Witte Uitkijker	97	90	91	(107)*	96

De cijfers 1935-1937 zijn uitgedrukt in die van verschillende standaardrassen (zie Rl. 1937); in 1938 en 1939 werd Flakkeesche ZM op 100 gesteld. De proefvelden in 1940 waren niet voldoende betrouwbaar teneinde daaruit gemiddelden af te leiden.

D. AFGEVOERDE WORTELEN EN PASTINAKEN.

		Opgenomen	Afgevoerd	Rubr.
726.	**v. d. Have's Convo**	1934	1938	B
730.	**Mette's Lobbericher**	1935	1938	B
737.	**Zwaan en van der Molen's Double white marrow**	1936	1938	N
852.	**Dobrzanski's Laura**	1937	1938	N
735.	**Miedema's Berlikumer**	1935	1939	B
736.	**Wetterauw's Berlikumer**	1935	1939	B
844.	**Bouwmeester's Diepenheimsche** . .	1937	1939	L
731.	**von Arnim's Gele Criewener** . . .	1934	1940	N
734.	**Kuperus' Berlikumer**	1935	1941	B

Leest De Nieuwe Veldbode

Nooit hebben de tijdsomstandigheden grooter eischen gesteld aan den landbouwer dan die van vandaag. Aanpassen aan zich steeds wijzigende en zeer moeilijke omstandigheden is thans het parool. De techniek stelt zeer hooge eischen zoo aan akkerbouwer als veehouder, waarom goede voorlichting meer dan ooit noodzakelijk is. Er zijn in Nederland vele landbouwbladen. Er is slechts één „Veldbode". Uitsluitend landbouweconomie en landbouwtechniek vullen wekelijks de vele pagina's van dit vakblad, dat door een steeds toenemend aantal landbouwers gewaardeerd wordt. Om den redacteur J. Nypels scharen zich een belangrijk aantal specialisten op alle gebied; geen rubriek of ze wordt uitstekend verzorgd. De abonnementsprijs bedraagt slechts f 4.75 per jaar, of van 1 Jan.—1 Oct. f 3.75, voor een half jaar f 2.50. Neemt eens een proefabonnement bij De Nieuwe Veldbode, Postbus 167, Den Haag (postgiron. 225225).

Leest De Nieuwe Veldbode

STOPPEL- EN ZOMERKNOLLEN

Voor verkoop op naam, zie blz. 55.

Stoppelknollen vormen ons belangrijkste stoppelgewas. Volgens de NaCoVo-statistiek besloegen ze in 1936 43 % van alle stoppelgewassen in Nederland, hetgeen neerkomt op ruim 77.500 ha stoppelknollen. Hiervan werden meer dan 70.000 ha op zandgrond aangetroffen, als volgt verdeeld:

1936		Oppervlakte bouwland	Oppervlakte stoppelknollen	Oppervlakte bouwland, beteeld met stoppelkn.	Stoppelkn. in % v. d. totalen stopp.bouw
Friesland	zand	8.900 ha	2.367 ha	26.6%	70%
Drenthe	zand	38.700 ha	4.838 ha	12.5%	50%
Overijsel	zand	46.100 ha	16.596 ha	35.9%	80%
Gelderland	Veluwe	25.300 ha	9.222 ha	36.4%	81%
Gelderland	Graafsch.	41.200 ha	14.008 ha	34.0%	85%
Utrecht	zand	5.900 ha	1.416 ha	24.0%	80%
Brabant	zand	123.700 ha	17.689 ha	14.3%	55%
Limburg	Noord	61.400 ha	4.144 ha	6.7%	15%

In alle zandstreken zijn de stoppelknollen dus van groot belang, het minst vindt men ze in Limburg, procentisch het meest in Overijsel en Gelderland.

Steeds meer is men tot de conclusie gekomen, dat de stoppelknollen, mits rationeel gevcederd, een uitstekend voedsel zijn. Het is dan ook een verheugend verschijnsel, dat er van de zijde van de landbouwvoorlichting meer aandacht aan dit gewas wordt geschonken en ik beveel de landbouwers gaarne aan kennis te nemen van de betreffende proefveldverslagen.

Werden de rassen in de rassenlijst tot nu toe gerubriceerd naar de vorm, t.w. halflange en lange tegenover ronde stoppelknollen, thans is een indeeling gemaakt naar den tijd van afsterven van het loof, of naar den tijd van rijpen. Onderscheiden worden vroeg- en laatrijpe en een middengroep, de middenvroeg-middenlaat rijpende stoppelknollen. Bij de beschrijvingen vindt men verder de vorm der

knollen en verschillende andere eigenschappen vermeld. In een tabel is dit door cijfers weergegeven.

Bovenstaande indeeling is gemaakt omdat men zeer zeker bij vroeg zaaien andere rassen moet verbouwen dan bij laat zaaien en ook zal de keuze wel verschillend uitvallen als men in plaats van zoo laat mogelijk, betrekkelijk vroeg wenscht te oogsten. Misschien kan ook op rijk land een ander ras met voordeel worden verbouwd dan op schraal land.

De **vroegrijpe rassen** worden gekarakteriseerd door vroeg afstervend loof, dat weinig bestand is tegen nachtvorst. Oogst men wat laat, dan is de loofopbrengst gering, de knolopbrengst is meestal wel goed en waarschijnlijk ontwikkelen zich de knollen van de tot deze groep behoorende rassen snel. Vroegrijpe stoppelknollen zijn dan ook naar alle waarschijnlijkheid te verkiezen, indien de groeitijd kort is, dus wanneer men laat wenscht te zaaien of vroeg te oogsten.

Het **laatrijpe type** geeft zeer veel loof, dat lang groen blijft en het best is bestand tegen nachtvorst. Bij gewone zaaitijd blijft de knolopbrengst aan den lagen kant. Dit type zal stellig het best tot zijn recht komen bij langen groeitijd, dus bij vroege zaai of laten oogst en ook in die gevallen waar het te doen is om een groote hoeveelheid loof.

De middengroep, dus de **middenvroege tot middenlate rassen,** kunnen dienst doen in alle tusschenliggende gevallen.

Allen die over het bovenstaande ervaringen hebben opgedaan, noodig ik gaarne uit het I.v.P. daarvan in kennis te stellen.

VROEG.

B — 782. EPPE'S TANKARD. — K: Eppe's Saatzucht, Brochterbeck, Duitschland. **H: Eppe's Zaadteelt, Enschede.**

Halflange, gladde, goed gevormde, soms iets kromme, uniforme, geelvleezige groenkraag, met hoog opgaand, smal, diep ingesneden loof dat vroeg afsterft en gevoelig is voor vorst. Groeit vrij ver boven den grond. Weinig beworteld, vrij weinig aanklevende grond, vrij goed rooibaar. Opbrengst aan knol zeer goed, doch kleine loofopbrengst. Weinig vatbaar voor knolvoet.

B — 558 **EXTRA PLATRONDE GELE. — K en H: N.V. Zwaan en v. d. Molen, Voorburg.**

Uniforme, oranjegele groenkop van platronden vorm, iets hoekig. Weinig, fijn, diep ingesneden, platgroeiend loof, vroeg afstervend, gevoelig voor vorst. Knolopbrengst vrij goed, matige loofopbrengst. Vrij gemakkelijk te rooien, vrij weinig aanklevende grond, soms iets voos. Niet zeer vatbaar voor knolvoet.

MIDDENVROEG-MIDDENLAAT.

A — 544. **JOBE STOPPELKNOL. — K en H: N.V. J. Joordens, Venlo, (Blerick).**

Mooie, behoorlijk uniforme, halflange, cylindrische, deels toegespitste, witte blauwkop met forsch, opstaand, half ingesneden, lang groen blijvend loof. Zeer weinig of niet vatbaar voor knolvoet. Zeer goede drogestofopbrengst bij middelmatig gehalte. Gemakkelijk te oogsten, weinig aanklevende grond.

L — 652. **OVERIJSELSCHE HALFLANGE.** — Landras. **H: W. van der Lugt, Wijhe (O.).**

Vrij uniforme, cylindrische, spits toeloopende, witte blauwkop met zeer goede drogestofopbrengst bij middelmatig gehalte. Flink stevig, tamelijk opgaand loof dat lang goed blijft. Weinig vatbaar voor knolvoet, goed te trekken. Weinig aanklevende grond.

L — 682. **NIJMEEGSCHE LANGE.** — Landras. Hieruit selectie **„Voorrangsstoppelknol" (N — 1040). K en H: A. v. d. Elzen, Vinkel-Geffen.**

Lange, cylindrische, aan den voet verdikte, witte groenkraag. Goed uniform. Opbrengst loof goed, knol vrij goed. Loof half opstaand, lang en smal; blijft vrij lang groen. Betrekkelijk weinig gevoelig voor vorst. Door sterke bewortel'ng wat moeilijk te trekken en door de knotsvormige verdikking aan den voet, vooral op vochtige gronden, wat veel aankleven van grond. Niet resistent tegen knolvoet.

N — 579. „CERES" HALFLANGE WITTE ROODKOP. — K en H: N.V. J. L. Robertus, Winschoten.

Variabele, puntige, iets staarterige witte roodkraag. Vrij sterk beworteld, waardoor aankleven van grond. Behoorlijke opbrengst met zeer goed gehalte. Tamelijk goed ontwikkeld, donkergroen, iets platgroeiend, diep ingesneden loof, vrij vroeg afstervend. Tamelijk goed te rooien. Eenigszins vatbaar voor knolvoet.

N — 928. CULTURA STOPPELKNOL. — † — Selectie uit landras van Klimmen. 1933 en 1939. K: Cultuurcommissie L.L.T.B. H: Landbouwbelang, Roermond.

Nog niet geheel uniforme, ronde, toegespitste, soms staarterige witte roodkop, met veel, forsch, halfopgaand, vrij lang groenblijvend loof. Loofopbrengst goed. Tamelijk goed rooibaar Nog al aanklevende grond. Knolopbrengst matig. Niet resistent tegen knolvoet.

O — 873. HALFLANGE WITTE STOMPE ROODKOP. — K en H: N.V. Zwaan en de Wiljes, Scheemda. (Rl. 1940).

LAAT.

N — 864. HALFLANGE BLAUWKOP. — K en H: C. van Gestel, Diessen bij Tilburg.

Dit ras onderscheidt zich door „andijvieblad". Zeer veel, stug, rechtopstaand, weinig ingesneden, breed, lang groenblijvend loof en goed bestand tegen nachtvorst. Halflange, niet geheel uniforme, iets puntige, witte blauwkop met vrij grove kop. Vrij goed rooibaar doch iets beworteld, met aanklevende grond. Eenigszins vatbaar voor knolvoet. Zeer hooge loofopbrengst, matige knolopbrengst; drogestofgehalte goed.

ZOMERKNOLLEN.

De teelt van zomerknollen heeft weinig uitbreiding gekregen. Bij beproeving in 1935 en volgende jaren maakte een gunstigen indruk:

N — 533. FÜNENSCHE BORTFELDER. — H: N.V. Zwaan en de Wiljes, Scheemda.

Lange, spits toeloopende, witte, roodkop.

D. AFGEVOERDE STOPPEL- EN ZOMERKNOLLEN RASSEN.

		Opgenomen	Afgevoerd	Rubr.
538.	v. d. Have's Zeelandia ronde witte roodkop	1932	1934	N
539.	v. d. Have's Zeelandia platronde gele groenkop . . .	1932	1934	N
540.	v. d. Have's Zeelandia lange witte roodkop	1932	1934	N
541.	v. d. Have's Zeelandia halflange witte roodkop . . .	1932	1934	N
542.	v. d. Have's Zeelandia lange gele groenkop	1932	1934	N
543.	v. d. Have's halflange, gele groenkop	1932	1934	N
560.	Zwaan en v. d. Molen's Bortfelder .	1932	1935	N
559.	Zwaan en v. d. Molen's Yellow Tankard	1932	1935	N
557.	Zwaan en v. d. Molen's lange witte roodkop	1932	1935	N
580.	Robertus' ronde witte roodkop . .	1932	1935	N
537.	Zwaan en de Wiljes' Roodkop Excelsior	1932	1935	N
536.	Zwaan en de Wiljes' Ronde gele herfstknol	1932	1936	N
556.	Zwaan en van der Molen's vroege ronde witte roodkop . .	1932	1937	B
534.	Zwaan en de Wiljes' Halflange witte roodkop . . .	1932	1937	N
584.	Olster oliekannetjes (landras) . .	1934	1937	N
738.	Ostersundom Roskilde	1936	1940	N
535.	Zwaan en de Wiljes' Ronde witte roodkop	1932	1941	B

VERGELIJKEND OVERZICHT DER RASEIGENSCHAPPEN VAN STOPPELKNOLLEN.

Hooge cijfers beteekenen, dat de eigenschap gunstig ontwikkeld is.	782. Eppe's Tankard	558. Zw. & v. d. Molen	544. Jobe	652. Overijselsche	1040. Voorrangs	579. Ceres	928. Cultura	864. v. Gestel
1. Rooibaarheid	7	7	8	7⁵	5	5⁵	6	7
2. Beworteling	7	7	8	7	5	5	6	6
3. Aankleven grond	7	7	8	7⁵	5	5	5⁵	6⁵
4. Groenblijven loof	5	4	8	8	7⁵	6	7⁵	9
5. Resistentie tegen vorst ..	4	4	7	7	6⁵	6	7	8
6. Resistentie tegen knolvoet	8	7	9	8	6	6⁵	6	6⁵

Drogestofopbrengst in % van Jobe.

Totaal	1940	87	91	100	92	94	86	88	97
„	1939	94	84	100	99	96	95	91	96
„	1938	94	91	100	103	101	98	89	100
„	1937	100	91	100	99	95	95	—	91
„	1936	89	84	100	97	99	94	—	—
Loof	1940	73	87	100	100	101	86	97	124
„	1939	71	81	100	101	103	95	113	120
„	1938	75	84	100	104	103	94	106	123
„	1937	82	86	100	107	105	98	—	115
„	1936	73	75	100	103	103	94	—	—
Knollen	1940	103	97	100	82	88	85	79	71
„	1939	116	88	100	97	91	96	74	76
„	1938	122	103	100	103	98	105	63	72
„	1937	121	98	100	93	86	93	—	64
„	1936	105	96	100	93	91	95	—	—

Voor verkoop op naam, zie blz. 55.

MERGKOOL.

Mergkool, die als zomergewas, maar vooral als stoppelgewas gebezigd wordt, bezit hooge, opgezwollen stronken, bezet met forsche bladeren. Bij voldoende bemesting zeer productief, ook aan eiwit (vooral het blad). Goed bestand tegen droogte, verdraagt lichte, doch geen strenge vorst.

B — 640. **GOLIATH MERGKOOL.** — (Selectie uit materiaal, dat aanvankelijk als „Gartons" in den handel werd gebracht). **K** en **H: Fa D. J. v. d. Have, Kapelle-Biezelinge.**

Goed aanslaand, weinig rotte stronken. Bezit eenige resistentie tegen knolvoet, verdraagt lichte vorst. Goede stronk- en bladontwikkeling. Opbrengst goed.

B — 746 **GROENE MERGKOOL ZM. — K** en **H: N.V. Zwaan en v. d. Molen, Voorburg.**

Slaat soms iets minder goed aan, vrij goed bestand tegen lichte vorst. Iets vatbaar voor knolvoet. Forsche stronk en middelmatige bladontwikkeling. Totale opbrengst goed.

B — 739. **ESCOFAR MERGKOOL. — K:** E. C. Farmers Cooperative Association, Ipswich. **H: Fa F. Goyarts & Zonen, Roosendaal** en **Centraal Bureau, Rotterdam.**

Slaat goed aan. Vrij goed bestand tegen lichte vorst. Iets vatbaar voor knolvoet en rotte stronken. Goede stronk en middelmatige bladontwikkeling. Totale opbrengst vrij goed.

B — 742. **WITTE MERGKOOL ZW. — K** en **H: N.V. Zwaan en de Wiljes, Scheemda.**

Slaat goed aan, verdraagt lichte vorst. Iets vatbaar voor knolvoet, vrij weinig rotte stronken. Opbrengst aan blad en stronk vrij goed.

VERGELIJKEND OVERZICHT DER RASEIGENSCHAPPEN VAN MERGKOOL.

Hooge cijfers beteekenen, dat de eigenschap gunstig ontwikkeld is.	640. Goliath	746. Groene Z.M.	739. Escofar	742. Witte Z.W.
1. Aanslaan in de stoppel	8	7	7	8
2. Resistentie tegen knolvoet *	7	6	6	6
3. Resistentie tegen rotte stronken	8	7	6	7
4. Wintervastheid	7	6	6	7
Drogestofopbrengst in % van Goliath.				
Totaal 1936/'40	100	100	96	95
„ 1940	100	104	94	98
„ 1939	100	104	97	91
„ 1938	100	101	98	105
„ 1937	100	100	100	95
„ 1936	100	90	88	86
Blad 1936/'40	100	92	88	98
„ 1940	100	91	78	97
„ 1939	100	91	85	84
„ 1938	100	91	106	118
„ 1937	100	101	93	102
„ 1936	100	85	79	88
Stronk 1936/'40	100	110	107	94
„ 1940	100	125	121	104
„ 1939	100	120	108	99
„ 1938	100	109	91	93
„ 1937	100	101	117	90
„ 1936	100	97	100	85

* **Knolvoet** wordt veroorzaakt door de slijmzwam **Plasmodiophora Brassicae.** De ziekte openbaart zich door allerlei verdikkingen aan de wortels. Vele kruisbloemigen kunnen worden aangetast, niet alleen alle koolsoorten, knollen, koolrapen, koolzaad en raapzaad, maar ook onkruiden, vooral herik. De ziekte blijft over in den bodem en treedt vooral op kalkarme gronden op.

BLADKOOL.

Bezit een korte, soms sterk verhoute, maar weinig verdikte stronk, dicht bezet met forsche, eiwitrijke bladeren. In het algemeen is de drogestofopbrengst van bladkool iets minder hoog dan die van mergkool, doch men bedenke, dat het blad het meeste eiwit bevat en dat de eiwitopbrengst van bladkool niet behoeft onder te doen voor die van mergkool.

B — 641. **CHOU BRANCHU DU POITOU. — H: o.a. Fa D. J. v. d. Have, Kapelle-Biezelinge** en **N.V. Zwaan en Co, Delft.**

Slaat goed aan, nogal gevoelig voor knolvoet. Niet zeer wintervast. Opbrengst goed.

B — 753. **CHOU MILLE TÊTES. — K:** Vilmorin-Andrieux, Parijs-Verrières. **H: o.a. N.V. Zwaan & Co, Delft.**

Goed aanslaand, weinig gevoelig voor knolvoet. Geelgroen blad. Opbrengst goed.

N — 755. **DUIZENDKOPPIGE KOOL ZW. — K** en **H: N.V. Zwaan en de Wiljes, Scheemda.**

Slaat goed aan. Eenigszins resistent tegen knolvoet. Vrij wintervast. Opbrengst vrij goed.

BOERENKOOL.

Kool met onverdikte stengel en gekroesd blad. Minder productief dan mergkool en bladkool, doch goed winterhard; vrij goed resistent tegen knolvoet.

Van boerenkool bestaan talrijke plaatselijke rassen en selecties, meest bedoeld voor menschelijke consumptie en nog onvoldoende op voederwaarde onderzocht. Het is niet onmogelijk, dat zich onder de plaatselijke rassen zeer bruikbaar materiaal bevindt en het I.v.P. houdt zich aanbevolen voor samenwerking met kweekers, die meenen een uitblinkende selectie van voeder-boerenkool te bezitten.

Tot dusverre is door ons alleen onderzocht de in Z. O. Groningen voorkomende soort, die sedert eenige jaren in de rassenlijst als volgt is vermeld:

B — 642 GROVE BOERENKOOL. — K en H: N.V. J. L. Robertus, Winschoten.

Onderscheidt zich van gewone boerenkool door forsche, lange stengels en grootere bladontwikkeling. Goed drogestofgehalte.

SLUITKOOL.

Sluitkool, mits in zeer vroege stoppel geplant, is een prachtig, eiwitrijk, bewaarbaar veevoeder; ze verdient naast merg- en bladkool de volle aandacht. Van de tot dusverre beproefde rassen heeft op de proefvelden een goeden indruk gemaakt:

N — 776. WITTE DEENSCHE LATE SLUITKOOL. — K en H: N.V. Sluis en Groot, Enkhuizen.

STEKKOOL of Eeuwig moes.

Wordt door stekken vermeerderd en kan voor veevoer of voor consumptie herhaaldelijk geoogst worden. Geschikt voor pluimveebedrijven. Vrij goed wintervast, echter niet bestand tegen strenge vorst **H:** o.a. **N.V. J. Joordens, Venlo-Blerick. (N — 891).**

D. AFGEVOERDE VOEDERKOOLRASSEN.

		Opgenomen	Afgevoerd	Rubr.
747.	**Vilmorin's Chou moellier rouge** . .	1936	1937	N
748.	**Barenbrug's Deensche mergkool** . .	1936	1937	N
744.	**Robertus' Groene mergkool** . . .	1936	1938	N
745.	**Carter's Excelsior mergkool** . . .	1936	1938	N
774.	**Lawson's S.S.S. mergkool**	1937	1938	N
756.	**Carter's duizendkoppige kool** . . .	1937	1938	N
757.	**Sutton's New Hybrid Kale** . . .	1937	1938	N
773.	**Johnson's Bonga mergkool** . . .	1937	1938	N
758.	**Zwaan en v. d. Molen's voorjaarsboerenkool**	1937	1939	N
861.	**Trifolium mergkool**	1938	1940	N
741.	**Sutton's mergkool**	1936	1940	B

Historisch overzicht van de rassenlijst.

1e (1924) De eerste rassenlijst, omvattende rassen van de granen, peulvruchten, handelsgewassen, aardappels en voederbieten, werd op 1 September 1924 als stencil verspreid. Geen indeeling naar de gewassen, wel een hoofdindeeling in **A** (aanbevelenswaardige) en **B** (beproevenswaardige) rassen.

2e (1925) De rassenlijst werd als een boekje van 38 blz. gratis verspreid. Behalve de genoemde rubrieken **A** en **B**, thans ook de rubrieken **C** (nieuwe) en **D** (afgevoerde) rassen. De namen van door het I.v P. geregistreerde rassen met vette letters gedrukt. De vlasrassen in de rassenlijst opgenomen.

3e (1926) Al naar de belangrijkheid der rassen werden groote of kleine letters gebruikt. De geregistreerde rassen met -R- aangegeven. Inhoudsopgave opgenomen.

4e (1927) Enkele grassen in de rassenlijst genoemd.

5e (1928) Ook de uienrassen in de rassenlijst.

6e (1929) Voor het eerst de rassenlijst tegen betaling (*f* 0.10) verkrijgbaar gesteld.
Het molenteeken ✝ ingevoerd voor de rassen, waarvan het originneel zaaizaad of pootgoed onder toezicht van het Centraal Comité inzake keuring van gewassen stond.
Een afstammingslijst samengesteld.
Vette letters voor de beschrijving der belangrijkste rassen.
Cijfertabellen voor het eerst als aanhangsel achter in de rassenlijst opgenomen.
Maïs- en koolraap-rassen in de rassenlijst.

7e (1930) Supplement hoofdstuk grassen.

8e (1931) Hoofdstuk rassenstatistiek toegevoegd.
Hoofdstuk grassen en hoofdstuk suikerbietrassen.

9e (1932) Bij elk ras de afstamming genoemd. De rassenlijst voor het eerst ingedeeld naar de gewassen, waarbij voor elk gewas **A**, **B** en **N** rassen onderscheiden werden. Inhoudsopgave verviel.
Hoofdstukken stoppelknollen, wortelen en voederkool opgenomen.

10e (1934) De rassenlijst verschijnt voor het eerst in het voorjaar.
Aan elk hoofdstuk de afgevoerde rassen toegevoegd.
Voor het eerst een Engelsch resumé voor de voor het buitenland bestemde rassenlijsten.

11e (1935) De aardappelrassen onderverdeeld in vroege, consumptie, fabrieks en expertrassen.
Een Fransch resumé samengesteld.

12e (1936) Het hoofdstuk aardappels van een naamlijst voorzien.
Kwartierstaten toegevoegd om een overzicht van de verwantschap te geven.
Oogstwaarde tabellen voor het eerst opgenomen.
Behalve de reeds eerder genoemde rubrieken thans ook **E** (export) en **O** (onbeschreven) rassen onderscheiden.

13e (1937) Voor het eerst overzichtstabellen van de verschuivingen in het rassensortiment.

14e (1938) Het hoofdstuk voederbieten gehavend als gevolg van moeilijkheden op keuringsgebied.

15e (1939) Hoofdstuk voedergewassen gemoderniseerd. Hoofdstuk voederbieten in eere hersteld.
Behalve het bekende † teeken (voor rassen, waarvan de teelt van origineel zaaizaad of pootgoed onder toezicht van den N.A.K. staat, thans ook ingevoerd de teekens □ (onder toezicht van het Rijksproefstation voor Zaadcontrôle) en G A (Graszaadassociatie).
Aan het hoofdstuk aardappels werd een tabel toegevoegd van de drogestofopbrengst der aardappelrassen.
Losse stevige bandjes zonder jaartal beschikbaar gesteld.
Een Engelsch, een Fransch of een Duitsch resumé toegevoegd aan de voor het buitenland bestemde rassenlijsten.

16e (1940) Tabellen met de gewenschte zaaizaadhoeveelheden opgenomen.

17e (1941) Teneinde het verschijnen in begin Januari mogelijk te maken, werd de volgorde der hoofdstukken gewijzigd.
De veldboonen in de rassenstatistiek opgenomen.
Het hoofdstuk voederbieten gemoderniseerd.
Historisch overzicht vanaf de 1e rassenlijst samengesteld.

Tabellarisch overzicht van het aantal opgenomen rassen in de 17e rassenlijst.

	L	A	B	N	O	Totaal	Hiervan Nederl.	D*
Grassen	13	1	7	11	—	32	23	—
Groenvoedergewassen	55	1	3	29	—	88	21	12
Wintertarwe	—	5	4	7	5	21	7	26
Zomertarwe	—	2	2	—	—	4	2	4
Wintergerst	1	3	1	—	—	5	4	2
Zomergerst	—	4	1	1	—	6	2	9
Rogge	1	2	2	1	—	6	2	6
Haver	1	5	2	1	1	10	3	19
Maïs	2	—	3	4	—	9	5	5
Erwten	3	6	—	2	1	12	12	6
Veldboonen	2	3	—	4	—	9	9	4
Bruine en witte boonen	1	2	2	1	—	6	6	4
Vlas	1	2	2	1	—	6	3	10
Handelsgewassen	2	6	1	—	—	9	9	8
Uien	3	2	5	2	1	13	13	9
Aardappels	—	13	11	9	20	53	38	36
Suikerbieten	—	3	4	1	—	8	2	3
Voederbieten	—	5	9	11	—	25	20	31
Koolrapen	—	2	2	2	—	6	4	2
Wortelen en pastinaken	2	—	4	3	—	9	9	9
Stoppel- en zomerknollen	2	1	2	5	1	11	10	17
Voederkool	—	—	7	3	—	10	7	11
Totaal	89	68	74	98	29	358	211	233

* Zie voor de beteekenis van deze letters blz. 13.

Nabetrachting.

Na een paar maanden van intensieven arbeid is de zeventiende editie van de rassenlijst gereed. Het eerste gedeelte heeft de drukpers reeds verlaten, ergens middenin worden de drukproeven nog gecorrigeerd, het laatste hoofdstuk gaat heden ter perse.

Ik betuig allen, die aan het totstandkomen van deze rassenlijst hebben medegewerkt, mijn hartelijken dank.

Niet minder dan duizend landbouwers legden het afgeloopen jaar geheel vrijwillig en zonder eenige vergoeding een rassenproefveld aan. Velen hebben uitstekende verslagen ingezonden en een paar honderd proefnemers namen bovendien monsters van voederbieten, knollen, enz. voor het drogestofonderzoek.

Vele honderden landbouwers, die een nieuw of nog onvoldoende bekend ras op practische schaal verbouwden, hebben hunne ervaringen — en meestal op uitstekende wijze — medegedeeld.

Bovendien hebben vele practici, o.a. naar aanleiding van het ontwerp rassenlijst, waardevolle opmerkingen gemaakt.

Een woord van bijzondere dank richt ik tot het Centraal Instituut voor Landbouwkundig Onderzoek, dat de verslagen van de door de Rijkslandbouwconsulenten aangelegde proefvelden steeds welwillend ter mijner beschikking stelde.

Het zou niet mogelijk geweest zijn in betrekkelijk korten tijd het zeer omvangrijke materiaal te verwerken, indien niet eenige personen de bewerking van bepaalde hoofdstukken grootendeels voor hunne rekening hadden genomen. Van Ir. M. L. 't Hart werd grooten steun ondervonden bij de samenstelling van de hoofdstukken grassen en klavers, van Ir. J. A. Hogen Esch voor de aardappels en van Ir. C. W. C. van Beekom voor de uien. Ir. W. R. Becker en Ir L. J. A. de Jonge verleenden hunne medewerking bij de hoofdstukken korrelmaïs en vlas. Het hoofdstuk suikerbieten werd samengesteld door het Instituut voor Suikerbietenteelt. Alle onderschriften, betrekking hebbende op ziekten, werden herzien door Ir. W. B. L. Verhoeven.

Ook heeft het I.v.P.-personeel op lofwaardige wijze aan de rassenlijst medegewerkt. Zeer vele drogestofbepalingen en een onnoemelijk aantal cijfers zijn in korten tijd verwerkt.

Tot slot wil ik een woord van dank richten tot Dr. H. de Haan,

die met mij het geheel heeft bewerkt en het omvangrijke correctiewerk verrichtte. Dit laatste werd hem vergemakkelijkt door het uitstekende en snelle werk van den uitgever, de N.V. Leiter-Nypels, die ons daardoor opnieuw aan zich heeft verplicht.

Zoo is de rassenlijst dan wederom gebaseerd op talrijke practische ervaringen en proefnemingen, op de kennis van den voorlichtingsdienst en de uitkomsten van de wetenschap, terwijl ook handel en industrie hebben medegewerkt.

De beschrijving der rassen en de cijfertabellen zijn bijgewerkt; sommige rassen zijn meer naar voren geschoven of voor het eerst opgenomen, andere behielden hun plaats of moesten iets lager worden gewaardeerd, weer andere werden van de lijst afgevoerd. Bij de meeste gewassen gaat een korte algemeene karakteristiek der afzonderlijke rassen of groepen van rassen aan de rasbeschrijvingen vooraf. De hoofdstukken voederbieten en stoppelknollen zijn eenigszins gemoderniseerd. Een statistiek van de veldboonen werd opgenomen, het tabelletje van de verbouwde oppervlakte der landbouwgewassen moest vervallen. Een historisch overzicht van de ontwikkeling der rassenlijst werd samengesteld. De volgorde der hoofdstukken is gewijzigd, hetgeen tot gevolg heeft, dat de rassenlijst iets eerder kan verschijnen.

Groote veranderingen zijn niet aangebracht en toch onderscheidt deze rassenlijst zich van de voorgaande; ze is in beweging geb'even en daardoor naar ik hoop in den geest van wijlen Prof. Ir. C. Broekema.

Wageningen, 17 December 1940.

INSTITUUT VOOR PLANTENVEREDELING,

J. K. GROENEWOLT.

VOOR DE RASSENLIJSTEN

zijn verkrijgbaar bij de N.V.
LEITER-NYPELS, Maastricht

GROEN LINNEN BANDJES

Deze bandjes zijn voorzien met stevig elastiek, zoodat de Rassenlijst er los ingestoken kan worden.
Daar de opdruk zonder jaartal is, kunnen deze bandjes jarenlang gebruikt worden.

Prijs fl. 0.30 per stuk

Het bedrag te storten op onze girorekening 37754 of postwissel, waarna franco toezending geschiedt.

Aankoop van zaaizaad en pootgoed

◆

De beste waarborg voor een goeden oogst geeft te velde en op partij goedgekeurd zaaizaad en pootgoed.

LANDBOUWERS! Vraagt daarom uw leverancier zaaizaad en pootgoed, voorzien van het certificaat en de plombe van den N. A. K.

Bij aangifte voor de keuring moeten bij aangekocht zaaizaad en pootgoed de certificaten worden overgelegd.

Van den Dollard tot de Schelde

van den Dollard tot de Schelde draagt Nederlandsch bodem den roem der Hilleshög-cultuur!

Hilleshög-suikerbietenzaad wordt **uitsluitend in Nederland geteeld** en onderscheidt zich door een rijke opbrengst van **gave, gemakkelijk rooibare bieten van zeer hoog suikergehalte,** bij **nagenoeg geen schieters.**

Nederlanders, houdt Hilleshög hoog!

HILLESHÖG
SUIKERBIETENZAAD

N.V. HOLLANDSCH ZWEEDSCHE ZAAD MAATSCHAPPIJ Koningslaan 26 AMSTERDAM Z.

INSTITUT FÜR PFLANZENZÜCHTUNG. WAGENINGEN.

EINIGE INFORMATIONEN ÜBER DEN INHALT DER SIEBZEHNTEN RASSENLISTE FÜR LANDWIRTSCHAFTLICHE KULTURPFLANZEN-1941.

Diese Sortenliste unterrichtet die holländischen Landwirte über die verschiedenen Rassen, die zu ihrer Verfügung stehen. Weiterhin ist sie eine Grundlage für die Inspektion von Samengewächsen durch den Niederländischen Allgemeinen Anerkennungsdienst (N.A.K.), welcher sein Gutachten nur über die Samen derjenigen Rassen abgibt, welche in dieser Liste vorkommen, sofern bewiesen werden kann, dass die Felder mit Originalsaat der Züchter oder mit Samen, der im vorhergehenden Jahre anerkannt worden ist, besät wurden.

Deshalb wird in dieser Rassenliste nicht nur eine Beschreibung jeder Rasse mit ihrer Abstammung gegeben, sondern wird auch der Name des Züchters (K) und die Adresse, wo man Originalzucht erhalten kann (H), genannt. Das Zeichen + bedeutet, dass der Züchter selbst unter der Kontrolle des N.A.K. steht; diese Kontrolle wird gemeinschaftlich mit dem holländischen Pflanzenzüchterverein ausgeübt.

In dieser Liste sind die Varietäten in sechs Klassen eingeteilt:

A. Empfehlenswert;

B. Beachtungswert;

N. Neu oder ungenügend bekannt;

L. Alte „Land"-rasse;

O. Nicht länger umschriebene Rasse von wenig Bedeutung;

D. Gestrichen und nicht mehr zur Feldprüfung zugelassen.

D.F.E.B.Z. Kommt vor in der deutschen, französischen, englischen, belgischen, oder schweizerischen Rassenliste.

Bei jedem Gewächs sind die Varietäten nach ihrer Bedeutung für die Praxis geordnet. Die Beschreibung der Rassen aus Klasse A und B, welche unter allen normalen Umständen angebaut werden können, ist mit fetten Buchstaben gedruckt, die Rasse, die nur in bestimmten Fällen empfehlenswert oder ungenügend bekannt ist, ist dünn gedruckt.

In der diesjährigen Rassenliste werden die nachstehenden Gewächse behandelt:

	Seite
Gräser	35
Kleeartige Grünfutterpflanzen	57
Sonstige Grünfutterpflanzen	77
Weizen	83
Gerste	107
Roggen	119
Hafer	125
Mais	137
Erbsen	143
Ackerbohnen	153
Fisolen	159
Lein	163
Kanariensamen	169
Winterraps	169
Kümmel	170
Weiszer Senf	170
Mohn	171
Zwiebeln	173
Kartoffeln	179
Zuckerrüben	221
Futterrüben	225
Kohlrüben	247
Möhren	251
Wasserrüben	257
Futterkohl	263

Die kurzen Beschreibungen werden am Ende jedes Kapitels eine Tabelle zusammengefaszt, die einen bequemen und klaren Ve gleich der verschiedenen Rassen ermöglicht. Hohe Ziffern bedeut eine günstige Entwicklung der betreffenden Eigenschaften.

Eine Uebersetzung der in dieser Tabelle benutzten Ausdrücke fo hiernach:

Gräser (S. 40 und 41).

1. Eignung für Dauergrünland.
2. Eignung für kurzdauernde Weideanlage.
3. Eignung für kurzdauernde Wiesenanlage.
4. Unter- oder Obergras.
5. Rasenbildung.
6. Resistenz gegen Dürre.
7. Resistenz gegen Nässe.
8. Boden.
9. Winterfestigkeit.

10. Resistenz gegen Schatten.
11. Ertrag.
12. Blattreichtum.
13. Schmackhaftigkeit.
14. Frühe der Entwicklung.
15. Nachwuchs.
16. Resistenz gegen Rost.

Weizen (S. 102 und 103), **Gerste** (S. 111 und 118), **Roggen** (S. 123) und **Hafer** (S. 134).

1. Möglichkeit späte Aussaat.
2. Möglichkeit Frühjahrsaussaat.
3. Winterfestigkeit.
4. Frühe der Entwicklung.
5. Frühe des Ährenschiebens.
6. Blätterreichtum.
7. Halmlänge.
8. Frühreife.
9. Anzahl der Ähren.
10. Anzahl Körner pro Ähre.
11. Korngrösze.
12. Sortierung.
13. Marktwert und Qualität.
14. Kornertrag.
15. Strohertrag.
16. Verhältnis Korn : Stroh.
17. Resistenz gegen Lagern.
18. Resistenz gegen Körnerausfall.
19. Resistenz gegen Auswuchsneigung.
20. Resistenz gegen Gelbrost.
21. Resistenz gegen Flugbrand.
23. Resistenz gegen Tylenchus.
24. Eignung für Sandboden.
25. Resistenz gegen Durchwuchs.
26. Resistenz gegen Thrips.
27. Eignung als Schutzfrucht.
28. Boden (Tonboden, Sandboden, Moorkolonien).
29. Spelzengehalt.
32. Resistenz gegen Puccina simplex.
33. Resistenz gegen Erysiphe graminis.

Mais (S. 141). Für die Uebersetzung 1-17 siehe oben.

30. Bestockung.
34. Einplanzhöhe der Kolben.
35. Verbandweite.

Erbsen (S. 150).

1. Strohlänge.
2. Lagerfestigkeit.
3. Blätterreichtum.
4. Beginn der Blüte.
5. Kürze der Blüte.
6. Frühreife.
7. Einpflanzhöhe der Hülsen.
8. Samengrösze.
9. Rundheit.
10. Farbe.
11. Marktwert.
12. Eignung zum Konservieren.
13. Samenertrag.
14. Strohertrag.
15. Resistenz gegen ungünstiges Wetter.
16. Resistenz gegen Ascochyta.
17. Resistenz gegen Phytomyza.
18. Resistenz gegen schlechte Herzen.
19. Sortierung.

Ackerbohnen (S. 157).

1. Frühe der Entwicklung.
2. Strohlänge.
3. Lagerfestigkeit.
4. Blätterreichtum.
5. Frühe des Blütenanfangs.
6. Kürze der Blüte.
7. Frühreife.
8. Niederige Hülseneinpflanzung
9. Anzahl der Stengel.
10. Anzahl der Hülsen.
11. Anzahl der Samen pro Hülse
12. Grösze der Samen.
13. Farbe der Samen.
14. Gefülltheit der Samen.
15. Sortierung.
16. Marktwert.
17. Samenertrag.
18. Strohertrag.
19. Resistenz gegen Blattläuse.
20. Resistenz gegen Bruchus.
21. Resistenz gegen Samenausfall.

Lein (S. 167).

1. Frühe der Entwicklung.
2. Stengellänge.
3. Feinheit des Blattes.
4. Höhe der Verzweigung.
5. Masz der Verzweigung.
6. Gleichmäszigkeit.
7. Frühreife.
8. Strohertrag.
9. Qualität Stroh.
10. Fasergehalt.
11. Faserbeschaffenheit.
12. Ertrag Leinsaat.
13. Samengrösze.
14. Verhältnis Stroh : Samen.
15. Resistenz gegen Lagern.
16. Resistenz gegen Asterocystis.
17. Resistenz gegen Melampsora.
18. Resistenz gegen Botrytis.
19. Resistenz gegen Phoma.

Zwiebeln (S. 178).

1. Haltbarkeit.
2. Härte.
3. Rotfärbung.
4. Schosser.
5. Frühreife.

Kartoffeln (S. 214-217.).

1. Verbreitung.
2. Entwicklung der Stauden.
3. Stärke des Pflanzgutes.
4. Frühreife.
5. Zahl der Knollen.
6. Lage der Knollen am Stock.
7. Grösze der Knollen.
8. Sortierung.
9. Knollenform.
10. Farbe der Schale.
11. Farbe des Fleisches.
12. Flache Augen.
13. Knollenertrag.
14. Stärkegehalt.
15. Haltbarkeit.

16. Speisewert.
18. Verwendung.
19. Eignung für Export.
20. Resistenz gegen Blattroll.
21. Resistenz gegen Leichte Mosaik.
22. Resistenz gegen Grobe Mosaik.
23. Resistenz gegen Spreufleckigkeit.
24. Resistenz gegen Strichelkrankheit.
25. Resistenz gegen Schwarzbeinigkeit.
26. Resistenz gegen Rhizoctonia.
27. Resistenz gegen Krautfäule.
28. Resistenz gegen Phytophthora in dem Knollen.
29. Resistenz gegen Tylenchus.
30. Resistenz gegen Krebs.
31. Resistenz gegen Eisenfleckigkeit.
32. Resistenz gegen Blau.
33. Resistenz gegen hohle Knollen.
34. Resistenz gegen Schorf.
35. Resistenz gegen sonstige innere Mängel.
36. Selektierbarkeit.
37. Möglichkeit des Schneidens der Saatkartoffeln.

Futterrüben (S. 231, 235, 239, 243).

1. Blattentwicklung.
2. Resistenz gegen Schosserbildung.
3. Grünbleiben des Laubes.
4. Rodbarkeit.
5. Schmutzansatz.
6. Verzweigung.
7. Feinheit des Kopfteiles.
8. Fleischhärte.
9. Haltbarkeit.
10. Länge der Rüben in cm.
11. Tiefgang in cm.
12. Trockensubstanzgehalt.
13. Trockensubstanzertrag.

Wasserrüben (S. 262).

1. Rodbarkeit.
2. Bewurzlung.
3. Schmutzansatz.
4. Grünbleiben des Laubes.
5. Resistenz gegen Fingerkrankheit (Kohlhernie).

Futterkohl (S. 264).

1. Anschlagen in der Stoppel.
2. Resistenz gegen Fingerkrankheit (Kohlhernie).
3. Resistenz gegen faule Stengel.
4. Winterfestigkeit.

Auf Seite 21-28 ist eine annähernde, für die verschiedenen Distrikte spezifizierte Statistik der Verbreitung der Rassen gegeben. (Siehe Karte S. 20).

Die Gebiete 1-10 sind Marschton, 11-14 Flusston, 15 Löss und 24-26 Moorkolonien. Der östliche Teil des Landes (Gebiete 16-23) besteht aus diluvialem Sand. Die aus den Rassenlisten 1931-1941 aufgebaute Sammelstatistik, findet man auf Seite 29-34.

Viele Besucher interessieren sich für die Weise, in der diese Rassenliste zusammengesetzt wird und es scheint uns, dass ihnen einige allgemeine Erläuterungen willkommen sein werden.

Zunächst muss man bedenken, dass Holland ein kleines Land ist, inmitten eines ausgedehnten Gebietes, wo man die Pflanzenzucht mit allen modernen wissenschaftlichen Hilfsmitteln und der nötigen Propaganda betreibt. Unser Markt wird also mit englischen, belgischen, französischen, deutschen und scandinavischen Rassen und mit Grassamen aus aller Welt überströmt.

Ohne genaue Prüfung des praktischen Wertes der Rassen, riskiert der Landwirt sein Geld beim Ankauf unbekannter Samen und auszerdem mag er manche andere Enttäuschung erfahren. Anderseits ist es von grösster Bedeutung, dass die besten Rassen und Selektionen, die es gibt, den Bauern zur Verfügung stehen.

Ein ausgedehntes Versuchssystem hat sich in Holland entwickelt und viele Organisationen nehmen daran teil. Grösstenteils ist das Feldversuchswesen in einer speziellen Abteilung des Zentralinstitutes für landwirtschaftliche Untersuchungen (C.I.L.O.) zentralisiert und die meisten Versuchsfelder und Versuchshöfe stehen unter direkter Kontrolle der Landwirtschaftskonsulenten, die eben dieser genannten C.I.L.O. (Wageningen) unterstehen.

Das Institut für Pflanzenzüchtung hat seine eigenen Versuchsfelder, wo viele Beobachtungen gemacht werden. In manchen Fällen entscheidet das Ergebnis der Feldversuche über den Wert einer Rasse. Meiner Meinung nach aber soll sich dieser Wert auch **in der Praxis** zeigen. Darum versuche ich so viel wie möglich, mich direkt von den Landwirten über eine von ihnen neu ausprobierte Rasse unterrichten zu lassen. Jeder Züchter oder Importeur wird, sobald die Liefersaison vorbei ist, gebeten, mir eine genaue Liste der Adressen zu senden, an die er die Saat eines neuen Zuchtproduktes sandte. Jährlich werden ± 3000 Landwirte nach ihrer Meinung über irgend ein neues Produkt gefragt und es ist oft erstaunlich wie genau sie die neue Rassen gleich charakterisieren.

Weiterhin haben wir ungefähr 100 „Beobachtungsstationen" gegründet, wo Kenner jahraus jahrein alle neuen Varietäten eines bestimmten Gewächses beurteilen. Wenn möglich werden ihnen Zuchtneuigkeiten zur Beurteilung gesandt, ehe diese in die Landwirtschaft eingeführt werden, wodurch wir manche Rassen von Anfang an stützen können, die Einführung anderer dagegen gleich zu verhindern wissen.

Des weiteren berichten uns zirka 400 ständige Mitarbeider (Korrespondenten) über Beobachtungen, die sie an verschiedenen Rassen in ihrer Umgebung machen. Diese Leute, sowie die provinzialen Landwirtschaftsberater, die resp. Direktionen der Reichsversuchsstation für Samenkontrolle, des Phytopathologischen Institutes, der Landwirtschaftlichen Versuchsstation und verschiedener Versuchshöfe, die Inspektoren der Feldgewächse, und weitere bedeutende Landwirte, erhalten jedes Jahr ein Konzept der Rassenliste, welche sie mit ihren Bemerkungen versehen können. Es sei darauf hingewiesen, dass manche Gewächse (z.B. Zuckerrüben, Braugerste, Leir Zwiebeln, Leguminosen) bearbeitet werden von Spezialorganisationen die mit dem Institut für Pflanzenzüchtung zusammenarbeiten. Wurzelgewächse und Zwiebeln werden in einem jährlichen Wettkampi unter der Leitung des Instituts verglichen. Für Gräser gibt es kein Spezialversuchsstation und Versuche werden von verschiedenen Leuten angestellt, welche ihre Erfahrungen dem Institut für Pflanzenzüchtung mitteilen, das diese dann in dem Abschnitt des Liste über Gräser zusammenfasst. Manche dieser Versuchsansteller halten auch „Grasdemonstrations- und Beobachtungsgärten".

Auf gleiche Art und Weise werden von Interessenten ungefähr 1000 einfache Versuchsfelder unter der Führung des Instituts für Pflanzenzüchtung angelegt, meist zur Untersuchung von Wurzelgewächsen und Futterpflanzen.

Übrigens haben die bedeutendsten Grassamenzüchter sich vereinigt in einem Verband, der die verschiedenen Gräser unter seine Mitglieder zur Bearbeitung verteilt. Dieser Verband hat seine eigenen Versuchsfelder.

Zusammenfassend läszt sich sagen, dass dank dem koöperativen Geist unseres Volkes, nur wenig Beobachtungen über den Wert der Rassen unserer Aufmerksamkeit entgehen.

Die Rassenliste, unterstützt von dem N.A.K., den landwirtschaftlichen Beratern, und dem gesunden Urteil des Bauern und Samenhändler ermöglicht die Beförderung einer wertvollen Rasse in kürzester Zeit, aber ebenso die Ausschaltung derjenigen Varietäten, die nicht länger empfehlenswert sind. Gleichzeitig werden auf diese Weise die bona fiden holländischen und ausländischen Züchter geschützt und die Verbreitung von Neuigkeiten durch Reklame verhindert.

SILICAKALK

DE AANGEWEZEN KALKMESTSTOF

omdat:

Silicakalk zich gemakkelijk regelmatig laat uitstrooien en zich goed gelijkmatig door de bouwvoor laat verdeelen.

Silicakalk een gunstige, snelle en langdurige kalkwerking heeft.

Silicakalk naast **42-45 % Kalk (CaO)** nog **4-6 % Magnesia (MgO)** bevat.

Silicakalk tegen concurreerenden prijs geleverd wordt in een prima, gemakkelijk te verwerken verpakking.

Silicakalk een product is van de Nationale Industrie.

Inlichtingen en brochures worden op aanvrage gratis verstrekt door het:

LANDBOUWKUNDIG BUREAU VAN DE STAATSMIJNEN IN LIMBURG en N.V. MEKOG TE HEERLEN